

Martens, L.
De fluwelen contrarevolutie.

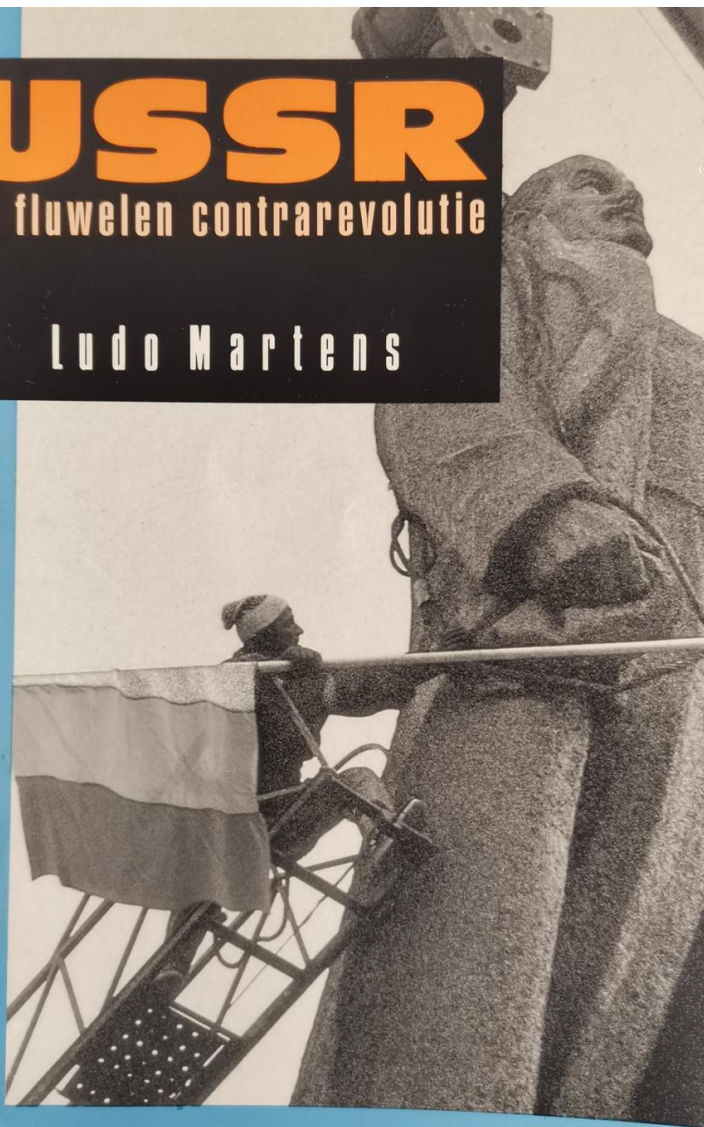

www.MinisterieVanPropaganda.org

USSR

de fluwelen contrarevolutie

Ludo Martens

EPO

**De USSR
en de fluwelen
contrarevolutie**

EPO

Omslagontwerp: Liliane Pauwels

Druk: Drukkerij-Zetterij EPO

© Uitgeverij EPO vzw, 1991 Lange
Pastoorstraat 25-27 2600 Berchem
Tel.: 03/239.68.74
Fax.: 03/218.46.04

ISBN 90 6445 549 X
D 1991/2204/25
NUGI661
SISO 310
UDC 304

Verspreiding voor Nederland
Uitgeverij De Geus
Postbus 1878 4801 BW Breda Tel.
:076/22.81.51

Voorwoord

Dit boek behandelt de omwentelingen op ideologisch en politiek vlak die zich in Oost-Europa en de Sovjetunie hebben voorgedaan in de jaren 1986-1990. De politieke ontarding die sinds 1956 optrad, heeft geleidelijk aan de economische basis van het socialisme on-dermijnd.

Zoals elke crisis van wereldformaat heeft de ineenstorting van het socialisme in de Sovjetunie een aantal waarheden aan het licht gebracht die lang in de schaduw of in het halfduister bleven. De ideologische en politieke verwarring die de laatste 35 jaar steeds groter werd en verder om zich heen greep, heeft tal van revolutionairen verlamd en een aantal onder hen in de armen van de gevestigde orde gedreven. Vandaag zien we overduidelijk waartoe de weg leidde die Nikita Chroesjtsjov in de jaren vijftig insloeg: het herstel van het kapitalisme is geen hypothese meer, geen spook, maar een onmiskenbare werkelijkheid. In heel de wereld hebben communisten en revolutionairen de kronkelpaden van de sovjetleiding gevolgd en de “stalinistische misdaden” veroordeeld, de “socialistische democratie” verdiept, “het marxisme creatief toegepast op de nieuwe werkelijkheid”, om uiteindelijk in de grote jungle van het wereldkapitalisme terecht te komen. In het licht van deze overweldigende nederlaag, kunnen ze met andere ogen terugblikken op de afgelegde weg en de tactieken, manoeuvres en toverwoorden ontmaskeren die hen op hun tocht begeleidden.

Het wilde kapitalisme roept het luid van de daken: vanaf nu schrijft alleen zij nog de geschiedenis. Om zich los te maken uit de verstikkende omhelzing van dit triomferend liberalisme, moet men eerst te

rugkeren tot de essentiële vraagstukken van de marxistische ideologie en politiek.

De Amerikaanse stellingen over het “einde van de geschiedenis” zijn alleen zelfingenomen propaganda. De recente “grote overwinning” van het Westen kan alleen zijn interne tegenstellingen aanscherpen en de planeet nog meer aan het wankelen brengen. Deze “historische overwinning” gaat immers gepaard met een versterking van de ondraaglijke verdrukking van de Derde Wereld, met een heropleving van de strijd tussen de imperialistische mogendheden en met dreigende politieke en sociale onrust en burgeroorlogen in Oost- Europa en in de Sovjetunie. Het einde van de geschiedenis? Of gewoon het begin van een werkelijk planetaire oorlog waarin het imperialisme met zijn arsenaal van spitstechnologie in dienst van een ongeëvenaard barbaarendom, het zal moeten opnemen tegen heel de beschaafde mensheid, die meer dat ooit snakt naar vrede, onafhankelijkheid, sociale vooruitgang, volksdemocratie en socialisme?

Het liberalisme kraait victorie over het marxisme, maar dit is slechts zelfingenomen propaganda, zegden we. Omdat het wereldkapitalisme het marxisme helemaal niet heeft verslagen. Het heeft slechts de ermolmde structuren die nog alleen de naam socialisme droegen, weggeveegd.

In Oost-Europa en in de Sovjetunie hebben we in '89-'90 de historische nederlaag van het revisionisme meegemaakt. De aanhangers van deze stroming die in de loop van 35 jaar alle marxist-leninistische principes hebben verlaten om de burgerlijke waarden en ideeën te doen herleven, hebben gewoon een cruciale fase meegemaakt in hun ontwikkeling: de klasse van de nieuwe burgerij, die nog in zijn puberteitsjaren zat, is nu volwassen geworden. Het is vandaag overduidelijk dat het revisionisme binnen de marxistische beweging wel degelijk de burgerij vertegenwoordigt.

Het wereldkapitalisme heeft ontegensprekelijk de slag tegen het werkende volk van de voormalige socialistische landen gewonnen, maar het was een volk zonder verdediging, dat door zijn bedrieglijke leiders van zijn wapens was beroofd. Het marxisme-leninisme werd niet verslagen tijdens de “fluwelen revoluties”, om de eenvoudige reden dat het niet deelnam aan deze schermutselingen.

Om vanuit een materialistisch standpunt en vanuit een klassenstandpunt de echte betekenis van de omwentelingen in Oost-Europa te begrijpen, moet men terugkeren tot het marxisme. Een marxis

tisch-leninistische analyse van de fluwelen ramp zal de mensen die over heel de wereld vechten tegen onderdrukking en uitbuiting opnieuw vertrouwen geven in de toekomst.

Op het moment dat de hervormers klaar staan voor de plechtige begrafenis, verheugd als ze zijn dat ze zich eindelijk voorgoed kunnen ontdoen van Lenin, kunnen de communisten van heel de wereld opnieuw een gemeenschappelijke taal vinden. Nadenken en discussiëren over de ideologische en politieke oorzaken van de dood van het “reële socialisme”, is nu uiterst belangrijk. In de vijf continenten liepen de communisten over parallelle wegen, gescheiden door een bos van meningsverschillen waardoor ze elkaar uit het oog verloren: van de Filippijnen tot Peru zweerden sommigen uitsluitend bij Mao Zedong, van Benin tot Brazilië vonden anderen alleen inspiratie bij Enver Hoxha, van Vietnam tot Cuba, via Palestina en Zuid-Afrika hielden nog anderen het op de leer van Leonid Brezjnev. De grote crash in Oost-Europa, die de vaak onvermoede kracht van het opportunisme aan het licht bracht, kan ertoe bijdragen dat heel wat meningsverschillen van weleer worden bijgelegd.

In dit werk willen wij evenzeer de samenhang van een revolutionaire gedachten uiteenzetten als de ontwikkeling van ons denken.

Een coherente visie kan slechts gevonden worden in de veelvormige strijd over heel de wereld tegen het imperialisme, dat hoogste stadium van het technologisch barbaarendom. De ineenstorting van Oost-Europa bewijst dat het socialisme tegenover zo'n machtige en meedogenloze tegenstander slechts kan stand houden in de vorm van dictatuur van de werkers over de uitbuiters en dat het zich maar kan ontwikkelen door de klassenstrijd tegen de oude en nieuwe burgerij verder te zetten. Om zijn idealen, zijn levenskracht en zijn strijd lust te vrijwaren, moet het socialisme grootmoedig zijn en zich in dienst stellen van de nationaal-democratische, anti-imperialistische en antifeodale revolutie in de Derde Wereld. Het is trouwens daar dat het zijn belangrijkste reserves en zijn toekomst zal vinden. En het socialisme kan de dreiging van interne ontarding slechts afslaan en de ondermijning van buitenuit slechts tegengaan door aan de kant te blijven staan van de antikapitalistische en revolutionaire krachten in de industrielanden: daar wordt het onophoudelijk herinnerd aan wat een eventueel herstel voor de werkers inhoudt.

De ontwikkeling van het denken heeft zijn belang omdat de ideologische en politieke grondslagen van de Sovjetunie aan het wankelen werden gebracht, in de loop van de jaren 1986-1991 door elkaar

opvolgende aardbevingen die telkens gesystematiseerd moesten worden. Vandaar dat bij elk hoofdstuk aangeduid staat wanneer het werd geschreven.

Het boek begint met de hoop die in 1985-1987 werd opgewekt door de nieuwe politiek van Gorbatsjov - de hoop op een hernieuwing van de communistische beweging na de Brezjnev-winter.

Het eerste deel opent met een nieuwe evaluatie van de Praagse Lente van 1968, het verre voorspel van de "fluwelen revolutie".

Dan wordt een beschrijving gegeven van het totale herstel van het kapitalisme, waarvan de première werd opgevoerd in Polen en Hongarije.

De overwinning van de vreedzame contrarevolutie in dit laatste land brengt ons tot een nieuwe kijk op de klassenstrijd en de repressie in het Hongarije van de jaren 1945-1953, vervolgens tijdens en na de gewapende opstand van 1956 in Boedapest.

De gewelddadige politieke confrontaties die Roemenië deden daveren eind '89 - begin '90, laten een diepgaande analyse toe van de mechanismen van de klassenstrijd onder het socialisme.

Het tweede deel gaat over de ineenstorting van het socialisme in de Sovjetunie.

Eind 1989 kan men slechts de conclusie trekken dat twee jaar glasnost de Sovjetunie op de rand van de afgrond hebben gebracht. In naam van het antistalinisme worden alle socialistische opvattingen op de vuilnisbelt gegooid en in naam van de universele waarden maakt de liberale ideologie opnieuw haar intrede. Op het ogenblik dat het burgerlijk nationalisme losbarst en de Sovjetunie haast doet uiteenspatten, zoekt het land toenadering tot het Westen en orkestreert het, als bewijs van zijn goede bedoelingen, staatsgrepen van liberale makelij in Oost-Europa.

Het 28ste Congres van de CPSU, in juni 1990, wordt het Congres van de breuk en van het kapitalistisch herstel. De glasnost heeft de geesten voorbereid op het kapitalisme door alle politieke opvattingen overhoop te halen. Zo heeft het 28ste Congres de communistische partij kunnen omvormen tot een sociaal-democratische partij en de politieke structuren van de Sovjetunie op een westerse leest kunnen schoeien. De politieke en economische crisis wordt onontwarbaar, nog verergerd door de oorlog tussen de pro-westerse liberale burgerij rond Jeltsin en Landsbergis enerzijds en de voorstanders van een gemengde kapitalistische economie en een sterke centrale overheid rond Gorbatsjov en de Brezjnev-aanhang ander

zijds. De buitenlandse politiek past steeds duidelijker in de logica van het wereldkapitalisme.

Brussel, 6 april 1991.

Ter inleiding

September 1987

Hoop in het Oosten?

In heel de wereld zullen mensen op 25 oktober 1987 de 70ste verjaardag van de sovjetrevolutie vieren. Geen enkele datum in de geschiedenis van de vijf continenten is met deze vergelijkbaar: hij geeft de vernietiging aan van de eeuwenoude macht van de uitbuitende klassen, van de grootgrondbezitters en de grote kapitalisten, en de geboorte van de macht van de arbeiders en de arme boeren, in een groot Euro-aziatisch land. Door op het oude continent de weg naar het socialisme te openen heeft de sovjetrevolutie tevens een brug geslagen naar de bevrijdingsstrijd in de kolonies: de Aziatische provincies van Rusland vormden een deel van de Derde Wereld, dat door de tsaren aangehecht was. Op 1 oktober 1949 kende de sovjetrevolutie haar verlengde in de Chinese revolutie die de bevrijding van de gekoloniseerde wereld aankondigde.

Vlak na de oktoberrevolutie was de industriële produktie van de Sovjetunie te verwaarlozen. Vandaag beroept een derde van de wereldbevolking, dat 40% van de industriële produktie in de wereld voortbrengt, zich op Lenin.

Toch zal, in tegenstelling tot wat men op het eerste zicht zou denken, deze 70ste verjaardag geen aanleiding zijn om de alom gekende clichés nog eens te herhalen en uit te wijden over de overwinningen behaald in heroïsche gevechten, over het afschuwelijke verraad van de diverse deviationisten en over de onomkeerbaarheid van de geschiedenis. We worden namelijk overvallen door een reeks vreemde en dubbelzinnige impressies, door een massa vragen die zonder antwoord blijven.

Een moeilijk debat openen

Vijf jaar geleden bracht Reagan ons het doembeeld van de horden sovjet tanks, oprukkend naar de Atlantische Oceaan, van de regen SS 20's die onze steden verwoesten. Morgen zou de satanische macht van Breznev de aanval inzetten. Vandaag echter is Gorbatsjov in Duitsland - het traditionele bastion van het integristisch anti-communisme - vedette nummer één geworden. In onze straten treft men een vreemde vlag van sympathie voor het communisme aan. Geterroriseerd door de angst voor een nucleaire oorlog in Europa, verheugt de jeugd zich over de roekeloze vredesvoorstellen die Gorbatsjov onafgebroken doet. Er werd ons verteld dat de Sovjetunie gesloten, saai, somber en stil was, maar we zien er weelderige boeketten van tegenstrijdige opvattingen ontluiken, de discussies volgen elkaar in een hels tempo op. Het meest tastbare bewijs voor het expansionistische karakter van de rode tsaren was Afghanistan. Gorbatsjov laat verstaan dat de aanwezigheid van zijn troepen in Afghanistan hem hindert en dat hij er gauw een einde aan wil maken. Wat gebeurt er nu eigenlijk in de Sovjetunie?

Er gebeurt niets. Er is niets nieuws in het Oosten. Dat is wat sommige experts van de Nato beweren. Voor hen is dit alles slechts een intoxicatiecampagne, een list om onze waakzaamheid te breken. Gorbatsjov moderniseert het communistische rijk om het energiekeer te maken.

Maar er zijn ook vrij veel revolutionairen die geen vertrouwen hebben in de politiek van 'doorzichtigheid' die wel eens gezichtsbedrog kon zijn. Gorbatsjov is een revisionist zoals alle anderen en hoewel zijn retoriek bloemrijk en verlokkelijk is, blijven zowel de interne onderdrukking als het expansionisme naar buiten voortduren.

Misschien. Maar we blijven zitten met een reeks vaststellingen die niet goed passen in de analyse die de Chinese CP en de PvdA van Albanië in de jaren '60 hebben gemaakt van de degeneratie van de USSR.

Ziehier, samengevat, hun stellingen, die gedeeld werden door een aanzienlijk deel van de revolutionaire krachten in de wereld.

De staatsgreep van Chroesjtsjov in de Sovjetunie was de machtsgreep van een nieuwe grootburgerij die bestaat uit hoge partij- en staatsfunctionarissen. Zij bezitten de facto de produktiemiddelen en eigenen zich de meerwaarde toe die door de arbeiders voortgebracht wordt. De sovjetstaat is een collectieve kapitalist. Het staatskapita-

lisme is het hoogste stadium van de kapitalistische concentratie. Het regime in de Sovjetunie is er een van veralgemeende onderdrukking en sociaal-fascisme. Zij die de nieuwe burgerij durven te kritiseren en hun democratische rechten durven op te eisen, worden beschuldigd van anti-sovjet activiteiten en subversie.

Het sociaal-imperialisme heeft de oude tsaristische politiek van onderdrukking van de nationale minderheden en van expansie overgenomen. Het oefent een koloniale overheersing uit over Oost-Europa, Cuba, Vietnam en andere landen van de Derde Wereld. Om zich een plaats in de wereld te veroveren, moet deze nieuwe imperialistische macht als nieuwkomer op de internationale scene, alles zetten op zijn militaire middelen. Hierdoor is deze macht bijzonder agressief en gevaarlijk. Het sovjetmilitarisme bereidt het volk voor op agressieoorlogen om Europa en de hele wereld te overheersen.

Nadat we twintig jaar lang deze visie gedeeld en hardnekkig verdedigd hebben, moeten we toegeven dat bepaalde vaststellingen ons in de war brengen.

Er was een tijd dat Mao de economische hervormingen van Chroesjtsjov kritiseerde. Deze hervormingen worden nu overgenomen en zelfs verdiept door Deng Xiaoping. Deng had de gewoonte om tekeer te gaan tegen “de meest bedrieglijke supermacht”, waarop Brezjnef terugsloeg met een tirade tegen “China, bondgenoot van het Amerikaans imperialisme en van alle reactionairen ter wereld”. Vandaag stevenen China en de Sovjetunie af op een verzoening. Wie heeft zich in het verleden vergist en waarover? En wie vergist zich vandaag?

Vroeger hebben we honderden bewijzen van de agressieve oriëntatie van het sovjetleger samengebracht. “Door het gebruik van nucleaire wapens”, schrijft bijvoorbeeld kolonel Tonkikh, “zullen grote bressen in de anti-tankverdediging geslagen worden. Deze bressen zullen moeten worden uitgebuit door eenheden en onder-eenheden die in een snelle voorwaartse beweging aanvallen.”¹ En er waren nog betere bewijzen. Maar vandaag ontmantelt Gorbatsjov zijn SS 20’s, bereidt hij zich voor om Afghanistan te verlaten en viert hij de teugels in Oost-Europa. Hoe moeten we dit uitleggen?

We spraken van onverbidelijke sociaal-fascistische repressie onder Brezjnef. Een van de voornaamste slachtoffers, de academicus Sacharov, is vandaag de vriend en bondgenoot van de nieuwe secretaris-generaal. Dat is alsof Hassan II Abraham Serfaty uit de gevangenis van Kenitra zou halen en tot zijn vertrouweling zou maken. Wie zou dit kunnen begrijpen?

Deze vaststellingen leiden tot het besluit dat sommige van bovenstaande beweringen onhoudbaar worden omdat ze eenzijdig of onjuist zijn. We dachten dat de Sovjetunie, door haar klassen karakter veroordeeld was om de weg van het militarisme en de repressie te volgen, gedreven door een blinde interne logica. Onverwacht beleven we echter bruuske en radicale veranderingen. De partij en de staat in de Sovjetunie zijn complexere fenomenen dan we gedacht hadden. Indien men de revolutionaire beweging in de wereld wil dienen, dan mag men zich niet vastklampen aan oude ideeën die klaarblijkelijk niet de gehele complexiteit van het probleem omvatten. Men moet dus het vraagstuk opnieuw bestuderen om de veranderingen die in de Sovjetunie plaatsgrijpen, een juiste plaats te geven in het hele panorama.

Terwijl volgens sommigen niets fundamenteels veranderd is in de Sovjetunie, denken anderen dat we hier te maken hebben met een totale omwenteling van groot historisch belang voor de toekomst van het socialisme. Gorbatsjov geeft aan het communisme zijn werkelijk fenselijk gelaat. Eigenlijk heeft de Sovjetunie nooit opgehouden socialistisch te zijn. Al diegenen die het vaderland van het socialisme beklad en beledigd hebben, moeten zich nu op de borst kloppen en 'mea culpa' roepen. Na deze verscheurende ommekeer zagen we een vriend, die nog gevochten had voor de Afghaanse zaak, huilen van berouw en naar de Belgische CP overstappen om er boete te doen.

Dit debat, dat men niet meer kan ontlopen, is dus wel degelijk gevaarlijk. We moeten dan ook goed de termen afwegen waarin de discussie gesteld zal worden om onszelf niet te verliezen in een onoverwogen vlucht naar voren, om ons niet van gevecht te vergissen, om ons niet zonder kompas in Siberië te begeven. Laten we proberen om de lessen samen te vatten die we onthouden uit 70 jaar revolutionaire strijd en opportunistische afwijkingen in de Sovjetunie.

Imperialistische bloedbaden, 'socialistische' hersenschimmen

Op het einde van de negentiende eeuw had het Europese kapitalisme zich weten in te dekken tegen de opgang van de revolutionaire arbeidersbeweging, door de kolonisatie en de uitbuiting van Azië en Afrika. De socialistische partijen ondersteunden die koloniale veroveringen waarvan Bemstein, de beroemde Duitse reformist, de grote

verdediger is geweest. In 1914 steunden deze partijen 'hun' nationale kapitalisten die zich in een volstrekt criminele wereldoorlog stortten voor de herverdeling van de kolonies. In Rusland steunden de mensjevieken - de broeders van onze reformisten - de oorlogsinspanningen, eerst van het tsarisme en vervolgens, na de revolutie van februari 1917, van de grote burgerij.

Terwijl zij reeds twee miljoen doden in hun rangen telden, hebben de arbeiders, de boeren en de soldaten, op 25 oktober 1917, de voorlopige regering waaraan de mensjevieken deelnamen, omvergeworpen. Ze wilden twee voorwaarden realiseren die noodzakelijk waren voor hun overleving: het einde van de criminele oorlog en de overdracht van de grond aan de boeren. Reeds de volgende dag, 26 oktober, klaagden de mensjevieken en hun geallieerden de "slavernij" aan die de bolsjevieken - dit wil zeggen: de communisten die Lenin omringden - zouden instellen...²

Om de eerste socialistische republiek te vernietigen, stuurden de Engelse, Franse, Japanse en Tsjechische reactionairen er interventietroepen heen. Hierbij steunden ze op de tsaristische troepen die zich gehegroepeerd hadden rond de generaals Koltjak, Denikin en Alexiev. Dit kruim van de internationale reactie kreeg de steun van alle tendensen van het zogenaamde 'democratisch socialisme': Plechanov, de mensjevieken, de revolutionaire socialisten en de populistten.³ Vanaf december 1917 trokken de mensjevieken al van leer tegen "de bolsjevistische dictatuur" die steunde op een "regime van willekeur en terrorisme".⁴ Gezien Rusland niet klaar was voor het socialisme, veroordeelden de mensjevieken Lenins politiek "die objectief reactionair is", een politiek van "boerenanarchisme". Volgens de bekende leidster van de mensjevieken, Vera Zassoulitch, vormden de bolsjevieken een "nieuwe autocratie" waartegen Potressov, een ander groot mensjeviek, opriep tot "een internationale interventie".³

Het socialisme in één enkel land

Na de dood van Lenin realiseerde de bolsjevistische partij onder leiding van Stalin een onmogelijke taak. Het land dat geruïneerd was door de wereldoorlog en de buitenlandse interventies, werd bevrijd van de kapitalistische uitbuiters. De arbeiders en de boeren slaagden erin de Sovjetunie te industrialiseren en de landbouw te collectiviseren.

Sinds de zestiende eeuw gebeurde de kapitaalsaccumulatie in West-Europa onder meer door de schaamteloze plundering van Latijns-Amerika, Afrika en Azië. De Sovjetunie heeft haar industrialisatie tot stand gebracht door uitsluitend te steunen op haar arbeiders, boeren en technici: de grote meerderheid van het sovjetvolk is bereid geweest ongehoorde offers te brengen om de basis te leggen van een onafhankelijke socialistische economie. De leefomstandigheden van het volk waren zeer hard, maar het legde een enthousiasme en toewijding aan de dag zoals dit nog nooit eerder gebeurd was in de geschiedenis: de arbeiders waren er zich van bewust dat ze voor het eerst werkten aan de verwezenlijking van hun eigen belangen en niet aan de verrijking van de uitbuitende klasse.

Op het platteland kon men twee wegen op. Men kon de landbouw ontwikkelen door een rijke boerenklasse te laten ontwikkelen die beschikte over moderne produktiemiddelen. Of men kon de landbouw moderniseren door collectivisatie. Veel keuze was er niet: de kapitalistische ontwikkeling op het platteland zou de socialistische lacht in de steden overweldigd en vernietigd hebben. De rijke boe- en organiseerden talrijke opstanden tegen de sovjetmacht. Ze kregen op verschillende manieren steun van de imperialisten en de tsaristische reactionairen. De hardnekkige weerstand van de uitbuitende klasse maakte dat de collectivisatie zeer complex werd, moeizaam verliep en tegen een hoge prijs.

Daarenboven waren de bolsjevieken gedwongen de industrialisatie en de collectivisatie onder verhoogde tijdsdruk tot stand te brengen. In 1931 verklaarde Jozef Stalin, tegen de achtergrond van het opkomend fascisme, dat de Sovjetunie tien jaar tijd had om West-Europa bij te benen.

Natuurlijk zijn er fouten gemaakt op het vlak van het tempo en methode waarmee bepaalde veranderingen werden doorgevoerd. Maar kon dit anders? Voor het eerst in de geschiedenis werd zulk een gigantische onderneming gerealiseerd.

De rechtse socialisten in Europa schepten er plezier in om hatelijke artikelen te schrijven tegen “de moordpartijen tegen de boeren” en tegen “de collectivisatie via terreur”. Ze vermeden echter zorgvuldig te vertellen hoe heel de oude Westerse maatschappij te keer ging om, in de Sovjetunie, opstanden van rijke boeren uit te lokken en te ondersteunen.

In 1917 had Plechanov - de patriarch van de mensjevieken - reeds de ineenstorting van het bolsjevistisch regime voorspeld omdat het onmogelijk was het socialisme in te voeren in een achterlijk land met een

meerderheid van boeren.⁶ Eenstemmig namen de rechtse socialisten in Europa deze voorspellingen over. Ook Trotski voegde zich bij dat koor. Op het einde van de jaren dertig was de taak echter uitgevoerd: de Sovjetunie had haar socialistische industrialisatie tot stand gebracht, het land kon nu de imperialistische agressie het hoofd bieden.

Tegenover de koloniale en fascistische terreur

Men kan de verwezenlijkingen van het eerste socialistische land in de jaren '20 -'30 enkel naar waarde schatten door ze te vergelijken met de evolutie van de kapitalistische 'ontwikkelde' wereld. Europa heeft zich in de jaren '20 -'30 grotendeels gevoed door de mateloze uitbuiting van honderden miljoenen boeren en arbeiders in de kolonies. Dwangarbeid, verplichte teelten, hongerlonen en voor hen die in opstand kwamen: onverbiddelijke slachtpartijen. Ryckmans, de gouverneur-generaal van Belgisch Kongo, verklaarde in 1946: "HI levenspeil van onze inboorlingen in de dorpen is lager dan het levensminimum. De grens is bereikt."⁷ De rechtse socialisten die zeer alert waren als het ging om "de terreur" tegen de rijke boeren in de Sovjetunie, sloten hun ogen voor het geweld van een heel ander kaliber dat hele volkeren van de Derde Wereld terroriseerde. Men vergelijke de harde opofferingen die de sovjetarbeiders deden om hun eigen socialistische toekomst op te bouwen, met de onmenselijke opofferingen die de boeren en arbeiders van Afrika en Azië met harde hand werden opgelegd, ten voordele van de buitenlandse koloniale machten. Men vergelijke de repressie in de Sovjetunie, voor het eerst in de geschiedenis in het belang van de volksmassa's, om de uitbuitende klasse te onderdrukken, en de terreur tegen de arbeiders van de Derde Wereld, die uitgeoefend werd ter vergroting van het westers kapitaal.

Vanaf 1933 werden de inspanningen van de partij en het volk van de Sovjetunie voor de industrialisatie en de opbouw van de defensie tegen de fascistische dreiging op de spits gedreven.

Naarmate de donderwolken van de wereldoorlog oprukten, dreven de reactionairen en de geheime diensten van de Nazi's hun anti-sovjetactiviteiten op. Onder deze omstandigheden hebben Stalin en de leiding van de partij zuiveringen doorgevoerd, waarbij talrijke geheimagenten en onverbeterlijke anti-sovjetelementen werden getroffen. Tegelijkertijd zijn echter ook duizenden communisten vals beschuldigd en geëxecuteerd. Het succes van de opbouw en het on-

wrikbaar vertrouwen van de armste massa's in de CP, hadden een klimaat geschapen waarin het steeds moeilijker werd om zich te verzetten tegen inbreuken op het democratisch centralisme en tegen bepaalde arbitraire beslissingen van Stalin. Op de 966 afgevaardigden van het 17de congres van de bolsjevistische partij in 1934, zijn er 1.108 veroordeeld en een groot aantal werd geëxecuteerd. Zoals honderden anderen verklaarde Eikhe, plaatsvervangend lid van het Politbureau, voor zijn executie: "Ik sterf, maar ik geloof in de juistheid van de politiek van de partij, zoals ik dit tijdens heel mijn leven gedaan heb."⁸ Stalin en de leiders van de partij waren van mening dat hun extreme maatregelen noodzakelijk waren om de zuiverheid en de vastberadenheid van de partij te handhaven in het vooruitzicht van het meedogenloze gevecht tegen de Nazi's.

Alle fanatieke kolonialisten en fervente fascistten in Europa hebben gebruik gemaakt van bepaalde fouten van de bolsjevistische macht, om te proberen het vertrouwen van de massa's in de communistische zaak te ondermijnen. We mogen echter niet vergeten dat in de Sovjetunie vooral communisten slachtoffer zijn geweest van fouten van andere communisten. Generaal Gorbatoev werd gedeporteerd naar Siberië nadat hij tot 15 jaar gevangenis was veroordeeld. In het begin van de oorlog werd hij vrijgelaten. Hij werd een van de helden van het Rode Leger.⁹ Zonder de tientallen duizenden Gorbatsjovs, die slachtoffer waren van onrechtvaardigheden, maar die trouw bleven aan hun bolsjevistisch ideaal, had de Sovjetunie nooit het Nazi- monster kunnen verslaan. /

De fouten van Stalin en van de leiding hebben het revolutionaire karakter van de partij niet aangetast. De partij heeft zich tijdens de antifascistische oorlog op een bewonderenswaardige manier gekweten van haar historische en internationalistische taak.

We kunnen hieraan toevoegen dat de Sovjetunie slechts een zeer klein aantal verraders onder haar kaders heeft geteld. In bezet West- Europa is het merendeel van de kaders van de partijen van katholieke en liberale tendens overgelopen naar fascistische organisaties of hebben ze overeenkomsten gesloten met Hitler. Talrijke leiders van de Duitse, Franse en Belgische socialistische partij voerden eerst een politiek om de fascistten te sussen om bij het begin van de oorlog in de collaboratie te stappen. De voorzitter van de Belgische Socialistische Partij, Henri De Man, heeft het Hitler-leger bij zijn aankomst in België verwelkomd als een 'bevrijder'.¹⁰ Natuurlijk had deze man in de meest lyrische bewoordingen de "waaninnige stalinistische repressie" veroordeeld.

Stalingrad, het symbool

Van juni 1941 tot begin 1943 heeft de Sovjetunie, bijna alléén, het gewicht van de antifascistische oorlog gedragen. Het merendeel van de strategische gevechten die lot de vernietiging van de Nazi-legers hebben geleid, werd geleverd door het Rode Leger. Tegelijkertijd vormden de CP's de avantgarde van het antifascistische gewapende verzet. En dat, van China over Joegoslavië, Albanië en Griekenland, tot in Italië, Frankrijk en België.

Door hun heldhaftig optreden en hun trouw aan de communistische zaak hebben de kaders en de leden van de bolsjevistische partij over heel de wereld de bewondering afgedwongen van de democraten. In de vernietiging van de fascistische krachten in de landen van Oost-Europa, heeft het Rode Leger een essentiële rol gespeeld en ook de strijd van de Chinese, Viëtnamese en Koreaanse volkeren voor nationale bevrijding en socialisme werden door zijn overwinningen vergemakkelijkt. In het historisch kader van de antifascistische oorlog heeft de Sovjetunie, onder Stalin, ruim bijgedragen tot de realisatie van de socialistische revolutie in elf landen van Europa en Azië. Het gaat hier om echte overwinningen, die in de hardste klassengevechten onder leiding van de CP's werden behaald door honderden miljoenen mensen. Deze overwinningen werden betaald met het bloed van 37 miljoen mensen, alleen al in de Sovjetunie, China, Polen en Joegoslavië.

Terecht kon Stalin op het einde van de oorlog zeggen: "Onze overwinning betekent eerst en vooral de triomf van ons sovjetregime. U weet dat, volgens de buitenlandse pers, het sovjetregime slechts een kaartenhuisje was, zonder wortels in het leven, dat het volk opgedrongen werd door de organen van de Tchecha. De oorlog heeft bewezen dat het sovjetregime een echt volksregime is, diepgaand geworteld in, en krachtig gesteund door het volk. Kan men stellen dat op de vooravond van de Tweede Wereldoorlog ons land reeds beschikte over het minimum aan materiële middelen, noodzakelijk om in de essentiële noden te voorzien? Ik denk dat men dat inderdaad kan stellen. Om dit immense werk voor te bereiden, moesten 3 vijfjarenplannen worden uitgevoerd. Men moet toegeven dat dertien jaar een zeer korte termijn is, om zo'n groot werk uit te voeren. Hoe kon de CP, in zo'n korte tijd, het land voorzien van materiële middelen? Op de eerste plaats door de sovjetpoetiek van industrialisatie en ten tweede door de politiek van collectivisatie van de landbouw."¹¹

Hoe zielig blijken de vooroorlogse analyses van Trotski, die “de cynische, contra-revolutionaire rol” van de communistische Internationale en “haar definitief overlopen naar de kant van de burgerlijke orde”¹² aanklaagde, wanneer men ze plaatst tegenover de realisaties van de bolsjevieken geleid door Stalin! Hoe walgelijk zijn zijn oproepen, in 1938, tot “opstand” en “revolutie” tegen de “bonapartistische kliek van Stalin”.¹³ Hoe erg doet hij de waarheid geweld aan door verblindende en kwade trouw, wanneer hij schrijft: “Behalve door een grotere razernij, verschilt het politieke apparaat van Stalin in geen enkel opzicht van dat van de fascistische landen.”¹⁴ Hoezeer nemen zijn profetieën een groteske toon aan, wanneer hij de onvermijdelijke nederlaag van de USSR voorspelt bij een eventuele oorlog met Nazi-Duitsland en hoe lachwekkend zijn z’n verklaringen dat tijdens de komende wereldoorlog “miljoenen mensen” zich bij de trotskistische organisaties zullen voegen, en dat de communistische en socialistische Internationales zullen ineenstorten: “Hun ineenstorting zal de noodzakelijke voorwaarde zijn voor een echte revolutionaire beweging onder leiding van de Vierde Internationale.”¹⁵

Een der belangrijkste medewerkers van Trotski, James Bumham, ging op dezelfde toon verder en verklaarde dat Stalin en Hitler twee totalitaire dictators waren, en dat de massa’s in de Sovjetunie “uitgebuit werden ten voordele van een nieuwe klasse die zich baseert op de staatseigendom van de economie.”¹⁶ Bumham zal zich in 1940 afscheiden van Trotski en een vermaard ideoloog van het Amerikaans imperialisme worden. Na de overwinning van het Rode Leger, in 1945, zal al de haat van de fascistische en van internationaal extreem rechts zich bundelen tegen Stalins naam. De Verenigde Staten, de nieuwe dominante imperialistische macht, hadden slechts één tegenstander van formaat: de Sovjetunie en de internationale communistische beweging. Als een waanzinnige ging het Amerikaanse propaganda-apparaat tekeer tegen “het staatskapitalisme in de Sovjetunie” en “het Stalinistisch totalitarisme, de opvolger van het Hitleriaanse totalitarisme.” De voornaamste ideoloog van de koude oorlog, die zo gestart werd, was... de vroegere luitenant van Trotski, James Bumham.

Het bestaan zelf van de Sovjetunie dat in de jaren ‘20 en ‘30 het socialisme opbouwde, en de antifascistische oorlog die dat land gevoerd heeft, zijn beslissende factoren geweest voor de ontwikkeling van de nationale en democratische revolutie in de Derde Wereld.

Bekijken we de grote sociale krachten die op wereldvlak actief waren tijdens de eerste helft van de twintigste eeuw, dan is het dui-

del ijk dat alle revolutionaire krachten de kant moesten kiezen van de Sovjetunie van Lenin en Stalin tegen de imperialistische wereld, de kant van de communistische internationale, tegen de verschillende burgerlijke en opportunistische stromingen. Maar het is ook belangrijk dat de beweging lessen trekt uit begane fouten. Communisten moeten zich aan de principes houden en moeten alle fouten, onjuistheden en zelfs misdaden die zich binnen hun beweging kunnen voordoen, kritiseren. Om revolutionair te zijn, moeten deze kritieken de strijdbaarheid van de communistische beweging versterken, haar banden met de massa's verbeteren en haar eenheid in de strijd verstevigen. Als een communist kritiek levert op wat hij denkt fout te zijn, mag hij daarbij nooit zijn plicht uit het oog verliezen om fundamenteel solidair te zijn met de socialistische landen en met de internationale communistische beweging.

Het pseudo-communisme

In een document dat in 1964 gepubliceerd werd - *Het pseudo-communisme van Chroesjtsjov* - bracht de Chinese Communistische Partij de stelling naar voren dat de staatsgreep van Chroesjtsjov in de Sovjetunie het keerpunt betekende waarop een nieuwe burgerij aan de macht was gekomen. Het gaat hier om een opmerkelijk document dat een belangrijke invloed heeft gehad op de revolutionaire beweging in de wereld. Maar, vandaag de dag, kunnen we bij deze tekst volgende vier aantekeningen maken.

Ten eerste heeft Chroesjtsjov zich inderdaad gedragen als een weinig originele letterdief van de oude geschriften die de mensje- viken en de trotskisten tegen de bolsjeviken hebben gericht. Hij heeft een aantal mistige stellingen ontwikkeld waartegen de Chinese CP, terecht, de principes van Marx en Lenin inriep.

In de Sovjetunie riep Chroesjtsjov in 1956 het 20ste congres van de CPSU bijeen. Hij bracht er een geheim rapport tegen Stalin naar voor. Een verrassingsaanval, zowel voor de leiders van de CPSU als van de andere CP's. Hij vermengde juiste kritieken tegen Stalin met hatelijke en onverantwoorde aanvallen tegen het geheel van zijn werk. Dulles, die toen de CIA leidde, liet deze kans niet voorbijgaan: het rapport van Chroesjtsjov verstrekte hem het materiaal om de meest heftige en meest doeltreffende anticommunistische campagne op te starten die zijn dienst ooit had ondernomen. Men kan op verdienstelijke wijze veertig jaar lang aan anticommunistische propa

ganda doen, maar wanneer dit hele assortiment verklaringen wordt overgenomen door de paus van de internationale communistische beweging, gaat het werkelijk om een buitenkansje.

Trouw volgde Chroesjtsjov de inktkoelies van Readers Digest door Stalin te bestempelen als een “gek”, een “pervers man” en een “verdwaasde despoot” en door groteske aanvallen te doen van het genre: “Stalin stelde zijn plannen (tijdens de oorlog) op, gebruik makend van een wereldbol.”¹⁷

We willen ook twee basisopvattingen van Chroesjtsjov in herinnering brengen die zijn opportunistische benadering van de sovjetrealiteit goed weerspiegelen: “Na de definitieve en totale overwinning van het socialisme, en nu we aan de overgang naar het communisme zijn begonnen, is de dictatuur van het proletariaat in de USSR niet langer noodzakelijk. We hebben nu het punt bereikt waarop de staat, die opkwam als de staat van de dictatuur van het proletariaat, zich omgevormd heeft tot de staat van heel het volk.”¹⁸ “De communistische partij, die opgebouwd werd als partij van de arbeidersklasse, is de partij van heel het volk geworden.”¹⁹

Chroesjtsjovs gebrek aan wetenschappelijke werkstijl blijkt duidelijk uit zijn voorspelling dat de Sovjetunie in 1980 “in grote lijnen de communistische maatschappij opgebouwd zal hebben,(...) een klassenloze maatschappij; de essentiële verschillen tussen stad en dorp zullen weggevoerd zijn.”²⁰

Binnen de internationale communistische beweging verdedigde Chroesjtsjov de “vreedzame overgang” naar het socialisme. Zo speelde hij de Westeuropese reformisten, die sinds 1917 de communisten regelrecht de oorlog verklaard hadden, munitie toe.

Met aandrang moedigde Chroesjtsjov de reformistische oriëntatie van bepaalde partijen aan. “De arbeidersklasse kan een stevige meerderheid veroveren in het parlement en dit omvormen van een instrument in dienst van de belangen van de burgerij tot een instrument in dienst van het werkende volk. Ze kan de buitenparlementaire strijd van het volk aanwakkeren, de weerstand van de reactionaire krachten breken en de voorwaarden scheppen die noodzakelijk zijn om de socialistische revolutie op vreedzame manier te realiseren.”²¹

In dezelfde geest verzette Chroesjtsjov zich, over het algemeen, tegen de gewapende strijd in de landen van de Derde Wereld en dreef hij revolutionaire organisaties tot een breuk.

Chroesjtsjov eiste dat de andere CP's zijn lijn en met name “de beslissingen van het 20ste congres”, aannamen.²² “De werkelijke

eenheid van de CP's kan niet gebeuren door te zwijgen over de nefaste lijn van de Albanese leiding.”²³ Chroesjtsjov voorspelde “een communistische wereldeconomie die door de arbeiders beheerd zou worden volgens één enkel plan”²⁴... maar hij verscheurde alle akkoorden met Albanië en China, toen zij weigerden voor hem te bui gen.

Laten we nuanceren...

Er moet echter ook gezegd worden dat bepaalde extravagante standpunten van Chroesjtsjov tegengesproken werden door andere verklaringen, dat ze niet steeds in overeenstemming waren met de sociale praktijk in de Sovjetunie en dat bepaalde stromingen in de partij ze betwistten.

De ontkenning van de verdiensten van Stalin door Chroesjtsjov heeft in de Sovjetunie een grote controverse teweeg gebracht. Maarschalk Joukov, de algemene stafchef tijdens de antifascistische oorlog, geeft in zijn memoires, die in 1969 werden gepubliceerd, een objectieve beschrijving van de verdiensten van Stalin aan het hoofd van sovjetlegers, zonder evenwel bepaalde fouten te verzwijgen.²⁵

Varend onder het vaandel van “de partij van heel het volk” en de “staat van heel het volk”, moet de Sovjetunie toch, tegen elke logica in, harde gevechten leveren tegen binnenlandse en buitenlandse vijandige krachten. Men zal dan warrige uitspraken doen over “de staat van heel het volk” die het hoofd moet bieden aan opflakkerende klassenstrijd... “Gedurende bepaalde periodes kan, in relatie tot een of andere verandering in binnenlandse of buitenlandse conjunctuur, de klassenstrijd weer scherp worden.”²⁶

Vervolgens werden veel ideeën van Chroesjtsjov, nadat ze reeds gedurende vele jaren grote schade hadden aangericht, herzien door de sovjetpartij: zijn fabelachtige beloften over een integraal communisme in 1980, zijn droom van “consolidatie van de vrede” dankzij “het aanleggen van duurzame vriendschapsrelaties” met de Verenigde Staten.²⁷

Tot besluit moeten we toegeven dat de Chinese Communistische Partij zich klaarblijkelijk vergiste in heel wat van haar economische kritieken op de lijn van de CPSU onder Chroesjtsjov. De methoden van economisch beheer die onder Stalin werden ingevoerd, waren onmiskenbaar zeer doeltreffend om de basis te leggen van een onafhankelijke nationale industrie. Maar volstonden diezelfde methoden

om van een extensieve ontwikkeling over te gaan naar een intensieve ontwikkeling, gebaseerd op een versnelde integratie van wetenschappelijke en technologische verworvenheden in de produktie? Het Chinese document gaat voorbij aan de werkelijke problemen die door de CPSU naar voren worden gebracht: het overdreven centralisme, de administratieve methoden om de produktie te leiden, de lage produktiviteit, de povere efficiëntie en de lage kwaliteit. De tekst van de Chinese Communistische Partij levert ongegronde kritiek op de “materiële stimuli”, waarvan het gebruik als aanvulling op de politieke opvoeding reeds door Lenin en Stalin werd gepredikt. Verder lezen we: “Chroesjtsjov heeft de geplande socialistische economie ondermijnd, hij paste het principe van de kapitalistische winst toe, ontwikkelde de vrije kapitalistische concurrentie en vernietigde de socialistische eigendom van het hele volk.”²⁸

Zonder concrete analyse van de werkelijke moeilijkheden van de USSR en van de voorgestelde maatregelen, zijn deze kritieken dogmatisch en misplaatst. We hebben redenen om te denken dat de pla- (ificatie in de Sovjetunie te allesomvattend was, dat de fouten in het beheer niet te rechtvaardigen verliezen met zich meebrachten, en dat de invoering van bepaalde vormen van socialistische concurrentie tussen bedrijven ertoe kon bijdragen produkten die verouderd waren en van slechte kwaliteit, uit te schakelen.

Daarenboven bevat de tekst van de CCP het volgende fundamentele standpunt: “De lijn die Chroesjtsjov heeft aangenomen is voor 100% revisionistisch.”²⁹ Zulk een opvatting kan leiden tot allerlei gauchistische overdrijvingen, waarbij elke inspanning, om een onderscheid te maken tussen wat juist en fout is in het ideeëngoed van de CPSU, overbodig wordt.

Een kort overzicht van een lange winter

Toen kwam de lange winter onder Brezjnev.

Heerszuchtige arrogantie in de buitenlandse politiek.

Met veel minder economische middelen dan de Verenigde Staten zal de Sovjetunie op militair vlak de Amerikaanse supermacht evenaren. De produktie van verbruiksartikelen zal verzinken in de middelmatigheid.

Tsjechoslowakije wordt aangevallen en bezet onder het mom van de “bepaalde soevereiniteit”. China, uitgescholden voor al wat lelijk is, wordt in 1969 geconfronteerd met een conventionele en nucleaire

re militaire dreiging. In de Derde Wereld voert Brezjnev een politiek van avonturisme. Hij ondersteunt het “socialisme” van Said Barre in Somalië, maar even later verandert hij van kamp en omhelst hij de putchisten die in Ethiopië net een staatsgreep hebben gepleegd. Vanaf nu zal Mengistu “socialisme” fabriceren en Brezjnev zal hem de nodige wapens verschaffen voor eindeloze interne oorlogen. Aangemoedigd door de Sovjetunie, zal Viëtnam 200.000 soldaten naar Cambodja sturen om er orde op zaken te stellen. Het land zal er zijn prestige, zijn politiek krediet en zijn geloofwaardigheid kwijtraken, en de bestaansmiddelen verliezen die het zo nodig heeft om zijn economie terug op gang te brengen. Dan komt de expeditie in Afghanistan: honderdduizenden doden tijdens de pacificatie.

Parasitisme en sclerose in de binnenlandse politiek. Psychiatrische ziekenhuizen voor de contestanten. Militarisatie van de jeugd. Een ritueel, saai marxisme.

En toen rees de ster Gorbatsjov

In deze ideologische woestijn kwam kameraad Gorbatsjov tevoorschijn. Als een wervelstorm raasde hij door een land dat in een staat van doffe onverschilligheid verkeerde, en schudde hij er alle ingedommelde geesten wakker.

Onder Brezjnev kende de Sovjetunie vanzelfsprekend slechts overwinningen, op weg naar een altijd schitterende toekomst. Gorbatsjov is zebeu, deze overwinningen die het uiteindelijke debacle alleen dichterbij brengen. Gorbatsjov zegt dat het triomfalisme een “klimaat” scheidt “van gemoedsrust, permissiviteit en straffeloosheid”³⁰ dat het gehele werk van de partij aantast. De communisten moeten ophouden met “gemeenplaatsen op te rakelen”, ze moeten “praktische daden” stellen, een open geest hebben, bescheiden zijn en kritiek en zelfkritiek beoefenen.³¹ Tegenover de opschepperij van Chroesjtsjov en de zelfingenomen verblinding van Brezjnev, wil Gorbatsjov een partij “die het onfeilbaarheidscomplex afgeworpen heeft en die de behaalde resultaten met een kritisch oog bekijkt”.³² De pseudo-marxistische litanieën van Brezjnev klinken als het lugu- bere gedreun van de Tibetaanse rituelen. Gorbi heeft er genoeg van: “Scholastiek, haarklieverij en dogmatisme hebben altijd de toename van de werkelijke kennis in de weg gestaan. Alleen de stromingen die vertrekken van de praktijk en die ernaar terugkeren met diepgaande syntheses en pertinente aanbevelingen zijn wetenschappe-

lijk,”³³ Onder Brezjnev was de socialistische ideologie geen wapen meer in de strijd van elke dag, ze was verschrompeld, herleid tot een verstarde ritueel. “Vereenvoudigde opvattingen van het communisme, allerlei voorspellingen en abstracte beoordelingen werden algemeen aanvaard. Dit tastte op zijn beurt de historische betekenis van het socialisme aan, verzwakte de invloed van de socialistische ideologie.”³⁴ Bepaalde sovjetideologen hielden zich bezig met “scholastische onderzoeken waar niemand enig belang bij had.”³⁵ “De ernstige tekorten op het vlak van de ideologische en politieke opvoeding kwamen tot uiting in praalcampagnes en in de viering van vele verjaardagen.”³⁶ Zo denkt Gorbatsjov over de onoverwinnelijke ideologie van de onsterfelijke Leonid Brezjnev.

En hoe vertaalt deze ideologie zich in de concrete politiek? “Wanneer het erom gaat de politieke lijn te bepalen en concreet op te treden, hebben conservatieve tendensen, inertie, de wil om alles wat niet in de gebruikelijke schema’s past te omzeilen, en de onwil om economische en sociale problemen op te lossen, de bovenhand gedegen. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de leidende orga- en van de staat en de partij.”³⁷ Er wordt niet meer gemobiliseerd of ewustgemaakt, het Brezjnev-tijdperk is stil blijven staan bij het tweeluik: bevelen en gehoorzamen. “De technocratische stijl van de ‘administratieve druk’ heeft de zaak van de partij veel schade berokkend.”³⁸ Erger nog: “Gedurende vele jaren waren verscheidene takken (van de economie) in handen van leiders die niet borg stonden voor de uitvoering van de opgelegde taken.”³⁹ Moet het ons verwonderen dat bepaalde bureaucraten zich als kleine dwingelanden gedroegen? “Bepaalde kameraden begonnen de verkiesbare organen als een last te beschouwen die moeilijkheden en slavernij veroorzaakten.”⁴⁰ Ook klaagt Gorbatsjov “de onverzoenlijkheid van bepaalde leiders ten overstaan van de onafhankelijke daden en ideeën van hun ondergeschikten” aan.⁴¹

Het is echter onmogelijk om de werkende massa’s te mobiliseren voor de bewuste strijd voor een socialistische toekomst, zonder een werkelijk socialistische democratie in praktijk te brengen. “Zonder informatie op brede schaal kan er geen democratie zijn, geen politieke creativiteit noch deelname van de massa’s aan het beheer. Dit is als het ware de voorwaarde om tientallen miljoenen arbeiders, werkers van kolchozen en intellectuelen er toe te brengen hun taak op te nemen met de instelling van een staatsman, met verantwoordelijkheidsgevoel. Dit is het beginpunt voor een psychologische omvorming van onze kaders.”⁴²

De kwalen die uit het bureaucratie en het autoritarisme voortkomen, heten “onwettige inkomens”, ongeoorloopte parasitisme”, “zoeken naar winst ten koste van alles, verrijking van gelden, malversaties, valsheid in geschrifte, oplichterij, verkwisting, afperserij.”⁴³

“De oorzaken van de problemen die zich in onze samenleving opgestapeld hebben, zitten veel dieper dan we dachten”⁴⁴, verzucht Gorbatsjov, nadat hij de inventaris heeft opgemaakt van al deze ideologische en politieke gebreken die de partij aantasten.

De ontaarding van het politieke en ideologische werk, het zenuwstelsel van het socialisme, heeft economische stagnatie veroorzaakt. Gorbatsjov klaagt “de inertie, het immobilisme in de beheersvormen en methoden, de daling van het dynamisme in het werk, de opkomst van de bureaucratie, (...), fenomenen van stagnatie” aan.⁴⁵ Het is tijd

voor “radicale hervormingen”. “Daarbij moet heel onze productie onderworpen worden aan de sociale noden en aan de bevrediging van de behoeften van de bevolking; men zal daarbij kiezen voor de verhoging van efficiëntie en kwaliteit, voor de versnelling van de wetenschappelijke en technische vooruitgang; men zal de arbeiders meer belangstelling doen krijgen voor het resultaat van hun werk, en het initiatief en de socialistische ondernemingsgeest bevorderen op elk niveau van de nationale economie.”⁴⁶

De verwaarlozing op sociaal en cultureel vlak heeft onverschilligheid, ongedisciplineerdheid en parasitisme bij de arbeiders teweeg gebracht. Om opnieuw de sovjetburgers te mobiliseren en te motiveren zullen “binnen de kortste termijn” sociale programma’s verwezenlijkt moeten worden. De problemen van voedsel, van de kwaliteit van goederen en diensten moeten dringend worden opgelost; de medische verzorging, de huisvesting en de bescherming van het milieu moeten verbeterd worden.⁴⁷

Zonder omhaal verklaart Gorbatsjov dat er niet alleen op binnenlands maar ook op buitenlands vlak zwaar geknoeid is. “Niet alleen op binnenlands vlak dringt zich een ommekeer op. Dit is ook het geval voor de buitenlandse zaken.”⁴⁸

Het sovjethegemonisme — dat kleur bekende toen China en Albanië geëxcommuniceerd werden — stak voor het eerst de kop op in de relaties met andere socialistische landen. Met arrogantie schreeuwde Chroesjtsjov van de daken dat hij in twee decennia het communisme zou realiseren en hij hield een heksenjacht op de partijen die hem niet wilden volgen in zijn waanbeelden. Geconfronteerd met een land waar de politieke en economische crisissen smeuen,

Gorbatsjov een toontje lager. “Het is belangrijk om vandaag de karakteristieken van de socialistische levenswijze, het proces van de perfectionering van de democratie, van de werkmethoden, van de kaderpolitiek te analyseren in verschillende landen en niet in een enkel. Een aandachtige en eerbiedige houding ten overstaan van de ervaring en de praktische toepassing vormen een onuitputtelijke reserve voor de socialistische wereld.”⁴⁹ We weten dat de breuk tussen de Chinese partij en de sovjetpartij bewust geprovoceerd werd door het Kremlin. Een tegendraads China zou een permanente hinder zijn geweest voor een hegemonistische politiek. Gorbatsjov moet de “immense verscheidenheid van de communistische beweging” vaststellen. Hij kondigt een verscheurende ommekeer in de houding ten overstaan van China aan. “De verscheidenheid in onze beweging is geen synoniem voor verdeeldheid. Zo ook heeft eenheid niets te maken met uniformiteit of hiërarchie, met de inmenging van bepaalde partijen in de zaken van anderen, of met de ambitie van een partij om de waarheid te monopoliseren. De communistische bewering kan en moet sterk zijn door haar klassensolidariteit, door de samenwerking, op gelijke voet, van alle zusterpartijen in de strijd voor een gemeenschappelijke doelen.”⁵⁰

Wat de toekomst betreft van de socialistische revolutie in West-Europa toont Gorbatsjov zich veel voorzichtiger dan Chroesjtsjov. “De toekomst, de strijd van de arbeiders voor hun rechten, voor sociale vooruitgang, zal uitwijzen hoe de fundamentele tegenstelling tussen arbeid en kapitaal zich zal ontwikkelen, welke conclusie men zal trekken uit de ontstane situatie.”⁵¹

Gorbatsjov lezen en de CIA lezen

We worden geconfronteerd met verbaal geweld tegen een systeem dat nauwelijks driejaar geleden nog onwankelbaar werd geacht. We moeten wel vaststellen dat bepaalde stramien die zeer werkbaar waren voor het Brezjnev-tijdperk - staatskapitalisme, sociaal-fascisme, sociaal-imperialisme, de meest agressieve supermacht — helemaal niet meer voldoen. We zullen dus moeten beginnen met Gorbatsjov te lezen. Gorbatsjov lezen? Sommigen zullen wellicht opwerpen dat hij niets anders is dan Brezjnev in een trendy kleedje. Dat we helpen illusies verspreiden in een systeem dat onherroepelijk veroordeeld is. Wat is ons antwoord? De weigering om de veranderingen die in deze grote mogendheid plaatsvinden, grondig te bestu

deren, de koppige herhaling van analyses die klaarblijkelijk niet meer voldoen, zal nog grotere gevaren veroorzaken voor de revolutionairen. Een nieuwe evaluatie van onze analyse van de Sovjetunie is een noodzaak geworden die we niet meer kunnen ontwijken. De oude analyse bevat onmiskenbaar leemten en fouten. Maar die identificeren zal niet eenvoudig zijn. Dat vergt volgehouden denk-, studeer- en analysewerk.

Een element waarmee we bij onze analyse rekening moeten houden, is de escalatie van de ideologische oorlog die door het Westen gevoerd wordt. Door de positieve veranderingen in de Sovjetunie kwamen de Amerikaanse propagandadiensten in een zeer oncomfortabele positie terecht. De beruchte ‘man in de straat’, die onze steden bevolkt en die zich niet interesseert voor het socialisme, heeft toch de indruk dat er beweging komt in de Sovjetunie, dat er daar verbetering komt. Voor alle beroepsspecialisten van het anticommunisme blijft de USSR echter een hel, zolang er maar sprake is van een Communistische Partij en van de marxistisch-leninistische ideologie. De professionals van de koude oorlog hebben hun geweer van schouder veranderd in onze ‘vrije’ pers. *Le Vif-l'Express* van 15-22 mei 1987 geeft ons een fraai staaltje van dit allernieuwste anticommunisme. Eerst een pakkende titel ‘De illusie Gorbatsjov - De onmogelijke hervorming.’⁵² Een voordelige verklaring van de veranderingen die bezig zijn: Gorbatsjov probeert “zijn imperium te moderniseren” waarvan de structuren “gestalte kregen door 70 jaar conservatieve logheid”.⁵³ Dan komt de verschrikkelijke neo-stalinist “Egor Ligat- sjov” het podium op, de “nummer twee van het regime wiens reputatie als behoeder van de orthodoxie gemaakt is”.⁵⁴ Kortom, het Rijk van het Kwaad blijft ondoordringbaar voor elke effectieve verandering. Dat stelt gerust. De ridders van de koude oorlog zullen nog niet zo snel het mikpunt van hun heilige haat verliezen. In elk geval leiden alle wegen van het anticommunisme naar Rome, naar de apocalyps. Indien de USSR, tegen alle wetenschappelijke vooruitzichten in, toch een authentieke verandering zou kennen, dan zal er nog gelegenheid zijn om zich te verheugen...”Het is onmogelijk om waar dan ook aan te komen, in dit systeem, zonder zeer vlug aan de fundamente te raken.”⁵⁵ Geen veranderingen en het blijft de hel; bescheiden veranderingen, en heel het systeem valt in duigen. Hoe men het draait of keert, het Westen zal het communisme verpletteren. En ga zo maar door: een heel “speciaal dossier”, 34 bladzijden vol.

Zo’n mooi dossier moet waardig afgesloten worden door gereputeerde editorialisten. Vladimir Boukovski en Alain Besançon nemen

de pen ter hand.⁵⁶ “Het oorlogsgevaar komt voort uit het karakter van dit regime dat ons bestaan niet aanvaardt.” Als pacifisten strijden deze heren dus voor “het uiteenvallen van het politiek geheel USSR”. Pacifisten? Dat is nog zwak uitgedrukt voor zulke edelmoedige zielen. Dekolonisatoren zijn het! En daar gaan ze: “Als de- kolonisatoren, zien we geen enkele wettigheid in het sovjetimperium als geheel.” Nu is er plaats voor de meest wilde hoop. Geen enkele prijs is te zwaar. Laat de kanonnen bulderen voor onze vrede! Immers: “We hebben de verdwijning meegemaakt van een ander totalitair regime, namelijk het nazisme.”

Veel communisten, aanhangers van de theorie dat het kapitalisme in de USSR was hersteld, hebben te lang deze bezetenen van het anticommunisme gevolgd.

Sommigen hebben Michael Voslenski geciteerd om hun beweringen te ondersteunen dat de “nomenklatura” reeds in de tijd van Stalin een “nieuwe grote burgerij” vormde. Op de tippen van hun tenen, meiden ze bescheiden dat ze enkel “de feiten en kritieken die Voslenski aanbracht, aandachtig wilden bestuderen om er de waarheid ■ i te zoeken”. Met dergelijke uitvluchten belandden linkse militanten uiteindelijk in de schoot van rechts. Lenin had de gewoonte te zeggen dat een revolutionaire partij op regelmatige tijdstippen zichzelf moet zuiveren van onverbeterbare opportunistische elementen. Dat vindt men in *Wat te doen?*. Laten we, om meer te weten over Voslenski, kijken wat zijn analyse is van dit hoofdwerk van Lenin.

Dit boek, begint Voslenski, “betekende de verplichting om het marxisme in een dogma te veranderen en om de vrije kritiek van de marxistische gedachten aan de kant te zetten.” Lenin heeft het marxisme verward tot “een onfeilbaar dogma dat geen kritiek verdraagt”. Zijn doel was de “arbeidersbeweging in een onbenullig partij-aanhangsel te veranderen.” Volgens Lenin, zegt Voslenski, verraadt het bekrompen syndicalisme de klassenbelangen van de arbeiders. “Waar is het verraad? Het ligt eerder bij de intellectuelen die zich gaan meester maken van de macht. In wiens belang? Hun belang of dat van de arbeiders?” De organisatie is “een soort revolutionaire maffia waar de democratie als een overbodig hulpmiddel beschouwd zal worden en waar alles gebaseerd zal zijn op samenzwering en op wederzijds vertrouwen. De door de organisatie - dat wil zeggen door de leiding - onwaardig geachte maffioso, is strafbaar met de dood.” “Noch de leninistische partij, noch de kern ervan, zijn ooit de voorhoede of zelfs gewoon maar een deel van de arbeidersklasse geweest.” “Mocht de revolutie die ze voorbereiden sla-

gen, zou deze kleine groep automatisch een organisatie van beroepsbestuurders worden. Aldus verwekte Lenin het embryo van een nieuwe leidinggevende klasse.”⁵⁷

Deze analyse van “de nieuwe grote sovjetbourgeoisie” verschilt op geen enkele wijze van de beschouwingen over de bolsjevistische partij, van Hitler, Pétain of Pius de XHe.

Ook de theorie van het “beheerapparaat van de produktie”, dat volgens Sergei Andrejev een nieuwe uitbuitersklasse vormt, is maar een afkooksel van de oorspronkelijke theorie van James Bumham. Een paar maand na de breuk met zijn baas Trotski, in 1940, publiceerde Bumham een boek over “de theorie van de bestuurdersrevolutie”. Zijn uitleg luidt als volgt: “De bestuurders zullen controle uitoefenen op de produktiemiddelen en een voorkeursrecht op de distributie van de produkten verkrijgen, niet rechtstreeks, als individu, maar door hun controle op de Staat, die de produktiemiddelen zal bezitten. De Staat zal als het ware ‘eigendom’ van de bestuurders zijn. Meer is niet nodig om van hen de leidende klasse te maken.”⁵⁸ En de toekomstige chef-ideoloog van de CIA komt tot de conclusie dat: “De historische band tussen communisme en fascisme veel duidelijker merkbaar is dan 15 jaar geleden. De verscheidenheid van oorsprong verhulde de identiteit van de leiders. Stuk voor stuk ontteden ze zich van hun verschilpunten, ze komen steeds dichterbij een gemeenschappelijke norm.”⁵⁹

Heel nieuw rechts in Frankrijk, van het genre “oud-maoïsten, nieuwe filosofen”, nam als uitgangspunt de analyse van het herstel van het kapitalisme onder Chroesjtsjov, om vervolgens te ontdekken dat de “basis” van het herstel reeds onder Stalin gelegd was. Aanvankelijk kondigden ze aan dat het hun bedoeling was “bepaalde kritieken van de Chinezen op Stalin te verdiepen, om zodoende beter het revisionisme te bestrijden”. Maar het duurde niet lang of ze maakten een forse zwenking naar het anticommunisme van de oude stempel. We dienen na te denken over de standpunten die de sprong van vlammend gauchisme naar militant liberalisme mogelijk maakten.

De mogelijkheid van een positieve evolutie

De behoefte aan een nieuwe evaluatie van onze analyses over de
lexe situatie bm-

Sovjetunie, komt tevens voort uit de huidige comj
nen de internationale communistische beweging. week na week,
Communistische ‘anti-sovjetorganisaties’ die,

schandalige feiten en daden aan het licht brachten die met het marxisme-leninisme onverenigbaar zijn, die werden als zovele bewijzen van het herstel van het kapitalisme aan de kaak gesteld. Vandaag worden dezelfde feiten en dezelfde daden scherp gekritiseerd wegens hun onverenigbaarheid met de communistische moraal, maar ditmaal door degenen die de functies bekleden van “hoofdverantwoordelijken die onherroepelijk de kapitalistische weg zijn ingeslagen” Een probleem dus. Daarenboven heeft de Chinese Communistische Partij, die bijzonder hard tekeer is gegaan tegen het kapitalistische herstel, zijn kritieken wezenlijk herzien. We staan dan ook voor de opdracht een nieuwe, coherente visie op de communistische wereldbeweging uit te werken, een balans op te maken van beweringen en tegenbeweringen, van de ideologische conflicten en de zwenkingen.

Anderzijds zijn er communistische ‘pro-sovjet-organisaties’ die jarenlang, bepaalde verschijnselen in de mooiste kleuren hebben afgeschilderd, verschijnselen... die vandaag etterende wonden blijken te zijn. Gorbatsjovs moorddadige kritieken op zijn voorgangers, scheppen verwarring bij heel wat van die communistische organisaties, die bereid zijn tot een herziening van het verleden. We doen er goed aan een gemeenschappelijk terrein voor het debat te zoeken in de nieuwe oriëntaties van Gorbatsjov.

Onze analyse van de Sovjetunie reëvalueren, betekent een debat heropenen over kwesties die ons, kort geleden, klaar als een klontje leken. Opnieuw evalueren betekent de hypothese onderzoeken dat de economische basis en de kern van de politieke structuren socialistisch gebleven zijn, ondanks de aanvretende werking van het revisionisme dat in de leiding overheerste. Opnieuw evalueren is de mogelijkheid afwegen van een positieve evolutie, een marxistisch-leninistische renaissance.

En wat als Gorbatsjovs hierboven aangehaalde verklaringen slechts woorden in de wind zijn? Elke politieke verandering in de Sovjetunie zal, hoe dan ook, moeten beginnen met woorden en ideeën. En klaarblijkelijk vinden nu reeds talrijke concrete omwentelingen plaats in de USSR, temidden van vaak verbeterde schermutselingen met het omgevende bureaucratisch immobilisme.

Maar als Gorbatsjovs woorden nu eens het nieuwe evangelie waren? Dan kunnen we wel opdoeken, want dat wijwater zullen we niet verkopen. Zodra onze vriend, die we de lezer reeds voorstelden als de strijder voor de Afgaanse zaak, de revelatie van de gorbatsjoviaanse geest, haastte hij zich al de góden van zijn voorouders af

te zweren. We moeten dus duidelijk stellen dat wc Gorbatsjov *niet* lezen om alles wat we in het verleden gezien, gelezen en begrepen hebben, uit te wissen. Al houden bepaalde theoretische extrapolaties over de Brezjnev-periode — staatskapitalisme, gevaarlijkste supermacht - geen steek, toch staan de meeste negatieve verschijnselen van de binnen- en buitenlandse sovjetpolitiek, die wc registreerden en die als basismateriaal dienden voor onze analyse, ontegensprek- lijk vast. De meeste van onze kritieken over de Chroesjtsjov- en Brezjnev-periodes blijven geldig. Niettemin waren een zeker aantal tendensen, die we vandaag zien opduiken, ons ontgaan. We zullen de vaststellingen en conclusies uit het verleden, die bevestigd worden, samen met de nieuwe feiten die we onder Gorbatsjov constateren, tot een sluitend geheel moeten maken. Met dat basismateriaal zullen we het kader van onze analyse moeten omvormen. Welke stellingen zullen we moeten handhaven, welke correcties zullen we moeten aanbrengen, en welke nieuwe ideeën zullen een plaats krijgen in een coherente theorie over de sovjetmaatschappij? Deze vragen kunnen slechts beantwoord worden na diepgaand denk- en studiewerk. Als marxisten moeten we enquêtes voeren bij de communistische partijen van landen die zich beroepen op het socialisme. Reeds te lang hebben we oogkleppen opgezet, teneinde alleen de bewijzen te zien van het kapitalistische herstel.

Maar denk niet dat u nu een pleidooi voor tegengestelde vooroordelen te horen krijgt. Met in ons hoofd het marxisme-leninisme zoals wij het begrijpen, moeten we enquêtes, onderzoek- en studiowerk verrichten, met openheid en zonder ons te laten opjagen door de obsessie dat we, in de nabije toekomst, definitieve waarheden moeten uitspreken over alle fundamentele problemen van de Sovjet unie. Twee vragen vormen de kern van het debat. Wat is de spccitie- ke aard van de Sovjetunie en van de Oostbloklanden? Wal z(in hun mogelijkheden van verandering in de zin van een nieuw levohuio nair begrijpen van het marxisme-leninisme? Men zal een matviiiahx tische en wetenschappelijke werkstijl moeten hanteren waaihp uwa alle aspecten van de geschiedenis en van de actualiteit \ au dw lm den tracht te omvatten, en het marxisme leninisme ah kompts bruikt. De discussie zal vermoedelijk enkele jamti in hedav m Zonder vooruit te lopen op de conclusies, zhlh tl w v

s

hypothesen ter studie moeten nemen,

Noten

1. Tonkikh A.V., colonel, 'Overcoming antitank Defense, ministry of defense, USSR', vertaald in: *StrategieReview*, winter 1980, blz. 83.
2. Kerenski Alexandre, *La Russie au tournant de l'histoire*, Ed.Plon, blz. 592.
3. *Ibidem*, blz. 629-653.
4. Burbank Jane, *Intelligentsia and Revolution 1917-1922*, Oxford Univ. Press, 1986, blz. 13.
5. *Ibidem*, blz. 42 en 44.
6. *Ibidem*, blz. 36.
7. Ryckmans P., *Etapes et Jalons*, discours 5 juli 1946, blz.205-206.
8. Elleinstein Jean, *Histoire de l'URSS*, Tomé 2, blz. 218 et 221.
9. *Ibidem*, blz. 226.
10. De Man Henri, *Après coup*, Ed. de la Toison d'Or, blz. 319.
11. Staline Joseph, *Oeuvres*, Tomé XVI, Ed. NBE, blz. 190, 193 en 195.
12. Trotski L., *Programme de Transition* (1948), brochure gepubliceerd in Frankrijk, augustus 1946, blz. 6.
13. *Ibidem*, blz. 33.
14. *Ibidem*, blz. 32.
15. Deutscher L., *Trotsky, le prophète hors-la-loi*, Ed. 10-18, Tomé VI, blz. 568.
16. Bumham James, *L'Ère des organisateurs*, Ed. Calmann-Lévy, blz. 248 en 258.
17. Chroesjtsjov, *Le rapport secret*, Ed. Sodales, blz. 200.
18. Vers le communisme, *Recueil des documents du XXIIe congrès du PCUS, Moscou, 1961*, blz. 585.
19. *Ibidem*, blz. 459.
20. *Ibidem*, blz. 546 et 211.
21. *Ibidem*, blz. 517.
22. *Ibidem*, blz. 144.
23. *Ibidem*, *Kozlov, rapport sur les Statuts au XXIIe congrès*, blz. 416.
24. *Ibidem*, blz. 623.
25. *Joukov G., Mémoires*, Ed. Fayard, 1970.
26. *Ibidem*, blz. 499.
27. Rapport au XXe congrès, *14 februari 1956, Ed. en langues étrangères, Moscou, 1956*, blz. 35.
28. Débat sur la ligne générale, *Ed. en langues étrangères, Pékin, 1965*, blz. 451.
29. *Ibidem*, blz. 452.
30. *Gorbatsjov, Rapport politique au XXVIIe Congrès du Parti, Ed. Novosti, 1986*, blz. 103.
31. *Ibidem*, blz. 101.
32. *Ibidem*, blz. 100.
33. *Ibidem*, blz. 109.
34. *Ibidem*, blz. 4.
35. *Gorbatsjov, La réorganisation et la politique des cadres du PCUS, uiteenzetting 27 januari 1987. Supplément Etudes Soviétiques.fév. 1987, nr. 467*, blz. 6.
36. *Ibidem*, blz. 8.
37. *Ibidem*, blz. 5.
38. *Ibidem*, blz. 30.
39. *Ibidem*, blz. 32.
40. *Ibidem*, blz. 33.
41. *Ibidem*, blz. 32.

42. *Gorbatsjov*, Rapport politique au XXVIIe Congrès du Parti, *Ed. Novosti*, 1986, blz. 70 en 77.
43. *intern*, blz. 57,58,59 en 104.
44. *Gorbatsjov*, La réorganisation et la politique des cadres du PCUS, *uiteenzetting 27 januari* 1987. *Supplément Etudes Soviétiques*.fév. 1987, nr. 467, blz. 4.
45. *Gorbatsjov*, Rapport politique au XXVIIe Congrès du Parti, *Ed. Novosti*, 1986, blz. 4.
46. *Ibidem*, blz. 42.
47. *Ibidem*, blz. 30.
48. *Ibidem*, blz. 5.
49. *Ibidem*, blz. 93.
50. *Ibidem*, blz. 95.
51. *Ibidem*, blz. 17.
52. *Le Vif-L'Express*, 15-21 mei 1987, blz. 72 en 95.
53. *Ibidem*, blz. 73.
54. *Ibidem*, blz. 80.
55. *Ibidem*, blz. 76.
56. *Ibidem*, blz. 103.
57. *Voslenski Michail*, La nomenklatura, *Livre de Poche*, blz. 51-63.
58. *Burnham James*, L'ère des organisateurs, *Ed. Calmann-Lévy*, 1947, blz. 79.
59. *Ibidem*, blz. 191.

Eerste Deel

Augustus 1989

Praag, 1968-1989

Beschouwingen vóór de storm

“In Tsjechoslowakije heerst momenteel een situatie die in velerlei opzichten doet denken aan de maanden voor de Praagse Lente, die korte periode van liberalisering onder Alexander Dubcek in 1968. Toen verdween, net als nu, de angst voor het ineenstortende communistische regime uit de samenleving”.¹ De auteur van deze analyse, die gretig wordt bijgetreden door alle westerse machthebbers, is professor in de Oosteuropese geschiedenis aan de Universiteit van Groningen. De militaire interventie op 21 augustus 1968 was het werk van, onder meer, de strijdkrachten van de Sovjetunie, Polen en Hongarije. Beide laatste landen voeren momenteel hervormingen door die veel verder gaan dan wat Dubcek ooit voorstelde. De westerse geheime diensten verbergen hun intenties niet: ze steunen op hun ‘verworvenheden’ in Hongarije en Polen om zowel de dissidenten als de ‘hervormers’ van de Tsjechoslowaakse Partij op het spoor van de vreedzame contrarevolutie te zetten. Wordt ook Praag binnenkort overspoeld door een pro-kapitalistische en pro-imperialistische vloedgolf? Als Tsjechoslowakije met Polen en Hongarije scheep zou gaan om samen uit het socialisme weg te drijven, wat zou daarvan het gevolg zijn binnen de Communistische Partij in de Sovjetunie? Hoe moet men de hervormingen van Dubcek beoordelen in het licht van de kapitalistische hervormingen, die nu al de socialistische landen Hongarije en Polen helemaal hebben gewurmd?

Reeds vele maanden bestaan er contacten tussen Solidamosc en de Tsjechoslowaakse dissidenten. Vijf vertegenwoordigers van Solidamosc, waaronder Adam Michnik en Jan Litynski, kwamen op 20 juli 1989 naar Praag voor officiële ontmoetingen met Charta 77, de kerk en... Alexander Dubcek. Solidamosc en Dubcek zijn het erover eens dat de interventie van 1968 “onaanvaardbaar en onwettelijk” was. Charta 77 en de Poolse reactionairen ondertekenden een gezamenlijke tekst waarin “de inspirerende rol van de Poolse Ronde Tafel voor de politieke ontwikkeling in Tsjechoslowakije”² wordt beklemtoond.

Lech Walesa, woordvoerder van de multinationals

In Polen beheersen de antisocialistische krachten, die zich achter het vaandel van Solidamosc verschansen, voortaan heel het openbare leven. De Communistische Partij, die haast al haar invloed bij de massa's is kwijtgeraakt, is de machteloze gijzelaar geworden van Solidamosc. Lech Walesa werpt zich vandaag op als de woordvoerder van de multinationals in Polen. Na een ontmoeting met Charles-Ferdinand Nothomb van de PSC, zei hij: “Als ik over ‘hulp’ spreek, denk ik niet aan giften. Het gaat erom in Polen te investeren, er een echte kapitaalmarkt te creëren, er bij te dragen tot de omvorming van onze industriële structuren”. Toelichting van Nothomb: “Het gaat om een echte privatisering van bepaalde belangen”. Waarop Walesa: “Ik heb Nothomb gevraagd België ertoe aan te zetten in Polen filialen van zijn banken te openen en Belgisch kapitaal te investeren in Poolse ondernemingen”.³ Tegelijkertijd geven Lech Walesa en zijn Amerikaanse raadgevers er de voorkeur aan dat de Communistische Partij nog één of twee jaar verder blijft wegrotten aan het hoofd van een land waar ze vrijwel niets meer onder controle heeft, zodat ze uiteindelijk nog sneller uit elkaar zal spatten. Een aantal Poolse verantwoordelijken van het Centraal Comité opperen zelfs openlijk de mogelijkheid dat de partij ontbonden zou worden of opgesplitst in een communistische en een sociaal-democratische partij. “Er zijn mensen die denken dat de partij als ideologisch gegeven tot het verleden behoort”, geeft de nieuwe secretaris-generaal Rakowski toe.⁴ Volgens Mariam Orzechowski, lid van het Centraal Comité, hebben de zogenaamde hervormers “heimwee naar de wilde wetten van het kapitalisme”.⁵ Linksen rond Alfred Miodowicz, de leider van de officiële vakbond, zeggen dat de communisten van nu

af aan opnieuw hun krachten moeten bundelen in de klassenstrijd aan de basis, tegen een regime dat niets socialistisch meer heeft.

Hongarije: de opkomst van een zeer rijke bevolkingslaag

In Hongarije klagen oude communistische kaders, die elkaar vinden in de Ferenc Munnich Vereniging en het Centrum van het Marxistisch Platform, ‘het burgerlijk herstel’ in hun land aan. De principes van het marxisme-leninisme hebben afgedaan, in zoverre zelfs dat de nieuwe nummer één, Reszö Nyers, het niet meer nodig acht de schijn nog op te houden. Hij werpt zich openlijk op als een bondgenoot van het Amerikaanse imperialisme, als vertegenwoordiger van de nieuwe Hongaarse kapitalisten en als spreekbuis van de burgerlijke opvattingen van de westerse sociaal-democratie. Even de feiten op een rijtje.

De top van de zeven meest geïndustrialiseerde landen (de G7) in Parijs, heeft beslist de Oostbloklanden “naargelang de behoeften en op geplande wijze economische hulp te verlenen, ten einde hen in staat te stellen hun economie om te vormen en blijvend open te stellen”.⁶ In ruil voor enkele kruimels, dringen de Zeven economische maatregelen op die de ontwikkeling van het privé-kapitalisme moeten mogelijk maken, net zoals ze met om het even welk land in de Derde Wereld doen. Nyers, de nieuwe voorzitter van de Socialistische Arbeiderspartij van Hongarije, verheugt zich over de resultaten van de top van de G7: “Wij zijn blij dat de zes andere leiders van de G7 het voorstel van Bush hebben gevolgd. Het is van het allergrootste belang voor Hongarije dat de westerlingen die dat wensen, ons helpen een financiële crisis te vermijden”.⁷ Kameraad Nyers moet maar eens gaan vragen aan de arbeiders van Brazilië, Mexico, Argentinië, Zaïre of de Filippijnen hoe de imperialisten hun land “helpen de financiële crisis te vermijden”. Op de vraag of het hier eigenlijk niet om inmenging gaat, antwoordt Nyers: “Geenszins. De politieke democratisering en het instellen van een markteconomie behoren tot onze nationale belangen. Ik ben het volledig eens met de heer Bush als hij onderstreept dat de Verenigde Staten zich zorgen maken over de rechten van de mens, maar neutraal blijven wat betreft binnenlandse politieke aangelegenheden”.⁸ Je moet al een fanatiek aanhanger van de Verenigde Staten zijn om te durven beweren dat de CIA ‘neutraal’ is wat betreft de binnenlandse aangelegen-

heden van de socialistische landen, goed wetend wat de Amerikanen op Cuba of in Nicaragua uitrusten. De Amerikaanse inzet voor de ‘rechten van de mens’ toejuichen is al even cynisch: de Amerikaanse leiders beschermen de ‘rechten van de mens’ enkel als het om reactionairen gaat die hen nog van dienst kunnen zijn.

“Het lijkt me onvermijdelijk”, vervolgt de hervormer, de progressieveling, de tegenstander van het stalinisme, kameraad Nyers, “dat de economische hervormingen in een eerste fase zullen leiden tot het ontstaan van een erg rijke bevolkingslaag. Voor de minst bevoorrechten moet de sociale politiek de ongelijkheden verzachten. Dankzij een veralgemening van de groei zullen daarna steeds grotere lagen hun situatie zien verbeteren”⁹. Mevrouw Thatcher zou beslist haar neus niet ophalen voor dergelijke opvattingen zo zij, bij een nieuwe ‘gedurfd’ ontwikkeling in Hongarije, aan het hoofd van de Socialistische Arbeiderspartij kwam te staan.

De sociaal-democraten die sinds acht jaar het Franse imperialisme besturen, stellen vast dat het “totalitair communisme in een crisis” verkeert en vinden dat “het enige historische antwoord niet ligt in de terugkeer naar het kapitalisme in het Oosten en het verscherpen ervan in het Westen, maar in het democratisch socialisme”.¹⁰ Welnu, het is zo klaar als pomppwater dat ‘democratisch socialisme’ voor Mitterrand de meest aangewezen literaire term is om het monopolie- kapitalisme en het imperialisme op zijn Frans aan te duiden. “Wenst u de overgang naar het kapitalisme te organiseren?” vraagt men aan Nyers. “Neen”, antwoordt deze, “wat wij willen is het democratisch socialisme, een samengaan van de markteconomie met een economische politiek gebaseerd op de socialistische waarden. Wij zitten met een oppositie die een volledig vrije markteconomie wil”.¹¹ Op de vraag of er verschillen zijn tussen de economische programma’s van de oppositiepartijen en dat van de Socialistische Arbeiderspartij, antwoordt Nyers botweg: “Verschillen wel, maar geen fundamentele tegenstelling”.¹² Het is geweten dat er tussen het kapitalisme van Mitterrand en Rocard en dat van Giscard d’Estaing en Chirac wel verschillen bestaan maar geen fundamentele tegenstellingen. Maar geen enkel Frans sociaal-democratisch demagoog zou zo dom zijn dit zonder omhaal toe te geven. “De privatiseringen zijn nodig en nuttig”, zo gaat Nyers die heel het programma van Fabius en Rocard heeft binnengewerkt, verder. “Het privatiseringsproces zal het staatskapitaal noch dat van de coöperatieven doen verdwijnen, het zal eerder een aanvulling betekenen. We willen het privé- kapitaal laten deelnemen aan een gemengde economie”.¹³

Praag '68: de weg naar de Europese Gemeenschap?

In Polen en Hongarije is het voor alle waarnemers duidelijk dat de Communistische Partij uit elkaar valt als marxistisch-leninistische voorhoede kracht, dat de socialistische politieke principes zijn zoek geraakt en dat de economische en politieke krachten van het privé- kapitalisme en van de multinationals vrije baan hebben gekregen. Hoe reageren de woordvoerders van de 'Praagse Lente' nu op de openlijke liquidatie van de communistische principes? In 1968 wilden ze naar hun zeggen "het marxisme bevrijden van de stalinistische en bureaucratische vervorming" en "de humanistische roeping van de communistische beweging onder woorden brengen".¹⁴ Wat is meer aantrekkelijk dan deze belofte van een hernieuwd communisme op een moderne manier gepresenteerd?

Welnu, in een brief van 23 juni dringt Alexander Dubcek er bij de leiding van de Partij op aan dat ze de Poolse en Hongaarse hervormingsplannen niet zou veroordelen.¹⁵ Is het wilde kapitalisme in Hongarije dan een concretisering van de 'humanistische roeping van het communisme'?

Jiri Pelikan werd in 1968 verkozen voor het Centraal Comité op het clandestiene veertiende congres. Vandaag verklaart hij: "Ik denk dat in landen met een meer democratische traditie dan de Sovjetunie, zoals Tsjechoslowakije, Hongarije of Polen, het democratiseringsproces veel sneller en verder zal gaan dan in de Sovjetunie mogelijk is." "De democratische beweging van West-Europa moet de dialoog aangaan met Solidamosc of met Vrijheid en Vrede in Polen, met het Democratisch Forum en andere organisaties in Hongarije, met Charta 77, het Comité voor de Verdediging van ten Onrechte Vervolgde Personen (VONS), de Onafhankelijke Vereniging voor Vrede in Tsjechoslowakije".¹⁶ Men weet dat Brzezinski, Carters raadgever voor de veiligheid, onlangs letterlijk deze tactiek voorstelde om de westerse burgerlijke ideologie in Oost-Europa in te voeren. Pelikan, de 'hervormingsgezinde communist' van '68, is in 1989 lid van het Europees Parlement voor de Italiaanse Socialistische Partij. Hij draagt het Europees imperialisme hoog in het vaandel. "De integratie van de landen van de Europese Gemeenschap is een positieve en noodzakelijke stap voor de ontwikkeling van de westerse landen. Als de Gemeenschap een aantrekkelijk voorbeeld kan zijn van economisch dynamisme en gepaard gaat met sociale rechtvaardigheid en met een uitdieping van de democratie, kan ze ook een positieve

invloed uitoefenen op de landen van Centraal- en Oost-Europa. Als men morgen zou kunnen stemmen in Centraal-Europa over de toetreding tot de Europese Gemeenschap, zou 90% toestemmen".¹⁷ Is het een toeval, dat sommige vooraanstaande woordvoerders van de Praagse Lente ideologen van het Europees imperialisme zijn geworden, en anderen voorstanders van de Hongaarse weg naar het kapitalisme?

Was Dubcek een Tsjechoslowaakse Rocard?

De heersende ideologie van de ploeg van Dubcek ging in 1968 reeds duidelijk in sociaal-democratische richting. Zijn aanvallen tegen de dictatuur van het proletariaat zijn woord voor woord overgenomen van Kautski en Vandervelde. "Tol dan toe (1968, n.v.d.r.) kwamen de ideeën ten gunste van het socialisme en het communisme voort uit steeds scherper wordende klasseconflicten ten tijde van de dictatuur van het proletariaat en de industrialisering. Zo werden voorlopige instellingen en maatregelen, die slechts een noodzakelijk kwaad zijn en in werkelijkheid tegen de humanistische doelstellingen van de beweging in gingen, tot systeem verheven".¹⁸ Deze standpunten van Dubcek verschillen in niets van die van Vandervelde, de leider van de Belgische Socialistische Partij die een boegbeeld van het Belgisch imperialisme en kolonialisme werd. Slechts weinigen zullen zich vandaag nog herinneren tot welke demagogie deze man zijn toevlucht moest nemen om de Belgische massa's, die de gruwelen van de imperialistische oorlog beu waren, in te tomen. Toen Vandervelde in 1918 binnentrad in de selecte wereld van de beheerders van het kapitalisme, was het net dat wat de burgerij van hem verlangde: de revolutionaire kracht van de opstandige massa's intomen en ondermijnen. De socialistische leider richtte zich dan ook met de volgende bewoordingen tot de Belgische arbeiders: "De dictatuur van het proletariaat, ja, om de weerstand van de burgerij te breken, om - zelfs met geweld - de weg naar de sociale Revolutie te banen." (Dit zijn dus de donderend-revolutionaire termen die een verrader toentertijd moest gebruiken om zijn invloed op de geradicaliseerde massa's te bewaren!) Het vervolg luidde: "Maar de dictatuur als noodoplossing, als tijdelijke noodoplossing, en niet de onbepaalde verderzetting van de staat van beleg en de terreur, waarbij de andere partijen buiten de wet gesteld zijn."¹⁹ Dubcek grijpt terug naar de oude Vandervelde: de dictatuur van het proletariaat, ja, maar

tijdelijk, vermits ze in strijd is met het humanisme waarvan ik, samen met de gekultiveerde burgerij, voorstander ben...

Maar nu terug naar het Tsjechoslowakije van 1968. Om de politieke waakzaamheid van de communisten te verzwakken, verklaart Dubcek: “De klassenstrijd is niet langer een belangrijk element in de sociale ontwikkeling van ons land”.²⁰ Bij elke politieke crisis in een socialistisch land rispen de opportunisten deze stelling op om allen die heimwee hebben naar het bourgeois-paradijs te beschermen. Voor Dubcek moet het gedaan zijn met de repressie tegen de contrarevolutionairen en de nieuwe kapitalisten, integendeel, men moet hen het recht toekennen politieke partijen op te richten: “Door de beperkingen van de klassenstrijd te overstijgen, moet de socialistische maatschappij overgaan tot het opheffen van de dwangfuncties van haar staatsorganen en tot de demonopolisering van haar activiteiten op politiek vlak”^{*21}. Deze lente-ideeën uit 1968 passen perfect bij de lofzang op de westerse Democratie en op de weldaden van de pro- imperialistische partijen die we tegenwoordig in Polen en Hongarije te horen krijgen.

En wat is er van de lofzang op de Vrijheid met hoofdletter, met andere woorden op de vrijheid om uit te buiten, te accumuleren, privé- kapitaal te doen renderen? De sleutelideeën van de nieuwe economische politiek van Dubcek werden in 1968 verwoord door Kolder: “Autonome socialistische bedrijven, los van de staat, die voor eigen rekening werken en onder druk staan van de markt en van de economische concurrentie, profileren zich als factoren van de markteconomie”. “De investeringsmarkt en de internationale handel”, “de arbeidsmarkt als instrument ter wijziging van de loonstructuren” moeten worden ontwikkeld en “de prijzen moeten hun economische functie terugkrijgen, in relatie met de prijzen op de wereldmarkt”.²² Hetzelfde wordt vandaag luid verkondigd door de IMF-fans die heersen in Boedapest en Warschau.

De komst van ‘de Praagse Lente’ deed in 1968 dezelfde enthousiaste reacties oplaaien bij de aanhangers van het Westen, als nu de ‘hervormingen’ in Hongarije en Polen. In zijn boek ‘Het alternatief voor de scheuring’, schreef Brzezinski in 1965 dat in Oost-Europa “de meest wenselijke overgangsweg zou moeten beginnen bij een binnenlandse liberalisering”. “Dat geldt in de eerste plaats voor Tsjechoslowakije”. Brzezinski gaf op 14 juni 1968 een conferentie in Praag... net zoals hij onlangs deed in Warschau. Hij verklaarde in Praag: “Mijn vertrekpunt is dat het leninisme heeft afgedaan in de ontwikkelde maatschappij van vandaag” en verder betuigde hij zijn

steun “aan het interessante Tsjechoslowaakse experiment”²³. De Oostenrijkse sociaal-democraat Kreitsky verklaarde na de Sovjetinterventie aan de krant *Die Welt*: “In Tsjechoslowakije kwam precies de laatste fase van een echt democratiseringsproces op gang. Tsjechoslowakije was niet langer een communistische dictatuur. Het machtsapparaat van de communistische dictatuur werd verlamd door de interne ontwikkeling”.²⁴ Wanneer we dus de best onderlegde ideologen van onze multinationals mogen geloven, was de Praagse Lente wel degelijk de voorloper van de huidige vreedzame contrarevolutie in Budapest en Warschau.

Onder het socialisme gaat de klassenstrijd verder

Het imperialisme beschikt over hoog ontwikkelde productie-krachten, het past wetenschappelijk georganiseerde uitbuitings-mechanismen toe tegenover de arbeidersklasse, het eigent zich bijkomende voordelen toe door de rijkdommen van de Derde Wereld te plunderen. Dit alles stelt het in staat niet aflatende economische, politieke en ideologische offensieven te voeren tegen de socialistische landen. In plaats van af te nemen, zoals de revisionisten beweren, nemen deze offensieven in kracht toe wegens de algemene crisis van het imperialisme en dank zij de middelen die de technologische revolutie biedt. In de socialistische landen speelt het imperialisme in op de belangen van de oude reactionairen en kapitalisten, die zich tientallen jaren staande weten te houden als een ideologische en politieke kracht. Het speelt ook in op de belangen van een deel van de bureaucraten en hoge ambtenaren, die alleen uit zijn op persoonlijk voordeel. De strijd voor de opbouw van een socialistische maatschappij blijft een vrij nieuwe taak. Vergissingen en zelfs zware vergissingen zijn onvermijdelijk. Tijdens elke nieuwe ontwikkelingsfase rijzen nieuwe moeilijkheden op. De burgerlijke ideologie blijft over heel de wereld veruit de best uitgewerkte en best gedocumenteerde en beschikt over de machtigste communicatiemiddelen.

Bij elk keerpunt, telkens als er fouten moeten worden verbeterd of nieuwe vraagstukken aangepakt, treden er leerling-tovenaars op die te veel naar Dallas hebben gekeken en die de revolutionaire essentie ontkennen van wat er in het verleden werd gerealiseerd. Ze maken er eenzijdig negatieve analyses van om uiteindelijk de fundamentele principes van het marxisme-leninisme overboord te kunnen werpen. Zo spreekt Pelikan in regelrechte Koude-Oorlogtaal

over “het bureaucratisch politiestelsel van het socialisme , uitgebouwd in Tsjechoslowakije tussen 1948 en 1968, dat zal worden vervangen door een heel ander “socialisme met een menselijk gelaat”.^

De fouten verbeteren en de nieuwe problemen oplossen, veronderstelt een bewuste en aanhoudende inspanning om de revolutionaire geest en de communistische principes te vrijwaren en te ontwikkelen. Het is duidelijk dat een groot deel van de ploeg van Dubcek dit klassenstandpunt doelbewust had laten varen. Pelikan zegt dat in 1968 “de communisten de echte woordvoerders waren van hun natie en dat de partij er de leidende kracht van uitmaakte”. Er waren alleen “onze stalinisten die bleven beweren dat het socialisme ernstig bedreigd werd door de rechtse krachten”. “Geen enkele wijziging in de economische en sociale structuur werd (gedurende de Praagse Lente) doorgevoerd”.²⁶ Deze ‘verdediging van het communisme’ is louter verbaal en verbergt praktische voorstellen van sociaal-demo- cratische en liberale aard. Als er geen enkele wijziging werd doorgevoerd in de economische structuren, dan was dat wegens zuiver tactische redenen: de openlijke restauratieplannen mochten niet vroegtijdig aan het licht komen. Niemand kon zich echter vergissen wat betreft de politieke en ideologische oriëntatie naar de markt, de vrije onderneming en het burgerlijk meerpartijensleutel. Pelikan, die in 1968 de aanwezigheid van rechtse krachten in Praag ontkende en beweerde het collectief bezit van de produktiemiddelen te verdedigen, steunt vandaag openlijk de reactionairen van Solidamosc en de multinationals van de Europese Gemeenschap.

De interventie: kiezen tussen twee kwalen?

In 1968 had de Communistische Partij van Tsjechoslowakije, verlamd door de rechtse leiding van Dubcek, niet de nodige kracht om het hoofd te bieden aan de antisocialistische drijfverijen die het land overspoelden. Het is mogelijk dat Tsjechoslowakije onder leiding van Dubcek in de jaren '70 dezelfde evolutie zou hebben doorgemaakt die we nu in Hongarije zien. De sovjetinterventie van 20 augustus 1968 heeft een einde gemaakt aan de activiteiten van de antisocialistische en contrarevolutionaire groepen die banden hadden met het Westen en zij heeft ook slagen toegebracht aan de revisionistische vleugel van de Tsjechoslowaakse partij. Ze heeft echter eveneens de antisovjet en anticommunistische gevoelens verankerd

bij een deel van de massa's, die om uiteenlopende redenen de leiders van de sociaaldemocratische Praagse Lente volgden.

De leiding van de partij en van de staat, in handen van de groep van Dubcek, had zich verzet tegen de inval van de troepen van het Warschaupact. De interventie was een duidelijke schending van de nationale onafhankelijkheid en soevereiniteit van Tsjechoslowakije. Dit kon worden gerechtvaardigd in het kader van de strijd op wereldvlak tussen imperialisme en socialisme, maar de zaak werd ingewikkelder omdat de Sovjetunie, die in Tsjechoslowakije een einde kwam stellen aan een rechtse ontarding, zelf met uiterst kwalijke afwijkingen te kampen had. Chroesjtsjov had het principe van de dictatuur van het proletariaat overboord gegooid. De bureaucratie, met in haar kielzog alle mogelijke vormen van corruptie en privileges, kende al sinds twaalf jaar een vrije ontwikkeling in de Sovjetunie. Een formalistisch en verkalkt marxisme verwijderde een belangrijk deel van het partijapparaat van het reële leven van het volk. Het militair complex woog steeds zwaarder door op de economie en op het politieke leven. Onder Brezjnev had de Sovjetunie nog slechts weinig boodschap aan het principe van de gelijkheid tussen communistische partijen: hun onafhankelijkheid werd met de voeten getreden. Een politiek van inmenging, controle en hegemonie werd toegepast. De theorie van de 'beperkte soevereiniteit' kende de Sovjetunie het recht toe tot interventie en inmenging in de interne aangelegenheden van partijen wiens oriëntatie, in de ogen van Moskou, de verworvenheden van het socialisme op de helling zette.

Hoe hebben wij in 1968 de gebeurtenissen geanalyseerd? We wisten dat achter de Praagse Lente sociaal-democratische krachten broedden en dat een afglijden naar het kapitalisme waarschijnlijk, zelfs bijna zeker was. Maar een andere dreiging leek ons nog erger: de militaire sovjetinterventie, die voor ons hét duidelijke teken was van de hegemonistische strekking van een Sovjetunie waar het revisionisme onder Chroesjtsjov en Brezjnev de bovenhand had gehaald. Wij vonden dat de tweede factor veruit de belangrijkste, de fundamenteelste en de duurzaamste was. De geschiedenis heeft ons op dat punt in het ongelijk gesteld. De Partij van de Arbeid van Albanië had in 1968 gelijk toen ze sprak over een confrontatie tussen de ultra-revisionisten uit de omgeving van Dubcek en hun geestelijke vaders, de revisionisten rond Brezjnev. Wij hebben de neiging vertoond een domper te zetten op de kritiek op het revisionisme in de Oosteuropese socialistische landen. De strijd tegen het sovjethegemonisme, die ongetwijfeld een belangrijke taak was op wereldvlak,

heeft vaak de strijd tegen het revisionisme in de schaduw gesteld. Nu blijkt dat de hegemonistische tendens van de Sovjetunie niet zo duurzaam en fundamenteel was als wij al die jaren gedacht hebben.

De Sovjetunie is in 1989 verlamd door een zwakke economie en door zeer ernstige nationaliteitenconflicten. De leiding van de CPSU heeft belangrijke wijzigingen aangebracht in haar politieke opvattingen, onder andere door elk socialistisch land het recht toe te kennen in alle onafhankelijkheid zijn eigen lijn te bepalen. Nu ze weten dat nieuwe sovjetinterventies uitgesloten zijn, mikken de westerse geheime diensten op een hervatting van de Praagse Lente: een handige tactiek om rechts in Tsjechoslowakije op te hitsen en op het Poolse en Hongaarse spoor te zetten.

Fidel Castro en de interventie in Praag

De sovjetinterventie in 1968 werd verschillend geïnterpreteerd door de communistische partijen. De Communistische Partij van België heeft de interventie uiteraard veroordeeld, op basis van haar steun aan de antimarxistische en antileninistische stellingen van de groep van Dubcek. De revolutionaire partijen die zich direct bedreigd voelden door de hegemonistische neigingen van de Sovjetunie legden de nadruk op het aspect inmenging, bezetting, inbreuk op de soevereiniteit. Dat was onder andere het geval voor de Chinese, de Albanese en de Roemeense partij. Andere revolutionaire partijen oordeelden dat de prokapitalistische politiek van Dubcek het belangrijkste aspect vormde van de tegenstelling. Dat was het geval voor de Cubaanse Communistische Partij. De belangrijkste stelling van Fidel Castro luidde als volgt: “Het socialistische kamp kon niet toelaten dat er een politieke situatie zou ontstaan die een socialistisch land zou doen afhaken en in de armen van het imperialisme zou drijven”.²⁷ Tegelijk onderstreept Fidel Castro dat “de remedie dramatisch, draconisch en pijnlijk” was. “Deze beslissing kan slechts vanuit politiek en niet vanuit wettelijk standpunt worden verklaard. Er valt geen greintje wettelijkheid te bespeuren. De soevereiniteit (van Tsjechoslowakije) moest wijken voor grotere belangen: de rechten van de revolutionaire wereldbeweging en de strijd van de volkeren tegen het imperialisme”.²⁸ Fidel Castro wijst er ook op dat de sovjetinterventie geen duurzame oplossing inhoudt voor de fijn- damentele problemen die de partij in Tsjechoslowakije ondermij

nen, namelijk “de bureaucratische methoden in de leiding van het land, het gebrek aan contact met de massa’s - een essentiële zaak voor elke echt revolutionaire beweging - en het vergeten van de communistische idealen”.²⁹ Hij geeft kritiek op “het loslaten en afzwakken van de revolutionaire geest van de socialistische landen: geen kennis van de problemen van de ontwikkelingslanden, geen kennis van de verschrikkelijke miserie die er nog heerst, neiging om dezelfde praktijken toe te passen in de handel met de ontwikkelingslanden als de kapitalistische wereld”.³⁰

Tsjechoslowakije overgeleverd aan het liberalisme...

Het blijft moeilijk uit te maken wat in '68 nu de minste kwaal was.

Een geliberaliseerd Tsjechoslowakije met burgerlijke structuren van sociaal-democratische aard, zou de ontaardingsverschijnselen in heel Oost-Europa aangewakkerd hebben, zoals Hongarije dat nu loet. Welke gevolgen had dit meegebracht voor de anti-imperialistische en antikapitalistische strijd op wereldvlak?

Het is misschien nuttig hier even de historische context van de Praagse Lente te schetsen. In 1964-1965 verpletteren de Verenigde Staten en België de boerenopstand in Kongo-Kinshasa; in 1965 landen mariniers op Santo Domingo en moordt Soeharto tussen de 500.000 en 1.000.000 ‘communisten’ uit in Indonesië; in 1967 vallen de Israëliische zionisten Jordanië, Egypte en Syrië aan; in 1968 woedt de Viëtnamoorlog en moet de Amerikaanse agressie tegen Cambodja nog beginnen. In de Portugese kolonies ontwikkelt het verzet zich. Ethiopië, Iran en Nicaragua zieldogen nog steeds onder neokoloniale en feodale regimes.

De Tsjechoslowaakse partij, die veel sterker is dan de Hongaarse of de Poolse, had waarschijnlijk toch niet voldoende krachten om afdoende op te treden tegen de rechtse stroming, die dankzij de westerse steun een echte vloedgolf was geworden. De triomf van de sociaal-democratische contrarevolutie in Tsjechoslowakije in 1968, zou hetzelfde soort bewegingen hebben aangewakkerd in Hongarije en Polen. Men kan zich maar moeilijk voorstellen hoe Oost-Europa, in die omstandigheden, had kunnen ontsnappen aan burgeroorlogen, waarin, vroeg of laat, de Verenigde Staten en de Sovjetunie zouden zijn tussengekomen. De anti-imperialistische bewegingen in heel de Derde Wereld zouden daarvan de gevolgen hebben moeten dragen.

Non-interventie en internationalisme

Wat er ook van zij, de geschiedenis heeft de andere kwaal waargemaakt. Door de schending van de Tsjechoslowaakse onafhankelijkheid en door het sovjethegemonisme heeft de communistische beweging vertrouwen en invloed verloren. Om echter in staat te zijn de sovjetinterventie van 1968 correct in te schatten, moeten we eerst en vooral een aantal basisprincipes in herinnering roepen.

In de strijd voor het communisme, moeten de onmiddellijke belangen ondergeschikt worden aan de fundamentele belangen, de belangen van het deel aan de belangen van het geheel van de beweging. De politiek en de tactiek moeten telkens worden vastgelegd op basis van een concrete analyse van de situatie van de internationale communistische beweging en van de nationale en internationale politieke situatie. Er zijn dus geen kant-en-klare 'recepten', op elke situatie toepasbaar.

Kort na de nazi-agressie van 1 september 1939 werd de reactionaire Poolse regering weggeveegd. In 1920 had het feodale Polen de westelijke Oekraïne en Witrusland geannexeerd en de Oekraïeners, de Witrussen en de Joden aan een terreurregime onderworpen. Na de ineenstorting van het Poolse regime, kwam het Rode Leger deze gebieden binnen en schakelde er de grootgrondbezitters uit, waarbij het kon rekenen op een groot enthousiasme vanwege de arbeiders en de arme boeren. De belangen van de antifascistische strijd, van de verdediging van de socialistische Sovjetunie en van de verdrukte volkeren van de westelijke Oekraïne en Witrusland, moesten voorrang krijgen op de formele onafhankelijkheid van deze gebieden. De interventie van het Rode Leger maakte het mogelijk dat de meerderheid van de bevolking zijn haat tegen het fascisme en zijn steun aan het Sovjetregime kon uitdrukken.

Na de overwinning op de nazitroepen in 1944-1945 heeft de aanwezigheid van het Rode Leger de ontwikkeling van de strijd van de verdrukte klassen vergemakkelijkt in Tsjechoslowakije, Polen, Hongarije en Roemenië. Een zogenaamd 'absoluut respect' voor de onafhankelijkheid van deze landen had ze, in de feiten, overgeleverd aan de Anglo-Amerikaanse overheersing, net zoals Turkije, Griekenland en Italië. De aanwezigheid van het Rode Leger in deze landen maakte het mogelijk de Amerikaanse intriges te blokkeren en de ontwikkeling van revolutionaire en democratische krachten te beschermen. De belangrijkste bedreiging voor de onafhankelijkheid van deze landen, om nog te zwijgen over de belangen van de werkende klassen, lag toen in de agressieve politiek van de Anglo-Ame-

rikaanse alliantie. Ten bewijze, hun militaire agressie tegen het antifascistische Griekenland.

Wij mogen de periode 1944-1953 niet beoordelen in functie van het absoluut criterium van de 'oppositie tegen elke vorm van inmenging vanwege de Sovjetunie' en daarbij abstractie maken van de internationale klassenstrijd en de wereldomvattende veroverings- en overheersingspolitiek van de Verenigde Staten. De kritiek die Stalin en de CPSU in 1948 formuleerden tegen de lijn van Tito was waarschijnlijk in essentie juist. Dat heeft de Partij van de Arbeid van Albanië altijd beweerd. In andere historische omstandigheden heeft de Chinese CP haar tegenstand geuit tegen elke vorm van inmenging in de aangelegenheden van andere partijen en, vanuit dat oogpunt, de kritiek van Stalin op Tito verworpen. Volgens Enver Hoxha en de Albanese partij was dit een standpunt geformuleerd vanuit een burgerlijk nationalisme en het nam niet de fundamentele politieke en ideologische verschillen in aanmerking. Welnu, de evolutie van Joegoslavië heeft Stalin met zijn kritiek op de burgerlijke lijn van Tito gelijk gegeven. Toch hebben Stalin en de bolsjevistische partij, vanuit hun analyse van de internationale situatie in haar geheel, besloten geen militaire interventie te doen in Joegoslavië om er het socialisme, dat volgens hen fundamenteel bedreigd was, te verdedigen.

Het proletarisch internationalisme eist dat de belangen van het geheel van het socialistische kamp het overwicht hebben op de belangen van het deel. Maar deze belangen van het geheel moeten gezamenlijk worden vastgelegd door de authentieke communistische partijen. De tussenkomst van het Rode Leger in Berlijn, in 1953, was noodzakelijk om het socialisme in de DDR te redden. De tussenkomst in Hongarije, in 1956, was eveneens onvermijdelijk om een contrarevolutie, geleid door fascistische en pro-Amerikaanse krachten, neer te slaan. Dit geval hield echter al talrijke complicaties in door het feit dat Chroesjtsjov, die de contrarevolutie dan wel neersloeg, zelf revisionistische standpunten ontwikkelde en dus een verzoeningspolitiek met het kapitalisme en het imperialisme.

De Sovjetinterventie in Tsjechoslowakije staat nog meer ter discussie.

De catastrofe uitgesteld...

In ieder geval is het bewezen dat de Sovjetunie de verworvenheden van het socialisme in Tsjechoslowakije niet op een valabele manier

kon verdedigen, wanneer zij in haar interne aangelegenheden het revisionisme en in haar externe relaties het hegemonisme toepaste. Vermits de Tsjechoslowaakse Communistische Partij ideologisch en politiek verrot was, moest ze haar fouten radicaal corrigeren, anders zou ze vroeg of laat ineensorten. Zoniet zou de Sovjetinterventie de catastrofe slechts uitstellen.

Om de verworvenheden van het internationaal socialisme ernstig en op lange termijn te kunnen verdedigen, had de Sovjetunie de superioriteit van haar economische ontwikkeling en haar socialistische democratie moeten bewijzen. De partijkaders hadden voorbeelden moeten zijn op het vlak van de revolutionaire moraal, de banden met de massa's en de belangeloze hulp aan de revolutionaire wereldbeweging. De Communistische Partij van de Sovjetunie had in staat moeten zijn materialistische, indringende en overtuigende analyses te maken van de verschillende opportunistische stromingen die de socialistische samenleving doorkruisen, met respect voor de onafhankelijkheid en de autonomie van de andere partijen. Welnu, in het decennium na 1968, hebben de leiders van de partij en de staat alle marxistisch-leninistische eigenschappen verloren en hun interventies en dictaten stoelden niet meer op een authentieke communistische politiek.

Toen de meerderheid van de Tsjechoslowaakse leiding een liberale en sociaal-democratische weg was ingeslagen voor de socialistische opbouw, moesten de echte communisten van dat land niet in de eerste plaats op buitenlandse hulp steunen, zoals ze dat in grote mate gedaan hebben, maar zij dienden het revolutionaire basiswerk opnieuw ter hand te nemen. Alleen de werkende klassen, gewapend met een socialistisch ideaal, kunnen immers een stevige garantie bieden voor een rectificatie in marxistisch-leninistische zin.

De zelfkritiek van de Tsjechoslowaakse CP

Na de normalisatie heeft de Communistische Partij van Tsjechoslowakije een aantal juiste besluiten getrokken uit de dramatische ervaring die ze had doorslaan.

“Eén van de beslissende oorzaken van deze catastrofale evolutie was het geleidelijk binnendringen in de leidende org^{an} de partij van personen die het marxisme-leninisme en het proleta

risch internationalisme verraden hadden, die de partijnormen en de principes van het democratisch centralisme met de voeten traden. Deze mensen kregen stilaan de bovenhand in de partijleiding. In de loop van de laatste jaren was het klassestandpunt omtrent de problemen afgezwakt, de revolutionaire waakzaamheid en de ideologische principevastheid waren erop achteruit gegaan, de kleinburgerlijke methoden evenals het arrivisme en het opportunisme hadden zich diep genesteld. De vorming van de socialistische mens, de grote strijd voor zijn socialistisch bewustzijn, de strijd tegen inertie, tegen de tendensen vreemd van de proletarische klassebelangen, waren niet gebaseerd op een afdoend programma, aangepast aan onze omstandigheden, waarin belangrijke lagen van de kleinburgerij en velerlei sociaal-democratische gewoonten en invloeden optraden. De internationale aspecten van onze ontwikkeling, bepaald door de scherpe klassentegenstelling in de huidige wereld, versterkten de dringendheid van politieke en ideologische strijd. Er werd onvoldoende strijd gevoerd tegen het groeiende rechts opportunisme in onze partij, dat de actie weerspiegelde van de kleinburgerlijke lagen en ook de internationale invloed. De partijleiding heeft evenmin de nodige conclusies getrokken uit de Hongaarse contrarevolutie en ze heeft de partij niet gewapend tegen de ideologische campagnes die de imperialisten als belangrijkste wapen tegen de socialistische landen begonnen op te zetten”.³¹

Deze analyses lijken waardevol. De vraag blijft echter of de Communistische Partij van Tsjechoslowakije de weg en de middelen gevonden heeft om de diepgaande rechtzettingen te verwezenlijken die eruit moesten voortvloeien. Wij beschikken niet over de nodige informatie om daarover te oordelen. Autoritaire maatregelen tegen de vijanden van het socialisme waren in 1968 zonder enige twijfel noodzakelijk. Maar het duurzaam effect ervan hangt af van de doortastendheid waarmee de politieke fouten worden aangepakt die de ontwikkeling van prokapitalistische en pro-imperialistische stellingen hebben mogelijk gemaakt. Het opdrijven van het imperialistisch offensief tegen de socialistische landen, zal de Tsjechoslowaakse leiding weldra op de proef stellen: de feiten zullen binnenkort uitwijzen of ze in de twintig voorbije jaar in staat is geweest opnieuw het vertrouwen van de massa's te winnen en een deel van de communisten die de Partij de rug hadden toegekeerd en de tendens van Dubcek volgden, weer aan te trekken.

Charta 77: de stem van Radio Free Europe

We kunnen dus niet voorspellen of de leiding van de Communistische Partij van Tsjechoslowakije politiek in staat zal zijn de hernieuwde aanvallen af te slaan van het imperialisme en zijn agenten, die op dit ogenblik zo'n ravages aanrichten in Polen en Hongarije.

We kunnen echter nu al bevestigen dat Charta 77 een belangrijke rol zal spelen in de komende antisocialistische beweging in Tsjechoslowakije.

De Tsjechoslowaakse reactionairen en de westerse inlichtingendiensten hebben een hele tijd geleden al een gezamenlijke balans opgemaakt van de ervaring van de klassenstrijd onder het socialisme. Rond een harde kern van anticommunisten bereiden ze met vereen

de krachten een zo breed mogelijke beweging voor op basis van een 'onschuldig', 'democratisch' platform. Ze buiten elke uitdrukking van ongenoegen, elke fout van de partij uit om meer gehoor te krijgen voor hun 'democratische' beweging. Dank zij hun nauwe banden met de westerse media, verlenen de CIA en andere geheime diensten een brede publiciteit aan de dappere 'democratische bewegingen' die de 'stalinisten' bekampen. Charta 77 werd volgens dit schema op touw gezet. Charta 77 steunt op twee hoofdkrachten: de katholieke reactionairen en de anticommunistische sociaal-democraten. Om echter een breder publiek te kunnen bereiken, hebben de initiatiefnemers alle mogelijke moeite gedaan om een derde pijler aan te trekken, de revisionisten die de partij hebben verlaten.

Jan Tesar, een van de ondertekenaars van Charta, beklemtoont deze "noodzakelijke politieke pluraliteit". Hij zegt: "Alleen de samenwerking tussen de drie fundamentele strekkingen kan een strijd tegen het despotisme op gang brengen".³²

Jiri Nemeč is een vertegenwoordiger van de reactionaire christelijke strekking die houdt van de underground en zijn grote rockconcerten... omdat, zo zegt hij, "de underground zich inspireert op het Evangelie". Nemeč zelf heeft zijn oriëntatie gevonden in extreemrechtse filosofische werken van Teilhard de Chardin - in diens fascistische periode-, van Hanna Arendt en van Heidegger met zijn onbegrijpelijk gebrabbel over de vrijheid, over "de eigen, authentieke existentie waarbij de mens denkt in functie van zijn eigen einde", ge-

ke revolutionair die slechts zit te wachten op de kans van zijn leven om zich aan het hoofd te stellen van uitzinnige massa's".³³

Rudolf Battek, oud-afgevaardigde in de Tsjechische Nationale Raad, ondertekenaar van Charta 77, is een anticommunist die zich beroept op de sociaal-democratie. Hij gaat als een razende tekeer tegen het "totalitarisme" dat in Tsjecho-Slowakije heerst en is van mening dat "een wisseloplossing binnen een totalitair systeem slechts een reformistische 'mengelmoes' kan opleveren. (...) Het totalitair systeem kan slechts opzij worden geschoven als alle structurele elementen van de politieke dictatuur door een aangepaste politiek opzij worden gezet".³⁴

Jiri Hajek, minister van Buitenlandse Zaken onder Dubcek, 'hervormingsgezinde' communist, was woordvoerder van Charta 77 bij het ontstaan ervan. Het 'gedemocratiseerde communisme' van de Praagse Lente bleef zijn ideaal. Toch aanvaardde hij als facade te dienen waarachter zich allerlei anticommunisten konden verbergen, hoewel hij reeds voor 1978 "een uitbarsting van volkswede die veel spontaner en gewelddadiger zou zijn dan in 1968" voorzag, zo de CPT niet meer op sovjetsteun zou kunnen rekenen.³⁵

In augustus 1978 vonden de eerste ontmoetingen plaats tussen Charta 77 en de Poolse KOR, vertegenwoordigd door Adam Michnik, Jacek Kuron en Jan Litynski, drie van de hoofdleiders van Solidarnosc. In een gemeenschappelijke verklaring gaven ze commentaar bij de Praagse Lente: "Heel democratisch Europa stelde zijn hoop op het democratiseringsproces waarin het een poging tot alternatief zag op een totalitair systeem". Zo werd Solidarnosc, met zijn openlijk anticommunistische oriëntatie, meteen als een logisch verlengstuk beschouwd van de Praagse Lente en zijn zogenaamd 'socialisme met een menselijk gelaat'. In 1978 hebben Charta 77 en de KOR akkoorden ondertekend voor informatie-uitwisseling en wederzijdse hulp en namen ze samen contact op met de "verdedigers van de rechten van de mens" in Armenië, Georgië, Litouwen en Oekraïne.³⁶

Naar de eindstrijd?

Dit jaar lanceerde Charta 77 een oproep onder de titel 'Een paar zinnen', die moet leiden tot "een permanente massa-actie, een soort nationaal referendum". In punt vier eist de oproep, die donderdag 29 juni op Radio Free Europe werd uitgezonden: "De massa-media en

de culturele activiteiten (in Tsjechoslowakije) moeten bevrijd worden van elke vorm van manipulatie (...) en openstaan voor een breed debat”. Helaas voor de ‘democraten’ van Charta 77 werden sommige van hun richtlijnen op weg naar Radio Free Europe onderschept en openbaar gemaakt. In feite ging het om een gedetailleerd strijdplan dat uitstippelde wat er week na week moest worden uitgezonden via het programma ‘Gebeurtenissen en Opinions’ van Radio Free Europe, via de BBC en The Voice of America. De schrijvers ervan dringen er ook sterk op aan dat de oproep zou afgedrukt worden in *Le Monde*, *The Times*, de *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, enz. Al deze richtlijnen maken duidelijk dat de weg van Charta 77 naar de Tsjechoslowaakse massa’s voornamelijk loopt via de radiouitzendingen van de westerse geheime diensten en via de grote pers in de imperialistische wereld. “We hebben met de Polen afgesproken, zo voegt Charta 77 eraan toe, dat vlak na de publicatie van ‘Een paar zinnen’, de zaak openlijk zal worden ondersteund door de parlementaire fractie van Solidamosc. We proberen ook de steun van de Hongaren te verkrijgen”⁷ Het wordt dan ook stilaan duidelijk dat Charta 77 zich, samen met de CIA, voorbereidt op de ‘eindstrijd’.

We willen hieraan toevoegen dat de trotskist Petr Uhl één van de actiefste leden is van deze club anticommunisten rond Charta 77. Hij gaat er trouwens prat op één van de belangrijkste auteurs van Charta 77 te zijn. Volgens hem heeft de communistische oppositie, die de lijn Dubcek-Mlynar volgde, altijd geweigerd toe te treden tot Charta 77. Hij geeft toe dat “de meerderheid van ondertekenaars, dit wil zeggen bijna allemaal” niet wil horen spreken over marxisme.³⁸ Zoals in alle socialistische landen, steunen de trotskisten in Tsjechoslowakije de agitatie van de CIA en van heel de waaier nostalgici naar de vrije markt, onder het voorwendsel dat dit mooie wereldje de trotskistische voorhoede onbewust helpt om ‘de antibureaucratische politieke revolutie’ door te voeren die het ‘stalinistisch systeem’ zal vernietigen.

De groep van Mandei schaaft zich enthousiast achter Petr Uhl, zijn Tsjechoslowaakse woordvoerder, in zijn strijd voor de grote omwenteling. De trotskistische pers pakt op 15 november 1988 uit met een artikel getiteld: “Tsjechoslowakije: Is het ogenblik van de grote veranderingen aangebroken?” Het artikel opent met een hulde aan Vaclav Havel, de prulschrijver die prat gaat op de moed waarmee hij de ideeën van extreem-rechts verdedigt: “Als de mensen de moed zullen hebben hun ideeën openlijk te verdedigen, zal het ogenblik van de grote veranderingen aangebroken zijn. Dat zei onlangs

Vaclav Havel, woordvoerder van de Tsjechische dissidente groep Charta 77.”
39 De groep Mandeï weet heel goed dat ‘de ideeën’ die Havel, Nemeč en Battek ‘zo dapper’ verdedigen, die van de pro- westerse rechterzijde zijn. Maar de verwezenlijking van die ideeën wordt door de trotskistische groep voorgesteld als ‘het ogenblik van de grote veranderingen’. Hoewel de prokapitalistische koers van Hongarije overduidelijk is geworden, durft Mandeï toch te beweren dat de protestbewegingen in Tsjechoslowakije worden “geholpen door de veranderingen in buurlanden zoals bijvoorbeeld Hongarije”. Om de Tsjechoslowaakse CP en de socialistische fundamenteën van Tsjechoslowakije te bekampen, hernemen de trotskisten het sociaal-democratisch en pro-imperialistisch programma van Dubček. Zij steunen de lijn van bepaalde hervormers van de partij, die voorstellen “dat er meer initiatieven komen voor de ondernemingen, bepaalde marktmechanismen ingevoerd worden en meer ruimte gelaten wordt aan het privé-initiatief. Kortom, een echte perestroika op zijn Tsjechisch. Even noodzakelijk als in de Sovjetunie, als het land de economische catastrofe wil vermijden.” Maar, zo beweert de Vierde Internationale, deze uitstekende hervormingsgezinde lijn stelt de huidige stalinistische leiders voor een onoplosbaar politiek probleem, want deze herstructureringen “lijken vreemd genoeg op de herstructurering ingezet tijdens de Praagse Lente, onder leiding van de econoom Ota Šik...”. Verder, zo beweren onze trotskisten, hebben de Tsjechoslowaakse bureaucraten “een heilige schrik van de Oostenwind, van de glasnost. We begrijpen dat: de glasnost herinnert hen aan de Praagse Lente, met zijn vrije publicaties.”⁴⁰ Zo slaagt Mandeï er eens te meer in zijn liberale koopwaar, hier de verdediging van de sociaal-democratische lijn van de Praagse Lente, in een roze papiertje te verpakken.

We kunnen in de komende maanden en jaren een felle klassenstrijd verwachten in Tsjechoslowakije, ondereen verhevigde druk van de imperialistische mogendheden. Het verloop hiervan zal van grote betekenis zijn voor het geheel van de socialistische landen. Als het economisch en politiek liberalisme Tsjechoslowakije overspoelt, dan vormen Joegoslavië, Hongarije, Tsjechoslowakije en Polen één zone waar de multinationals hun greep kunnen uitbreiden. De DDR zal dan volledig omsingeld zijn. Een overrompeling van kapitalistische ideeën zal de rechtsen, die zich in de ploeg van Gorbatsjov nog gedeisd houden, wind in de zeilen geven. Een botsing tussen de rechtse groep van Sacharov-Jeltsin en de authentieke marxisten-leninisten kan dan niet uitblijven. Waar zal Gorbatsjov staan in deze strijd?

Naschrift — Oktober 1990

Zij ondersteunden de ‘revolutie’...

We hebben niet lang moeten wachten op het antwoord op bovengestelde vragen. Drie maanden na de realisatie van deze studie, stortte het Tsjechoslowaakse socialistische regime ineen, niet in staat enige weerstand te bieden aan het offensief van de nationale en internationale rechterzijde. Er waren belangrijke massabewegingen in Praag. In het Westen hebben krachten, gaande van uiterst rechts over de sociaal-democratie tot het trotskisme, “het volk dat zijn lot in handen neemt” begroet en de “fluwelen revolutie” toegejuicht.

Voor de marxisten was het duidelijk dat dit brave volk, met gesloten ogen, achter de vlaggen van de Restauratie en het Ancien Régime marcheerde. Het was immers volledig gedesoriënteerd door de stortvloed van de propaganda van rechts en door de beschamende capitulatie van al wie zich communist noemde. Niemand zal noch

tans kunnen beweren dat de leiders van de Tsjechoslowaakse contrarevolutie niet duidelijk kleur hebben bekend. Reeds op 15 oktober 1988 hadden alle belangrijke figuren van Charta 77 en andere oppositiegroepen — Rudolf Battek, Jiri Dienstbier, Vaclav Havel, Jan Sabata, Ludvik Vaculik en een honderdtal anderen — een Manifest van de Beweging voor Burgervrijheid ondertekend.

De essentiële stellingen ervan luiden als volgt. “Het economische pluralisme is onmogelijk zonder politiek pluralisme. Alleen de vorming van het politieke systeem kan de weg openen

radicale economische hervorming die de bedden zou bevrijden van het juk van de gecentraliseerde bureaucratie. De verwijzing naar pluralisme van verschillende vormen van bezit. Navenv.jz g

de vormen van zelfbeheer en coöperatie, stelt het Manifest: “Op het vlak van handel, artisanaat, kleine en middelgrote ondernemingen is het volledig herstel van het privé-bedrijf onvermijdelijk. De Tsjechoslowaakse economie zou zich op natuurlijke wijze moeten integreren in de wereldeconomie, gebaseerd op de internationale verdeling van de arbeid.”⁴¹

De reactie van de trotskist Peter Uhl op dit Manifest van de fluwelen contrarevolutie was erg betekenis vol: hij verklaarde zich solidair met de fundamentele strekking, maar achtte het niet opportuun om dergelijke compromitterende tekst te ondertekenen. Uhl herbevestigde zijn akkoord om met de ondertekenaars “een discussie te voeren over alle politieke problemen, met respect voor het pluralisme”.⁴² Het pluralisme van Uhl omvat dus ook het hele gamma prokapitalistische en pro-imperialistische krachten. Uhl zegt dat het erom gaat “alle tegenstanders van het bureaucratisch centralisme en het stalinisme” te verenigen “om zich te bevrijden van de dogmatische dwangbuizen en de bureaucratische hegemonie”. Kortom, om ich te bevrijden van datgene wat hijzelf het “reële socialisme” oemt.

Niettemin is het Manifest zo openlijk rechts, dat het bijna geen ruimte meer laat voor de kleine demagogische nummertjes die de bijzondere bijdrage van Peter Uhl aan de contrarevolutie vormen. Zo is hij verplicht vast te stellen: “Het gaat om een liberaal democratisch platform dat dicht bij de Duitse liberale partij en de Engelse liberalen staat”. “De aanspraak van de Beweging voor de Burgervrijheid om alle onafhankelijke democratische politieke activiteiten te coördineren heeft een totalitair karakter.”

Maar deze afwijzende analyse verhindert de trotskist niet te blijven lonken naar zijn vrienden van het anticommunistische pluralisme. Hij herinnert eraan dat vele ondertekenaars “een socialistisch verleden hebben in de beste betekenis van dit woord”. In het Manifest begroet hij “de eis tot zelfbeheer in de grote bedrijven”, een zelfbeheer dat niet buiten het kader treedt van het aandeelhouderschap voor arbeiders van mevrouw Thatcher.⁴³

In het manifest proclameert de Tsjechoslowaakse rechterzijde klaar en duidelijk haar wil tot restauratie; tegelijk pakt zij echter ostentatief uit met een klein roze aanhangsel dat zij aan een bepaalde ‘linkerzijde’ ter bewondering aanbiedt. Een handvol trotskisten, zonder enige greep op de massa’s, zal zich inspannen om de fictie te onderhouden dat rechts, massaal en agressief, handelt volgens de lijn van de ‘antibureaucratische politieke revolutie’ van Trotski!

Na de overwinning van de contrarevolutie en de toepassing van het Manifest dat hijzelf als liberaal heeft bestempeld, verklaart Uhl: “Men zou erover kunnen redetwisten in welke mate de theorie van Trotski over de politieke revolutie correct is geweest. Ik meen dat Tsjechoslowakije de realiteit deze theorie het dichtst benadert.”⁴⁴ En de man, die echt niet uitblinkt door zijn intelligentie, licht deze ‘politieke revolutie’ toe: “Zolang het erop aan komt te zeggen dat men tegen het ‘communisme’, tegen het ‘stalinisme’, tegen de bureaucratie is, gaat iedereen akkoord.”⁴⁵ Een mooie beschrijving van het eenheidsfront van de hele anticommunistische regenboog! “Sommigen zagen in Charta 77 een stap in de richting van de politieke revolutie, dat was bij mij het geval; anderen zagen er een middel in om het Woord van Christus te verkondigen. Het was een echt laboratorium van verdraagzaamheid.”⁴⁶ Om het socialisme (of het nu gaat om een stevig en levend socialisme of om een ziek en ondermijnd socialisme) omver te werpen en te vernietigen slagen de clericaal- fascisten, de reactionaire nationalisten, de CIA-agenten en de sociaal-democraten de handen in elkaar. En natuurlijk betonen zij daarbij de grootste ‘verdraagzaamheid’ tegenover de pseudo-socialisten die hun agitatie komen ondersteunen met behulp van citaten van Trotski!

De fameuze ‘antibureaucratische revolutie’ van de Vierde Internationale heeft zo haar vuurdoop gekregen. Meteen heeft zij ook haar zuiver demagogisch en contrarevolutionair karakter onthuld. Haar essentie herleidt zich tot ronkende, links lijkende frasen om een contrarevolutionair proces op te tooien. Een sprekend voorbeeld. Op 12 januari 1990 begroet de groep Mandei “het plotse politieke ontwaken van honderden miljoenen mannen en vrouwen in de Oosteuropese landen”.⁴⁷ Elf maanden later ziet hij zich verplicht om ‘terloops’ te bekennen dat deze opgeblazen zijn op niets sloeg. Hij schrijft op 23 november 1990: “Volgens Peter Uhl bestonden er slechts enkele honderden, misschien enkele duizenden militanten van Burgerforum op lokaal en regionaal vlak.” “De studentenbeweging, die voor een groot deel de motor was van de gebeurtenissen van november 1989, bestaat niet langer.”⁴⁸

Het politieke ontwaken van de massa’s betekent in marxistische taal dat de massa’s zich bewust worden van de historische belangen van hun klasse, dat zij zich organiseren in een marxistisch-leninistische partij en dat zij de instelling van de volksdictatuur tegen de krachten van het imperialisme, het kapitalisme en de bureaucratie, nastreven. Mandei spreekt over het politieke ontwaken van de

massa's op een ogenblik dat zij een rechterzijde, dronken van wraakgevoelens, kiezen. Dat 'politieke ontwakens' heeft zich in november 1989 afgespeeld in de schoot van Burgerforum onder leiding van Havel. Havel, wiens banden met de CIA voor niemand een geheim zijn. Volgens Pavel Pechachek, het hoofd van de afdeling Tsjecho-slowakije van Radio Free Europe, gefinancierd door de Amerikaanse regering, is de invloed van zijn radiostation in de evolutie in de landen van Oost-Europa onbetwistbaar. "Wij hebben altijd een belangrijke rol gespeeld. Volgens de leider van de studentenrevolte in Bratislava, stak Radio Free Europe het vuur aan de lont. Wij hebben altijd nauwe contacten onderhouden met Havel, Camogursky en Dienstbier die vandaag deel uitmaken van de nieuwe regering, maar gedurende jaren voor ons hebben gewerkt als onafhankelijke correspondenten." Pechachek ontving op 20 november 1989 een inreisvisum van de Tsjechische ambassade in Bonn. "Ik kan het maar niet begrijpen, zegt hij. Havel weigerde te geloven dat ik hem opwachtte in Praag, en Petre Pithart zei dat hij me eerst wou aanraken alvorens het te geloven."⁴⁹ Dit soort lieden, gepatenteerde CIA-agenten, hielpen, volgens Mandei, "de massa's ontwaken tot politiek leven"...

Vaclav Klaus werd in oktober 1990 verkozen aan het hoofd van het Burgerforum. In 1968 had hij zich verbonden met Vaclav Havel tijdens de Praagse Lente en vandaag is hij één van diens voornaamste raadgevers. Reeds vele jaren heeft Klaus een diepe bewondering voor Milton Friedman en Hayek, twee van de meest vooraanstaande economen van de Amerikaanse rechterzijde, die zich uitspreken voor "een markteconomie zonder enige bijvoeglijke bepaling."⁵⁰ Het politiek ontwaken van de massa's wordt dus geleid door bewonderaars van Reagan.

Deze waarheden werden, begin 1990, door de hele internationale pers in het licht gesteld. Het is dus met kennis van zaken dat Mandei, in maart 1990, blijft doorgaan met het ophemelen van een proces dat het volledige herstel van het kapitalisme als programma heeft. In een Belgische beurskrant verklaart Mandei op 21 maart 1990: "In enkele satellietstaten is de overgang naar een volledig westers model mogelijk, maar dat is niet het geval voor landen als de Sovjetunie en Tsjechoslowakije."⁵¹ Dit is een historisch citaat. Het komt van Mandei en het komt uit de beurskrant. Het laat begrijpen hoe de trotskisten systematisch de weg voorbereiden voor de contrarevolutie.

De groep van Mandei weet verduiveld goed dat de verpletterende meerderheid van Charta 77 en van zijn opvolger Burgerforum zich situeert tussen retro-rechts en disco-rechts. Hij heeft met deze indi

viduen een bondgenootschap gesloten in een gemeenschappelijk haat tegen het communisme. Met de lichtzinnigheid van een niet bijster verstandig man, bekent Peter Uhl dat hij solidair zal blijven met deze rechterzijde zolang de laatste overblijfselen van het socialistische systeem niet uitgeschakeld zijn! In een commentaar op de wijze waarop de leiders van het Forum zich storten op de lucratieve postjes, verklaart Uhl: “Er bestaat grote wedijver, met antidemocratische methoden, voor de posten van minister of afgevaardigde. Op dit ogenblik kritiseer ik dat op een, laat ons zeggen, beleefde manier omdat het oude regime nog niet verslagen is.”⁵² Fiscer, zelf ook mede-oprichter van Charta 77 en één van Uhl’s medestanders, biecht op: “Havel is niet de democraat die de media voorhouden. Zijn programma kan herleid worden tot pseudo-humanistische onbenulligheden. Zijn raadgevers, waarvan sommigen samenspannen met de CIA, schermen hem systematisch af van elke kritiek van de andere tendensen in de schoot van het Burgerforum.”⁵³ Uit deze prachtige bekentenis blijkt dat het Forum wordt gedomineerd door de openlijke aanhangers van de burgerlijke orde. En hoe belachelijk klinkt die klacht van Fiscer dat de agenten van de CIA verhinderen dat de geliefde Havel de kritieken van de ‘linkerzijde’ van het Forum te horen krijgt! Deze pseudo-linksen worden gebruikt om sommige progressieve milieus in het Westen te beïnvloeden. Maar eens de restauratie definitief heeft overwonnen, verliezen deze marginalen elke waarde.

Nochtans blijft, ook na de restauratie, een man als Uhl de zegevierende rechterzijde dienen! In februari 1990 maakt Uhl een lofzang op de ‘democratische revolutie’; hij ontwaart in haar rangen een technocratische vleugel die in de meerderheid is en een vleugel ‘zelfbeheer*’ waarnaar zijn voorkeur uitgaat. “Ofwel proberen diegenen die de revolutionaire strijd hebben aangevat het hele revolutionaire proces te kanaliseren in de sporen van de staat, ofwel proberen zij sociale niet-staatsgebonden organismen en mechanismen te institutionaliseren. Ofwel worden de mensen georganiseerd door de staat, ofwel organiseren zij zichzelf.”⁵⁴ Kiezen tussen zelfbeheer of de staat, is een oude anarchistische kreet. De staat is altijd het instrument van de dictatuur van een klasse en Uhl heeft meegewerkt aan het volledige herstel van de dictatuur van de burgerij. Deze demagogie over het zelfbestuur is geëindigd in een groteske klucht, wanneer onze zelfbestuurder werd gepromoveerd tot hoofd van het Tsjechoslowaakse Persagentschap, de officiële stem van de nieuwe burgerlijke Tsjechoslowaakse staat! Uhl leidt sinds februari 1990 de 1.700

bedienden van het TPA dat het publiek informeert over de weldaden van de Havels en Klaussen! Hij die gisteren nog het zelfbeheer bezong, beweert vandaag dat de staat de vertegenwoordiger is van de maatschappij... "Over het algemeen neemt men aan dat, zo wij afhangen van de staat, wij ook de regering ondersteunen. Dat is niet helemaal juist. Wij moeten natuurlijk de regering 'respecteren', maar indien er een conflict rijst, dan komt het eerder aan een parlementaire commissie toe een beslissing te nemen, omdat het parlement méér de staat vertegenwoordigt dan de regering. Wij hebben de taak informatie over Tsjechoslowakije te verspreiden in het buitenland. Dat belangt de Tsjechoslowaakse staat aan omdat hij op dit ogenblik de Tsjechoslowaakse maatschappij vertegenwoordigt."⁵⁵ Zo is de trotskist Peter Uhl de officiële woordvoerder geworden van die krachten die hij een jaar eerder nog burgerlijk-liberaal noemde. Men kan moeilijk een betere illustratie vinden van de werkelijke contrarevolutionaire inhoud van de 'antibureaucratische politieke revolutie' waarover de trotskisten bazelen.

Noten

1. *NRC-Handelsblad*, 4 juli 1989, blz.7, artikel van Hans Renner.
2. *Le Monde*, 26 juli 1989, blz.4.
3. *La Libre Belgique*, 1 augustus 1989.
4. *Le Monde*, 1 augustus 1989, blz.24.
5. *Ibidem*.
6. *Le Monde*, 26 juli 1989, blz.4.
7. *Ibidem*.
8. *Ibidem*.
9. *Ibidem*.
10. *Le Monde*, 28 juli 1989, blz.6 en 7.
11. *Le Monde*, 26 juli 1989, blz.4.
12. *Ibidem*.
13. *Ibidem*.
14. *Le Congrès clandestin - le 14e congrès extraordinaire*, éd.Seuil, 1969, blz. 146 en 148.
15. *De Standaard*, 3 augustus 1989.
16. *Forum-dissidences nr.1*, mei 1989, Genève, blz.26-27.
17. *Ibidem*, blz. 14.
18. *Le Congrès clandestin*, blz. 145-146.
19. *Faut-il changer notre programme?*, 1921, blz. 101.
20. *Le Congrès clandestin*, blz.258.
21. *Ibidem*, blz. 156.
22. *Ibidem*, blz. 158 en 300.
23. Cité dans: *Les événements en Tchécoslovaquie: faits, documents, presse, témoignages*, éd. Seuil, 1969, blz. 146 en 148.

24. *Ibidem*.
25. *Le Congrès clandestin*, blz.346 en 357.
26. *Ibidem*, blz.346 en 348.
27. Fidel Castro, *Allocution du vendredi 23 août 1968*, Instituto del Libro, blz. 10.
28. *Ibidem*, blz. 10 en 19.
29. *Ibidem*, blz. 12-13 en 15.
30. *Ibidem*.
31. *XIVe Congrès du Parti communiste de Tchécoslovaquie*, Praag. 1971, éd.Orbis, blz. 16 en 19.
32. *Listy*, Organe de l'Opposition socialiste tchécoslovaque, nr.8, 1978, blz. 19.
33. *Ibidem*, nr.15-16, 1980, blz.29-33.
34. *Ibidem*, blz.28.
35. Jiri Hajek, *Dixans après*, éd.Scuil, 1978, blz.200.
36. *Listy*, nr.9, 1978.blz.23.
37. Cité dans: *Le scénario et la mise en scène de Quelques Phrases*, Rude Pravo, 22 juli 1989.
38. *Listy*, nr.8, 1978, blz.24 en 26.
39. *La Gauche*, 15 november 1988, blz.i 1.
40. *Ibidem*.
41. *Imprecor*, nr.283, 1989, blz.24.
42. *Ibidem*, blz.26-30.
43. *Ibidem*.
44. *Imprecor*, nr.304, 1990, blz.26.
45. *Ibidem*.
46. *Imprecor*, nr.300, 1990, blz.8.
47. *Ibidem*.
48. *Imprecor*, nr.319, 1990, blz.4.
49. *NRC-Handelsblad*, 13 januari 1990.
50. *The Wall Street Journal*, 6 maart 1990, 'Praguc's Frec market Minister'.
51. *De Financieel Economische Tijd*, 21 maart 1990, Ernest Mandei: 'Gorbatsjov is te vergelijken met Roosevelt'.
52. *Imprecor*, nr.300, 1990, blz.8.
53. *La Gauche*, 3 oktober 1990, 'Fiscer, co-fondateur Chartc 77'.
54. *Imprecor*, nr.304, 1990, blz.26.
55. *Ibidem*, blz.27.

Januari 1990

De eerste rotte vruchten van de 'democratische revolutie'

De laatste tijd kregen we in de pers onophoudelijk voorgeschoteld dat “alleen Roemenië weerstand biedt tegen de golf van liberalisering” die Oost-Europa overspoelt en zich inmuurt in een “anachronistisch stalinisme”. Op 19 december 1989 nog, zuchtten de jongens van de Brusselse Beurs: “Ondanks de veralgemeende liberalisering in Oost-Europa, blijft het Roemenië van Nicolas Ceausescu de waarden van het ‘wetenschappelijk socialisme’ en van de leidende rol van de Communistische Partij in het politieke leven van het land verdedigen.”¹

Sindsdien heeft er zich daar, althans volgens de experts ter zake Mevrouw Thatcher en de Heer Bush, een ‘revolutie’ afgespeeld. Het socialisme betekent tirannie, armoede en corruptie; het volk heeft zijn revolutie gevoerd voor vrijheid, gelijkheid en broederlijkheid. “Prachtig Roemeens Volk”, riep mevrouw Thatcher in een voor haar hoogst ongebruikelijke gemoedsuitbarsting. En de Belgen verzamelden chocolade, suiker, poedermelk, oude kleren en medicijnen, er rotsvast van overtuigd dat ze zo hun steentje bijdroegen tot de edele zaak van de strijd tegen tirannie en armoede.

Het is echter makkelijker een kilo suiker te offeren dan de betekenis van het woord vrijheid te vatten. Hoe zullen de vrijheid, de gelijkheid en de broederlijkheid er in het Roemenië van de toekomst uitzien? En wat als vrijheid gewoon synoniem is van privatisering en gelijkheid begrepen moet worden als de mogelijkheid voor ieder

een (die er de middelen toe heeft...) om bedrijven op te kopen? En wat als broederlijkheid de gezamenlijke belangen aanduidt die de uitbuiters van de hele wereld verbinden?

In de Roemeense ‘revolutie’ komt men vedetten van één dag tegen die vol overtuiging het volk de vrijheid toezingen. Maar je vindt er ook economisten die, ver weg van de uitgelaten massa, heel wat prozaïscher spreken over het essentiële van de zaak. Zoals een beurskrant naar aanleiding van de omwentelingen in het Oosten vermeldt: “Deze schipbreuk van het communisme gaat gepaard met economische hervormingen die een einde stellen aan het dogma van de ‘socialisatie van de produktiemiddelen’. De nieuwe wetten die zowat overal worden aangenomen zullen van 1990 het jaar van de privatiseringen maken.”² *L’Echo de la Bourse* heeft er dan ook goede hoop op dat de revolutie een totale overwinning tegemoet gaat. (Welja, conservatieve lezer, je moet de trend volgen, *V Echo de la Bourse* is een fervente aanhanger van de revolutie!) Natuurlijk kan de revolutie nog wat afgeremd worden door “het bestaan van een bureaucratie die alles in het werk stelt om stokken in de wielen te steken van degenen die vooruit willen.”³ Maar de revolutie zal overwinnen. De Beurs twijfelt er niet aan.

De duivel verandert in een engel en vice versa...

Arme gemanipuleerde geesten, die denken dat onze multinationals en onze commerciële televisieketens zich interesseren voor de ‘vrijheid’, de ‘democratie’ en de ‘strijd tegen de dictatuur’ in Roemenië. Hebben onze politici, nauwelijks enkele jaren geleden, niet al hun gif gespuid tegen de tiran Jaruzelski? Na zijn staatsgreep op 13 december 1981 en de machtsovername door een militaire Raad voor de Nationale Redding, verpersoonlijkte Jaruzelski het stalinistisch totalitarisme. Maar nu deze man het rode tapijt ontrolt voor onze multinationals, wordt hij plots geprezen om zijn wijsheid en zijn staatsmanschap. *Le Figaro Magazine*, het ontmoetingspunt voor heel de Franse anticommunistische rechterzijde, titelt op 21 oktober 1989: “Exclusief: Jaruzelski, een man met charme”. En onder een flatterende foto van het oude stalinistische monster staat te lezen: “Het aanleren van de consensus. Generaal Jaruzelski, een communist, een militair vol toewijding aan de partij, wil vandaag een nieuw personage uitdenken: dat van een president boven de partijen, die de natie incarneert en niet één of andere ideologie.”⁴

Nauwelijks tien jaar geleden, toen het er nog op aankwam de socialistische landen tegen elkaar op te zetten, kreeg Ceausescu een koninklijke medaille van de Koningin van Engeland zelve en werd hij met veel omhaal ontvangen door Koning Boudewijn. In 1982 zei Willy De Clercq (oud-voorzitter van de Liberale Partij, man van de Generale Maatschappij, Europees Commissaris) over Roemenië: “Nicolas Ceausescu is altijd een pacifist geweest. (...) Ondanks de socialistische ideologie van de Roemeense Communistische Partij, voert het land, in de praktijk, een politiek die de werkelijke intenties van deze natie uitdrukt.”⁵ Op dat ogenblik noemde de rechterzijde Ceausescu een “groot werker”, “humanist” en “vijand van de misbruiken van de bureaucratie”, “een sober man die een erg eenvoudig leven leidt”.⁶

Dezelfde Ceausescu wordt vandaag, voor diezelfde imperialistische propagandamachine, een bloedig tiran, de “Dracula van de Karpaten”, een “vampier”, de “Zonnekoning van Roemenië”, enkel en alleen omdat hij zich, op het einde, verzet heeft tegen de golf van wild kapitalisme die Oost-Europa overspoelt.

In een handomdraai kunnen onze specialisten in psychologische oorlogvoering van de tiran Jaruzelski een charmante staatsman maken en de moedige hervormer Ceausescu tot een vreselijke dictator omtoveren. Deze kronkelingen van de propaganda hebben niets te maken met hypocrisie of dubbelzinnigheid. Ze dienen één onveranderd doel, dat standvastig wordt nagestreefd: de communistische beweging verdelen, revisionistische strekkingen ondersteunen en de belangen van de kapitalistische wereld verdedigen.

Toen Ceausescu zich in 1968 tegen de sovjetinterventie in Tsjecho-slowakije en in 1979 tegen de bezetting van Afghanistan verzette, droeg hij, in de ogen van het Westen, bij tot de ontwikkeling van het anti-sovjelnationalisme en tot de afbrokkeling van het socialistische kamp. Ceausescu aanvaardde gretig de gulle kredieten uit het Westen. Zo liet hij toe dat de privileges van de elite van partij en staat steeds maar groter werden en verspreidde hij de idee dat het socialisme in Roemenië kon samengaan met de groeiende greep van de multinationals op het land. Er zat niets hypocriet in de propaganda van Willy De Clercq ter ere van deze Roemeense revisionist.

In 1989 hebben in Polen en Hongarije echter personages de macht gegrepen die openlijk de Amerikaanse vlag hijsen. Wie in het Westen zou voortaan de revisionist Ceausescu nog nodig hebben? Temeer daar deze laatste, die al geruime tijd gealarmeerd is door de groeiende agressiviteit van het kapitalisme, achteruit krabbelt. Zei

hij niet, op 24 oktober 1989: “De imperialistische milieus verkondigen steeds openlijker de almacht van het kapitalisme en de nakende verdwijning van het socialisme. Deze reactionairen hebben opnieuw een ideologisch en politiek offensief ontketend gericht op de ondermijning van het socialisme, een politiek van inmenging in de interne aangelegenheden van de socialistische landen, van destabilisatie. Hiertoe worden alle middelen uit het arsenaal van de Koude Oorlog ingezet. Zij gaan van de desinformatie van de publieke opinie en het zwartmaken van het socialisme, over chantage, afleidingsmaneuvers, politieke en economische sancties tot de directe financiering van antisocialistische en antinationale groeperingen.”⁷ Geen enkel woord hiervan is onjuist. Maar om te verhinderen dat deze woorden gehoord worden, zullen de vroegere lofzangers van Ceausescu hem voortaan bestempelen als “vampier”, “Nero”, “pomoverslaafde”...

De meerpartijenfauna overwoekert Hongarije

De politieke vrijheid die rechts in Roemenië wil opleggen door middel van leugens, macabere enceneringen en desnoods geweren en tanks, is in Hongarije reeds een realiteit. Het is onmogelijk de ogen te sluiten voor de burgerlijke contrarevolutie die dit land teistert.

Reeds in mei 1989 nam een Conferentie van de ‘hervormingsgezinde’ fractie van de Hongaarse Communistische Partij een manifest aan dat brak met heel het socialistisch verleden. Onder leiding van drie leden van het politiek bureau, Imre Pozsgay, Rezso Nyers en Pal Vastagh, zwoer de Conferentie het communisme af, deze vorm van “Aziatisch despotisme”. De nieuwe ideologie werd het democratisch socialisme op zijn westers. De antisocialistische contrarevolutie van 1956 werd, samen met haar leider Imre Nagy, gerehabiliteerd. En in alle logica haalde men ook het programma van 1956 van onder het stof: “Neutraliteit gewaarborgd door de twee supermachten”, “geplande overgang naar een meerpartijensstelsel” en “volledige omvorming van de economie”.⁸

Deze fractie kreeg de bovenhand op het Congres van 7 oktober 1989, dat de “Socialistische Arbeiderspartij van Hongarije, een formatie van bolsjevistische strekking” (!) ten grave droeg en de nieuwe Socialistische Partij van Hongarije oprichtte met als ordewoorden: “Een parlementaire meerpartijendemocratie”, “de markteconomie” en “de vrijheid om bezittingen te verwerven”.⁹ Imre Poszgay zal de toon aangeven: “Het communisme is niet meer aan de orde

van de dag. Ik heb erg goede contacten met Bettino Craxi, de nummer één van de Italiaanse Socialistische Partij en met Hans Jochen Vogel, voorzitter van de Westduitse SPD. Ik apprecieer de politiek van de Franse socialisten.”¹⁰ Wanneer hij in oktober 1989 de balans opmaakt van zes maanden regeringswerk, vermeldt eerste minister Miklós Nemeth dat hij volgende fundamentele wijzigingen heeft aangebracht: de instelling van een “parlementaire democratie”, “het aanvatten van een liberaliseringsprogramma tot op heden zonder voorgaande in de Oostbloklanden” en “de aanvang van een grote hervorming van de eigendom”. “Dankzij dit alles, benadert de Hongaarse economie nu de moderne markteconomieën”.¹¹ Kortom, de vroegere communistische partij spreekt zich zonder omwegen uit voor een burgerlijk politiek en economisch systeem.

Welnu, men moet weten dat Hongarije ook een sociaal-democratische partij heeft, die in 1948 samensmolt met de communistische partij, maar eind 1988 uit haar as verrees. Hoe kunnen deze socialisten zich profileren tegenover een ex-communistische partij, die volledig sociaal-democratisch is geworden? Gewoonweg, door klaardere taal te spreken dan we van de westerse sociaal-democratische partijen gewoon zijn! “De Hongaarse sociaal-democraten”, zo leren deze heren ons, “willen een brug werpen tussen de ondernemers, dit is de midden-burgerij, en de arbeidersklasse. Zij aanvaarden de tegenstelling arbeid-kapitaal niet, vermits zij van mening zijn dat het nationaal inkomen slechts zal stijgen in de mate dat de ondernemersklasse er de motor zal van zijn.”¹² Mooi gezegd toch!

Tot daar wat betreft de informatie over de Hongaarse “linkerzijde”. (Louis Van Geyt, voorzitter van een partij die zelf ook haar laatste adem aan het uitblazen is, zal Reszo Nyers, voorzitter van de nieuwe Hongaarse Socialistische Partij schrijven: “Onze beste wensen voor een succesvolle democratische vernieuwing van het Hongaars socialisme”.¹³ Het is in die stijl dat de doden met elkaar converseren.

Laat ons nu een blik werpen op de rest van de meerpartijenfauna. Op 18 september 1989 hebben de twee bovenvermelde partijen een akkoord ondertekend met vijf rechtse partijen, het Hongaars Democratisch Forum, de Partij van de Kleine Eigenaars, de Hongaarse Volkspartij, de Christen-Democratische Partij en de Maatschappij Endre Bajcsy-Zsilinsky. Samen verklaren zij hun intentie om in de nieuwe Grondwet te vermelden dat de Hongaarse natie “de waarden van de burgerlijke democratie en van het democratisch socialisme aanvaardt”.¹⁴ Drie oppositiepartijen hebben geweigerd dit akkoord

te ondertekenen omdat het teveel toegevingen bevatte aan de communisten...

Het socialisme, een revolutionair maatschappelijk systeem waar de belangen van de werkers overheersen, kan zich maar verdedigen en ontwikkelen als het geleid wordt door een marxistisch-leninistische voorhoedepartij. De Hongaarse communistische partij heeft er 36 jaar over gedaan, van 1953 tot 1989, om te degenereren. De 'fluwelen revolutie' van 1989, heeft het oude maatschappelijke systeem ingevoerd met zijn pleiade van burgerlijke partijen.

En wat is er geworden van die andere overwinning van de 'revolutie': de persvrijheid? In oktober 1989 heeft Radio Free Europe, dat oorspronkelijk werd gefinancierd door de CIA en later door het Amerikaans Congres, een bureau geopend in Boedapest dat ter plaatse journalisten is beginnen aanwerven. Richard Murdoch heeft al 50% van de aandelen van twee populaire Hongaarse kranten verworven en Robert Maxwell kondigt aan dat hij investeringen gaat loen in de Hongaarse televisie en pers. De persvrijheid zal dezelfde zijn als in elk kapitalistisch land: de vrijheid voor het kapitaal om eel de informatie-industrie op te kopen en de vrijheid voor de politiediensten om ze te manipuleren.¹⁵

Revoluties die onze multinationals rijk maken!

De reële betekenis van de gebeurtenissen in Roemenië kan afgelezen worden uit de cocktail van halve waarheden, geruchten, gerechtvaardigde kritieken, vuilspuierij en anticommunistische haat die de media ons vandaag voorschotelen. Nochtans is het niet zo moeilijk in de hevige klassenstrijd die op internationaal niveau is losgebarsten, te begrijpen welke sociale krachten het 'vrije' Roemenië zullen leiden.

Het volstaat objectief de loop van de gebeurtenissen in Polen en Hongarije te bestuderen, om te begrijpen wat er werkelijk gebeurt in Roemenië: de volledige ineenstorting van een socialisme dat ondermijnd is door zijn fouten en zwakheden, de terugkeer naar de macht van rechts en extreem-rechts, die belust zijn op wraak, en het herstel via kleine tactische stappen, van de onverbiddelijke dictatuur van Europese en Amerikaanse multinationals.

Vandaag discussiëren de multinationals niet meer over de toekomst van Oost-Europa: zij hebben de rustige zekerheid dat het herstel van hun macht nu wel vaststaat. Hun discussies gaan nu nog

over de wijze waarop, over de tactiek, over de te vermijden struikelblokken. De Amerikaanse pers geeft de toon aan. “De volksoptstanden in Oost-Europa zijn voornamelijk gericht op de omverwerping van autoritaire communistische partijen die gedurende meer dan veertig jaar geregeerd hebben. De fundamentele vraag, zo zeggen de experts unaniem, is tot waar de communistische gecentraliseerde economische systemen moeten worden ontmanteld en tot waar men moet gaan met het vrije marktsysteem met zijn privé-eigendom en zijn mogelijkheid om een maatschappij van winnaars en verliezers te creëren.”¹⁶ “Vermits in de verschillende landen de grote structuren van planning en regulering opgeheven zijn, zullen de zaken met Oost-Europa beginnen te lijken op de verrichtingen in de andere ontwikkelingslanden, zeggen de experts. “Binnen twee of drie jaar zal dat het geval zijn in Polen, op de voet gevolgd door Tsjechoslowakije en Oost-Duitsland”, zegt David M. Kemme, een econoom van het Instituut voor de Oost-West Veiligheidsstudies van New-York.”¹⁷

In Roemenië zwaaien de massa's nog met de vlaggen waaruit de symbolen van het socialisme zijn weggeknipt. Maar over Polen en Hongarije spreken de beurskranten, die een jaar geleden nog de grote trom van de mobilisatie voor de vrijheid en de democratie roerden, al veel prozaïscher: “In navolging van wat al zo goed gekend is in Latijns-Amerika, schrijft *l'Echo de la Bourse* zullen de herstructureringen waaraan de Polen en de Hongaren worden onderworpen, waarschijnlijk erg pijnlijk zijn.”¹⁸ Maar, als ik u vragen mag, die Polen en die Hongaren, komen die niet net uit de communistische hel? En u stelt voor hen nog meer te pijnigen, dan ze al in de hel hebben geleden?

Geen enkele zakenman uit Parijs of New York zal ons tegenspreken: na de tirannie van Ceausescu, die een verbod instelde op vrije invoer, op buitenlandse investeringen en op het aankopen van ondernemingen, zijn we met veel ophef aanbeland in het grote tijdperk van de Vrijheid, de vrijheid om te plunderen, uit te buiten, te veroveren. Binnenkort zullen de multinationals vrij zijn in Roemenië, zoals in Hongarije. De econoom Jacques Nagels spreekt over een wild kapitalisme in Hongarije. Dat is maar gedeeltelijk waar: het essentiële aandeel van het kapitaal zal in handen van de multinationals komen, de rest zal aanbelanden bij Hongaarse uitbuiters die men terecht ‘wild’ kan noemen. Sinds januari 1989 bepalen drie wettende nieuwe kapitalistische koers in Hongarije. De eerste laat toe Naamloze Vennootschappen op te richten die tot 500 werknemers tewerk

stellen. De tweede stelt het licht op groen voor buitenlandse meerderheidsparticipaties en voor de export van winsten in deviezen. De derde reglementeert de privatisering van de overheidsfondsen.¹⁹ Korte tijd later gaat de firma Ganz, een belangrijke fabrikant van spoorwagematerieel, over in Britse handen. 49,65% van de aandelen van Tungram AG, fabrikant van elektrische lampen, gaat over naar de Oostenrijkse Girozentrale. Commentaar van Kalman Mizsei, Hongaars econoom: “Als de helft van één van de grootste en meest winstgevende ondernemingen kan aangekocht worden voor 110 miljoen dollar, kan West-Duitsland heel ons land opkopen”²⁰ De secretaris-generaal van de Hongaarse Kamer van Koophandel, Peter Lorincze, is van mening dat 25% van de Hongaarse industrie in vreemde handen kan komen, “wat ongeveer neerkomt op de verhouding van voor de oorlog”.²¹ In naam van het “zelfbestuur”, wordt 80% van de Hongaarse ondernemingen sinds 1984, dus onder Kadar, geleid door Ondernemingsraden waarvan de leden in feite iptreden als privé-aandeelhouders. In de eerste elf maanden van 1989, zijn veertig belangrijke bedrijven aan buitenlandse investeerders verkocht door hun “zelfbeherende” directie.²²

Alle filantropen die hun kilootje suiker en hun pakje chocolade naar Roemenië hebben gestuurd, vinden hierin misschien stof tot nadenken. Hoe zal dit geliefde Roemeense volk zijn onafhankelijkheid kunnen bewaren, als het IMF de wetten dicteert? Hoe zal het zijn economie kunnen ontwikkelen, als de vrije buitenlandse concurrentie er ravages aanricht? Hoe zal het tot welvaart kunnen komen, als de multinationals zijn schamele rijkdommen richting Parijs, Bonn of New-York versluizen? En het is juist dat wat de westerse bankiers willen. “Het neerhalen van het Ijzeren Gordijn zal onze westerse economie opvijzelen. Dat is althans de mening van de bank Indo-suez, die voorziet dat de bijkomende jaarlijkse groei in de OESO-landen tegen 1995 een half procent zal bedragen. Terwijl de Bondsrepubliek alléén, al zijn gecumuleerde bijkomende jaarlijkse groei in de volgende zes jaar met 4,5 a 5% vooruit zal zien gaan.”²³ Zo zal het BNP van de Bondsrepubliek met 35 miljard dollar stijgen, dankzij de herwonnen ‘vrijheid’ in Oost-Europa. Is het daarvoor dat wij onze bescheiden kilo suiker hebben bijgedragen? Wie zal deze ‘bijkomende groei’ in de imperialistische wereld betalen? Wie anders dan de Poolse, Hongaarse en Roemeense werkers? Wie zal nog kunnen veinzen dat hij gelooft dat de multinationals geholpen hebben bij de omverwerping van Ceausescu om “de Roemenen uit hun miserie te helpen”?

De triomfantelijke intrede van de slachters van het IMF

De multinationals kunnen zoveel vertrouwen tentoonspreiden over hun toekomst in Polen en Hongarije, omdat hun mannetjes er al aan de macht zijn. Bronislaw Geremek is de voorzitter van de parlementaire groep van Solidamosc. Tijdens een bezoek aan Brussel verklaarde hij: “Wij weten wat we willen: een markteconomie die draait. Men kan ook overwegen landen als Polen en Hongarije een plaats te geven in de Europese Gemeenschap. En als de methode die wij nu gebruiken om tot de markteconomie te komen niet de goede is, moeten wij die veranderen. De EG kan Polen helpen om de sociale kost van die veranderingen te verminderen.”²⁴ Dit komt overeen met de meest gedurfd wens die de Europese rechterzijde in de jaren zeventig kon uiten: Polen moet zich onderwerpen aan de wetten van de markt en zich integreren in het imperialistische Europa dat deze omvorming zal superviseren. En voor de noden van de herovering van Oost-Europa heeft de Europese Gemeenschap snel een ‘Ontwikkelingsbank voor de landen van Oost-Europa’ gecreëerd, met een kapitaal van 11 miljard Ecu. Jacques Attali, de rechterhand van de erg socialistische heer Mitterrand, zal er voorzitter van zijn. “Als men het eerste rapport van de specialisten mag geloven, zou het mogelijk zijn kredieten toe te kennen ten belope van 1,1 a 1,2 miljard dollar, voornamelijk voor de financiering van privé-investeringen.”²⁵

Maar om de omwentelingen in Polen en Hongarije te leiden, zal Europa een beroep doen op het Internationaal Monetair Fonds, dat de materie beter kent, dat meer ervaring heeft in het opstellen van ‘herstructureringsplannen’ en ‘reddingsplannen’ die armoede, onmenselijke miserie en dood zaaien in Afrika en Latijns-Amerika. En inderdaad, de slachters van het IMF zijn al met veel luister binnengehaald door de Poolse en Hongaarse rechterzijde.

De socialistische structuren vernietigen en de heerschappij van de multinationals herstellen: een adembenemende, maar ook volkomen nieuwe opdracht voor de Amerikaanse ‘wonderboys’ van het IMF. “Het IMF heeft nog nooit de overgang moeten leiden van een communisme in sovjetstijl naar een kapitalisme gebaseerd op de markteconomie. In feite is 90% van de Poolse industrie staatseigendom. Het is helemaal niet duidelijk hoe zulke massale privatiseringen kunnen worden verwezenlijkt.”²⁶ Een agentschap van de Wereldbank, de International Financial Corporation, heeft al een vijfpun-

tenplan aangekondigd om Polen te helpen zijn economie te privatiseren en financiële markten te creëren. Deze ontwikkelingen worden als een noodzakelijke voorwaarde beschouwd vooraleer er in Polen kan worden geïnvesteerd.²⁷ Het 'vrije' Polen laat zich dus met de glimlach koloniseren door de experts van het IMF en de Harvardge- diplomeerden die de dienst uitmaken in de schaduw-kabinetten die de nieuwe ministeries begeleiden. Offers, besparingen, ontketening van de krachten van de vrije markt. "Volgens Witold Trzeciakowski, voorzitter van de Economische Raad, zou de 'shocktherapie' kunnen bestaan in de overdracht van de staatsindustrie in privé-bezit, de ontbinding van de monopolies, de verfijning van de faillissements- procedures, de organisatie van een aandelenbeurs, de oprichting van een banksector die werkt volgens kapitalistische principes, de uitwerking van een nieuwe belastingsstructuur, de opening van agentschappen voor werklozen en, uiteraard, de verzekering dat er westerse financiële hulp komt voor heel deze operatie."²⁸

Begin december 1989 heeft het Hongaars parlement de voorwaarden van het economisch programma van de regering verworpen. Het was in samenspraak met het IMF opgesteld. "Miklós Nemeth, de Hongaarse eerste minister, heeft eraan gehouden het parlement te waarschuwen en het met aandrang te vragen het economisch programma goed te keuren, zoniet zouden de kranen van de westerse financieringen wel eens kunnen worden dichtgedraaid en zou de economische ineenstorting van het land nabij kunnen zijn."²⁹ Als we deze woorden horen, is het goed ons te herinneren dat deze dappere Hongaren nog maar zopas ontsnapt zijn aan de communistische tirannie. Zij hebben de democratie veroverd, met het meer- partijenstelsel en een burgerlijk parlement met alles erop en eraan. De parlementaire democratie is de uitdrukking van de wil van het volk, de uitdrukking van de soevereiniteit, daaraan moet niemand twijfelen. Tot hier voor de retoriek. Maar aan de dagdagelijkse realiteit moeten de ietwat naïeve Hongaren nog gewend raken. De volksvertegenwoordigers moeten nog leren getrouw de wil van het IMF, de multinationals en het nieuwe haaienras, de Hongaarse ondernemers, uit te drukken. En Miklós Nemeth, vroegere leider van de communistische partij, voelt zich, als er wat aarzeling is, verplicht te blaffen: Gehoorzaam! Anders zal de kraan van de imperialistische banken dichtgaan en zal de Hongaarse economie ineenstui- ken! Arme Hongaren. Ze hebben zich zo verheugd over de dood van een ziekelijk socialisme; het zal niet lang duren voor ze de ijzeren greep van het kapitaal voelen, de werkelijke dictatuur van een klas

se die kapitaal accumuleert door meedogenloos de arbeidskracht uit te buiten.

Verfoeilijke miserie, heilzame miserie

Het imperialisme heeft de voorbije jaren de economische samenwerking met Roemenië gesaboteerd om de bevolking te doen bloeden en zo de ontevredenheid aan te wakkeren. Nauwelijks twintig jaar geleden hadden de westerse financiers nochtans, met de bedoeling de westerse invloed in Roemenië te versterken, Ceausescu hevig het hof gemaakt door hem de voordelen van een veelzijdige samenwerking voor te spiegelen...

In april 1989 verbreekt de EG de onderhandelingen voor een nieuwe economische overeenkomst met Roemenië. De Verenigde Staten hebben het land reeds het statuut van meest begunstigde natie afgenomen. Gedurende de eerste negen maanden van 1989 gaat de handel tussen de VS en Roemenië dan ook in vrije val omlaag: een daling met 51%.³⁰ Op het ogenblik dat sommigen het einde van de Koude Oorlog aankondigen, omdat ze naar de vijand zijn overgelopen, voert het Westen met een arrogante openheid zijn psychologische en economische oorlog. “De Europese Commissie is vastbesloten”, zal Frans Andriessens, Europees commissaris, kunnen zeggen, “om de vreedzame overgang naar een economisch en politiek pluralistisch systeem in dat land (Roemenië) aan te moedigen.” We schreven 20 december 1989. De eindstrijd was begonnen. Het Europa van het kapitaal stortte zich op de herovering van de verloren gebieden.³¹

Deze economische oorlog, die vergoelijkend wordt voorgesteld als een zaak van ‘economische sancties wegens de schending van mensenrechten’, was erop gericht het lijden van het Roemeense volk te verscherpen. Voeg hierbij alle kwaad aangericht door de fouten van de communistische partij, en er was reden genoeg om contrarevolutionaire opstanden te verwachten in Roemenië.

In Polen en Hongarije daarentegen, landen die onze multinationals aan het veroveren zijn, draait de samenwerking sinds een jaar op topsnelheid. Volgens Witold Trzeciakowski heeft Polen, sinds de machtsovername door Solidamosc, sommen ontvangen “die gevoelig de tien miljard dollar overschrijden” onder de vorm van kredieten van het IMF (2,1 miljard dollar), van de Wereldbank (2 miljard) en herschikkingen van schulden, giften en openbare kredieten, enz.³²

Wat Roemenië betreft, heeft men ons in het lang en in het breed de ondraaglijke miserie van het volk beschreven, alsof het herstel van het kapitalisme de bedoeling had de ellende te verminderen en niet de uitbuiters te verrijken. Als we onze grote industriëlen horen, die in een elan van "humanisme" het lijden van de Roemenen aan de kaak stellen, doen we er goed aan te herinneren aan het bestaan van een vrij Polen. Vanaf het ogenblik dat dezelfde filantropen hun klauwen in Polen hebben gezet, gingen ze de verdiensten bezingen van werkloosheid, loonsverlagingen en miserie als verplichte overgangsfasen naar de welvaart van de westerse consumptiemaatschappij! Volgens Jeffrey Sachs, een econoom van Harvard University, die 'raadgever' is geworden van Solidamosc en één van de architecten van de Poolse economische strategie, zal de nu nog onbestaande werkloosheid begin 1990 al oplopen tot 5% van de actieve bevolking. Afdankingen zijn wettelijk geworden sinds de regering de subsidies aan de staalnijverheid en de scheepswerven stopzette. Trzeciakowski en andere Poolse functionarissen hebben laten verstaan dat de hervorming zou kunnen leiden tot het verlies van een derde van de arbeidsplaatsen.³³ De actieve bevolking in Polen bedraagt 17 miljoen eenheden. "Jerzy Osiatynski, leider van het Centraal Planbureau, heeft verklaard dat de regering de verdeling van voedselbons voorziet voor de armen, die op zo'n vier miljoen worden geschat."³⁴ Volgens de statistieken van augustus 1989, is de productie van de voedingsindustrie met bijna 26% gedaald tegenover augustus 1988.³⁵ De prijzencontrole is afgeschaft en de inflatie bedraagt meer dan 50% per maand. Volgens *Die Zeit* groeit de afstand tussen de rijken en de heel armen onrustwekkend snel. De eerste privescholen hebben hun deuren geopend: het inschrijvingsgeld per kind bedraagt een vierde van het gemiddeld inkomen.³⁶

In Roemenië wil de rechterzijde 'de vrijheid' en 'de rechtsstaat', veroveren die haar Poolse tegenhanger zopas heeft verworven; de "vrijheid van onderneming" en de "bescherming van de privé-eigendom" staan van nu af aan in de nieuwe burgerlijke grondwet van Polen.³⁷ En wat heeft dit nieuwbakken kapitalisme te bieden op het vlak van armoedebestrijding? Skubiszewski, de Poolse minister van Buitenlandse Zaken, een goede bekende van onze christen-democratische leiders, heeft onlangs verklaard: "De maatregelen die de regering moet nemen zullen erg hard zijn voor de bevolking. Ik heb gesproken over een mogelijke afname van de reële inkomens met 20 tot 30%."³⁸ *L'Echo de la Bourse* verduidelijkt de betekenis die het woord 'revolutie' voor de arbeiders zal inhouden. "Om de hyperin-

flatie (900% in 1989) in te dijken, mikt de regering op een ernstige vermindering van de vraag en de consumptie. Officieel moet het levensniveau van de Polen met 20% zakken, maar talrijke economen hebben het binnenskamers over 40%.”³⁹ Stel je voor dat de afzichtelijke dictator Ceausescu, de “vampier van de Karpaten”, die man die er alleen naar snakte zijn volk te doen afzien, de reële inkomens met 40% wou doen dalen! Vandaag hebben wij met onze reep chocola geholpen de miserie te lenigen, maar morgen zullen wij wellicht horen dat het IMF, steunend op zijn voorhoede-ervaring in Polen, de consumptie van de Roemenen met een vierde wil doen afnemen. Gisteren, toen er in Polen nog enkele pijlers van het zieltoegend socialisme overeind stonden, dreigde Solidamosc een ‘revolutie’ te ontketenen tegen prijsstijgingen van 50%. Vandaag, nu de economische vrijheid van de ondernemers een feit is, vermenigvuldigt Solidamosc de prijzen van steenkool en stookolie met zeven, en die van centrale verwarming, warm water, elektriciteit en huisbrandolie met vijf.⁴⁰

Boedapest: vrijheid voor de clochards en de bedelaars...

Eenjaar na de ‘democratische revolutie’, die een einde moest maken aan de miserie veroorzaakt door het reële socialisme, begint het volk trouwens de échte miserie, veroorzaakt door de vrijheid en de democratie, te proeven. De Hongaarse bejaarden leven in ellendige omstandigheden die dagelijks erger worden. In de stations van Boedapest hangen nu ook clochards en bedelaars rond. Een correspondent van AFP: “Er ontstaat een steeds duidelijkere differentiatie tussen twee lagen van de bevolking, zo zegt een diplomaat. Een belangrijke minderheid richt zich op het Westen waarvan het de methoden, tot zelfs het ultraliberalisme, overneemt. De rest van de bevolking probeert te overleven in een losgeslagen sociaal systeem.”⁴¹ Sinds 1989 erkent Hongarije officieel dat er 2.500 families zijn met een fortuin van 8 tot 10 miljoen forint. Ter vergelijking, het gemiddelde loon bedraagt 6.500 forint. 2.260.000 personen hebben een inkomen dat lager ligt dan het levensminimum van 2.600 forint ⁴² De eenheid van het volk “voor vrijheid en gelijkheid”, is snel uiteengespat In een maatschappij die verdeeld is in sociale klassen, ontsnapt men nooit aan de vraag: vrijheid voor welke klasse? Vandaag in Hongarije en morgen in Roemenië, betekent vrijheid ultraliberalis-

me voor de ondernemers en de technocraten die zich op het Westen richten, maar tegelijkertijd miserie, ellende en uitbuiting voor degenen die, door hun arbeid, deze nieuwe kapitalistische klasse onderhouden. We weten dat er in de Roemeense winkels weinig te vinden was en dat men er in de rij moest staan. Het vrije Hongarije kent geen schaarste. Daar vind je alles, van Franse parfums tot ultramoderne hifi-ketens... op voorwaarde dat je buitenlandse deviezen hebt om je aankopen te doen in de talrijke winkels waar de Hongaarse forint verbannen is. De winkelrekken zijn gevuld, maar waarom zou je nog in de rij gaan staan, als je geen geld hebt om wat dan ook te kopen?

Het imperialisme houdt van zijn ‘socialisten’

Het imperialistisch offensief om Oost-Europa te heroveren wordt openlijk gevoerd met het woord “restauratie” hoog in het vaandel. Zoor mensen die de werkelijkheid niet proberen te camoufleren, dringt de vraag zich op: aan welke kant staan bepaalde individuen van bij ons, die zich uitgeven voor socialisten? Als in vervoering stelt Guy Spitaels voor om de beheermethoden van Caterpillar, GB en de Generale uit te voeren naar Polen... “Wat er in Polen gebeurt, lijkt me het maximum van wat op dit ogenblik haalbaar is. We moeten Polen op structureel vlak helpen door onze beheermethoden door te geven, door de Polen te interesseren voor de toekomst van hun ondernemingen.”⁴³ ‘Hun’ ondernemingen, vandaag aan het verkopen is aan onze multinationals en aan de rijke Polen...

Maar de Grote Prijs van de Mystificatie valt zonder enige twijfel te beurt aan de trotskist Mandei. In maart 1989, op het ogenblik dat het duidelijk was geworden dat het imperialisme en rechts de bovenhand kregen in Polen en Hongarije, heeft Mandei een rechtvaardiging moeten zoeken voor zijn onafhoudende steun aan alle anticommunistische en fascistische krachten die het ‘stalinisme’ bestreden. In 1981 beweerde Mandei dat Solidamosc, weliswaar onbewust, aan trotskisme deed... Mandei zei toen: “Solidamosc werkt meer en meer als een orgaan van dubbele macht; de antibureaucratische politieke revolutie is in Polen reeds begonnen.”⁴⁴ Trouw aan dit idee, leert Mandei ons vandaag: “De wettelijke erkenning van Solidamosc is een overwinning voor de arbeidersklasse.”⁴⁵ In 1989 bereikt de ‘politieke revolutie’ dus haar hoogtepunt. En om, in naam van het trotskisme, bepaalde naïeve mensen tot op het bittere einde

de weg te doen volgen die de CIA heeft uitgestippeld, maakt Mandei hen op 6 maart 1989 nog wijs dat de “antibureaucratische revolutie” naar wens verloopt en dat er géén gevaar bestaat voor kapitalistisch herstel. Mandei schrijft: “In tegenstelling tot wat een oppervlakkig oordeel ons zou kunnen doen geloven, ziet de Europese burgerij deze destabilisering met lede ogen aan. Zij koestert niet de hoop Oost-Europa terug te winnen voor het kapitalisme.”⁴⁶ Historische woorden die geen commentaar vereisen.

Noten

60. *Echo de la Bourse*, 19 december 1989.
61. *Echo de la Bourse*, 3 januari 1990.
62. *ibidem*.
63. *Le Figaro Magazine*, no 14.044.21 oktober 1989, p.101.
64. De Launoy Jacques: *Nicolae Ceausescu - un combat pour le désarmement et la paix*, éd. Paul Legrain, p.7-8.
65. *ibidem*, p. 17-18.
66. Ceausescu: Discours, 24 oktober 1989.
67. *International Herald Tribune*, 23 mei 1989, ‘Hungary Party Radicals’.
68. *Bulletin hebdomadaire*, 27 oktober 1989, p.1.
69. *Le Figaro*, 11 oktober 1989, ‘Imre Poszgay: Le communisme...’
70. *Ibidem*, p.4.
71. *Ibidem*, p.7.
72. *Le Drapeau Rouge*, 25 oktober 1989.
73. Radio Free Europe, Hungarian SR/15,4 oktober 1989, p.7.
74. *The Wall Street Journal*, 10 oktober 1989: Radio Free Europe gets Budapest office.
75. *International Herald Tribune*, 12 december 1989.
76. *International Herald Tribune*, 19 december 1989.
77. *Echo de la Bourse*, 12 december 1989.
78. *Intermédiaire*, 11 september 1989, p.31.
79. *The Wall Street Journal*, 28 september 1989, ‘Knocking of Hungrie on Door...’
80. *Ibidem*.
81. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 20 december 1989, ‘In Ungam Widerstand...’
82. *Echo de la Bourse*, 12 december 1989.
83. *La Dernière Heure*, 7 december 1989.
84. *Echo de la Bourse*, 8 december 1989.
85. Radio Free Europe Research Background report 186, 10 oktober 1989, p.4-5.
86. *Ibidem*, p.4.
87. Radio Free Europe, 12 oktober 1989, Polish SR/15, p.13.
88. *Echo de la Bourse*, 12 december 1989.
89. Radio Free Europe Research, weekly report on E.E. Vol 1 nol, p.30, 5 januari 1990.
90. *Echo de la Bourse*, 21 december 1989.
91. *Echo de la Bourse*, 12 december 1989.
56. Radio Free Europe Research Background report 186, 10 oktober 1989, p. 4-5.
57. Radio Free Europe, weekly records of events, 5-11 oktober 1989, p.15.
35. *Ibidem*, p.14.

IG.DieZeit, 10 november 1989.

37. *Echo de la Bourse*, 3 januari 1990.

38. *La Libre Belgique*, 15 december 1989.

39. *Echo de la Bourse*, 3 januari 1990.

40. AFP-telexen van Florence Biedermann, 30 december 1989, no 3004743-3004745.

41. *Ibidem*.

42. *Blatter für Deutsche und internationale Politik*, 6 juli 1989, S.827.

43. *La Wallonië*, 4 september 1989.

44. *Imprecor*, no 105,6 juli 1981, p. 14.

45. *Imprecor*, no 283,6 maart 1989, p.3.

46. *Ibidem*

Mei 1990

Boedapest, 1956

De gewapende contrarevolutie

Het herstel van het kapitalisme in Hongarije staat in het jaar 1990 niet meer ter discussie. Eminente denkers kunnen nu theorieën uitdokteren waarin ze de diepe rechtvaardigingen van dit 'bevrijdingsproces' uiteenzetten.

Sommigen zien in deze verrijzenis van het kapitalisme het ultieme bewijs van het failliet van vijfenveertig jaar 'stalinisme'. Anderen zijn van oordeel dat het kapitalisme zijn merkwaardige dynamiek heeft bewezen en dat het socialisme ter dood veroordeeld is door zijn economisch falen. Een derde uitleg om het kapitalistisch herstel te rechtvaardigen, luidt als volgt: een mens leeft niet van brood alleen, het gebrek aan democratie en vrijheid, eigen aan het 'stalinisme' en aan het socialisme zelf, heeft de massa's ertoe gebracht zich van het totalitair regime te ontdoen. En in een laatste theorie om onze geest te drogeren, luidt het: er valt niet te treuren om het huidige herstel, deze begrafenis is de onze niet; Hongarije, dat een Aziatisch despotisme, opgelegd door de sovjet tanks, moest ondergaan, heeft het socialisme immers nooit gekend.

Deze vier theorieën, verspreid door de officiële westerse filosofen, willen ons het kapitalistisch herstel zonder meer doen aanvaarden en willen tegelijk enige sympathie opwekken voor de Hongaarse 'bevrijding'. Ze vonden een gunstige weerklank bij de salonrevolutie- naires van de imperialistische wereld.

Een beetje Hongaarse geschiedenis leert ons de volgende vier waarheden.

Tussen 1945 en 1948 voerden de Hongaarse werkers een zegevierende socialistische revolutie door en stelden ze de dictatuur van het proletariaat in.

In 1956 bedreigde een gewelddadige contrarevolutie, uitgelokt door de Hongaarse rechterzijde en gesteund door de 'vrije wereld', de grondslagen van het socialistisch regime.

Toen de orde was hersteld door het sovjetleger, behield Janos Kadar een aantal aspecten van het socialisme maar hij brak voor het overige met het revolutionair marxisme-leninisme en hij volgde een lijn van langzame interne verrotting.

In drieëndertig jaar vreedzame evolutie hebben Kadar en zijn opvolgers uiteindelijk alle doelstellingen van de opstandelingen van 1956 verwezenlijkt. De gewapende contrarevolutie dook, na 1956, onder in de massa's maar stak drie decennia later zegevierend de kop weer op, ditmaal als vreedzame contrarevolutie.

De bevrijding, na een kwarteeuw fascisme

In het zog van de bolsjevistische revolutie stelden de Hongaarse revolutionairen in 1919 de dictatuur van het proletariaat in onder de vorm van een Radenrepubliek geleid door Bela Kun. Na 133 dagen werd ze neergeslagen met de hulp van buitenlandse legers. Miklós Horthy stichtte een terreurregime, eigenlijk de eerste fascistische regering in Europa, die Hongarije tot in 1944 zou verstikken. In die vijfentwintig jaar werd elke communistische propaganda genadeloos onderdrukt; de Partij verdween in de clandestiniteit.

In september 1944 begint het Rode Leger de Duitse troepen, die het grondgebied van hun Hongaarse bondgenoot enkele maanden voordien - op 19 maart 1944 - hadden bezet, achteruit te drijven. De clandestiene krant Szabad Nep schrijft op dat moment: "Horthy en zijn handlangers verspreiden alarmerende fabels over de miljoenen Roemeense arbeiders die door het Rode Leger zouden zijn weggevoerd voor dwangarbeid en zij beweren dat hetzelfde lot ook de Hongaarse werkers wacht als het land zich niet achter Hitler schaaft".¹ Deze intoxicatie veroorzaakt een ware psychose bij al die mensen die een kwarteeuw lang aangetast werden door de fascistische desinformatie. Sinds die dag wordt het anti-sovjetnationalisme één van de essentiële gangmakers van de fascistische ideologie.

Op 15 oktober 1944 houdt de regent Horthy een Kroonraad. Lezen we even in het verslag van deze bijeenkomst.

“Volgens de eerste minister moet er niet gewacht worden totdat de Russen onze beide legers, het ene in Transsylvanië en het andere op de oostelijke Karpaten-linie, helemaal in de tang nemen. Volgens de regent is er geen enkele hoop op hulp. De Duitse beloften zijn niet ernstig. Ze hebben geen enkele van hun beloften gehouden. De regent hoopt dat, als wij vandaag nog een wapenstilstand sluiten met de Geallieerden, de Engelse en Amerikaanse commissies naar Boedapest kunnen komen, op hetzelfde ogenblik als of kort na de Russen.

De minister van Landbouw vreest dat, mét de Russen, een groot aantal communistische agitatoren hun intrede zouden doen, wat de start zou kunnen betekenen van een sterke communistische beweging”.²

Wat dus duidelijk door het hoofd van Horthy spookt, is zijn haat voor de Hongaarse communisten én voor het Rode Leger. Hij wil een wapenstilstand sluiten met de Geallieerden om de Engelsen en de Amerikanen toe te laten hem ter hulp te snellen en het kruim van zijn fascistisch leger te redden. Horthy verklaart nog dat de wapenstilstand “de overlevingskansen van het land” zal vergroten: het ordewoord ‘onafhankelijkheid van Hongarije’ krijgt, in de mond van de rechtsen een fascistische, antisovjet en pro-Anglo-Amerikaanse bijklank.

Maar op die zelfde 15de oktober grijpt majoor Ferenc Szalasi de macht, op aansturen van de Duitsers. Hij staat aan het hoofd van de Pijlkruisers, fanatieke Nazi-benden die hun einde zien naderen en een waanzinnige terreur voeren.

Op 3 december 1944 wordt het Hongaars Front voor Nationale Onafhankelijkheid in het leven geroepen. Behalve de Communistische Partij nemen er ook een aantal burgerlijke formaties aan deel, die onder het fascistisch regime van Horthy wettelijk hebben kunnen optreden: de sociaal-democratische Partij, de Onafhankelijke Partij van Kleine Eigenaars, de Nationale Boerenpartij en de Burgerlijk Democratische Partij. Het programma van het Front bevat de ontbinding van de fascistische organisaties. Maar met de punten dat “de kartels en de grote banken onder staatscontrole moeten komen” en dat “privé-initiatief en privé-bedrijven doeltreffend moeten worden gestimuleerd”, treedt het geenszins buiten het burgerlijk kader.³

Hongarije heeft in de loop van de oorlog 700.000 van zijn inwoners (op een bevolking van 10 miljoen) zien sterven. 30% van de

ateliers en fabrieken, 36% van de spoorlijnen en 25% van de woningen werden verwoest.⁴

Na de bevrijding worden er radicale democratische hervormingen toegepast, die de energie van de werkers volop mobiliseren. 640.000 boerengezinnen krijgen 1,8 miljoen hectaren land. Een eerste drie-jarenplan stelt de arbeiders en de technici in staat hun enthousiasme bot te vieren in de heropbouw van het land.⁵

Het eerste fascistisch complot

Maar zoals wij al aanduiden, zijn de horthystische en reactionaire krachten geenszins vernietigd op het moment dat de heropbouw van het land begint.

In december 1946 ontdekt de Staatsveiligheid een fascistisch complot: militairen bereiden zich voor om, ter gelegenheid van de ondertekening van het vredesverdrag en de terugtrekking van het :ovjetleger, de macht te grijpen. Ze willen de macht van Horthy herstellen in naam van de ‘wettelijke continuïteit’. De samenzweerders maken deel uit van de geheime organisatie Magyar Kozosseg (Hongaarse gemeenschap) die is opgebouwd volgens families, clans en stammen en wordt geleid door een Comité van Zeven. Bij de leiders vinden we Gyula Gombos, voorzitter van de Ministerraad tussen 1933 en 1936, Miklós Kallay, voorzitter van de Raad vanaf 1942, Andras Szentivanyi, staf-officier onder Horthy en Balint Arany, nationaal secretaris van de Onafhankelijke Partij van Kleine Eigenaars.

Tijdens hun proces onthullen ze dat Bela Varga, voorzitter van de Partij van Kleine Eigenaars en Ferenc Nagy, voorzitter van de zittende Ministerraad, aan het hoofd staan van het complot. Ferenc Nagy was overeengekomen met de vertegenwoordigers van de Verenigde Staten een voorzichtige politiek te volgen om de invloed van links in te dijken en slechts openlijk op te treden na de ratificatie van het vredesakkoord.

De Amerikaanse generaal Weems, lid van de geallieerde controecommissie in Hongarije, veroordeelt, in een brief van 5 maart 1947 gericht aan de sovjetverantwoordelijken, “de buitenlandse interventie in de Hongaarse binnenlandse aangelegenheden, om een minderheid in Hongarije toe te laten haar wil op te dringen aan de door het volk verkozen meerderheid”. Zo legt het Amerikaans imperialisme vanaf 1947 een band tussen zijn steun aan de voormalige

horthystische en reactionaire elementen en de veroordeling van de 'sovjetinterventie' in Hongarije.⁶

Aartsbisschop Mindszenty mikt op een Derde Wereldoorlog...

De katholieke hiërarchie was van het begin tot het einde van het Horthy-regime één van zijn belangrijkste pijlers. Gesteld voor de consolidatie van de democratische macht, zullen de binnenlandse reactie, evenals de emigranten en hun Amerikaanse beschermheren, op deze hiërarchie steunen voor inlichtingenwerk en subversieve acties.

In zijn *Mémoires*, gepubliceerd in 1974, legt aartsbisschop Mindszenty uit, met een openhartigheid die aan het onbetamelijke grenst, dat hij zichzelf beschouwt als een politicus wiens eerste roeping ligt in de anticommunistische strijd.⁷ Hij citeert zijn voorganger, kardinaal Seredi, die hij terloops een "briljant jurist" noemt en schaaft zich achter zijn woorden: "In de persoon van elke primaat van Hongarije zien we de hoogste waardigheid van de katholieke Kerk gelukkig verenigd met die van het Hongaars gemeen recht; dit symboliseert het christelijk en Hongaars koningschap. (...) Krachtens een wet uitgevaardigd door koning Stefan is de primaat de eerste gezagdrager van het gemeen recht, na de koning of het staats-hoofd". Dat verklaart waarom Mindszenty in 1919, gedurende een korte periode, de leiding nam van de nieuwe christelijke partij en waarom hij regent Horthy tijdens diens hele loopbaan steunde, vanaf de jaren twintig tot in de jaren veertig. Van zodra het Rode Leger de Nazi-troepen weg begint te vegen, schrijft Mindszenty het woord "bevrijders" tussen aanhalingstekens of vervangt het soms gewoon door "bezettters".⁸ Hongarije is nauwelijks bevrijd van een kwart-eeuw fascisme of Mindszenty schrijft zijn *Herderlijke brieven* om het socialisme aan te vallen. In mei 1945 reeds laat hij volgende tekst voorlezen in alle kerken: "Geen enkele staat heeft stand gehouden als hij niet was gegrondvest op rechtvaardigheid en moraliteit. Maar de basis van de moraliteit, dat is de Kerk. (...) Wij halen de grondvesten van een echte democratie uit het Evangelie en wij misbruiken de democratie niet als dekmantel voor egoïstische ambities" In zijn *Mémoires* schrijft hij: "De eerste grote religieuze (. . .) f in 20 augustus 1946, drukte ondubbelzinnig de verwer-SvX^P—X uit. Die dag volgden 500.000 gelovigen

in processie de intact gebleven rechterhand van Sint-Stefan”. In december 1945 ontmoet Mindszenty in Rome vier Amerikaanse kardinalen die “niet tevreden waren over de Russisch-Amerikaanse alliantie”...⁹ Ze beloven hem financiële en materiële hulp. Bij de verkiezingen van 1946 geeft de aartsbisschop zijn gehoor de opdracht zich te verzetten tegen de linkse krachten en het Engels imperium te steunen: “Een christelijke kiezer mag zijn stem niet geven aan een partij of een groep die opnieuw onderdrukking en dictatuur in zich draagt en die al vaak genoeg elk mensenrecht of natuurlijk recht afschafte. De Engelse minister van Landbouw heeft gelijk als hij zegt de indruk te hebben dat in Hongarije een totalitair regime zal vervangen worden door een ander”.¹⁰ Meteen verzet Mindszenty zich ook tegen de landhervorming (die “bepaalde maatschappelijke klassen dreigt te doen verdwijnen”), protesteert hij tegen de plannen van de regering om “de duizendjarige Hongaarse monarchie af te schaffen” en bekommert hij zich om “het lot van diegenen die men ‘oorlogsmisdadigers’ noemde maar die voor het grootste deel onschuldige mensen waren”.¹¹

In juni 1947 gaan aartsbisschop Mindszenty en zijn secretaris Andras Zakar naar Ottawa om er een Mariacongres bij te wonen. Ze maken een ommetje langs de Verenigde Staten waar ze kardinaal Spellman ontmoeten, de woordvoerder van de meest uitzinnige anticommunisten. Spellman zorgt voor een onderhoud met Tibor Eckhardt, één van de belangrijkste verantwoordelijken van het Horthy-regime die naar de VS was gevlucht en met Otto von Habsburg, die hen langdurig uiteenzet welke plannen hij heeft voor het herstel van de Habsburgers in het kader van een Oostenrijks-Hongaarse unie. Sinds 1945 speelt Mindszenty regelmatig informatie door aan Selden Chapin en Kocsak, twee Amerikaanse diplomaten. Tijdens zijn proces, begin februari 1949, bekent Mindszenty, geconfronteerd met onweerlegbare beschuldigingen, dat hij een brief had geschreven naar de heer Chapin met het verzoek hem een auto en een vliegtuig ter beschikking te stellen om Hongarije te ontvluchten. Begin 1948 vlucht kanunnik Mihalovics, directeur van de Katholieke Actie en directe medewerker van Mindszenty, naar de VS. Hij treedt er in contact met baron Gabor Apor, met Endre Hlatky en andere mannen uit de omgeving van Horthy. In een brief aan Mindszenty kondigt de kanunnik zijn beslissing aan om regelmatig informatie over Hongarije te publiceren om politieke en materiële steun los te krijgen. “Ik gooi me in de strijd tegen het communisme door gebruik te maken van de belangstelling die ik geniet sinds mijn vlucht”, schrijft hij.¹²

In een vlammend pamflet tegen de “communistische terreur” in Hongarije, noteert Roland Varaigne enigszins gegeneerd: “Het feit dat de kardinaal schuld bekent, wekte intense verbouwereerdheid in het Westen”. Toch, zo erkent hij, was “Mindszenty volstrekt helder van geest”. Maar zij die hem van “totale capitulatie” beschuldigden, liepen een beetje te hard van stapel: “In werkelijkheid contesteert Mindszenty, hoewel hij blijkbaar erg in verlegenheid is gebracht, de essentiële punten van de beschuldiging”. Varaigne bewijst dit met een citaat...dat inderdaad zeer compromitterend is voor Mindszenty.

“Mindszenty: Ik voel me schuldig in die zin dat ik een groot deel van de mij ten laste gelegde feiten heb begaan. Natuurlijk volgt daar niet uit dat ik de gevolgen erken die de beschuldiging daaruit trekt.

De voorzitter van het Gerechtshof: U hebt in de loop van de gesprekken de mogelijkheid overwogen dat u voorlopig de positie van staatshoofd zou bekleden.

Mindszenty: Wij hebben daar slechts aan gedacht in de mate dat — gezien in 1947 in heel Europa het hardnekkige gerucht ging over een Derde Wereldoorlog - de historische veranderingen ook in Hongarije een situatie zouden scheppen waarin buitenlandse krachten en oorlog tot een rechtsvacuüm zouden leiden; wij hebben overwogen wat in een dergelijk geval moest en kon worden gedaan”.¹³

Deze man beweert in de naam van God de Almachtige te spreken en bereidt zich voor om een pro-Amerikaanse regering aan te voeren van zodra de Verenigde Staten de lang verwachte Derde Wereldoorlog tegen de Sovjetunie zouden ontketenen... En dan komt de ‘vrije’ wereld de gruwelen van een afgrijselijk stalinistisch proces afschilderen!

De CIA en de rechtse sociaal-democraten

Vanaf 1947 gebruiken James McCargar, secretaris van het Amerikaans gezantschap in Boedapest, en kapitein McClemens, verschillende leiders van de rechtse vleugel van de sociaal-democratie om spionagenetten op te zetten. Onder hen Karoly Peyer en Frigyes Pisky-Schmidt.¹⁴ Noteer dat dit overeenstemt met de sindsdien openlijk erkende activiteiten die de Amerikaanse geheime diensten in diezelfde periode ontwikkelden onder de sociaal-democratische leiders in Zweden, Italië en België. Op 8 februari 1948 kondigt secretaris-generaal Szakasits van de Sociaal-Democratische Partij aan dat hij de rechtervleugel uit de partij zal stoten. In juni 1949 smelt

zijn partij samen met de Communistische Partij in de Hongaarse Arbeiderspartij. Te noteren valt ook dat tijdens de verkiezingen van 1947 de Communistische Partij de eerste politieke kracht van het land was geworden, met 22% van de stemmen tegenover 14% voor de Sociaal-Democratische Partij.¹⁵

De instelling van de arbeidersmacht

Tussen 1945 en 1948 konden de communisten de politieke strijd tegen de reactionaire krachten in zeer voordelige omstandigheden voeren. Vooreerst was er het enthousiasme van de armste werkers die eindelijk van een kwarteeuw fascistische terreur waren bevrijd. Vervolgens boezemde de aanwezigheid van het Rode Leger de rechtse krachten een weldadige angst in en maakte het openlijke Amerikaanse interventies erg moeilijk. Door een intense klassenstrijd en een diepgaand politiek werk, slaagden de communisten erin de onverzettelijke kernen van de verschillende burgerlijke politieke formaties te ontmantelen en hun democratische elementen te winnen. Vanaf 1948 vervulde de volksdemocratische staat in Hongarije de functies van de dictatuur van het proletariaat. Op dezelfde manier heeft de partij ook stapsgewijze de nationalisatie van de industrie ondernomen. Na een eerste eis tot staatscontrole over de banken, ging men over tot de nationalisatie van de drie grootste banken, vervolgens tot de nationalisatie van de mijnen, de metaalindustrie enz. Eind maart 1948 werden alle ondernemingen met meer dan 100 werknemers genationaliseerd zodat de economische basis van het kapitalisme aanzienlijk versmald was.¹⁶

Het is nuttig te weten dat de vestiging van de dictatuur van het proletariaat, in die periode, door een immens volksenthousiasme werd gedragen. Zelfs verlichte liberalen konden dit niet ontkennen. Pierre Paraf schreef in een boek, dat in 1962 bij Payot werd uitgegeven: “Door de geschiedenis tot de karigste eenvoud gedwongen, heeft de bevolking van de volksdemocratieën beter dan anderen de harde offers gedragen, die vereist waren voor de socialistisch opbouw, welke vaak gepaard ging met de dwang van verplichte arbeid. Het dagelijks enthousiasme bracht leven in de discipline die de wet oplegde. De arbeiders- en intellectuele jeugd stortte zich op deze opbouw zoals op een uitzinnig en vruchtbaar avontuur: dat van de aarde en van de ondergrond dat uiteindelijk het avontuur van de Kosmos voorbereidde. (...) Het communisme vertegenwoordigt in

zijn partij samen met de Communistische Partij in de Hongaarse Arbeiderspartij. Te noteren valt ook dat tijdens de verkiezingen van 1947 de Communistische Partij de eerste politieke kracht van het land was geworden, met 22% van de stemmen tegenover 14% voor de Sociaal-Democratische Partij.¹⁵

De instelling van de arbeidersmacht

Tussen 1945 en 1948 konden de communisten de politieke strijd tegen de reactionaire krachten in zeer voordelige omstandigheden voeren. Vooreerst was er het enthousiasme van de armste werkers die eindelijk van een kwarteeuw fascistische terreur waren bevrijd. Vervolgens boezemde de aanwezigheid van het Rode Leger de rechtse krachten een weldadige angst in en maakte het openlijke Amerikaanse interventies erg moeilijk. Door een intense klassenstrijd en een diepgaand politiek werk, slaagden de communisten erin in de onverzettelijkste kernen van de verschillende burgerlijke politieke formaties te ontmantelen en hun democratische elementen te winnen. Vanaf 1948 vervulde de volksdemocratische staat in Hongarije de functies van de dictatuur van het proletariaat. Op dezelfde manier heeft de partij ook stapsgewijze de nationalisatie van de industrie ondernomen. Na een eerste eis tot staatscontrole over de banken, ging men over tot de nationalisatie van de drie grootste banken, vervolgens tot de nationalisatie van de mijnen, de metaalindustrie enz. Eind maart 1948 werden alle ondernemingen met meer dan 100 werknemers genationaliseerd zodat de economische basis van het kapitalisme aanzienlijk versmald was.¹⁶

Het is nuttig te weten dat de vestiging van de dictatuur van het proletariaat, in die periode, door een immens volksenthousiasme werd gedragen. Zelfs verlichte liberalen konden dit niet ontkennen. Pierre Paraf schreef in een boek, dat in 1962 bij Payot werd uitgegeven: “Door de geschiedenis tot de karigste eenvoud gedwongen, heeft de bevolking van de volksdemocratieën beter dan anderen de harde offers gedragen, die vereist waren voor de socialistisch opbouw, welke vaak gepaard ging met de dwang van verplichte arbeid. Het dagelijks enthousiasme bracht leven in de discipline die de wet oplegde. De arbeiders- en intellectuele jeugd stortte zich op deze opbouw zoals op een uitzinnig en vruchtbaar avontuur: dat van de aarde en van de ondergrond dat uiteindelijk het avontuur van de Kosmos voorbereidde. (...) Het communisme vertegenwoordigt in

dit opzicht wat het christendom heeft kunnen vertegenwoordigen in de Middeleeuwen en steunt hierbij op de enorme ontdekkingen van de Wetenschap. Het is dat, veeleer dan verschillen in levensstandaard, wat de ene wereld van de andere onderscheidt.”¹⁷

Omdat Hongarije zijn politiek systeem heeft uitgezuiverd van vroegere fascistische en Amerikaanse collaborateurs, beschuldigt het Amerikaanse Staatsdepartement het land op 17 maart 1949 van “schending van de mensenrechten”. Het wapen van ‘de mensenrechten’, dat de Amerikanen vandaag de dag zo heftig heen en weer zwaaien op hun kruistochten, werd dus al gesmeed in de prille begindagen van de Koude Oorlog.

Het antwoord van de Hongaarse regering liet niet op zich wachten: “jullie, Amerikaanse verdedigers van ‘de vrijheid, de democratie en de Mensenrechten’ (zo spraken, al in 1950, de Amerikanen in het vuur van de strijd voor de wereldhegemonie!), jullie geven onderdak aan fascistische leiders als generaal Karoly Bartha, minister van oorlog in 1941, Henrik Werth, de leider van de Generale Staf van Horthy tijdens de oorlog, Laszlo Bankuty en Bela Jurcsek, ministers onder Szalasi, de demente Nazi; jullie beschermen, in het buitenland, de regent Miklós Horthy zelf, generaal Kisbarnaki-Farkas en luitenant Gusztav Henyeyi. Jullie weigeren al deze fascistische leiders aan Hongarije uit te leveren, zoals de officiële akkoorden het nochtans voorschrijven.”¹⁸

De bekentenissen van Rajk

Nu de Communistische Partij erkend is als leidende kracht in de opbouw van het socialisme, zullen de gevaarlijkste bedreigingen voor de arbeidersmacht voortaan opduiken binnen de partij zelf.

Op 26 april 1949 verschijnt in de Zwitserse krant *Die Tat* een erg vreemd artikel, dat naar eigen zeggen gebaseerd is op vertrouwelijkheden van John Foster Dulles: “De Amerikanen geven actief steun aan de Kerken en aan de illegale niet-communistische vakbonden, en dat in alle landen achter het IJzeren Gordijn. In Washington, waar de uitwijkelingen uit het Oosten zeer actief zijn, is de anticommunistische lobby ook zeer bedrijvig en ze predikt er niet voor dovemansoren. Het geld en de wapens geraken voortaan via talrijke smokkelwegen in de totalitaire staten van het Oosten. (...) Sinds John Foster Dulles één jaar geleden aankondigde dat er, onder de naam Operatie X, een clandestiene beweging was ontstaan die

gesteund werd door het Westen, is er op dat vlak veel gebeurd. Het Westen heeft geprobeerd zich, naar communistisch voorbeeld, te introduceren in de buurt van kaders en leidende kringen van de volksdemocratieën en het schijnt dat de resultaten alle verwachtingen overtreffen.”¹⁹

Dit vormt een goede inleiding op het proces van Laszlo Rajk, vroegere secretaris van het centraal comité van de Hongaarse Communistische Partij, ex-minister van Binnenlandse Zaken. We citeren eerst de verklaringen van Rajk tijdens zijn openbaar proces, dat plaatsvond van 16 tot 24 september 1949.

Bij zijn terugkomst in Hongarije in 1945 werd Rajk secretaris voor de partij-organisatie van Boedapest. Naar eigen zeggen werd hij toen gecontacteerd door Kovach, lid van het Amerikaans militair gezantschap. Deze laatste verklaarde dat hij bewijzen bezit dat hij, Rajk, voor de geheime politie van Horthy heeft gewerkt. “Later”, zegt Rajk, “vertelde ik aan Kovach dat, volgens inlichtingen van de Communistische Partij, in Hongarije verschillende elementen van de rechterzijde, de aanhangers van het Horthy-Szalasi regime, de trotskisten, de groep van Weiszhaus, de rechtse partijen zoals de Partij van de Kleine Eigenaars en de rechtervleugel van de Sociaal-De-mocratische Partij een groots organisatie-werk hadden aangevat en probeerden overal in de fabrieken, de instellingen en kantoren elementen te plaatsen die vijandig waren jegens de volksdemocratie, nationalistische, chauvinistische en anti-sovjetelementen.” Luitenant-kolonel Kovach zei me, zo vervolgt Rajk, dat “ik alles in het werk moest stellen om deze elementen toe te laten, in de mate van het mogelijke hun politieke activiteit uit te oefenen”. Kovach bracht Rajk in contact met Marton Himmler, een agent van de Amerikaanse veiligheidsdiensten. “Hij wou me de taak geven, zo verklaart Rajk voor de rechtbank, een aparte fractie op te zetten in de partij, tegen Rakosi, om de machtsovername door rechts te verzekeren en de kracht van de Communistische Partij te breken. Ik moest bij de publieke opinie de idee binnenbrengen dat er een fractie Rajk bestond, gericht tegen de Communistische Partij van Rakosi. Volgens Himmler moesten we erin slagen de idee te verspreiden dat er in de Communistische Partij geen eenheid heerste, maar dat er, onder mijn leiding, een sterke nationalistische, anti-sovjet, Amerikaans georiënteerde fractie bestond. Dat zou dan zo’n verwarring en desorganisatie scheppen bij de linkse krachten, dat het voor de rechterzijde veel gemakkelijker werd de bovenhand te halen.” “Toen ik eind 1946 minister van Binnenlandse Zaken was, zegt Rajk, plaatste ik

Sandos Cseresnyes, de man van de Joegoslavische inlichtingendiensten, in het ministerie van Binnenlandse Zaken. Daar plaatste ik Laszlo Marschall, die voor het tweede Bureau, de Franse inlichtingendienst, werkte, alsook Frigyes Major, de agent van de Amerikaanse inlichtingendienst CIC en Bela Szasz, de man van de Engelse Intelligence Service. Bovendien stelde luitenant-kolonel Kovach mij begin 1946 Tibor Szonyi, een man van de Amerikanen, ter beschikking.”²⁰

Tibor Szonyi legde voor de rechtbank volgende verklaring af:

“Ik verbleef, sinds eind 1938, als politiek uitwijkeling in Zwitserland. Tijdens de oorlog bevond zich in dat land het Europees centrum van de Amerikaanse militaire dienst voor strategische inlichtingen, de OSS. Aan het hoofd stond Allan Dulles. Het was in Zwitserland dat Micha Lompar, een Joegoslaaf, me in september 1944 het voorstel deed om in direct contact te treden met Allan Dulles. Tussen september 1944 en januari 1945, toen ik naar Hongarij terugkeerde, hebben wij Allan Dulles regelmatig ontmoet. Dulle heeft me lang onderhouden over zijn politieke opvattingen voor de periode na de oorlog. Voor hem was het evident dat in een hele reeks Oosteuropese landen, die bevrijd zouden worden door sovjettroepen, de communistische partijen regeringspartijen zouden worden en dat we, in het belang van de Amerikaanse oriëntatie en van de samenwerkingspolitiek met Amerika, onze activiteit in de eerste plaats binnen de Communistische Partij moesten voeren.” Verder heeft Tibor Szonyi het over zijn contacten met Noel Field, een medewerker van Dulles. Dan verklaart hij: “In mei 1949 bracht Laszlo Rajk me uitvoerig op de hoogte van een gedetailleerd plan tot staatsgreep. Twee weken voor mijn arrestatie zei hij me dat men van plan was de leidende staatslieden fysiek te elimineren, met name de ministers Rakosi, Farkas en Gero en dat hij daarover beraadslaagd had met de Joegoslavische minister van Binnenlandse Zaken Rankovitch”. Na de vorming van een nieuwe regering, geleid door Rajk, “zou men overgaan tot de wijziging van de politieke structuur van het land, naar het voorbeeld van het Joegoslavisch model. De rol van de partijen, in de eerste plaats van de Hongaarse Arbeiderspartij, zou bijkomstig worden in het politieke leven en plaats moeten maken voor een volksfront met brede basis. Men zou ook trage en stapsgewijze veranderingen voorzien op het vlak van de buitenlandse politiek. Ook het programma dat Hongarije van de kant van de Sovjetunie en de volksdemocratieën naar die van de Verenigde Staten moest overbrengen, wilden we op een trage, stapsgewijze manier uitvoeren.”²¹

Rajk, Nagy, Pozsgay, Nyers en de restauratie

Deze verklaringen van Rajk en Szonyi kunnen tot enkele essentiële punten worden herleid.

De burgerlijke, sociaal-democratische en trotskistische partijen doen alles om het socialistische regime omver te werpen en zijn daarbij verzekerd van de steun van buitenlandse inlichtingendiensten.

De activiteit van deze formaties wordt gedekt en beschermd door wankelende elementen uit de rangen van de communistische partij.

De revisionistische fracties breken de eenheid van de partij en ondermijnen ze van binnenuit.

De westerse inlichtingendiensten doen alles om de partij te infiltreren en er twijfelende elementen naar voor te schuiven.

Het burgerlijk nationalisme is een essentiële factor in de verloederings van de revolutionaire partijen.

Het afschaffen van de leidende rol van de communistische partij in het voordeel van een ‘volks’ front waarin burgerlijke krachten zitten, vormt een essentiële fase in het restauratieproces.

De fysieke eliminatie van sleutelementen van de marxistisch-leninistische leiding kan eveneens een belangrijke plaats innemen.

Zolang de socialistische krachten vrij sterk zijn, komt het erop aan het restauratieproces geleidelijk aan te pakken.

De overwinning van de vreedzame contrarevolutie in 1989 werpt een vreemd licht op deze verklaringen van Rajk en Szonyi: of Rajk en Szonyi nu schuldig waren of niet, het is alleszins duidelijk dat het proces om het kapitalisme te herstellen, essentieel verlopen is zoals Rajk het in zijn bekentenissen heeft aangeduid. Het is mogelijk dat degenen die het onderzoek toen leidden, te ver zijn gegaan en, om de banden tussen Rajk en de Amerikanen te bewijzen, elementen naar voor hebben geschoven die niet sluitend waren.

Maar enkel een nieuwe generatie Hongaarse revolutionairen zal de volledige waarheid kunnen achterhalen over deze twee kapitale verschijnselen: de acties van de westerse inlichtingendiensten en de evolutie van het opportunisme binnen de partij tijdens de jaren 1945- 1953. Enkele redenen daarvoor.

Vandaag heeft de CIA een aantal van haar activiteiten in Oost-Euro- pa openbaar gemaakt. Wat volgt komt uit een boek van een Engels journalist, Stewarl Steven, die bepaalde waarheden onthult... ongetwijfeld om andere operaties en andere personen beter te beschermen.²²

Men weet nu dat de Poolse luitenant-kolonel Joseph Swiatlo, die een belangrijke rol gespeeld heeft in het proces tegen Rajk, in 1948

werd gerekruteerd door de Engelse inlichtingendiensten en later aan de CIA werd overgemaakt.

Op dat ogenblik is Swiatlo de nummer twee van het Tiende Bureau van de Veiligheid, dat zich bezighoudt met partij- en regeringszaken... Hij hoort bij het dozijn belangrijkste figuren van het socialistische Polen en kan, in grote mate, de toekomst van de kaders bepalen. Over kapitein Michael Sullivan, die hem gerekruteerd heeft, weten we het volgende: "Vanaf de bevrijding van Polen (1944), ging Sullivan er heen als leider van een Britse bevoorradingsmissie, en, onder de dekmantel van liefdadige werken, zette hij er één van de meest gesofisticeerde netwerken voor politieke inlichtingen op die de wereld op dat ogenblik kende."²³ Allan Dulles, CIA-chef, is vereerd als Swiatlo bij hem komt werken. "Dulles drong erop aan dat hij in reserve werd gehouden, zelfs twintig jaar lang als het moest, totdat de grote slag kon worden opgezet."²⁴ Maar heel snel krijgt Swiatlo de taak valse beschuldigingen te verspreiden tegen communistische kaders, die zogezegd voor de CIA zoude werken. Swiatlo vindt dan een spionagenet met internationale vetakkingen uit, waarvan hij Noel Field ontmaskert als de spilfiguur. Field heeft gedurende de oorlog in Europa de protestantse bijstandsorganisatie van de Amerikaanse unitaristen geleid. Hij is een communistisch sympathisant en kent persoonlijk een groot aantal leiders van de volksdemocratieën. Swiatlo bewijst dat Field, die sinds 1926 diplomaat is van het Amerikaans Staatsdepartement, voor de CIA werkt onder directe leiding van Dulles en dat hij belangrijke kaders heeft gerekruteerd in het merendeel van de communistische Oostbloklanden. De veiligheidsdienst van de Sovjetunie krijgt uit verschillende bronnen bevestigingen van deze beschuldigingen.

Was Field onschuldig? Werd hij het slachtoffer van een CIA-complot, zoals de auteur Steven samen met Swiatlo beweert? Wat er ook van zij, jaren later zal Field zelf het volgende bevestigen. Robert Dexter werkte tijdens de oorlog onder leiding van Field in de protestantse missie van de unitaristen in Europa. Dexter was een officier van de OSS, de Amerikaanse inlichtingendienst die vanuit Bern geleid werd door Allan Dulles. Dexter heeft Field in contact gebracht met Dulles, met de bedoeling hem voor de OSS te rekruteren. Later heeft Field communisten uit verschillende landen, waaronder Duitsers en Joegoslaven, bij Dulles geïntroduceerd.²⁵

Naar eigen zeggen heeft Swiatlo het 'netwerk Field' gebruikt om communistische kaders als Rajk in Hongarije en Slansky in Tsjechoslowakije vals te beschuldigen. Hij slaagde er ook in rava

ges aan te richten aan de top van de Poolse partij door de nummer twee, Jakub Berman, en later ook Wladyslaw Gomulka te laten aanhouden. Als de verdenkingen in de richting van Swiatlo zelf beginnen te wijzen, loopt hij over naar het Westen, op 21 december 1953.²⁶

Dit verhaal bewijst op zijn minst dat de westerse inlichtingendiensten erin geslaagd zijn in de socialistische landen mannen van topniveau te rekruteren. Zij hebben bepaalde agenten gebruikt om provocaties op te zetten tegen communistische kaders. Het bestaan van opportunistische en nationalistische tendensen in deze partijen bood hen een ideale manoeuvreerruimte. Eerlijke communisten, die echter sociaal-democratische neigingen vertoonden, werden gemakkelijke slachtoffers van complotten, opgezet door de Amerikanen. Niet alleen slaagde de CIA erin tweedracht te zaaien in de partij, ze rekende er ook op dat ze jaren later bijkomende vruchten zou plukken van deze operaties: de mensen die vals beschuldigd waren geweest van samenwerking met de CIA, ongerechtvaardigd aangehouden en vaak mishandeld, konden achteraf gemakkelijker gerecruteerd worden, ze hadden immers zelf aan den lijve de wandaden van het 'stalinisme' ondervonden... We moeten ook voor ogen houden dat de openbaringen die Swiatlo in de Verenigde Staten deed, ons enerzijds bepaalde waarheden onthullen, maar anderzijds ook dienen om mensen te beschermen die nu nog steeds voor de Amerikaanse inlichtingendiensten werken.

In de hevige klassenstrijd die de eerste jaren van de socialistische opbouw kenmerkte, werden de communisten dus geconfronteerd met twee verschillende, maar vaak verstrengelde fenomenen: het bestaan van opportunistische en nationalistische lagen die, als ze hun logica consequent volgden, zich bij het imperialistisch kamp voegden en de subversieve actie die direct door de imperialistische mogendheden werd gevoerd.

Het zijn echter de toekomstige revolutionaire historici van Hongarije die heel de intrige achter de affaire Rajk zullen moeten ontwarren.

De politieke essentie van dit proces, zoals de Hongaarse communisten het toentertijd begrepen, komt op het volgende neer: tijdens de klassenstrijd die zich onder de voorwaarden van het socialisme ontwikkelt, evolueren opportunistische en burgerlijk-nationalistische elementen in de partij vaak naar een openlijk herstelprogramma en gaan ze, in de loop van die evolutie, direct samenwerken met imperialistische machten en met de binnenlandse reactie. Het is tegen deze les, die voor de consolidatie van het socialisme essentieel

is, dat alle voorvechters van het antistalinisme rabiaat strijd voeren. “Het proces van Boedapest, schrijft François Fejto, was een religieuze ceremonie. De absurditeit van de naar voor gebrachte stellingen, de overduidelijke onzin ervan, hadden een sociale en religieuze functie.”²⁷ Deze auteur probeert met zijn venijnige woordenkramerij de politieke grond van de aan de gang zijnde strijd, die hij nochtans perfect kende, te verdoezelen. “In Hongarije, bekend Fejto, had Tito talrijke aanhangers onder de oude partijmilitanten, met als belangrijkste de minister van Binnenlandse Zaken, Laszlo Rajk.”²⁸ Deze processen, zo gaat hij op lucide wijze verder, “zijn een regelrechte aanval tegen de autochtone reformistische en nationalistische strekkingen”, Rajk en de anderen wilden “reële tegemoetkomingen doen aan de nationale en liberale verzuchtingen van het volk, door de realisatie van de ‘democratische virtualiteiten’ van het socialisme”.²⁹ Op deze wijze beschrijft Fejto perfect de burgerlijk-nationalistische, antisovjet en sociaal-democratische oriëntatie, waarvan de eerste symptomen al in 1949-1953 duidelijk werden, en die uiteindelijk, in 1989, na een lange incubatietijd, erin slaagden het socialisme te breken. Toen Tito in 1950 de Amerikaanse agressie tegen Korea steunde, was er geen twijfel mogelijk over de ware aard van deze oriëntatie. Fejto geeft toe dat Rajk van dezelfde strekking was.

Tijdens de tweede plechtige begrafenis van Rajk, op 6 oktober 1956, omhelsde Imre Nagy heel pathetisch diens weduwe. Twee weken later stond Nagy aan het hoofd van een beweging die zelfs zijn beschermheer Tito contrarevolutionair noemde.

In 1988 waren we getuige van een indrukwekkende ‘remake’ van de begrafenis van Nagy. Enkele maanden later beslisten de leiders van de Hongaarse partij, die dit eerbetoon hadden georganiseerd, het privé-kapitalisme te herstellen; ze haalden triomfantelijk de president van de Verenigde Staten binnen, verlieten het Warschaupact en verklaarden zich bij de NATO te willen voegen. Maar toen, dertig jaar geleden, Rajk en Nagy ervan werden beschuldigd dat ze juist die richting insloegen, heeft de hele burgerlijke pers geschreeuwd dat het om groteske leugens, absurde aantijgingen en waanzinnige verzinsels ging. Ongeacht de effectieve schuld van Rajk wat betreft bepaalde beschuldigingen tegen hem, moeten we dus erkennen dat de leiding van Rakosi, in de loop van de jaren 1948-1953, goed de essentiële mechanismen van de klassenstrijd onder het socialisme begrepen heeft.

Het Amerikaans offensief

Sinds 1948 verschijnt er in de Verenigde Staten een extreem-rechtse Hongaarse krant, de *Amerikai Magyar Nepszava*. Directeur is Zoltan Pfeiffer, die vroeger grootgrondbezitter was en afgevaardigde uit de kring van Horthy. Medewerkers zijn de fascist Tibor Eckhardt, de leider van de Hongaarse rechterzijde Ferenc Nagy en de sociaal-demo- craat Karoly Peyer. Op 27 mei 1948 stuurt president Truman een brief naar de uitgevers: “Het Hongaarse volk voert achter het Ijzeren Gordijn een strijd om zijn vrijheid te heroveren en om een echte democratische staat op te richten. In deze strijd en om zijn verzuchtingen te verwezenlijken, verwacht dit volk zijn richtlijnen van u. Ik ben ervan overtuigd dat u, die kunt genieten van de weldaden van de Amerikaanse democratie, hen niet in de steek zult laten.”³⁰

De Amerikanen zijn op dat ogenblik de belangrijkste beschermers van de fascistische organisatie Broedergemeenschap van de Hongaarse Strijders, groepering die in West-Duitsland is gevestigd onder leiding van Ferenc Kisbamaki-Farkas en Andras Zako, twee mannen van de demente fascist Szalasi. In het Centraal Bulletin nr. 12 van april 1950, schrijven zij: “Wat is ons doel? Hulp bieden aan al degenen die bereid zijn te strijden om het Hongaars vaderland van het bolsjevisme te verlossen. Dit niet alleen in woord en geschrift, maar ook, als het ogenblik gekomen is, in daden en met de wapens.” In het nr. 13 van de maand mei, verklaren ze nader: “Wij zijn goed geplaatst om te hopen, gezien de waarschijnlijke evolutie van de internationale gebeurtenissen, dat de militaire krachten van de Verenigde Staten ons de weg terug zullen openen.”³¹

Le Monde schrijft op 2 oktober 1951: “Er wordt een krediet van 100 miljoen dollar voorzien in het Amerikaans wetvoorstel over de militaire en economische hulp aan het buitenland, met het oog op de oprichting van speciale formaties onder de vluchtelingen uit de landen achter het Uzeren Gordijn. Deze eenheden, verduidelijkt de informatie uit Washington, zullen vermengd worden met Amerikaanse divisies en geïntegreerd in het Atlantisch leger.” Zo worden in 1950 tweeduizend vijfhonderd vluchtelingen ingelijfd in het Amerikaans leger. Na vijfjaar dienst zullen ze de Amerikaanse nationaliteit verkrijgen. De woordvoerder van de eerste Hongaarse eenheid, Tomas Dosa, heeft een jaar lang samen met het fascistisch leger aan het Oostfront gevochten.³²

In 1950 lanceren de diensten voor psychologische oorlogsvoering van het Amerikaans leger, ten gevolge van een regeringsbesluit, het

project Radio Free Europe. Een telex van Reuter, van 25 oktober 1950: “Generaal Lucius D. Clay, oud-commandant van de Amerikaanse zone, heeft aangekondigd dat de dienst die onder zijn leiding is geplaatst, bezig is met het bouwen van krachtige zenders om de propaganda naar de landen achter het Uzeren Gordijn te ondersteunen. Het personeel zal gerekruteerd worden onder mensen die recent gevlucht zijn uit die Oostbloklanden waarvoor de propaganda bedoeld is. (...) Als deze activiteit uitloopt op ondergrondse acties in bedoelde landen, ‘zullen wij daarover niet verbaasd zijn’, zo verklaarde hij en hij vervolgt: ‘Er zijn geen grenzen aan wat wij kunnen en zullen ondernemen’.”³³

Vanaf 1950 zetten de Verenigde Staten zich openlijk in voor de ‘bevrijding van de gevangenenaties’. James Bumham, die tot 1940 de rechterhand van Trotski was, wordt de advocaat van deze politiek. Het is in die periode dat Bumham en bijna heel het Amerikaans establishment ongeduldig de oorlog, of liever, de Derde Wereldoorlog afwachten... Bumham schrijft: “De bevrijdingspolitiek blijkt een middel om de algemene oorlog te voorkomen. In de mat dat ze lukt, slaat de bevrijdingspolitiek toe achter het sovjetfront e verbreekt de Russische communicatielijnen. Terzelfdertijd schudi zij binnenlandse elementen wakker die, vanuit sovjetstandpunt, het meest in aanmerking komen om het regime te ontwrichten. Maar op lange termijn blijft een algemene oorlog mogelijk, hoewel hij niet onvermijdelijk is.”³⁴ In deze algemene context situeert Bumham de Amerikaanse activiteit in Hongarije en Oost-Europa. “Woorden alleen zullen niet volstaan om de massa’s, die Amerika wil bevrijden, te overtuigen. Amerika moet dit ook dagelijks met daden bewijzen. En dat kan op drie manieren: een politieke oorlog op alle fronten; militaire en paramilitaire steunoperaties daar waar de omstandigheden het vereisen; aangepaste voorbereiding voor elk soort militaire actie die in de toekomst noodzakelijk kan blijken. De Verenigde Staten zijn uiteraard reeds actief in deze drie domeinen. De wijziging van politiek zal de reikwijdte verbreden en het ritme van deze activiteiten versnellen, voornamelijk wat betreft de politieke oorlog.”

Deze politiek van Amerikaanse verovering en hegemonie zal in Hongarije onder de merknaam ‘Nationale onafhankelijkheid’ worden verkocht; door Hongarije aan de sovjetinvloed te onttrekken en tegelijk ook aan zijn socialistische toekomst, die verbonden is met het lot van het sovjetsocialisme, willen de Amerikanen zich een handvol neo-kolonies toeëigenen in Centraal-Europa.

Ontketening van de strijd tegen het ‘stalinisme’

Juist na de dood van kameraad Stalin kritiseert het centraal comité van de Hongaarse Arbeiderspartij, tijdens zijn zitting van 27 en 28 juni 1953, de ‘linkse fouten’ van de leiding van Rakosi, Gero en Far- kas en benoemt Imre Nagy, sinds lang een rechts opportunist, tot eerste minister. Nagy heeft altijd verkondigd dat de volksdemocratie niet moest worden gedefinieerd als een vorm van dictatuur van het proletariaat. Hij meent dat Hongarije een stadium van staatskapitalisme moet doorlopen en dat de produktieve krachten van het platteland zich het snelst zullen ontwikkelen door een politiek van steun aan de middenklasse van de boeren. Bovendien beweert hij te willen vermijden dat Hongarije vermengd raakt in de confrontatie tussen de blokken. In 1954 stelt Nagy als hoofd van de regering een programma op, gericht op de ‘nationale eenheid’, waarin de negen en een half miljoen Hongaren gevraagd wordt hun harten en zielen te verenigen.³⁶ Maar in november 1955 slaagt Rakosi erin de revisionist Nagy uit te partij te zetten.

Vlak na het 20ste congres van de KPSU, lanceren de Hongaarse opportunisten een campagne tegen het ‘stalinisme’ van Rakosi. Op 1 juli 1956 verklaart Imre Nagy dat hij bereid is “een man-tegen-man-gevecht te voeren om de stalinistische afwijkingen van het marxisme op ideologisch, politiek en methodologisch vlak te elimineren” en hij zwerft trouw “aan de ideeën en de principes van Lenin.”³⁷ De Vereniging van Hongaarse Schrijvers stuurt haar beste elementen om campagne te voeren voor Imre Nagy, die plots de vedette van Radio Free Europe en van de BBC wordt. Op 17 september valt de Vereniging “de bureaucratische, sectaire en dogmatische weerstand” aan en roept op tot de strijd tegen “het gevaar van een stalinistische en rakosistische restauratie”.³⁸

De Nationale Veiligheidsraad van de Verenigde Staten wijdt eind juni 1956 een speciale vergadering aan de agitatie in het Oosten. Op 29 juni vat John Foster Dulles de besluiten als volgt samen: “De Vrije Wereld moet eensgezind druk uitoefenen om zo de volledige desintegratie van het internationaal communisme en, misschien, het einde van het huidige systeem van de Sovjetunie, te versnellen. Meer bepaald moet de druk op de satellietstaten verhoogd worden, wat kan leiden tot hun volledige bevrijding.”³⁹

De Arbeiderspartij, die door de knieën gaat voor de campagne tegen Stalin, broederlijk gevoerd door Chroesjtsjov, Radio Free Europe, de groep van Imre Nagy en de oude Hongaarse rechterzijde, be

slist een nieuwe plechtige begrafenis van de “slachtoffers van het stalinisme” te organiseren. Op 6 oktober 1956, wordt deze tweede begrafenis een anticommunistisch feest. 300.000 mensen, waaronder zowel nostalgici als naïevelingen, roepen Imre Nagy uit tot hun idool.

De daaropvolgende weken neemt het grootste deel van de studenten en intellectuelen deel aan nationalistische betogingen, tegen de aanwezigheid van sovjettroepen, voor de terugtrekking van Hongarije uit het Warschaupact en voor de recuperatie van de gebieden die na de ‘nederlaag’ in 1944 teloorgegaan zijn. Het burgerlijk nationalisme laat zo zijn dubbel karakter kennen. Het is antisovjetisme wegens zijn afkeer van het eerste socialistisch land en het is fascisme wegens zijn nostalgie naar vijftwintig jaar Hongaarse ‘grootheid’.

De CIA dicteert het programma van de ‘revolutie Vanaf 23 oktober 1956 volgen de betogingen tegen de socialistisch regering mekaar in heel het land op. Volgens Robert T. Holt, één van de belangrijkste verantwoordelijken, krijgt Radio Free Europe dagelijks gedetailleerde tactische instructies van het hoofdkwartier in New York. De CIA-radio stelt een brede volkseenheid voor, maar waarschuwt tegen elke vorm van overhaasting. Men moet de Hongaarse nationale waarden prijzen en een “vervolmaking” en een “rectificatie” eisen van het socialistisch systeem. In de loop van de actie kan men dan, stap voor stap, de politieke kwaliteit van de eisen verhogen. Daartoe lanceert de CIA het ordewoord: “Maak van de revolutie een permanente revolutie!”.⁴⁰

Eveneens vanaf 23 oktober 1956 voeren de opstandelingen beperkte gewapende aanvallen uit. De 25ste loopt kolonel Pal Maléter, die belast is met de onderdrukking van de opstand, over naar de contrarevolutie. De militaire raadgever van Radio Free Europe, Julian Borsanyi, een ex-luitenant-kolonel van het leger van Horthy, geeft instructies voor het verloop van de opstand, onder het voorwendsel dat hij “commentaar geeft op de wijze waarop de opstandelingen te- werkgaan”.⁴¹ De Commissie van Radio Free Europe financiert het militair centrum in Wenen, dat de militaire hulp van het buitenland coördineert. Generaal Andras Zako, leider van de belangrijkste Hongaarse fascistische organisatie, krijgt de leiding van dit centrum. De gewapende aanvallen in Boedapest worden geleid door personen met een lange oorlogs- en guerrilla-ervaring: officieren van het leger van Horthy, leden van de fascistische milities van de Pijlkruisers en

een aantal overlopers van het Hongaars leger. Zo begint wat *The New York Herald Tribune* op 17 november 1956 “De eerste slag van de Derde Wereldoorlog voor de westerse waarden” noemt.⁴²

Tijdens deze eerste fase van de contrarevolutie organiseert de partij Arbeiderswachten in de ondernemingen en deelt ze een hoeveelheid wapens uit. Het Hongaars leger blijft grotendeels trouw aan de regering en voert efficiënte operaties uit met steun van sovjetee- den.⁴³ Op 28 oktober zijn de anticommunistische opstandelingen bijna verslagen.

Diezelfde dag stuurt het hoofdkwartier van de Commissie van Radio Free Europe in New York een telegram naar München, waarin een “achtpuntenprogramma” staat voor de Hongaarse opstand. Het zal onmiddellijk zeer intens door Radio Free Europe worden verspreid en door bijna alle anticommunistische groepen overgenomen. De essentie luidt als volgt:

“1. Onmiddellijke en totale terugtrekking van alle sovjettroepen uit het Hongaars grondgebied.

2. Integrale en onmiddellijke ontbinding van de AVH (de Staatsveiligheid). (...)

3. Volledige amnestie voor alle vrijheidsstrijders die hebben deelgenomen aan de opstand.

4. Uitsluiting uit de nieuwe voorlopige regering van alie personen die op een of andere wijze betrokken waren bij de regering of bij de hoogste leiding van de partij sinds de vorige regering Nagy.

5. De meerderheid van het cabinet van de nieuwe voorlopige regering moet afkomstig zijn van verschillende patriottische groepen, op representatieve basis.

6. Onmiddellijke bijeenroeping van een grondwetgevende vergadering, samengesteld via vrije en geheime verkiezingen, om een nieuw charter en een actieprogramma voor de regering op te stellen. (...)

7. Terugtrekking van Hongarije uit het Warschaupact.

8. Behoud van de arbeidersraden en de andere plaatselijke raden en volkscomité[^] die opgericht zijn gedurende de crisis en permanent contact tussen deze groepen tot de vermelde voorwaarden vervuld zijn”.⁴⁴

De revisionist Nagy aan het hoofd van de regering

Op het ogenblik dat de gewelddadige contrarevolutie over het land woedt, krijgt de vastberadenheid van de Communistische Partij een

beslissende betekenis voor de afloop van de strijd. Welnu, de partij bevindt zich in een beschamende staat... Wanneer het centraal comité vergadert op 23 en 24 oktober, slaat de paniek toe. In plaats van zich te richten op de vastberadenheid en de mobilisatie van de massa's die het socialisme trouw zijn, zoeken de leden hun toevlucht tot de Grote Eenheid. De tendens Mathias Rakosi-Emo Gero, die van alle kanten als 'stalinistisch' wordt bestempeld, is al erg geïsoleerd. De groep van Janos Kadar en Ferenc Munnich, die in de meerderheid is, roept op tot de eenheid van alle communisten, met inbegrip van de revisionisten rond Nagy. Imre Nagy wordt hersteld in zijn hoedanigheid van partijlid en hij krijgt de post van eerste minister aangeboden! Nochtans weet iedereen dat Nagy aan de basis staat van de agitatie tegen de socialistische regering in de milieus van studenten en intellectuelen. Of zoals Kadar later zegt: "Wij aarzelden de ernstige beslissing te nemen om de wereld te laten zien dat er geen eenheid was binnen het hoogste leidend orgaan van de partij en van de regering."⁴⁵

Op 23 oktober nog verklaarde Nagy zich akkoord om de hulp van het sovjetleger in te roepen. Vijf dagen later echter, op 28 oktober, op het ogenblik dat de contrarevolutionairen in het nauw gedrongen zijn, vaardigt Nagy via de radio een onmiddellijk en algemeen staakt-het-vuren af en kondigt hij de terugtrekking van de sovjet troepen uit Boedapest aan! "De regering verwerpt de idee dat de brede volksbeweging die zich op dit ogenblik ontwikkelt, een contrarevolutie is", zegt hij. En de opstand wordt "een nationale en democratische beweging" die "onze nationale onafhankelijkheid, ons zelfbeschikkingsrecht en soevereiniteit" wil veiligstellen. Nagy vervolgt: "De regering zal de nieuwe democratische organen steunen, die op initiatief van het volk werden opgericht en zal ze in de overheidsadministratie integreren." Hij kondigt de oprichting van een nieuwe veiligheidsmacht aan, gevormd op basis van "eenheden van leger en politie, evenals gewapende eenheden van arbeiders en jongeren".⁴⁶ In feite neemt de revisionist Nagy hier de essentie van het door Radio Free Europe gedicteerde programma over.

Op 29 en 30 oktober trekt het Rode Leger zich terug uit Boedapest. Een golf van euforie maakt zich meester van de contrarevolutionairen. Nagy ontvangt één van de belangrijkste leiders van de "de strijders van de vrijheid", Dudas, die het "Achtpuntenprogramma" van de CIA heeft onderschreven. De volgende dag kondigt Radio Free Europe aan: "Het lijkt mogelijk dat de meerpartijendemocratie hersteld wordt in Hongarije en dat Hongarije een positie van vrijheid en neutraliteit inneemt naar Oostenrijks model."⁴⁷

Nagy aan het hoofd van de contrarevolutie

Uitgaande van zijn verzet tegen het ‘dogmatisme’, het ‘sectarisme’ en het ‘stalinisme’, gaat Imre Nagy in enkele dagen tijd over tot de openlijke contrarevolutie. Op 30 oktober verklaart hij voor de radio: “De regering erkent alle lokale, autonome en democratische overheden die door de revolutie zijn opgericht; wij verlaten ons op hen en vragen hun steun”. Hij gaat verder: “Het kabinet schaft het eenpar- tijsysteem af en stelt de regering samen op basis van de democratische samenwerking tussen de coalitiepartijen zoals die in 1945 bestonden.” Op het presidium van de Hongaarse Arbeiderspartij heeft Nagy zopas een meerderheid verkregen voor... de ontbinding van de partij en de oprichting van een andere partij! Kernen van de oude burgerlijke partijen zijn al heropgericht onder impuls van geëmi- greerde anticommunisten. Deze partijen, die tussen 1945 en 1948 in de strijd tussen reactionaire en antifascistische elementen uiteenspatten, komen nu weer te voorschijn als openlijk rechtse en pro-im- perialistische krachten. Op 1 november schrijft de Partij van Kleine Eigenaars: “Wij willen een nieuwe grondwet, een Republiek in plaats van een Volksrepubliek”. Op 31 oktober bevestigt deze partij in een omzendbrief dat ze “onvoorwaardelijk voor de privé-onder- neming en de privé-economie is”. Op 2 november verklaart Jozsef Pasztor, leider van de Sociaal-Democratie: “De partij aanvaardt de privé-eigendom”. Het programma van de Hongaarse Onafhanke- lijkheidspartij vermeldt: “De onschendbaarheid van de privé-eigendom (...). De instelling van de pure, eeuwigdurende en burgerlijke democratie.”⁴⁸

Op 30 oktober bevrijdt Imre Nagy kardinaal Mindszenty uit de gevangenis en deze laatste verklaart inderhaast: “Ik ga verder vanaf het punt waar ik acht jaar geleden moest stoppen”.⁴⁹ In zijn memoires noteert Eisenhower de bedenkingen die hij op 1 november 1956 maakte: “Het probleem van Hongarije is dat de opstandelingen een sterk leider met autoriteit nodig hebben. Imre Nagy mislukt en de opstandelingen eisen zijn ontslag. Kardinaal Mindszenty zou deze leider kunnen zijn, als hij door de katholieke geestdrift van het Hongaarse volk gesteund wordt.”⁵⁰ Op 3 november begroet Mindszenty via de radio het “volk” en de “gewapende strijd”, klaagt het “Russische rijk” aan en verklaart dat “het oude regime reeds weggevaagd is”. “Wij willen een land en een natie zijn met een exclusief cultu- reel-nationale geest, gebaseerd op de privé-eigendom die beperkt is door sociale verplichtingen.”⁵¹

Op 31 oktober kondigt Nagy zijn voornemen aan zich terug te trekken uit het Warschaupact en 's anderendaags roept hij de neutraliteit van Hongarije uit. Zijn toespraak eindigt als volgt: "Leve het vrije, onafhankelijke, democratische en neutrale Hongarije!" Hongarije is niet langer socialistisch. En de vlag van de Onafhankelijkheid kan nauwelijks verbergen dat de groepen opstandelingen grotendeels afhankelijk zijn van het imperialisme. Het Bureau van de Socialistische Internationale, bijeen in Wenen, en president Eisenhower in New York, beloven onmiddellijk "economische hulp" voor de economische heropleving van Hongarije...⁵²

Ondertussen hebben de generaals Bela Kiraly en Maléter duizenden wapens uitgedeeld aan de opstandelingen. Kiraly en twee andere ex-officiëren van Horthy vormen op 1 november een Rehabilitatiecommissie met de bedoeling een officierenkorps van het oude fascistische regime op te richten: vijfhonderd militairen komen zich presenteren...⁵³ En op 1 november benoemt Nagy Pal Maléter, de generaal die overgelopen is naar de opstandelingen, tot minister van Defensie!⁵⁴

In de stad Gyor, in Transdanubië, het deel van Hongarije dat grenst aan Oostenrijk, stelt een Transdanubische Nationale Raad zich voor als alternatieve regering. De voorzitter van de Raad, de vroegere sociaal-democratische burgemeester Udvaros, zet tijdens een interview zijn bedoelingen uiteen: "De Raad heeft een nationalistische evolutie doorgemaakt. De communisten zijn weggevlucht naar de Russen die in de omstreken van Gyor gekazerneerd zijn. Het eerste doel van de menigte was de vernietiging van de politieke politie. In Gyor waren er een honderdtal, de leiders zijn vermoord, de anderen gevlucht. Wij zijn tegen de collectivisering van de grond. Wij schenken ons vertrouwen aan Nagy. Hij heeft trouwens onze leider Anna Ketly ontvangen en bij die gelegenheid gezegd dat hij de zienswijze van de Transdanubische Nationale Raad deelde. Tenslotte zitten degenen die deze opstand gesteund hebben in de regering, met Pal Maléter, die zopas tot nationaal minister van Defensie is benoemd. In geval van verkiezingen zou de meerderheid met zo'n 60% van de stemmen naar een clericale partij gaan. De sociaal-democratische partij zou zo'n 18 à 20% kunnen halen." ⁵⁵

Generaal Zako, de leider van de Pijlkruisers, maakt de reis van Wenen naar Gyor en een delegatie van Gyor vertrekt naar München voor een onderhoud met luitenant-kolonel Julian Borsanyi, ex-hor-thyst en brein achter Radio Free Europe...⁵⁶

Rechts opent de jacht op communisten: drieduizend worden er aangehouden door contrarevolutionairen. De opstandelingenkrant

Nieuw Hongarije schrijft op 2 november: “Onze politie neutraliseert de vijanden van de nationale revolutie. (...) De schoonmaakoperatie is begonnen onder controle van de Revolutionaire Commissie van de Speciale Eenheden.”⁵⁷

Pijlkruisers en katholieke fundamentalisten duwen de wraakzucht zo ver dat zelfs een rechts journalist als Alain de Seydouy erdoor verontrust wordt. Hij is nochtans een fanatiek aanhanger van het “onwrikbare Hongarije”. Dit is meteen de kop van zijn geschrift over de laatste dagen van de opstand: “Gebruikmakend van de zwakte van de regering Nagy, konden extreemrechtse elementen, zoals Dudas, doen vrezen voor de terugkomst van fascistische elementen, wat nu ten gronde wordt uitgebuit door de stalinisten. Vanaf zijn vrijlating heeft kardinaal Mindszenty onvoorzichtige verklaringen afgelegd. En tenslotte werd de administratie een puinhoop, de verdwijning van de communisten van alle sleutelposten gooide het land in de anarchie. Tito zelf maakte zich zorgen.”⁵⁸

Deze opmerkingen van een bekend anticommunist vormen een voortreffelijke inleiding op de analyse die de groep Mandeï heeft gemaakt over de Hongaarse contrarevolutie. Het negende trotskistisch Wereldcongres heeft eer betoond aan de Hongaarse opstandelingen met de volgende bewoordingen: “De Hongaarse revolutie van oktober-november 1956 is het verst gegaan op de weg van de volledig ontloken antibureaucratische politieke revolutie.”⁵⁹ Het is met die termen dat Mandeï ons reveleert dat de Hongaarse gewapende contrarevolutie ‘ten volle ontloken’ trotskisme was. Je kunt hem geen ongelijk geven.

Kadar en zijn voedstervader Chroesjtsjov

Op 1 november beslissen Janos Kadar en Ferenc Munnich, twee leden van de regering Nagy, te breken met de eerste minister, ‘s Anderendaags krijgen ze de steun van Gyorgy Marosan, Antal Apro, Imre Horvath en Karoly Kiss. Ze kondigen de oprichting van een Hongaarse revolutionaire regering van arbeiders en boeren af die het sovjetleger oproept orde op zaken te komen stellen. Op 4 november valt het Rode Leger de twee belangrijkste basissen van de opstandelingen in Boedapest aan; er bevinden zich daar zowat tienduizend gewapende mannen. De gewelddadige gevechten duren twee dagen. Op 9 november lopen de voornaamste leiders van de contrarevolutie over naar het Westen. Van 23 oktober tot 9 november zijn er drieduizend doden gevallen.⁶⁰

Kadar heeft zich verzet tegen de openlijke contrarevolutie en tegen het verregaande revisionisme van Imre Nagy. Nochtans heeft Kadar ertoe bijgedragen dat Nagy weer aan het hoofd van de regering kwam te staan, waarvan hij ook zelf deel uitmaakte. Bovendien heeft hij heftig de revolutionaire lijn van Rakosi aangevallen. De aankondiging, die hij op 4 november in naam van de revolutionaire regering doet, begint met deze zinnen: “Op 23 oktober is er een volksbeweging ontstaan. Het doel van deze beweging was de uitschakeling van het misdadig regime van Rakosi en zijn medeplichtigen, het bekomen van onze nationale onafhankelijkheid en de verdediging van onze nationale soevereiniteit. Door de zwakte van de regering Nagy, zijn de contrarevolutionaire elementen erin geslaagd deze beweging te infiltreren.”⁶¹ In wat hij de historische resolutie van 5 december 1956 noemt, schrijft Kadar het volgende: “Sinds eind 1948 week de kliek Rakosi-Gero af van de fundamenten van het marxisme-leninisme.”⁶² Op die wijze worden alle overwinningen, tussen 1948 en 1956 behaald tijdens de revolutie, in de economische opbouw en in de repressie tegen de reactie, als evenveel a wijkingen gedoodverfd.

Kadar is een wees van de Hongaarse sociaal-democratie die doox zijn voedstervader Chroesjtsjov werd geadopteerd. Rakosi is een authentieke bolsjeviëk geweest, hij heeft 1920 aan de zijde van Bela Kun gevochten en werd van 1927 tot 1940 opgesloten in de gevangenissen van Horthy. Maar zijn partij is, na de oorlog, gevormd door een bijeenraapsel van verschillende krachten, die ruim beïnvloed werden door de sociaal-democratie. Rakosi is er niet in geslaagd door een ideologisch, politiek en organisatie werk in de diepte, de kaders te verenigen in marxistisch-leninistische zin. De partij is een allegaartje van verschillende strekkingen gebleven.

De ‘stalinist’ Rakosi is, na een directe tussenkomst van de CPSU, uit de partijtop weggezuiverd. Chroesjtsjov heeft ook aangedrongen op de rehabilitatie van Rajk, op de vrijlating van Kadar (die in 1950 was opgesloten wegens zijn titoïstische houding) en op de reïntegratie van Nagy.⁶³

In juni 1956, op het ogenblik dat de contrarevolutie zich voor ieders ogen ontwikkelt, bezit Souslov een geschreven zelfkritiek van Imre Nagy die hij volledig vertrouwt. Souslov zegt dat de situatie in Hongarije zich lijkt te normaliseren. Na de eerste gevechten in Boedapest, zegt Andropov, de sovjetambassadeur: “Wij mogen de opstandelingen niet beschouwen als contrarevolutionairen, er zitten immers ook eerlijke mensen tussen. De nieuwe regering (van Nagy)

is goed en ze moet in functie blijven om de situatie te stabiliseren. Nagy probeert de band met de massa's te behouden.⁶⁴ Het zijn de Sovjets die op 2 november Kadar en zijn vrienden bijeenbrengen in de Krim en die, na overleg met Tito, Kadar naar voren schuiven als nieuwe partijleider.⁶⁵

Chroesjtsjov, Tito, Kadar en Nagy waren verbonden door hun gemeenschappelijke verdediging van een revisionistische politiek en door hun strijd tegen het 'stalinisme'. Pas toen Nagy openlijk de kant van het imperialisme koos en, bijgevolg, Chroesjtsjovs machtsbasis zelf bedreigde, heeft deze laatste gereageerd.

Lenin over de Hongaarse revolutie

De sleutelepisode van de interne strijd in de partij situeerde zich bij het begin van de opstand, met de reïntegratie van Nagy en zijn benoeming tot eerste minister. Op het ogenblik dat de klassenstrijd een openlijke burgeroorlog werd, handelden de revisionisten, in naam van het antistalinisme, diametraal tegen alle lessen van Lenin in. Sommige van diens opmerkingen, die hij veertig jaar eerder op papier had gezet, lijken wel voor Boedapest 1956 neergeschreven.

Over het opportunisme in de Hongaarse communistische partij (toen al!) schrijft Lenin in 1920 het volgende: "Men mag er niet aan twijfelen dat bepaalde Hongaarse socialisten eerlijk de kant van Bela Kun hebben gekozen en zich eerlijk communist hebben verklaard. Maar de grond van de zaken verandert daardoor niet. Hij die zich 'eerlijk' communist verklaart maar die, in plaats van een politiek van meedogenloze vastberadenheid en onbuigzaam doorzettingsvermogen, een politiek van volledige toewijding, van durf en van heroïsme (want enkel deze politiek beantwoordt aan de erkenning van de dictatuur van het proletariaat) te volgen, twijfelt en blijk geeft van lafheid, begaat door zijn zwakte, door zijn aarzelingen en zijn onbeslistheid hetzelfde verraad als een echte verrader. Op persoonlijk vlak is het verschil tussen een verrader uit zwakte en een verrader met voorbedachten rade zeer groot; op politiek vlak bestaat er geen verschil tussen hen, omdat de politiek in feite beslist over het lot van miljoenen mensen, en dit lot verandert niet of de miljoenen arbeiders en boeren nu het slachtoffer zijn van verraders uit zwakte of verraders uit berekendheid."⁶⁶

De conclusie van Lenin is duidelijk: op beslissende momenten moeten de opportunistische, aarzelende leiders opzijgeschoven wor

den. Chroesjtsjov en Kadar zullen net het tegenovergestelde doen: in volle burgeroorlog laten zij, in naam van de ‘eenheid’, de opportunisten en de verraders weer in de partij komen, zij die er vroeger waren uitgezet! Op dat punt is het ook zonneklaar dat het zogezegde ‘antistalinisme’ rechtstreeks de kern zelf van het werk van Lenin aanvalt. Deze laatste trok uit zijn ervaring volgende algemene les: “Als men reformisten, mensjevieken in zijn rangen telt, kan men de proletarische revolutie niet doen zegevieren of voortzetten. In Rusland zijn er al vele moeilijke situaties geweest waarin het sovjetregime ongetwijfeld was omvergeworpen, als de mensjevieken, de reformisten, de kleinburgerlijke sociaal-democraten in onze partij waren gebleven. Op zo’n moment is het niet alleen absoluut noodzakelijk de mensjevieken, reformisten en aanhangers van Turati uit de partij te sluiten, het kan zelfs nuttig zijn voortreffelijke communisten, die eventueel zouden kunnen aarzelen en aarzelen in de zin van ‘eenheid’ met de reformisten, van alle belangrijke posten te weren. Aan de vooravond van de revolutie en tijdens de momenten van de hevigste strijd voor de overwinning, kan de minste aarzeling binnen de partij alles teniet doen, de macht uit de handen van het proletariaat rukken.”⁶⁷

Degenen die de openlijke contrarevolutie van 1956 neerslaan hebben dus zelf de revolutionaire opvattingen van de dictatuur van het proletariaat laten vallen.

De opportunisten en de agenten van het imperialisme trekken wél de lessen uit hun nederlaag: men moet binnen de partij posities veroveren en er, discreet en lange tijd, werk maken van het ‘herzien’ van de revolutionaire principes en van de geleidelijke restauratie.

Hoe Kadar de partij heeft laten verrotten

Na dertig jaar lang parallele wegen te hebben gevolgd, vallen kada- risten en CIA-agenten elkaar in 1989 eindelijk in de armen om de vreedzame contrarevolutie door te voeren. Op het ogenblik dat de Franse Revolutie haar tweehonderdste verjaardag vierde, gaf de Hongaarse communistische partij zich praktisch zonder enige weerstand gewonnen. De grote meerderheid van haar kaders bleek trouwens onverbloemd bourgeois te zijn.

Het is belangrijk zich te herinneren welke ideologische en politieke opvattingen deze geleidelijke en totale interne verrotting gecamoufleerd hebben.

Enkele stellingen van de Hongaarse Socialistische Arbeiderspartij, ergens halverwege de gewelddadige contrarevolutie van 1956 en de vreedzame contrarevolutie van 1989. We zijn in 1974-1975. Zoals we wel konden vermoeden gaat alles prima. “Ons volk volgt onze partij, de arbeidersmacht is sterk, de stellingen van het socialisme zijn stevig.”⁶⁸ Dixit Kadar. “Het rad van de geschiedenis is vooruitgedraaid. Hongarije is voor altijd opgehouden een land van parasitaire uitbuiters te zijn; de kapitalisten, de imperialisten hebben het land verloren en nooit nog zal één lapje Hongaarse grond hen toebehoren.”⁶⁹ ‘Altijd’ en ‘nooit’ zullen bij Kadar precies veertien jaar duren.

De twee eerste grote ideeën van Kadar zijn het uitdoven van de klassenstrijd en de democratie voor verschillende sociale belangen. Met het eerste verhindert hij dat de dictatuur van het proletariaat de oude en nieuwe burgerij treft; met het tweede verzekert hij deze zelfde burgerij van vrije ontwikkelingsruimte. “De politieke activiteit van de binnenlandse antisocialistische krachten is steeds zwakker geworden; de repressieve functie van de staat heeft zich meer en meer op de buitenlandse dreiging georiënteerd.”⁷⁰ De revisionisten doen altijd alsof de burgerij rustig van de scène verdwijnt of voorstander van het ‘socialisme’ wordt. Het is niet nodig hen te bruskeren. “De staat en de dictatuur van het proletariaat zal geleidelijk aan een socialistische staat van heel het volk worden.”⁷¹ Gelove wie wil. “Wij hebben, zegt Kadar, het zinloze dogma dat zegt dat de klassenstrijd intenser wordt naarmate de opbouw van het socialisme vordert, van de baan geruimd.”⁷² De gewelddadige contrarevolutie van 1956 heeft deze opportunist dus blijkbaar niets kunnen leren. Hij droomt verder dat de klassenstrijd langzaam uitdooft onder een zacht briesje.

De revisionisten ontkennen niet dat er klassen bestaan, maar ze beweren dat de verschillende klassen allemaal, in een gemeenschappelijke passie, van het socialisme houden! “Een van de grootste veroveringen van onze revolutie, is de nationale eenheid: de socialistische geest is terug te vinden in alle klassen, alle belangrijke lagen van onze maatschappij.”⁷³ Dankzij dit foefje stellen de kleine en middelgrote ‘werkende’ kapitalisten het goed, eigenen bureaucraten zich de vruchten van de collectieve arbeid toe, staan technocratische intellectuelen stom van bewondering voor de krachttoeren van de westerse multinationals en zijn er steeds meer corrupte kaders. En dat alles in naam van de verscheidenheid van belangen! “In ons land is de vrije publieke uiting van bestaande belangen, het openbaar maken van belangenverschillen die daarmee verschijnen, gewaarborgd zonder dat er verscheidene partijen zijn.”⁷⁴

Deze geleidelijke ontwikkeling van reactionaire krachten, kapitalisten en pro-imperialisten, voltrok zich onder de in het Westen zo populaire vlag, namelijk die van de Democratie. “Het socialisme is dood bij gebrek aan democratische zuurstof”, hoort men nu dagelijks. Nochtans is het juist onder het hanteren van het ordewoord ‘democratie’ dat de Hongaarse revisionisten het socialisme jarenlang hebben ondermijnd, tot de totale ineenstorting ervan. Het kadamisme bazuinde hierover het volgende rond: “Tijdens de opbouw van een ontwikkeld socialisme, is de rol van de democratie beslissend, niet enkel in de werkplaatsen maar ook in het leven van de partij, in het openbaar leven. (...) De democratie leidt ons, met veel andere zaken, naar een staat van heel het volk.”⁷⁵ “Het socialisme en de democratie zijn onafscheidelijke concepten.”⁷⁶ Onafscheidelijk ja, tot op de dag dat de democratie voor de burgerij de laatste restjes van de dictatuur van het proletariaat vernield heeft. Dan zal men wakker schieten en vaststellen dat de macht van de privé-ondememers en van de multinationals hersteld is. En in het rijk van de vrije onderneming zal de ‘democratie voor allen’ de economische en politieke dictatuur van het kapitaal restaureren.

In het koninkrijk van de pure democratie *à la Kadar*, waar de klas senstrijd geen plaats meer heeft, is de voornaamste taak van de werkers, uiteraard, de economie doen bloeien. “Na de verovering van de macht, is de belangrijkste taak van de arbeidersklasse onverpoosd de economische basis van de nieuwe maatschappij te leggen, en dan deze economie uit te bouwen. Het succes van deze economische opbouw is beslissend voor het lot van het socialisme.”⁷⁷ Door zich blind te staren op de economische opbouw, heeft de Hongaarse arbeidersklasse het kapitalisme zien terugkomen. In dat verband dient gezegd dat de ineenstorting van het socialisme wel degelijk het gevolg is van de politieke liquidatie van de dictatuur van het proletariaat en niet van een ondraaglijk geworden economische mislukking, zoals één van de theorieën, die de restauratie goedpraat, beweert. In 1975 hadden 50 op 100 Hongaarse gezinnen een wasmachine, 39 een ijskast, 58 een televisie.⁷⁸ Hongarije was geen Chili, Filippijnen, Zaïre of Egypte, waar nochtans geen enkele imperialistische macht de bevolking oproept de ‘revolutie’ te voeren om een einde te maken aan de volledige economische mislukking van het economisch systeem.

De ‘communistiche’ partij waarmee Kadar de verandering in de zin van vreedzame restauratie heeft doorgevoerd, verwierp haar taak om de strijd van de werkende klassen te leiden, hen een klassenbewustzijn te geven, hen te mobiliseren tegen het imperialisme en de

reactie. Open voor alle mensen van goede wil, werd de partij gegijzeld door bureaucraten en opportunisten die in niets verschillen van de ploeg van Imre Nagy. Welnu, in 1974 oordeelde Kadar het gepast om eens te meer de “misdaden begaan tegen slachtoffers van de personencultus” te veroordelen. Deze formulering valt enerzijds de leninistische opvatting van de strijd binnen de partij aan, anderzijds rehabiliteert zij Rajk en Nagy. “Gelukkig hebben wij een einde gemaakt, zo vervolgt Kadar, aan de monsterlijke politiek die ‘de vijand’ in de rangen van de partij van de arbeidersklasse zoekt”.⁷⁹ Als resultaat van de ‘humanistische’ politiek van Kadar, moeten we vijftien jaar later ver gaan zoeken om nog een communist te vinden in de partij, we zullen er trouwens geen meer vinden...

Noten

1. *Libération de la Hongrie - Choix de documents 1944-1945*, éd. Corvina, Boedapest, 1975, p. 21.
2. *Ibidem*, p. 33-34.
3. *Ibidem*, p. 59-60.
4. *Ibidem*, p. 89.
5. Paraf Pierre, *Les démocraties populaires*, Payot, Parijs, 1962, p. 187.
6. Boldizsar Ivan, *L'impérialisme américain contre le peuple hongrois*, éd. d'Etat, Boedapest, 1952, p. 23-25.
7. Mindszenty, *Mémoires*, éd. LaTable Ronde, Parijs, 1974, p.68.
- Z. *Ibidem*, p. 55-59.
9. *Ibidem*, p. 76.
10. *Ibidem*, p. 83.
11. *Ibidem*, p. 84,87 en 91.
12. Boldizsar Ivan, *op.cit.*, p. 51-54
13. De Seydouy AJain en Roland Varaigne, *Indomptable Hongrie*, éd. Les 4 fils Aymon, Parijs, 1956, p. 85-86.
14. Boldizsar Ivan, *op. cit.*, p. 104.
15. De Seydouy..., *op. cit.*, p. 79-80.
16. *Ibidem*, p. 90.
17. Paraf Pierre, *op. cit.*, p. 67 en 93.
18. Boldizsar Ivan, *op. cit.*, p. 129.
19. *Ibidem*, p. 66.
20. *Ibidem*, p. 68-70.
21. *Ibidem*, p. 75-79.
22. Stewart Steven, *Le grand Piège*, éd. Robert Laffont, 1976.
23. *Ibidem*, p. 42-43 en 34.
24. *ibidem*, p. 90.
25. *Ibidem*, p. 92-93,95-96,76-79.
26. *Ibidem*, p. 143-144 en 191.
27. Fcjo François, *Histoire des démocraties populaires*, Deel 1, éd. Seuil, Parijs, 1971, p. 268.
28. *Ibidem*, p. 250.
29. *Ibidem*, p. 363.
30. Boldizsar Ivan, *op. cit.*, p. 135-136.

31. *Ibidem*, p. 133.
32. *Ibidem*, p. 134.
33. *Ibidem*, p. 125-126.
34. Bumham James, *Contentirou libérer*, Calmann-Lévy, Parijs, 1953, p. 257.
35. *Ibidem*, p. 240.
36. Berecz Janos, *1956 Counter-revolution in Hungary*, Akadémiai Kiado, Boedapest, 1986, p. 43 en 54.
37. *Ibidem*, p. 79.
38. *Ibidem*, p. 86.
39. *Ibidem*, p. 89.
40. *Ibidem*, p. 111.
41. *Ibidem*, p. 113.
42. *Ibidem*, p. 112.
43. *Ibidem*, p. 123.
- 44.1 lok Robert T., *Radio Free Europe*, Minneapolis, 1959, p. 191.
45. Berecz Janos, *op. cit.*, p. 128.
46. *Ibidem*, p. 133.
47. Holt R.T., *op. cit.*, p. 192.
48. Berecz Janos, *op. cit.*, p. 151-152.
49. *Ibidem*, p. 152.
50. Eisenhower D.D., *The White House Years*, Vol 2: 'Waging Peace, 1956-1961 New York, 1965, p. 171.
51. Berecz Janos, *op. cit.*, p. 171.
52. *Ibidem*, p. 156-157.
53. *Ibidem*, p. 162.
54. De Seydouy Alain, *op. cit.*, p. 122.
55. *Ibidem*, p. 126.
56. Berecz Janos, *op. cit.*, p. 167.
57. *Ibidem*, p. 147.
58. De Seydouy, *op. cit.*, p. 169.
59. *Imprecor*, XIc Congrès mondial de la IVe Internationale, november 1979, p. 250.
60. Berecz Janos, *op. cit.*, p. 202 en 107.
61. De Seydouy Alain, *op. cit.*, p. 179.
62. Berecz Janos, *op. cit.*, p. 223.
63. Hoxha Enver, *Les Khrouchtchéviens*, Tirana, 1980, p. 291.
64. *Ibidem*, p. 287 en 297-298.
65. *Ibidem*, Verklaring van ambassadeur Krilov in Tirana, p. 306.
66. Lenin, *Notes d'un publiciste*, 14 februari 1920, Oeuvres t. XXX, p. 366-367.
67. Lenin, 'Les discours hypocrites sur la liberté', in Staline: *Les questions du léninisme - me; Des principes du leninisme*, Tirana, 1970, p. 111.
68. *Pouvoir, liberté, démocratie*, artikels en toespraken, éd. Corvina, Boedapest, 1978, p. 125.
69. *Ibidem*, p. 178.
70. *Ibidem*, p. 116.
71. *Ibidem*, p. 7.
72. *Ibidem*, p. 154.
73. *Ibidem*, p. 177.
74. *Ibidem*, p. 120.
75. *Ibidem*, p. 118-119.
76. *Ibidem*, p. 217.
77. *Ibidem*, p. 140.
78. *Ibidem*, p. 174.
79. *Ibidem*, p. 154-155.

Juli 1990

Toen de Vampier van de Karpaten toesloeg in Timisoara

En vervolgens was er Roemenië.

De verschrikking, de ontzetting, het ondenkbare.

In Timisoara worden 13.200 mensen aangehouden door de Securitate: 7.600 worden onmiddellijk terechtgesteld. In de massagraven liggen lijken met af gehakte handen en voeten, uitgetrokken nagels, half afgehakte hoofden, gezichten die met bijtend zuur bewerkt zijn, de buiken van de meeste lijken zijn opengesneden en nadien weer dichtgenaaid. Getuigen hebben tanks over kinderen zien rijden. De vrouw van priester Laszlo Tokes was 6 maanden zwanger toen ze door de Securitate onder dwang werd geaborteerd.

Beste lezer, je herinnert je zeker nog wel het gevoel dat zich van je meester maakte toen je deze berichten las in *La Libre Belgique* daags na Kerstmis 1989.¹ Vervolgens vertelde het TV-joumaal van TF1 dat men in Roemenië zopas lijken had gevonden waaruit alle bloed was gepompt. En het is op die manier dat je hebt vernomen dat Ceaucescu aan leukemie leed en dat hij elke maand zijn bloed vernieuwde en daarvoor onschuldige mensen liet doden.²

Na deze schokkende onthullingen kon men niet anders dan partij te kiezen voor het kamp van de vrijheid en de democratie. Men kon alleen maar goedkeurend knikken bij de hulde die een Franse politicus bracht aan “de zegevierende opstand van het volk en het leger tegen het communisme, tegen het meest wreedaardige en

misdadige politieke systeem dat Roemenië al meer dan 40 jaar onderdrukt”.³

Straks komen we even terug op wat er nu allemaal waar was van deze onthullingen die ons het bloed in de aders deden stollen. Nu willen we alleen onderstrepen dat het onmogelijk is om de ervaringen van de landen in Oostblok, waaronder ook Roemenië, te analyseren, zonder aandacht te hebben voor heel de revolutionaire geschiedenis van deze eeuw en heel de actuele wereldsituatie.

Gedurende twintig jaar hebben we heel wat linkse militanten ontmoet, die het probleem verkeerd stelden en zich zo opwonden over de fouten van het socialisme, dat ze zich uiteindelijk bij het imperialistisch barbaarendom gevoegd hebben. Tijdens de conferenties die we in dit woelige jaar gaven, is een aantal van hen uit hun stoel gesprongen en riep: “Ik verkies de burgerlijke democratie boven de dictatuur van de Roemeense en Chinese bureaucratie. “Er is niets dat >eter de overgang van een bepaald soort ‘links’ naar het kamp van et imperialisme illustreert. Om onze stellingnames over het Oostblok en Roemenië beter te plaatsen, willen we eerst enkele essentiële waarheden aanhalen om zo de ‘revoluties voor democratie en vrijheid’ in hun juiste perspectief te beoordelen.

Imperialistische democratie, dictatuur van de multinationals

De burgerlijke democratie is geboren tijdens de Franse revolutie. Ze heeft heel wat veranderingen ondergaan om te zijn wat ze vandaag is: de democratie van de multinationals, een imperialistische democratie. Trouwens, de herdenking van de bestorming van de Bastille heeft ons met enkele prachtige tafereeltjes getoond hoe de burgerlijke democratie veranderd is in een imperialistische democratie. Mit- terrand, die de 200 jaar revolutie viert aan de zijde van Mobutu; dezelfde Mitterrand die op de feesten van 14 juli een heel gevolg hoogwaardigheidsbekleders die uit de Franse kolonies en neo-kolo- nies zijn overgevlagen, achter zich aansleept; Mitterrand tenslotte die Robespierre en Saint-Just uit de geschiedenis wegzuivert. En als je naar de TV-feuiHetons kijkt die Frankrijk gemaakt heeft in ’89, raak je ervan overtuigd dat Lodewijk XVI en koningin Marie-An- toinette de helden van 1789 waren. En het is in dit klimaat dat een bepaald soort ‘links’ hard uitvalt naar de ‘bureaucratische dictatuur* van de socialistische regimes, om aan te tonen dat ons politiek sys-

teem, weliswaar burgerlijk is, maar toch de beste incarnatie voorstelt van de Democratie. Een handige formule om de drie wezenlijke trekken van ons systeem van dictatuur van de burgerij te verbergen. In onze kapitalistische landen zijn de 'vrije' verkiezingen niet meer dan een scherm om de echte machtscentra te verbergen: de raden van bestuur van de multinationals, de hoogste cenakels van de staatsinstellingen. Het parlement is niet meer dan een (vaak leeg) toneel waar tragikomische stukken worden opgevoerd. Het is zeker niet de plaats waar de echte strijd geleverd wordt tussen tegengestelde socio-economische belangen. Raymond Aron beweert dat in een pluralistisch regime "de macht een emanatie is van de strijd tussen de groepen en de ideeën".⁴ Maar wie kan zich nog illusies maken over het karakter van de 'vrije' verkiezingen zoals die georganiseerd worden in de Verenigde Staten, het grote bastion van de burgerlijke democratie? De republikeinse en de democratische partij groeperen sterk verschillende belangen en krachten, ze kanaliseren allerlei protest, maar ze doen dit onder de leiding en onder de onwrikbare heerschappij van de Amerikaanse grootburgerij. Er is strijd, er is kritiek en zelfkritiek, er zijn 'checks and balances', er is democratie, maar slechts binnen één klasse en vanuit éénzelfde uitgangspunt, namelijk de verdediging van de vrije onderneming en van het wereldimperialisme. De manier waarop de democratische en republikeinse leiders elkaar wilden overtreffen in 'patriottisme' tijdens de oorlog tegen Panama, zegt veel over dit eenstemmig pluralisme.

Onze 'democratie' is slechts een afgeleid produkt en eigenlijk een vrij marginaal produkt van drie fundamentele materialistische gegevens.

De multinationals en hun directe bondgenoten, de patroons van de middelgrote en kleine ondernemingen, bezitten alle produktiemiddelen en controleren zo de belangrijkste grondslagen van de sociale orde.

Ze beheersen alle belangrijke onderdelen van de staatsmachine, het dwanginstrument dat ontworpen is om de bestaande economische orde te verdedigen.

Ze beheersen de ideologische apparaten (onderwijs, media, kerk) die de kapitalistische orde rechtvaardigen en die deze orde opleggen als een "natuurlijke" orde.

Deze democratie heeft diep wortel geschoten in de dikke laag kapitalistische ondernemingen in ons land. Deze democratie is niet te scheiden van de geschiedenis en van de actuele realiteit van het im-

perialisine. Zolang er geen belangrijke krachten zijn die de fundamenteën van het kapitalisme frontaal willen aanvallen, zal de burgerlijke dictatuur zich liberaal, pluralistisch en democratisch voordoen. Deze democratische façade heeft ook een bijzonder voordeel. Ze verbergt de systematische spionage die wordt uitgevoerd op alle krachten die zich verzetten tegen het systeem, ze verbergt het infiltratiewerk, het controleren van de activiteiten van links, een bespooring die hier op veel grotere schaal gebeurt dan men het zich kan veroorloven in eender welke openlijke dictatuur in een Derde Wereldland. Maar vanaf het moment dat er zich een diepe crisis voordoet of dat het regime zich in een buitenlandse oorlog waagt (de Falklandoorlog, aanvallen op Libië, agressie tegen Panama) vegen uitzonderingsmaatregelen alle democratische schijn weg.

Sinds 1981 hebben we heel wat ‘progressieven’ gezien die, in het zog van Mitterrand, deze waarheden verwierpen als zijnde te elementair. Met grote teugen hebben ze het anticommunisme gedronken dat onze media dagelijks verspreiden en ze zijn de fouten en de vales van de socialistische landen in die mate gaat haten, dat ze erdedigers van onze democratie zijn geworden. Ze geven toe dat dit systeem niet perfect is, maar ‘de mensheid heeft nog niets beters ontdekt’.⁵ Dus, voorwaarts, onder de verlichte leiding van Tonton François. En laten we enkele kleine details vergeten: de Franse kolonies, de neo-kolonies die door onze troepen beschermd worden, de versterking van de Franse multinationals, enkele kleine oorlogen in Tsjaad, in het Midden-Oosten en elders waar de plicht tot inmenging ons roept.

Een kenmerk van de actuele burgerlijke democratie is dat ze zich voordoet als een imperialistische democratie. De ware aard van ‘onze’ democratie toont zich het best in de politieke, economische en sociale werkelijkheid in de Derde Wereld. Men doet ons geloven dat in de geïndustrialiseerde landen intelligente en ijverige mensen leven die door hun hardnekkig volgehouden werk het welzijn en de democratie hebben veroverd. Naast dit paradijs is er de immense woestenis van de Derde Wereld, waar de economische ontwikkeling nog niet begonnen is en waar vaak bloeddorstige despoten, die eigen zijn aan minder ontwikkelde samenlevingen, de plak zwaaien.

In werkelijkheid is onze wereld, de imperialistische wereld althans, één dorp geworden, en ook zijn meest ellendige wijken zijn afhankelijk van de gemeenteraad waarin, onder de bedrieglijke schijn van oude wijzen, de multinationals zetelen. Het neokolonialisme in Afrika, Latijns-Amerika en Azië is niets anders dan de po

litieke en economische dictatuur van ‘onze’ grootburgerij, die haar wil oplegt via plaatselijke ‘meestergasten’: presidenten, hoge functionarissen, bankiers, grote ondernemers en handelaars van de Derde Wereld. Wie het ware gelaat van ‘onze’ democratie wil zien, moet kijken naar de bloedbaden, de volkerenmoorden, de staatsterreur die ze organiseert, superviseert en rechtvaardigt in El Salvador, Peru, Mozambique, Zaïre, Palestina, Turkije, de Filippijnen en Indonesië. In bijna alle Derde Wereldlanden zijn de kaders van de officiële repressiediensten opgeleid en getraind in het Westen. Vaak staan ze onder directe supervisie van hoge officieren die rechtstreeks uit de ‘vrije’ wereld komen. De doodseskaders, die het vuile werk doen, de vuile moorden plegen, maken bijna allemaal deel uit van die officiële diensten en staan onder leiding van westers extreemrechts, een respectabel onderdeel van ‘onze’ democratie. De legale en illegale moordpartijen in Afrika, Latijns-Amerika en in Azië worden beschermd door de plaatselijke politici, die hun opleiding kregen aan onze universiteiten van ideologen die les geven in de democratie en die kaderscholing volgden bij onze democratische partijen. Duarte, Cerezo Arevalo, Hassan II en Aquino zijn allemaal produk- ten van ‘onze’ democratie. In de Derde Wereld zien we het best d’ ‘onze’ democratie een systeem is van staatsterreur en van penr nente volkerenmoord.

Dit zijn zeer elementaire waarheden voor alle linkse mense Maar er volgt ook uit dat de volksdemocratie zich in de Derde Wereld alleen kan installeren als volksdictatuur tegen alle krachten van de ‘imperialistische democratie’. Het Nicaraguaanse volk betaalt momenteel een zeer hoge prijs omdat het dit vergat en omdat het een ‘democratie voor allen’ aanvaardde, wat op termijn moet leiden tot een overwinning van de reactionaire krachten die de steun van alle economische, politieke en militaire krachten uit de imperialistische wereld genoten.

Lenin, Stalin en de dictatuur van het proletariaat

De eerste manufactures, kiemen van de Europese industriële samenleving, zijn ontsproten uit de volkerenmoorden in zwart Afrika en Indiaans Amerika. De ontdekking van het rijk van de Inka’s en de Azteken door de Europese ‘beschavers’ heeft het leven gekost aan 60 miljoen inboorlingen. En bracht natuurlijk ook tonnen goud en zilver op. Vanaf het begin van de zestiende eeuw hebben Europese handelaars tussen de 100. 000 en 200. 000 zwarten gevangen geno

men en verkocht. Tientallen miljoenen mensen in Azië en Afrika zijn gestorven ten gevolge van de koloniale veroveringen van de laatste eeuw. Deze veroveringen hebben de plaatselijke samenlevingen totaal verstoord, hongersnoden veroorzaakt, ongekende ziekten verspreid en opium en alcohol ingevoerd. De industriële revolutie in Europa tijdens de achttiende en negentiende eeuw ging gepaard met de gewelddadige verdrijving van miljoenen boeren van hun land, met 12 tot 15 uur dwangarbeid per dag door kinderen en vrouwen. De Europese burgerlijke staten hebben zich in de Eerste Wereldoorlog gestort om de kolonies te herverdelen. Tien miljoen arbeiders hebben deze rivaliteit tussen kolonisatoren met hun leven betaald.

Ten overstaan van deze werkelijkheid kon het socialisme alleen ontstaan en standhouden als de dictatuur van het proletariaat die alle volkslagen verenigde tegen de burgerij.

Om die reden kunnen we stellen dat in de huidige context van 'imperialistische democratie', de fundamentele ervaring van Lenin en Stalin een zeer specifieke betekenis krijgt voor de volkeren die zich willen bevrijden van de imperialistische onderdrukking. Chili 1973 en Nicaragua 1990 zijn hiervan negatieve bewijzen. Cuba, China en Noord-Korea, die tot op heden trouw blijven aan het socialisme, verdedigen deze fundamentele ervaring van de bolsjevistische partij.

De Russische arbeiders en boeren, die de eeuwenoude onderdrukking van de tsaren ondergingen, hebben een zeer hoge prijs betaald in de Eerste Wereldoorlog: ongeveer 3 miljoen slachtoffers. Uit deze ondraaglijke onderdrukking hebben de bolsjevieken de energie, de moed en de noodzakelijke vastberadenheid geput om de socialistische revolutie te leiden en de burgerlijke dictatuur met geweld te breken. De grond en de produktiemiddelen werden openbaar bezit en de onderdrukkende tsaristische staatsmachine werd systematisch ontmanteld en vervangen door een staat van arbeiders en boeren.

De tsaristische krachten en de reactionaire klassen hebben een golf van witte terreur ontketend tegen het socialisme. Ze werden daarbij geholpen door de Engelse, Franse en Tsjechoslowaakse interventielegers. Alléén tegen de wereld zijn de bolsjevieken er in geslaagd om de grote massa's van de boerenbevolking achter de arbeidersklasse te krijgen en hebben ze een volksterreur georganiseerd tegen hun vijanden. Tijdens deze vuurdoop heeft het bolsjevisme diep wortel geschoten bij de arme boeren. Zonder deze onvermurwbare rode terreur zou er geen socialisme in Rusland geweest zijn en

zou de witte terreur het tsarisme, dat bastion van de reactionaire krachten van de wereld, opnieuw aan de macht hebben gebracht.

Lenin heeft de basisprincipes van de socialistische opbouw onder de dictatuur van het proletariaat uitgewerkt. Hij stierf in 1924, toen het werk nog maar pas begonnen was. Tussen 1924 en 1953 werd de bolsjevistische partij geleid door kameraad Stalin. Deze heeft grotendeels de plannen van Lenin uitgevoerd. Dankzij een nooit eerder geziene heldenmoed van het volk heeft de Sovjetunie een socialistische industrie en landbouw opgebouwd. Stalin was niet zo geniaal als Lenin. In moeilijke en ingewikkelde nationale en internationale omstandigheden heeft hij soms fouten gemaakt die Lenin waarschijnlijk had weten te vermijden. Maar onder zijn leiding hebben de bolsjevistische partij en het sovjetvolk de meeste van de taken uitgevoerd, die Lenin hen had nagelaten.

De verwezenlijkingen van het dictatuur van het proletariaat in de Sovjetunie tussen 1924 en 1953 hebben de gehele wereldsituatie dooreengeschud en de internationale krachtsverhoudingen fundamenteel veranderd. Zij die blij geven van misprijzen en haat tegenover deze verwezenlijkingen verbergen onder hun 'antistalinisme' of onder hun ijle bespiegelingen over een ideale wereld, een aversl tegen reëel bestaand socialisme dat strijdt, incasseert, struikelt, ma vooruitgaat. Tussen 1921 en 1941 is de bolsjevistische partij erin geslaagd een socialistische industrialisatie door te voeren die het mogelijk heeft gemaakt stand te houden tegen de fascistische legers. Dankzij de culturele revolutie heeft ze een leger van competente en politiek bewuste technici en specialisten gevormd, die de oorlogspanning hebben geleid. De collectivisering van de landbouw heeft op het platteland de spontane tendens van differentiatie tussen de klassen gestopt en verhinderd dat een rijke boerenklasse zich zou ontwikkelen. Dit was trouwens één van de grootste binnenlandse bedreigingen voor het socialisme. Het aantal leden van de bolsjevistische partij is gestegen van 250.000 in 1918 tot 2.500.000 op de vooravond van de oorlog. De partij heeft heel het antifascistisch verzet omkaderd en geleid met een onwankelbare wil.⁶ Na de oorlog hebben Stalin en de partij de heropbouw van het vernielde land geleid; de index van de industriële produktie steeg van 1.085 punten in 1940 tot 1.713 in 1950.⁷ Vanaf de jaren '20 tot de jaren '50 heeft de bolsjevistische partij een belangrijke rol gespeeld in de versterking van de internationale communistische beweging. Het bestaan zelf van de Sovjetunie heeft een tweede overwinning van wereldomvattende betekenis mogelijk gemaakt: de Chinese socialistische revo

lutie. Het slagen van de opbouw van het socialisme in de Sovjetunie en het vasthouden aan een buitenlandse politiek van onafhankelijkheid en vrede, hebben een impuls gegeven aan de dekolonisatiebeweging in Afrika en Azië.

De doorbraak van de sociaal-democratische stellingen

Het lijkt ons noodzakelijk deze realiteiten in herinnering te brengen om de gebeurtenissen in Oost-Europa te benaderen. En wel omdat vandaag de dag de opvattingen van het burgerlijke socialisme en het reactionaire socialisme, die in 1848 in het Communistisch Manifest werden gehekeld, de Europese linkerzijde in sterke mate domineren. We willen Ceaucescu niet kritiseren in gezelschap van het burgerlijk socialisme dat “het proletariaat oproept de huidige samenleving te ten bestaan en de hatelijke gedachten over die maatschappij af te ggen”.⁸ Ten aanzien van de socialistische samenleving worden de Europese progressieve milieus gedomineerd door contrarevolutionaire stellingen die in de jaren '20 en '30 zijn uitgewerkt door de sociaal-democratie, die de imperialistische oorlog van '14 - '18 heeft gerechtvaardigd, die de arbeidersopstanden heeft neergeslagen in Duitsland en die met hand en tand het koloniaal systeem heeft verdedigd. Hun leider Karl Kautsky hield in 1930 een pleidooi voor ‘een democratische revolutie’ tegen de ‘sovjetaristocratie’. Hij hoopte snel ‘boerenopstanden’ te zien tegen ‘het fascistische verval van het bolsjevisme’. Zijn programma was gebaseerd op ‘onze democratische eisen voor allen’, ‘de zuivere democratie’. Als aanhanger van het meerpartijenstelsel pleitte hij voor het omverwerpen van de bolsjevistische partij en voor een machtsgreep door een coalitie van sociaal-democraten en burgerlijke democraten om zo ‘een democratische, parlementaire Republiek op te richten’.⁹

Het is opvallend dat dit anticommunistisch programma woord voor woord terug te vinden is in de contrarevolutionaire bewegingen die China en Roemenië gekend hebben in 1989.

Nadat de meerderheid van de communistische partijen in West-Europa sinds het einde van de jaren '50 is overgestapt naar het kamp van de gevestigde orde, zijn er nog maar weinig politieke organisaties en intellectuelen te vinden die tegen de stroom van het dominante imperialisme durven ingaan en de historische ervaring van de dictatuur van het proletariaat durven verdedigen. Bijna alle anti

communistiche stellingen die in de jaren '20 circuleerden in clericale, liberale, sociaal-democratische en fascistische milieus worden vandaag als vaststaande feiten beschouwd door de reformistische linkerzijde. De methode van de klassenanalyse werd in het beste geval vervangen door moraliserende demagogie en in het slechtste geval door een lofrede op de imperialistische samenleving. Het type-voorbeeld hiervan vormen de collectivisering en de uitzuivering die door de bolsjevistische partij georganiseerd zijn in de jaren '30. "Misdaden van Stalin", roepen al diegenen uit die de bevrijdingsstrijd van de onderdrukte klassen haten.

In 1928 telde de Sovjetunie 7% landloze boeren, 35% arme boeren, 53% middelrijke boeren en 5% rijke boeren, de koelakken, die 20% van het verhandelbare graan bezaten.¹⁰ De spontane evolutie versterkte de koelakken die, door hun groeiende controle op het graan dat bestemd was voor de handel, de steden konden uithongeren en de socialistische industrialisatie saboteren. De collectivisering was de enige oplossing. Tijdens die collectivisering barstte de eeuwenoude haat van de arme en middelrijke boeren tegenover de koelakken los. De bolsjevistische partij had op het platteland slechts 200.000 leden en stond er dus zeer zwak. De klassenstrijd die georganiseerd werd door de arme en de middelrijke boeren was de bepalende factor van de collectivisering.¹¹ De collectivisering voltrok zich door een heruitgave van de burgeroorlog op het platteland. De rijke en reactionaire boeren vermoordden een groot aantal kaders van de Partij en leiders van de arme boeren. Ze slachtten de veestapel af om de collectieve economie te saboteren. De terreur die de arme boeren uitoefenden op de koelakken, was voor een groot deel een onvermijdelijke reactie op de eeuwen van onderdrukking.

De uitzuivering van de partij en van de staatsorganen, die Stalin organiseerde tussen 1936 en 1940 was noodzakelijk in het vooruitzicht van de fascistische agressieoorlog. Maar in deze bijzonder moeilijke en bittere strijd kwamen ook fouten voor. Enkele daarvan waren onvermijdelijk in zo'n complexe strijd. Andere waren het gevolg van verkeerde analyses en van willekeur.

Stalin had begrepen dat de verscherping van de internationale conflicten en de dreiging van een aanvalsoorlog tegen de Sovjetunie een heel bijzonder karakter gaf aan de politieke strijd binnen de Partij. Hij wist dat Nazi-Duitsland en de andere imperialistische landen veel spionnen, saboteurs en provocateurs naar de USSR zouden sturen in het vooruitzicht van een conflict op wereldschaal. De overblijfselen van de uitbuitende klassen en de oude reactionairen zou

den zich onvermijdelijk proberen te wreken op het socialisme en zich daarvoor met de imperialistische 'bevrijders' krachten verbinden. Opportunisten en defaitisten die lid waren van de partij maar onder de indruk waren van de verpletterende 'superioriteit' van het imperialisme, konden in contact komen met de vijand. Het economisch succes van de Sovjetunie had de waakzaamheid van sommige bolsjevieken ondermijnd. Ze hadden zich volledig geconcentreerd op de economische problemen en de klassenstrijd verwaarloosd.¹² Stalin heeft een zeer ruime volksmobilisatie georganiseerd om de nodige zuiveringen uit te voeren. Hij stelde zeer hoge eisen aan nieuwe partijleden wat betreft hun toewijding aan het socialisme, hun opofferingsgeest, hun doorzettingsvermogen bij het werk en de discipline.

In de loop van de uitzuiveringen werden bepaalde organisatorische fouten begaan: het gebeurde dat de regels van het democratisch centralisme niet werden gerespecteerd, dat de willekeur een degelijk onderzoek verving, de politiediensten werden op sommige momenten onttrokken aan de controle van de partij. Dit leidde tot politieke fouten. De repressie nam een te grote uitbreiding. De doodstraf werd in vele gevallen toegepast waar ze niet gerechtvaardigd was. De strijd voor de uitzuiveringen was echter bijzonder moeilijk omdat de complotters systematisch en met de grootste zorg hun ware standpunten en bedoelingen verborgen. De doodstraf was noodzakelijk voor verraders van het slag van Trotski en voor opportunisten die zich tegen de Partij hadden gekeerd zoals Boukharin. Zij was niet gerechtvaardigd tegen echte bolsjevieken zoals Piatnitsky en Eikhe, die zich enigszins verzoenend opstelden tegenover mensen als Boukharin. In 1939 nam het Centraal Comité een rapport van Beria aan waarin overdrijvingen inzake de zuiveringen werden gekritiseerd en rechtgezet; er werd ook op gewezen dat geïnfiltreerde nazi-agenten ertoe hadden bijgedragen om, via overdreven strijd, echte bolsjevieken terecht te stellen en zo ontreddering te zaaien in de Partij.

Maar de vuurproef van de antifascistische oorlog heeft aangetoond dat er zeer weinig collaborateurs waren in de Sovjetunie. Dit in tegenstelling met alle andere landen ter wereld. Stalin voorspelde terecht dat de opportunisten in West-Europa zich zouden aansluiten bij de Nazi's. In België hebben Hendrik De Man, voorzitter van de socialistische partij, Victor Grauls en Achille Van Acker, twee van zijn belangrijkste leiders, officieel hulde gebracht aan de bevrijding door Adolf Hitler. In Frankrijk heeft de meerderheid van de sociaal-democraten gestemd voor het verlenen van volmachten aan de collabo-

rateur Pétain. Mensen die uit de communistische partij waren gezet, Jacques Doriot, Pierre Celor en Henri Barbé, zijn de leiders geworden van de Parti populaire français, de fascistische partij.¹³

Van Chroesjtsjov tot Ceaucescu: 35 jaar revisionisme

35 jaar geleden verscheurde een scherp en hevig debat de interne eenheid van de communistische beweging. De linkerkzijde, geleid door Mao Zedong en Enver Hoxha, bevestigde dat alle wezenlijke ideeën en ervaringen van Lenin en Stalin behouden moeten worden, terwijl sommige fouten moesten worden verbeterd. De rechterzijde, geleid door Chroesjtsjov, beweerde dat Stalin het socialisme vervalst had en dat er een grondige koerswijziging moest komen om een nieuw etappesocialistische samenleving te geven. Gedurende 35 jaar hebben Chroesjtsjov, Khrushjov, Togliatti, later opgevolgd door Dubcek, Ceaucescu en Gorbatsjov, heftig uitgesproken tegen het stalinisme, de dictatuur, het dogmatisme, de orthodoxie, het sectarisme en het rigide denken. Ze beloofden vernieuwing, creatieve ideeën en een terugkeer naar het leninisme en het democratisch socialisme. Vandaag zijn we getuige van de vervulling van al deze hoogdravende beloften. In het Oostblok, de Sovjetunie en Roemenië, maken we het onherstelbare failliet van de revisionistische stroming. Deze demagogische stroming is uitgegleden op het herstel van het kapitalisme en de integratie in de imperialistische wereld.

In 1956 begon Chroesjtsjov met te zeggen dat het imperialisme sterk verzwakt was. Het was niet langer in staat grote aanvalsoorlogen te beginnen en zijn agressieve karakter was veranderd. Hij zei dat de Sovjetunie vriendschaps- en verbindingsverbanden wilde met de Verenigde Staten om zo de veiligheid van de volkeren te verzekeren. Dit was het begin van de collaboratie met de onderdrukkende en agressieve kracht in de wereld. Chroesjtsjov ging nog verder en beweerde dat het voor de volkeren van de Derde Wereld niet langer noodzakelijk was om anti-imperialistische volksbewegingen te organiseren en te verdiepen. In de Derde Wereld landen konden zich nu in een versneld tempo ontwikkelen dankzij de economische hulp van de Sovjetunie. Nog altijd volgens Chroesjtsjov kon het kapitalisme in de imperialistische metropolen zich op vreedzame wijze, via de parlementaire weg, veranderen in

het socialisme, gezien de aanhoudende verzwakking van het kapitalisme. Opschepper Chroesjtsjov riep dat het socialisme in de Sovjetunie en in Oost-Europa de definitieve overwinning had behaald en dat daardoor het herstel van het kapitalisme onmogelijk was geworden. De voorspelling van een ezel, uitgesproken in 1961. En uit deze stelling volgde logischerwijze dat de dictatuur van de werkende massa's niet langer een noodzaak was. Chroesjtsjov predikte de democratie voor heel het volk, burgerlijke krachten inbegrepen. En aangezien de uitbuitende klassen waren verdwenen, was het niet meer nodig om tegen hun verzet en sabotage te strijden. Onder het socialisme de klassenstrijd willen voortzetten stond gelijk met het prediken van repressie en willekeur. Het was een permanente belemmering voor de democratie. Chroesjtsjov begon dus over humanisme en universele waarden van de mensheid te praten. De ideeën van de grootburgerij en hun levensstijl kwamen in de mode. Aangezien de partij geen klassenstrijd hoefde te voeren, werd ze de partij van heel het volk. Corrupte elementen, die privileges zochten en zich op illegale manier verrijkten, klommen op in de partij en liepen liet langer het risico uit de partij gezuiverd te worden.¹⁴

Lenin en Stalin hebben het socialisme opgebouwd in een periode van 36 jaar. Chroesjtsjov, Brezjnev en Gorbatsjov hebben 36 jaar nodig gehad om de marxistisch-leninistische principes, die van de USSR de eerste socialistische staat in de wereld maakten, weg te vegen. Wanneer de rechterzijde vandaag beweert dat de ineenstorting van het Oostblok het failliet van het 'stalinisme' bewijst, dan geeft ze blijk van een duidelijke intellectuele oneerlijkheid. De rechterzijde in de Sovjetunie, van Chroesjtsjov tot Gorbatsjov, heeft meer dan 30 jaar moeten vechten om zich van de revolutionaire principes van Lenin en Stalin te ontdoen.

Ceausescu volgde in wezen de revisionistische stellingen van Chroesjtsjov. De Roemeense CP had weinig ervaring in de revolutionaire strijd. Toen ze de macht overnam, dankzij de steun van het Rode Leger, steunde het socialisme op een zwakke basis. Nochtans kondigt Ceausescu in 1965 'de definitieve overwinning van het socialisme in ons vaderland' af evenals het 'verdwijnen van de uitbuitende klassen' en dus ook van de klassenstrijd... in een land waar het fascisme nog een zeer sterke invloed had.¹⁵ Het socialisme, dit wil zeggen: de dictatuur van het proletariaat, is de voortzetting van de klassenstrijd op een andere manier. Communisten die dit vergeten, zitten al op de gladde helling van het politieke verval. In elk geval, zowel de natio

nale als de internationale burgerij verliest deze waarheid nooit uit het oog en handelt ernaar op een constante en volhardende manier.

De kandidatenstage voor nieuwe partijleden werd afgeschaft. Arrivisten, reformisten en zelfs fascistten infiltrerden massaal in de partij. "Het voorstel om de kandidatenstage af te schaffen, berust op volgende essentiële wijzigingen in de structuur van onze maatschappij: de uitbuitende klassen werden geliquideerd; de arbeiders, de boeren, de intellectuelen en andere werkers (...) werken nauw samen en zetten de partijpolitiek vastberaden om in de praktijk; het politieke niveau van de volksmassa's, hun algemeen kennisniveau is verhoogd." ¹⁶ In 1959 telde de partij 750.000 leden. In 1965 was dit aantal verdubbeld en in 1989 telde de partij 3.850.000 leden. Verschillende burgerlijke en kleinburgerlijke stromingen konden zich rustig nestelen in de partij, omdat de partij niet langer de dictatuur van het proletariaat diende te verdedigen en de klassenstrijd te voeren in de complexe vormen die zij aanneemt in een socialistische maatschappij.

De voornaamste eis die aan de kaders werd gesteld was die van wetenschappelijke en technische bekwaamheid. "Wat een man op een leidende positie moet kenmerken, is de diepgaande kennis van de ontwikkeling van de activiteit in zijn beroepssector." ¹⁷ Vele technocraten, zonder revolutionaire overtuiging, zonder revolutionaire praktijk onder de massa en zonder engagement in de anti-imperialistische strijd, drongen de partij binnen.

En ondertussen verklaarde Ceaucescu dat 'de éénheid in de schoot van de Roemeense Communistische Partij onvernietigbaar is'. ¹⁸ Nog steeds in 1965 beweerde hij dat 'de RCP door het gehele volk gevolgd wordt met grenzeloze toewijding en vertrouwen'. ¹⁹ Dat betekent het laten varen van elke waakzaamheid in de nationale en internationale klassenstrijd. In de loop van de jaren '60 heeft Ceaucescu zonder nadenken toenadering gezocht tot de westerse kapitalisten. Hierdoor stond hij toe dat vele hoge kaders verleid werden door de levensstijl van de internationale grootburgerij. Terwijl Ceaucescu babbelde over het einde van de klassenstrijd breidden reactionaire en fascistische elementen hun invloed onder het volk uit met de efficiënte hulp van het imperialisme, onder andere op het vlak van de propaganda. Zo werd de partij op het niveau van de massa's volledig omsingeld door een herboren rechterzijde. In de partij zelf maakten de stromingen die de bureaucratisme en technocratie predikten en het samengaan met het kapitalisme aanprezen, zich meester van de meeste sleutelposities.

Wanneer zij over het Roemeense drama handelt, geeft de pseudo-linkerzijde, die zich genoegzaam heeft genesteld in de imperialistische democratie, geen enkele kritiek op deze essentiële stellingen van het revisionisme. Integendeel, ze ondersteunt ten volle de burgerlijke stellingen van Ceaucescu, maar kritiseert zijn 'repressie' tegen openlijke fascist en pro-imperialisten en zijn 'schendingen van de mensenrechten' tegen deze bekende reactionairen. Wij daarentegen nemen het Ceaucescu kwalijk dat hij de partij niet tot een strijdmachine en instrument voor de mobilisatie van de werkende massa's heeft gemaakt om het socialisme te verdedigen en om buitenlandse agenten, oude fascist en nieuwe burgerlijke krachten, die ontstaan zijn in de schoot van de partij en de socialistische staat, te onderdrukken.

Op het einde van zijn leven, oog in oog met de aanvallen van het imperialisme en de komplotten vanuit de Sovjetunie, heeft Ceaucescu geprobeerd terug te keren naar enkele essentiële principes van het socialisme. Op 20 december, na de contrarevolutionaire betogingen in Timisoara, verklaarde hij: "De gegevens waarover we beschikken, laten ons toe te verklaren dat deze terroristische acties georganiseerd en ontkend zijn in nauwe verbinding met de reactionaire, chauvinistische en imperialistische milieus en met de spionagediensten van verschillende landen. Het doel van deze provocerende antinationale acties is wanorde te veroorzaken, de politieke en economische situatie te destabiliseren, de voorwaarden te scheppen voor verbod van het Roemeense grondgebied, de onafhankelijkheid en de soevereiniteit van ons socialistisch vaderland te vernietigen. Het doel is Roemenië een stap achteruit te doen zetten en opnieuw onder vreemde overheersing te plaatsen en de socialistische ontwikkeling van ons vaderland te liquideren".²⁰

Hier maakte Ceaucescu een pertinente analyse. En het verloop van de feiten heeft de juistheid ervan aangetoond. Hieraan kunnen zijn eigen verantwoordelijkheid voor het verval en zijn onmacht tegenover de niet meer in te tomen antisocialistische krachten niets veranderen. Pseudolinks wierp ons meer dan eens in het gezicht: "Dus, jullie durven deze verklaringen van Ceaucescu, deze Vampier van de Karpaten, deze Zonnekoning, ondersteunen?" Ja, wij die tegenstanders zijn van het revisionisme van Ceaucescu en ons geen illusies maken over het feit of hij de situatie nog kon redden, durven bevestigen dat zijn laatste stellingnames, voor wat de belangrijkste punten betreft, overeenkwamen met de realiteit van de klassenstrijd. Op dezelfde manier bevestigen wij dat diegenen die in naam van de

‘vrijheid en de democratie’ de staatsgreep hebben gesteund, in feite het imperialisme en de Roemeense reactionaire krachten hebben geholpen om de laatste resten van het socialisme te liquideren.

Maar Ceaucescu was geïsoleerd in zijn eigen partij. Hij beschikte niet langer over de middelen om een situatie recht te trekken die hijzelf had laten verrotten. De vrucht was rijp. De goed geleide staatsgreep, vergezeld van een intoxicatiecampagne die zelfs de beste exploten van Goebbels overtrof, is op zeer weinig verzet gebotst.

‘Volkswuede’ en ‘totalitarisme’

Sommigen verwijzen naar de ‘massale volkswuede’ om het opzijzetten van Ceaucescu te rechtvaardigen. Volgens ons is dit een zeer aanvechtbare interpretatie van de gebeurtenissen. Het Roemeense regime hield op zich te verdedigen toen het van binnenuit totaal on-dermijnd was. De meerderheid van de kaders ging akkoord met het herstel van de kapitalistische vrijheid, die door de oppositie geëist werd. Zeer vaak nam deze ‘massale volkswuede’ clericale, chauv: nistische en anticomunistische tonen aan. Alle ideologieën die L de jaren '30 en '40 verantwoordelijk waren voor de ellende van de Balkanvolkeren. Wanneer deze ideologieën zich meester maken van de massa's, zal een marxist er altijd tegen vechten.

De snelheid waarmee het Roemeense revisionistische regime in elkaar stortte, laat toe om het ‘socialistisch totalitarisme’, het stokpaardje van de rechterzijde, naar waarde te schatten. Maar de analyse van ‘socialistisch totalitarisme’ laat ook zijn sporen na in de rangen van de linkerzijde. Zo hoort men de volgende stelling: In een socialistische regime worden economische en politieke macht vermengd; wanneer de leiders grote fouten maken, ontstaat er een bureaucratistische dictatuur die in zijn repressieve blindheid ergere dingen doet dan de westerse democratieën. De analyse van de ineenstorting, als kaartenhuisjes, van de Oost-europese regimes, weerlegt deze redenering.

De antivolkse repressie in het Westen heeft veel diepere historische wortels. Deze repressie heeft haar grondslagen in een aantal coherente en stevige ideologische, economische en politieke maatregelen. Ze beschikt over indrukwekkende technologische en wetenschappelijke middelen. De repressiekrachten hebben belangrijke reserves onder de fascist en de klassieke rechterzijde. En in het tijdperk van het imperialisme heeft de repressie een belangrijke

internationale dimensie. Zie hoe de burgerij de belangrijkste onderdelen van haar systeem zuivert van ‘mogelijke subversieve’ elementen door een zorgvuldige politieke, ideologische en sociale selectie. En vergelijk dit met de infiltratie van burgerlijke, antisocialistische en pro-westerse krachten in de hoogste rangen van de Roemeense Communistische Partij. De zo zwartgemaakte Stasi uit de DDR is in elkaar gestort na enkele banale processies. De Federale Bondsrepubliek daarentegen, waar de nazi-invloed nooit is verdwenen, zet elite-eenheden in om de linkerkzijde te bekampen en beschikt over supercomputers en laboratoria met spijttechnologie om de ‘vijanden van de vrijheid’ op te sporen.

Wanneer de fundamenteën van het kapitalisme in gevaar zijn, aarzelt geen enkele burgerlijke staat om tienduizenden, zo nodig honderdduizenden arbeiders te vermoorden. Denken we maar aan Duitsland in 1918, aan Hongarije in 1919, aan de contrarevolutie van Franco in Spanje, aan het fascisme van Mussolini en Hitler, aan de oorlog door Groot-Brittannië tegen het antifascistische Griekenland in 1944-1949. De repressie onder Ceaucescu kan niet vergeleken worden met de systematische terreur die de Amerikaanse politie sinds decennia organiseert in de zwarte getto’s, noch met de Britse terreur in Noord-Ierland. Om een ex-CIA-agent die president van Panama was geworden, te vangen, heeft het Amerikaanse leger niet gearzeld 5000 burgers te vermoorden. Volgens recente onthullingen was het de CIA die in 1965 alle voorbereidingen had getroffen voor de slachting van 500.000 ‘communisten’ in Indonesië. Dit omdat ze de neokoloniale orde bedreigden. Wanneer zijn belangen in een land van de Derde Wereld worden bedreigd, staat het imperialisme klaar om op massale schaal te moorden. Wat zou er dan wel niet gebeuren, moesten de arbeiders het gemunt hebben op het hart van het imperialisme in de metropolen.

Ceaucescu versus Kohl en Thatcher

Om het wegglijden naar de stellingen van de ‘strijders van de vrijheid’ aanvaardbaar te maken, zegt men ons: “Het beeld van Ceaucescu als bloeddorstig tiran is niet ongefundeerd. De massa’s werden onderdrukt en kenden zwarte armoede. Het socialisme was niet meer dan een wansmakelijke fictie.”

Volgens ons vinden de antisocialistische campagnes van de burgerij nooit hun basis in de reële problemen die de massa’s in een so

cialistisch land kunnen hebben. Deze campagnes geven vooral blijk van klassehaat, afkeer van de idee van arbeidersmacht en blind verzet tegen eender welke socialistische ervaring. Rechtse literatoren spuwen hun gal naar alle communistische regimes, ook wanneer niets hun anticommunistische hysterie kan rechtvaardigen. Opportunisten beweerden dat de ‘werkelijke fouten’ van Ceaucescu de basis vormden voor de beschuldigingen die gelanceerd werden in de media. Welnu, Ceaucescu was nog maar pas vermoord, of Fidel Castro werd van dezelfde zaken beschuldigd. Opportunisten die gebogen zijn voor de rechtse wervelstorm en die meehuilden met de wolven dat Ceaucescu een tragische gek, een archeo-stalinistisch fossiel was, gaven mee voedsel aan een agitatie die tot doel heeft alle progressieve en socialistische regimes in Albanië, Cuba, Noord- Korea, Angola, Mozambique, Vietnam en Laos omver te werpen. *ABC*, een Spaanse extreem-rechtse krant, somde al deze landen op en schreef: “Het succes van de Roemeense volksrevolutie heeft paniek gezaaid in alle andere communistische dictaturen”. Het is nuttig te vermelden dat vele kranten over de hele wereld, die in december ’89 de volle anti-Ceaucescuhysterie onder woorden brachten, hun kogels op Cuba hebben gericht. *ABC* gaat als volgt verder: “Zoals Ceaucescu, kan Castro alleen door het leger omvergeworpen worden. Dit omdat hij zeer nauwgezet alle mogelijkheden om politieke groeperingen te vormen, heeft weggevaagd onder zijn archeo stalinistische dictatuur. Vandaag is één van de twee dood. Alleen d tragisch absolutistische gek, de dictator van Havana, blijft no over”.²¹ *La Libre Belgique* gebruikte dezelfde bewoordingen toen zij op 28 december over Castro sprak: “Een ouderwordend potentiaat, die iedereen die kritiek op hem heeft in de gevangenis gooit. “

Onder de indruk van de anticommunistische campagne zijn sommigen steun gaan geven aan de rechterzijde en het imperialisme in Roemenië en dit ‘in naam van het socialisme’. Ze riepen: Maar we kunnen toch Ceaucescu toch niet steunen! Sommigen van hen steunden ook Thatcher tijdens de Falklandoorlog, omdat ze ‘toch niet aan de kant konden staan van de Argentijnse fascistische generaals’. Ze steunden ook Bush tijdens de Amerikaanse invasie in Panama, omdat ze ‘toch niet in gezelschap wilden zijn van een dictator als Noriega’. Wat ons betreft, we ‘steunen’ Ceaucescu niet, in die zin dat we sinds ’68 altijd gevochten hebben tegen het revisionisme. Maar we verdedigen Ceaucescu en het Roemeens socialisme (on- dermijnd en stervend door de revisionistische ziekte) tegen de eind- bestorming van de pro-imperialistische rechterzijde (van de sociaal

democraat Roman tot de clericaal-liberale Doina Comea) en het westers imperialisme. Voor hen die het herstel van de dictatuur van het proletariaat wensen, bood het Roemenië van Ceaucescu een beter werkterrein dan een Roemenië dat opnieuw gekoloniseerd is door het Franse en Duitse imperialisme. Onder Ceaucescu was de Roemeense industrie genationaliseerd en behield het land zijn onafhankelijkheid. De marxistisch-leninisten die zich tegen het revisionisme verzetten, konden in de partij zelf ideologisch en organisatorisch werk doen. De geschiedenis heeft getoond dat de marxistisch-leninisten te zwak waren, dat een revolutionair herstel niet meer mogelijk was en dat de nederlaag voor de aanval van de rechterzijde onvermijdelijk was geworden. De strijd om opnieuw een revolutionaire communistische partij op te richten zal lang en moeilijk zijn. Maar geen enkele communist, die naam waardig, kan de zwakte van de marxistisch-leninistische krachten gebruiken als excuus om over te stappen naar de rechterzijde en het imperialisme.

Xfgehakte handen, opengereten buiken, leeggezogen lijken

Het is nuttig even te blijven stilstaan bij enkele kenmerken van de hevige klassenstrijd in Roemenië in december '89.

Veel antikapitalistische militanten hebben zich laten beïnvloeden door de stortvloed van desinformatie die ons aangaande Roemenië heeft overspoeld. Nochtans is een dergelijk soort campagne niet nieuw. Zij had voor progressieve mensen dan ook geen verrassing moeten zijn. Militaire specialisten hebben tientallen boeken geschreven over de NAVO-doctrine, waarin zij stellen dat de desinformatie even belangrijk is als de oorlogsvoering met zware artillerie. Kolonel Roger Trinquer, specialist in de anticommunistische oorlogsvoering, verwoordde het als volgt: "Vandaag is de oorlog een geheel van acties van allerlei aard: politieke, sociale, economische, psychologische, gewapende enz., die de omverwerping van de gevestigde macht in het land beogen."²²

Bij elke belangrijke strijd zijn de feiten, die de imperialistische media ons aanbieden, samengesteld uit een goed doordachte mengeling van leugens, halve waarheden en waarheden. Joseph Smith, één van de grootste experts in 'black propaganda' of zwarte propaganda (dat wil zeggen de wetenschap van de leugen), legt in zijn autobiografie uit hoe hij gedurende jaren gebruik heeft gemaakt van

‘mijnheer Li, de beste journalist van Singapore’, om in de hele wereld valse informatie te verspreiden die het klimaat heeft voorbereid voor de Amerikaanse invasie in Vietnam. Maar volgens Smith is op overtuigende manier liegen niet eens de grootste verdienste: “Zeggen dat de communisten slechteriken zijn, dat is maar gebazel. Slechte daden stellen, vermomd als communisten, dat is pas een manier om echt geloofwaardig over te komen”.²³

Waarom herinnerden de progressieven zich deze bekenenissen niet op het moment dat de desinformatiemolen over Roemenië begon te draaien? We denken aan een episode uit de antifascistische oorlog in Griekenland. Richter vertelt hierover in zijn uitstekende werk over de Griekse burgeroorlog. De nazi’s verklaarden dat de Griekse partizanen hun gevangenen martelden en de ogen uitstaken. Aan de internationale pers toonden ze hele emmers vol ogen die de communisten bij hun slachtoffers hadden uitgerukt. Deze onthulling maakte diepe indruk. Het heeft maanden geduurd voordat het bedrog van de nazi’s bekend gemaakt werd. De nazi’s hadden de ogen uit lijken gehaald die ze voor de gelegenheid hadden opgegraven.

Wij herinnerden ons de grondregels van de psychologische oorlogvoering, die worden onderwezen in de imperialistische legers, toen we op 24 december 1989 naar de TV-beelden keken van het massagraf in Timisoara met zijn 4.630 lijken. Dokters van de Parti van de Arbeid van België hebben deze foto’s zeer aandachtig bekeken. Ze zijn vrij vlug tot de vaststelling gekomen dat het hier om et opgezette zaak ging. Ze waren de eersten om de zaak openlijk te om krachten. Welnu, iedere echte linkse had tot deze vaststelling kunnen komen. Maar de psychologische oorlogvoering heeft precies de bedoeling om een hysterisch anticommunistisch klimaat te scheppen waarin mensen zien wat hen gezegd wordt te zien en geloven in de waarheidsgetrouwheid van wat een opgezette leugen is. En dit heeft geweldig goed gewerkt in december ’89 in verband met Roemenië.

Wilfried Martens, de Belgische eerste minister, bevestigde op 24 december 1989 in de BRT-uitzending ‘De Zevende Dag’: “Er zijn 12.000 doden gevallen in Timisoara. “Hij was hiervan vast overtuigd. Nu weten we dat er 90 doden zijn gevallen in Timisoara, waaronder een aantal communisten. Dit is een overdrijving met factor 133. Stel je even voor dat iemand van de linkerzijde op TV zou komen verklaren dat er bij de Amerikaanse invasie in Panama 665.000 doden zijn gevallen. Nochtans gaat het hier over eenzelfde overdrijving: factor 133. Volgens de huidige schattingen zijn er minimaal 5.000 slachtoffers gevallen in Panama. Maar de regels van de

psychologische oorlogsvoering leren dat de schade van een imperialistische militaire operatie niet moet worden vermenigvuldigd met 133, maar gedeeld door, laat ons zeggen, twintig. Het aantal slachtoffers van de Amerikaanse terreur in Panama daalt dan van 5.000 tot 250.²⁴

Toen de intoxicatieoorlog echter goed was losgebroken, waren 12.000 lijken te prozaïsch. Dankzij wat fantasie heeft men ons de Waarheid als volgt gebracht: “Alleen al in Timisoara zijn er 12.000 doden, op wreedaardige wijze vermoord. Veel van hen zijn met kokend water overgoten en begraven”.²⁵

Feitelijk hebben we hier te maken met één van de meest interessante kenmerken van de westers beschaving en haar ‘democratie’. Het werd al tientallen keren in het licht gesteld sinds het moment dat dappere christenen in Amerika de Indiaanse bevolking uitmoordden: de afschuwwekkende bloedbaden, door kolonistoren en imperialisten georganiseerd, worden verstoort, verborgen of gewoon ont- .end, maar diezelfde kolonistoren en massamoordenaars antaseren er zonder ophouden op los over denkbeeldige bloedbaden die door hun slachtoffers aangericht zouden zijn.

Op 27 december 1989 liep de westerse pers over van stinkende verzinsels. *Blik* titelt: “De prijs voor de vrijheid: 100.000 doden?” en *Le Journal et Indépendance* echode: “70.000 doden en 300.000 gewonden. De prijs voor de vrijheid”. Hierop volgden verhalen over de moordenaars van de Securitate die je kippevel deden krijgen. Eugène Ionesco, een dramaturg van Roemeense afkomst met een middeleeuws gedachtengoed, viel heftig uit tegen: ‘De Rode Khmers, de Nazi’s van de Securitate. ‘En al deze slachtingen bevestigen hem in zijn overtuiging dat ‘de communisten uit het Roemeense leven moeten verdwijnen.’²⁶ En zo komen we terug op de zuivere kern van de imperialistische propaganda: janken over denkbeeldige bloedbaden om aan te sporen tot echte moordpartijen.

Alle beweringen die we hebben vermeld in het begin van dit hoofdstuk, zijn letterlijk overgenomen uit *La Libre Belgique*. Achteraf bleken ze allemaal vals te zijn. Hetzelfde geldt voor de ‘informatie’ over de onderaardse gangen in heel Boekarest vanwaaruit de mannen van Securitate plots konden opduiken, over het water dat de communisten vergiftigd zouden hebben, over de tussenkomst van Palestijnse en Libanese ‘huurlingen’, over de weeskinderen die Ceaucescu opgeleid zou hebben tot moordmachines, over de vernietiging van het centrum van Sibiu, over het konvooi van 40 helikopters dat Ceaucescu ter hulp zou zijn gevlogen, over de hongersnood

in bepaalde delen van Roemenië.²⁷ Allemaal leugens. En voortbouwend op die leugens kon Le Pen uitvliegen tegen ‘het communisme, dat beestachtig en crimineel systeem’. Maar erger nog, deze intoxicatie op grote schaal heeft ecologisten, sociaal-democraten en Derde Wereld-activisten ertoe aangezet de woorden van deze fascist te onderschrijven. In de Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers keurden de 133 aanwezigen op 9 februari 1990 unaniem volgende tekst goed: “De Kamer van Volksvertegenwoordigers verheugt zich over het feit dat de volksrevolutie van 22 december 1989 geleid heeft tot de val van de Roemeense dictator Ceaucescu; herinnert eraan dat de volksrevolutie tot doel had een einde te maken aan een echt totalitair regime dat gedomineerd werd door de communistische partij, waaronder op constante wijze de mensenrechten werden geschonden, waaronder de minderheden onderdrukt werden en waaronder de vrijheid en de democratie niet bestonden”. Annemans, een kleine Vlaamse Le Pen, verheugde zich over deze unanimiteit en merkte terecht op dat “vroeger deze stellingen alleen door de rechterzijde werden geuit”.

Deze psychologische oorlog tegen het Roemenië van Ceaucescu, dit systematisch, georchestreerd en obsessieel gebruik van leugens, heeft niets te maken met ‘fouten tegen de journalistieke déontologie’. Er ligt een politieke noodzaak aan ten grondslag, want a’ léén op die manier kan rechts een contrarevolutionaire mobilisat verwezenlijken. Fascisten en militaire samenzweerders zijn alti bereid geweld te gebruiken om hun wet te stellen. Maar om er macht te kunnen overnemen in Roemenië, was het nodig dat ze grote delen van de massa meesleurden in de haat tegen het communisme. Om de steun van het volk te krijgen voor de staatsgreep, werd de Securitate voorgesteld als een ‘pretoriaanse wacht’, die over zeer gesofisticeerde wapens beschikte, opereerde vanuit geheime onderaardse gangen in heel Boekarest, als ‘moordenaars die blindelings op de massa inschieten*’. Na de overwinning vertelde kolonel Ionel ons dat het leger in de strijd 196 officieren en onderofficieren had verloren.²⁸ Blijkbaar schoot de Securitate dus niet blindelings en niet op de massa’s: ze heeft blijk gegeven van grote precisie en selectiviteit. Nadat het spel gespeeld was, kon de pers ook enkele leugens rechtzetten. De politieke dividenden van die leugens waren in elk geval al binnengehaald. Op 11 januari 1990 doet Guy Sitbon in *Le Nouvel Observateur* enkele vaststellingen die men net zo goed een paar weken voordien had kunnen doen. (Maar toen zou dit een explosieve politieke lading hebben gehad met heel andere draagwijd

te.) “De vier gebouwen die door de Securitate waren bezet, zijn verschrikkelijk toegetakeld, met kogels doorzeefd en verschroeid. Aan de overkant staat het gebouw van het Centraal Comité dat vanaf het begin door de opstandelingen werd bezet en dat verondersteld werd een doelwit te zijn van de Securitate. Dit gebouw is niet beschadigd. Geen enkele kogelinslag in de muren, drie gebroken vensters. Waarom is de zetel van de democraten gespaard gebleven terwijl de zetel van de geheime politie zo verkoold is? Het antwoord dat de meeste getuigen gaven: de agenten van de Securitate hebben zeer weinig geschoten, ze waren niet talrijk genoeg, niet genoeg bewapend en onvoldoende gemotiveerd. Ze vuurden één of twee kogels af met zeer onregelmatige tussenperiodes. Het leger antwoordde dan met een vloedgolf van staal en kruit. Het helse geschut dat we op TV hoorden, kwam van het leger.”*²⁹

De goede moord en de mensenrechten

En vervolgens kwamen het proces en de moord op Nicolae en Helena Ceaucescu. Het is maar zelden gebeurd dat de beschaafde, democratische wereld zo'n walgelijke, degraderende en primair-fascistische farce kon meemaken. Nochtans heeft geheel onze meute ‘democraten’ geapplaudiseerd. Sommigen met mate, anderen dol enthousiast. Stel je voor, beste lezer, dat de revolutionairen, na de revolutie op de Filippijnen of in Zaïre mevrouw Aquino of meneer Mobutu aanhouden, hen voor een geheime militaire rechtbank brengen, hen laten veroordelen in eenzelfde ‘proces’ als dat van het echtpaar Ceaucescu en vervolgens ter plekke neerknallen. Twintig jaar lang zou het imperialisme ons tegen de oren kletsen met het barbaars, onmenselijk en bloedig karakter van het nieuwe regime dat van start ging met een stalinistisch en totalitair proces.

Het loont de moeite enkele passages aan te halen uit de juridische farce tegen Nicolae en Helena Ceaucescu.

“De aanklager: Vertel eens over uw rekeningen bij de Zwitserse banken.

Helena: Bewijzen, bewijzen, bewijzen.

Ceaucescu: Er is geen enkele rekening, u bent een provocateur.

De aanklager: Goed, er zijn geen rekeningen, maar als ze bestaan, zijt ge het er dan mee eens dat het geld terugvloeit naar de staat?

Ceaucescu: Dit is een provocatie.

De aanklager: Er zijn 64.000 doden gevallen. Gij hebt het volk tot armoede gebracht. Er zijn intellectuelen, echte wetenschappers, die het land verlaten hebben om aan u te ontsnappen. Wie zijn die buitenlandse huurlingen die schieten? Wie heeft hen laten komen? Ceaucescu: Dit is een provocatie.

De aanklager: Wie of wat belet u te antwoorden?

Ceaucescu: Ik praat enkel voor de Hoge Volksvergadering en voor de arbeidersklasse. Voor deze staatsgreep praat ik niet. U bent het die huurlingen heeft doen komen. U verraadt het volk, u vernietigt de onafhankelijkheid van Roemenië.

Helena: Ze zeggen dat men kinderen gedood heeft. Dat is niet waar.

De aanklager: De beschuldigen weigeren de volkerenmoord toe te geven. Niet enkel in Boekarest of Timisoara. Het gaat om misdaden die 25 jaar lang gepleegd zijn. Indien gij u beperkt had tot het neerknallen van grijsaards zoals uzelf. Maar ge hebt ook bommen gegooid in de depots waar bloedplasma bewaard werd.³⁰

De rechterzijde beschuldigt valselijk de linkerzijde van alle misdaden die zij zelf met grote regelmaat begaat. De directeur van de Zwitserse Bankcommissie moest nog even de puntjes op de i zetten over de 'Zwitserse bankrekeningen' van Ceaucescu: "Er is geen enkel spoor van dergelijke rekeningen. Het is blijkbaar de gewoonte dat men na een val van een dictator berichten de wereld instuurt dat hij zijn geld in Zwitserland heeft verborgen. Het enige geld dat via Roemenië naar Zwitserland is gekomen, werd overgemaakt in het kader van normale handelstransacties."³¹

De aanhangers van het oude regime, dat pas echt op volkerenmoord steunde (onder het bewind van Antonescu, tijdens de oorlog, werden minstens 209.000 joden vermoord), beschuldigen Ceaucescu van volkerenmoord. Enkele dagen na de executie van Ceaucescu, op 27 december 1989, ontvangt de Franse staatssecretaris Kouchner een officieel Roemeens rapport dat 766 doden rapporteert in alle hospitalen, ten gevolge van de gebeurtenissen in december. Eind januari geeft de voorzitter van de militaire rechtbank van Boekarest, Adrian Nitoiu, cijfers van de precieze omvang van de 'volkerenmoord': 689 doden, waaronder 280 militairen en burgers die deel uitmaakten van het Ministerie van Defensie. In Sibiu waren 120 van de 250 doden, mensen waarvan gedacht werd dat ze lid waren van de Securitate.³² Onder de slachtoffers waren dus zeer veel communisten en aanhangers van Ceaucescu.

Het is niet toevallig dat de laaghartige moord op de Ceaucescu met applaus werd onthaald door onze fanatieke verdedigers van de

‘mensenrechten’. In de loop van de laatste jaren heeft de westerse burgerij heel wat lawaai gemaakt over de ‘mensenrechten’ in Roemenië om zo de pro-imperialistische Roemeense krachten te beschermen. Ze heeft er zoveel herrie rond gemaakt dat de indruk werd gecreëerd dat Ceaucescu ‘al zijn tegenstanders vermoordde’.

In werkelijkheid stellen de agenten van het imperialisme, van wie het Westen zo goed de ‘mensenrechten’ heeft verzekerd, het vandaag zeer goed. Het gaat om mensen zoals Manescu, Iliescu, Mazi- lu en Comea. De slachtoffers ‘van de systematische schendingen van de mensenrechten door Ceaucescu’ leven nog, terwijl de verkrachter van de mensenrechten en de tirannieke dictator als een hond afgeslacht is. Het is dus fout te denken dat de ‘mensenrechten’, sinds Jimmy Carter het belangrijkste ideologische wapen van het imperialisme, een humanistische begrip is dat boven de klassen staat. Het begrip dient alleen om overal ter wereld de reactionairen en de getrouwen van het imperialisme te beschermen en het heeft eveneens tot doel de haat op te wekken tegen hun vijanden: ‘de stalinistische dictators’. Het is niet verwonderlijk dat men lofredes kon lezen op moord en doodslag, geschreven door de grootste aanhangers van de ‘mensenrechten’. La Libre Belgique muntte uit op dat vlak. Ze schreef vlak na de executie zonder proces van Ceaucescu: “Kan men, menselijk gesproken, ook maar iets verwijten aan de mannen en vrouwen die alles in het werk stellen om een zo harmonieus mogelijke overgang te verzekeren van tirannie naar een democratie, kan men hen verwijten dat zij beslissingen nemen die hen nodig lijken om hun zaak te dienen? (...) Kan men het hen kwalijk nemen dat ze Ceaucescu hebben vermoord, Ceaucescu, die levend altijd een potentiële dreiging bleef?”³³ Zo rechtvaardigen ‘onze verdedigers van de mensenrechten’ de moord op communisten. Deze moorden ‘leken nodig om de zaak te dienen’ van de rechterzijde! En ze geven toe dat Ceaucescu levend een potentiële dreiging zou blijven... Inderdaad, als de putchisten een publiek proces hadden moeten houden met zulke groteske beschuldigingen, dan zouden ze ongetwijfeld ontmaskerd zijn.

De voortzetting van de klassenstrijd onder het socialisme

De analyse van de materiële basis van de maatschappij vormt een fundamenteel uitgangspunt van het marxisme. Welnu, wat is de ma

terialistische machtsbasis van een man die door sommigen beschuldigd wordt de 'Vampier van de Karpaten' te zijn en door anderen als een revisionist beschouwd wordt? Hoe kan men beweren dat de materialistische basis van een samenleving socialistisch was?

Eerst en vooral moet de economistische en mechanistische interpretatie van de verhouding tussen economische infrastructuur en politieke superstructuur opzij geschoven worden. In de loop van de jaren 1918 tot 1921 heeft Lenin aangetoond dat de sovjetmaatschappij een zeer complexe economische basis had. Ze bestond uit de natuurlijke boereneconomie, de kleine warenproductie, het privé-kapitalisme, het staatskapitalisme en de socialistische economie. Het socialistische karakter van de Sovjetunie werd bepaald door 'de sovjetstaat waarin de macht van de arbeiders en de armen was verzekerd'. De dictatuur van het proletariaat, dat wil zeggen de politieke leiding van het proletariaat' stond garant voor een geleidelijke omvorming van de economische infrastructuur in de richting van het collectivisme.³⁴

In het Roemenië van Ceaucescu was het openbaar bezit van het grootste deel van de produktiemiddelen de basis van de socialistische economie. Maar dit collectieve bezit was voortdurend in oorlog met de kapitalistische economische factoren. De imperialistische wereldeconomie woog op Roemenië. Buitenlandse investeringen, joint ventures en buitenlandse ondernemingen vertegenwoordigden het imperialisme binnenin de socialistische formatie. Er ontwikkelde zich ook een kapitalistische privé-sector, deels legaal, deels 'in de schaduw'. Fracties van de bureaucratie profiteerden van hun effectieve controle op de produktiemiddelen om onwettige privileges te verwerven en om sommige produktiemiddelen om te vormen in de facto privé-bezit. Alleen de stevigheid en de consolidatie van de politieke macht van de dictatuur van het proletariaat konden garanderen dat de strijd zou eindigen in de overwinning van de socialistische economie op de kapitalistische factoren.

Het ineensstorten van het socialisme in Roemenië toont op frappante wijze de correctheid van de analyse die Mao Zedong maakte in de loop van de jaren '60. Het revisionisme is de grootste bedreiging voor de dictatuur van het proletariaat. Het kan gebeuren dat een communistische partij in eigen rangen het bureaucratisme, het technocratie, het zoeken naar privileges en de breuk met de massa's ziet ontwikkelen. Als deze verschijnselen van verval niet uitgeschakeld worden, dan kan de partij van karakter veranderen en een burgerlijke partij worden. De strijd tussen de kapitalistische en socialistische

tische weg inzake economische ontwikkeling duurt voort tijdens heel de periode van de dictatuur van het proletariaat en het herstel van het kapitalisme blijft mogelijk. De partij moet voortdurend haar rangen zuiveren, haar revolutionaire geest bewaren en ze moet de massa's aansporen haar zwakke punten aan te klagen.³⁵ Om verschillende redenen heeft Mao Zedong het probleem niet kunnen oplossen. Maar hem komt de historische verdienste toe het correct gesteld te hebben.

Sinds 20 jaar bestrijdt de trotskist Mandeï de marxistisch-leninistische vanuit een vulgair economistisch uitgangspunt. Hij hield vol dat een herstel van het kapitalisme niet mogelijk was zonder gewelddadige contrarevolutie. Omdat het socialisme niet bedreigd was en omdat de hoofdvijand 'de bureaucratie' was, verdedigde Mandeï 'de democratie voor allen' en het meerpactijstelsel. Dit zou het socialisme een echt democratisch karakter geven. Eind december 1989 overtrof hij zelfs de burgerlijke pers met zijn scheldpartijen op 'de beestachtige, stalinistische misdaden die begaan werden in Timisoara'. Zijn lijn van 'democratie voor allen' is in Hongarije, Polen en de DDR toegepast. Nog in december '89 verklaarde Mandeï: "Ik ben echt opgetogen over wat in Berlijn gebeurd is. De antisocialistische strekking is er zeer zwak". Mandeï begroette de "revolutie" waardoor "alles wat Trotski ooit heeft gehoopt, nu in werkelijkheid kan worden omgezet!"³⁶ Handige verdediging van de contrarevolutie met 'links' klinkend gepraat. Zes maanden later waren het volledige herstel van het kapitalisme en de herovering van de DDR door het imperialisme een feit.

**“De dictatuur van het proletariaat is onmogelijk
zonder het toedoen van de communistische partij.”**
Lenin

De Roemeense nederlaag heeft nog andere vragen doen rijzen. 'Hoe kan de socialistische democratie ontwikkeld worden zonder toe te laten dat de burgerlijke opvattingen zich uitdrukken? Wie oordeelt er over de discussies? Als het de leiders van de partij zijn, hoe kan dan de dictatuur van de partijleiders vermeden worden?'

Om hierop te antwoorden, is het belangrijk te vertrekken van de concrete ervaringen in de klassenstrijd onder het socialisme en afstand te doen van allerlei dromerijen over "democratie en gelijkheid boven de klassen". De socialistische revolutie voltrekt zich in wel

bepaalde historische omstandigheden. De ‘democratische’ burgerij en de reactionaire krachten gooien zich, zonder uitzondering, in een burgeroorlog tegen de socialistische krachten. De hele historische ervaring toont dat het socialisme niet geïnstalleerd kan worden zonder de politieke leiding van de communistische partij, hoewel andere revolutionaire partijen een zekere rol kunnen spelen, in alliantie met de partij.

Er is geen heil voor het socialisme buiten de communistische partij om. Deze stelling kan sommigen misschien shockeren, maar de ervaring van de contrarevolutie in Oost-Europa is zeer duidelijk op dat vlak. Voor de burgerij is onder het socialisme de hoofdvraag: hoe de democratie verruimen? Voor de burgerij komt het erop aan een wettelijke ruimte te creëren voor haar oude partijen die door de revolutie zijn vernietigd. Voor het proletariaat stelt zich de volgende hoofdvraag: hoe verzekeren dat de communistische partij haar revolutionaire geest, haar socialistische lijn en haar banden met de massa behoudt? Als de partij ontaardt, dan is er niets meer aan te doen. Het socialisme zal verloren gaan. Men verbetert de fouten van de partij niet met het oprichten van burgerlijke organisaties. De trotskisten hebben Solidamosc, Charta 77 en Neues Forum gesteund ‘om het socialisme te verbeteren’. Maar deze organisaties zijn slechts instrumenten geweest in de handen van het imperialisme. De beslissende strijd wordt binnen de communistische partij gevoerd. De juiste toepassing van de regels van het democratisch centralisme moet verzekerd zijn. Er moeten mechanismen geïnstalleerd worden die toelaten dat de massa-organisaties controle uitoefenen op de leden en de kaders van de partij. Er moeten zeer strenge eisen geformuleerd worden voor de kaders en de massa’s moeten gemobiliseerd worden om de naleving ervan te controleren.

Zonder een correcte praktijk van de klassenstrijd onder de dictatuur van het proletariaat kan het socialisme zich niet consolideren.

Stalin heeft het belang van deze klassenstrijd aangevoeld, Mao heeft de principes ervan geformuleerd, maar beiden hebben ze zekere linkse fouten gemaakt in de toepassing ervan. Fouten die echter op een dialectische wijze geanalyseerd moeten worden, waarbij in rekenschap wordt gebracht dat het kapitalisme volledig hersteld werd in de ex-socialistische landen. Men kan goed begrijpen dat een rechts liberaal ideoloog als Raymond Aron van mening is dat het verderzetten van de klassenstrijd onder het socialisme een absurd idee is. Hij schreef: “Men vraagt zich af hoe 30 jaar na de revolutie de ex-bankiers, die niet langer bankier zijn, nog altijd een vijand

kunnen zijn, waartegen de socialistische staat moet reageren”.³⁷ Dit is ook de mening van Mandei die herhaaldelijk ontkend heeft dat het gevaar voor de dictatuur van het proletariaat zou komen van een alliantie tussen het imperialisme, de oude reactionaire klasse en de revisionistische strekkingen in de partij. Mandei zegt “sinds meer dan een halve eeuw te vechten tegen het verdrukkende en gehate regime (...) van de geprivilegeerde bureaucratische kaste in de USSR en in China”. Zo’n woordgebruik zou noch Raymond Aron noch Jean- Marie Le Pen afwijzen. Terwijl hij zichzelf tot een apostel van de burgerlijke en pro-imperialistische partijen maakt, valt Mandei Lenin aan, door enkele perfide vragen te stellen: “Zullen partijen waarvan de leden in meerderheid uit de arbeidersklasse komen, maar die een burgerlijke ideologie hebben, verboden zijn? Wat is de scheidingslijn tussen een burgerlijk programma en een reformistische ideologie? (...) Er is geen enkele arbeidersdemocratie mogelijk zonder de vrijheid om een meerpartijensysteem op te richten”.³⁸ Onder deze ronkende en holle woordenvloed, koortsachtig met de vlag van het antistalinisme zwaaiend, maakt Mandei zich tot woordvoerder van de imperialistische herovering van de Oostbloklanden. Tijdens een debat in Mechelen op 9 maart 1990, eiste zijn kompaan Vercammen nog altijd de volledige vrijheid op voor de sociaal-de-mocratie onder het socialisme. Een paar weken later kon niemand nog langer ontkennen dat de Duitse sociaal-democratie een voorhoederol heeft gespeeld in de infiltratie in de DDR en de daarop volgende verovering door het Westduitse imperialisme. Je kan moeilijk een duidelijker voorbeeld bedenken om te illustreren hoe de trotskisten optreden als agenten van het imperialisme.

Elk socialistisch regime moet het wettelijk bestaan verbieden van alle organisaties die tijdens de burgeroorlog gevochten hebben aan de kant van de groot-burgerij. Zolang het imperialisme over een verpletterende superioriteit beschikt op wereldvlak, zal het socialisme alle organisaties die in dienst staan van de burgerij en het imperialisme, moeten verbieden. Nicaragua is het levende voorbeeld om ons van deze waarheid te overtuigen. Het verbieden van een politieke organisatie van de burgerij verhindert in het totaal niet het uitdrukken van allerlei soorten burgerlijke ideeën. Die ideeën drukken zich op duizenden manieren uit en het socialisme moet een permanente ideologische strijd organiseren om de valsheid ervan aan te tonen.

Wanneer de communistische partij op een waarlijk revolutionaire manier handelt en de klassenstrijd correct voert, dan kan de socialistische democratie zich volledig ontwikkelen.

Zolang deze socialistische democratie niet volledig ontwikkeld is, blijft het socialisme zeer kwetsbaar. De werkende massa's moeten betrokken worden bij het uitwerken van de wetten, reglementen en de politieke maatregelen en ze moeten deelnemen aan het omzetten in de praktijk van deze regels. Het socialisme versterkt zich naarmate de werkers, door de strijd, leren om de principes en de realisatie van de dictatuur van het proletariaat te verdedigen en om de overtredingen van de principes te kritiseren, waar ze ook vandaan komen. Een dynamisch democratisch leven aan de basis zal toelaten tal van ideeën en voorstellen te uiten die de socialistische samenleving kunnen consolideren en ontwikkelen.³⁹

Noten

92. *La Libre Belgique*, 26 december 1989, 'Chamiers et exécutions sommaires: les Roumains au bout de l'horreur', par R.V.
93. *NRC-Handelsblad*, Raymond Van den Boogaard. 'Massagraf in Timisoara werd kerkhof van betrouwbaarheid'.
94. Le Pen Jean-Marie, *Le Monde*, 27 december 1989, 'La Roumanie après l'exécution de Nicolae Ceausescu et les réactions*.
95. Aron Raymond, *Démocratie et totalitarisme*, éd. Gallimard, 1965, p. 169.
96. *La crise du mouvement révolutionnaire*, deuxième congrès du PTB, maart 1983, p. 52-55.
97. Ellenstein, *L'URSS en guerre* (tome 3), éd. sociales, 1974, p. 48.
98. *Les progrès du pouvoir soviétique depuis 40 ans*, recueil de statistiques. Moscou, 1958, p. 26.
99. Marx-Engels, 'Manifeste du Parti Communiste', dans *Oeuvres Choisies* en deux volumes, tome I, éd. du Progrès Moscou, d'après l'édition de 1955, p. 51.
100. Kautsky, *Het bolsjevisme in het slop*. Arbeiderspers, 1931, p. 156,91,113,106,93 et 136.
101. Ellenstein, *Le socialisme dans un seul pays*, (tome 2), éd. sociales, 1973, p. 67-68. *Ibidem*, p. 106.
58. Staline, *Pour une formation bolchevik*, 3 maart 1937, éd. Naim Frasherî, Tirana, 1968.
59. Gérard-Libois et Gotovitch, *L'an 40*, éd. CRISP, 1971; Aron Raymond, *Histoire de Vichy*, Livre de Poche, 1966, chap. III; Brunet Jean-Paul, *Doriot*, éd. Balland, 1986.
60. Khrouchtchev, *Rapport d'Activité au XXe congrès*, éd. en langues étrangères, Moscou, 1956, p. 35-36,27,46-47; *Vers le communisme*, Recueil de documents du XXIIe congrès, éd en langues étrangères, Moscou, 1961, p. 17,585-586.
61. Ceausescu, *Rapport au IXe congrès du PCR*, éd. Méridiane, Boekarest, 1965, p. 73-76.
62. *Ibidem*, p. 88.
63. Ceausescu, *Oeuvres choisies*, tome 2, 'Le rôle dirigeant du parti', p. 299.
64. Ceausescu, *Rapport au IXe congrès du PCR*, éd. Méridiane, Boekarest, 1965, p. 73-76.
65. Ceausescu, *Rapport IXe congrès du PCR*, éd. Méridiane, Boekarest, 1965, p. 83.

66. Ceausescu, discours du 20 december 1989.
67. *ABC*, 2 encro 1990, p. 31 et 13.
68. Trinquier Roger, *La guerre moderne*, éd. La Table Ronde, Paris, 1961, p. 15.
69. Smith Joseph, *Portrait of a cold warrior*, Ballantine Books, New York, 1976, p. 164 en 80.
70. *International Herald Tribune*, 9 januari 1990.
71. *Blik*, 27 december 1989, p. 1.
72. *La Libre Belgique*, 3 december 1989.
73. *NRC-Handelsblad*, Raymond Van den Boogaard. 'Massagraf in Timisoara werd kerkhof van betrouwbaarheid'.
74. *La Libre Belgique*, 4 januari 1990.
75. Sitbon Guy, 'La télé m'a menti', *M?wve/ Observateur*, 11 januari 1990, p. 40.
76. *L'Humanité*, 28 december 1989, p. 6-7.
77. *De Morgen*, 30 december 1989.
78. Reitlinger G., *The final Solution*, Sphere books, 1971, p. 540-541; *Libération*, 28 december 1989 en 11 juni 1990; *Le Monde*, 1 februari 1990.
79. *La Libre Belgique*, 27 december 1989.
80. Lénine, *L'impôt en nature*, tome 32, p. 351,354 en 363.
81. Lin Piao, 'Rapport au IXe congrès du PCC', 1-14 augustus 1969, dans: *La Grande Révolution Culturelle Proletarienne*, éd. en langues étrangères, Pékin, 1970.
82. Interview Mandei, in *Humo*, 21 december 1989, p. 18-20.
83. Aron Raymond, *Democratie et totalitarisme*, éd. Gallimard, 1965, p. 254.
84. 'Xle Congrès mondial de la TVe Internationale', november 1979, *Imprecor*, p. 251, 241 en 236-237.

Tweede Deel

Januari 1990

De Sovjetunie op de rand van de afgrond

“Ik ben een overtuigd voorstander van perestroika. Het is een gedurfd en zeer aantrekkelijk idee. Ze leidt tot een grotere vrijheid voor de sovjetburgers, ze opent de weg naar vooruitgang en welvaart. Ik ben van oordeel dat de Sovjetunie thans een historische missie vervult”.¹

We laten u een ogenblik in het ongewisse over de auteur van dez verklaring. Om u op weg te helpen, citeren we het agentschap Nc vosti, dat vaststelt dat er zich in de wereld van vandaag “twee revoluties” voordoen, “één in het Oosten en één in het Westen”. In het Westen heeft het sovjetagentschap “een revolutie” ontdekt “in de politieke mentaliteit van de leiders van de belangrijkste landen van de wereld, die soms 180 graden draaien in hun houding tegenover de socialistische landen”.² Onder de leiders, wier opvattingen over het socialisme zo’n ommekeer zouden hebben doorgemaakt, is mevrouw Thatcher, van wie bovenvermelde uitspraak afkomstig is.

Als men de Ijzeren Lady, en ook president Bush en premier Martens zo hoort, zou de indmk kunnen ontstaan dat het heel goed gaat in de Sovjetunie, dat er een democratie ontstaat, dat er zich vrijheid ontwikkelt, dat de welvaart haar intrede doet. Men zou zich kunnen afvragen, waar die beruchte crisis van het communisme zich dan wel voordoet... Hoe lovend mevrouw Thatcher zich ook uitlaat over de evolutie in de Sovjetunie, voor de werkers van dat land wordt de “crisis van het communisme” dagelijkse werkelijkheid. De *Finan-*

cial Times publiceerde op 20 november 1989³ een samenvatting van een belangrijke conferentie over de economische toekomst van de Sovjetunie. Op deze conferentie werd een rapport gepresenteerd door Albatin, vice-premier en verantwoordelijk voor de economische hervormingen. De beurskrant noteert een ongewone tussenkomst tijdens de daaropvolgende discussie, die heel wat stof deed opwaaien. Een fabrieksarbeider zegt: “Met Chroesjtsjov is het de verkeerde kant opgegaan in de Sovjetunie, toen men in het communisme elementen van het kapitalisme heeft geïntroduceerd. Men mag de twee systemen niet vermengen. We moeten terug naar de jaren '50...” De journalist van de *Financial Times* voegt er aan toe dat deze stellingname klaarblijkelijk de mening van een groot deel van de toehoorders weergaf. De sovjetburgers die in het communisme geloven, zijn er zich volkomen van bewust dat het zeer slecht gaat met de Sovjetunie. De geciteerde arbeider is van mening dat het land sinds ongeveer 30 jaar langzaam naar rechts afglijdt, en dat, van beloftes naar hervormingen, de situatie alsmaar slechter wordt.

Chroesjtsjov op het hellend vlak

Er is reden om hier vier essentiële stellingen van Chroesjtsjov in herinnering te brengen, die hij 30 jaar geleden naar voren heeft gebracht en die ons beter doen begrijpen wat er op dit moment in de Sovjetunie gebeurt.

De eerste stelling luidt: in de Sovjetunie is er geen macht van de arbeidersklasse meer, de Staat van de arbeidersklasse wordt vervangen door de Staat van heel het volk. “Na het behalen van de totale en definitieve overwinning van het socialisme en de overgang van de maatschappij naar het op grote schaal opbouwen van het communisme, heeft de dictatuur van het proletariaat haar historische taak vervuld, (...) de Staat (...) heeft zich omgevormd tot de Staat van heel het volk.”⁴ Deze stelling heeft geleid tot het stopzetten van de strijd tegen de burgerlijke, reactionaire stromingen, beïnvloed door het imperialisme; zij had aan de andere kant tot doel de bureaucratie, die zich volledig aan het afscheiden was van de werkers, een rustig leventje te verzekeren. In een Staat van heel het volk kon de bureaucratie zich comfortabel installeren, privileges verwerven, persoonlijk profijt halen uit haar politieke en economische posities, aangezien er hoe dan ook geen klassentegenstellingen konden ontstaan tussen haar en de werkende massa's.

De tweede stelling: in 1962 kondigt Chroesjtsjov aan dat de Sovjetunie het communisme zal bereiken in 1980 en dat ze op dat ogenblik de Verenigde Staten zal zijn gepasseerd. "Er zal maar weinig tijd nodig zijn om een economische voorsprong te nemen op de Verenigde Staten. (...) De Sovjetunie zal in de vreedzame wedijver met de Verenigde Staten een historische overwinning met een universele draagwijdte behalen".⁵ "Hebben wij al het benodigde om in twee decennia de materiële en technische basis voor het communisme te scheppen? Ja kameraden, dat hebben we".⁶ Vandaag zou de Sovjetunie dus oeverloos geluk moeten kennen in volle communisme, overvloed voor allen, en dit sinds tien jaar! In werkelijkheid konden door dergelijke beloftes van een paradijselijke toekomst, de macht en de positie van de technocraten en de bureaucraten geconsolideerd worden, terwijl de massa's, bij wie de principes van revolutie, socialisme en communisme zeer populair waren, in slaap gesust werden.

De derde stelling van Chroesjtsjov: hij verklaart dat het kapitalisme over de hele wereld ineestort, terwijl het socialisme onstuitbaar opmarcheert naar zijn triomf. De ogen van alle werkers ter wereld zijn gericht op de verbazend snelle vooruitgang van de Sovjetunie, terwijl het verzwakte kapitalisme nauwelijks nog de kracht heeft om weerstand te bieden. Bijgevolg is het mogelijk geworden langs parlementaire en vreedzame weg de macht te grijpen in Europa en in de rest van de wereld. "Daar het socialisme de overwinning heeft be haald in de Sovjetunie, zijn er meer gunstige voorwaarden ontstaa voor de overwinning van het socialisme in de andere landen". "H<. uitgestrekte kamp van de socialistische landen, met meer dan 9(J miljoen inwoners, wordt groter en sterker (...). De ideeën van het socialisme nemen werkelijk bezit van de geesten van heel de werkende mensheid". "Het kapitalisme is veel zwakker geworden. (...) De rechtse burgerlijke partijen en de regeringen die zij vormen, lijden steeds meer nederlagen". Daaruit volgt de mogelijkheid "om een solide meerderheid te veroveren in het parlement en het om te vormen in een instrument van waarachtige volkswil."⁷

Deze standpunten ten overstaan van de imperialistische maatschappij en de dictatuur van de bourgeoisie, opgediend als kritiek op het stalinisme, betekenen een totale ommekeer in de politieke oriëntatie.

Het vierde punt betreft de houding van Chroesjtsjov ten opzichte van de Verenigde Staten. De imperialistische supermogendheid werd tot dan toe beschouwd als 's werelds politieagent nr. 1, die in

menging en agressie bedreef over de vijf continenten. En ziehier wat Chroesjtsjov nu verklaart: “We willen bevriend zijn met de Verenigde Staten en met hen samenwerken in de strijd voor de vrede en veiligheid der volkeren. We begeven ons op deze weg met goede intenties en zonder verborgen bedoelingen”...⁸ En dit terwijl de meeste volkeren van de Derde Wereld, zowel in Azië, Afrika als Latijns- Amerika, krachtig het hoofd bieden aan het Amerikaans imperialisme, dat hen terroristische, neokoloniale dictaturen oplegt. Het valt niet moeilijk te begrijpen dat deze houding van de leider van het eerste socialistische land ter wereld niets te maken heeft met de vreedzame coëxistentie, die de communisten steeds verdedigd hebben.

Brezjnev: sclerose en waanzin

En dan komt Brezjnev. Sommige communisten waren van mening dat hij afstand deed van de meest grove fouten van Chroesjtsjov om opnieuw het rechte pad van de revolutie te volgen. De analyse van de vier partijcongressen die hij als president heeft voorgezeten, laat niets van deze opvatting overeind.

Laten we eerst eens zien wat er geworden is van de vier “nieuwe ieeën”, waarmee Nikita Chroetsjov de breuk met Stalin heeft aangegeven.

Ten eerste: het einde van de klassenstrijd, de Staat van heel het volk en de zorg voor de geprivilegeerde bureaucratie.

Met veel hoogdravende praat, gaat Brezjnev verder op dit spoor. Hij spiegelt ons paradijselijke beelden voor van een samenleving zonder klassen..., die de toenemende differentiëring van de sociale lagen moeten verbergen. Hij prijst zichzelf om “de toenadering tussen alle klassen en sociale groepen”. “Onze sovjet-intelligentsia beschouwt het als haar roeping haar creatieve energie aan het opbouwen van een communistische samenleving te wijden”.⁹ Welnu, op dat moment is een belangrijk deel van die intelligentsia reeds volledig gedepolitiseerd en in de ban van het Westen. In Brezjnev’s hersenschimmen verdwijnt niet alleen het onderscheid tussen de klassen, maar ook het onderscheid tussen de nationaliteiten... Brezjnev vindt het begrip “sovjetvolk” uit waarin zowel de klassen als de nationaliteiten oplossen. “In ons land heeft men een nieuwe, historische samenleving zien ontstaan: het sovjetvolk. Uit het gemeenschappelijke werken zijn nieuwe harmonische verhoudingen geboren tussen de klassen en de sociale groepen, tussen de naties en de

nationaliteiten.”¹⁰ Met Brezjnev ondergaat het marxisme-leninisme een gedaanteverwisseling van een wetenschap van de klassenstrijd naar een ideologie, in de betekenis die Marx aan dit woord geeft: een vals bewustzijn dat de belangen uitdrukt van de geprivilegeerde laag, die bezig is zich los te maken van de arbeiders. Op geen van de vier congressen zal men Brezjnev de levende en veranderlijke realiteit van de verschillende klassen, lagen en politieke krachten zien vatten om er consignes voor de strijd en mobilisatie uit af te leiden.

Brezjnev moet wel bepaalde sociale verschijnselen constateren die behoren tot de klassenstrijd, maar aangezien hij niet capabel is deze grondig te analyseren, beschouwt hij ze als marginaal. Zijn kritieken zijn louter formeel en ze leiden nooit naar een praktijk van consequente klassenstrijd. “Helaas”, zegt hij, “zijn er nog altijd mensen die, onder de dekmantel van de kunst, zich erop toeleggen ons staatsbestel zwart te maken en ons heldhaftig volk te belasteren. Ze bestaan, maar zijn op de vingers van één hand te tellen”. Zo wordt de strijd tegen de rechtse ideologische stroming, geleid door Solzjenitsyn afgedaan. “Bepaalde jongeren hebben een parasietenmentaliteit, ze eisen veel van de Staat, maar ze vergeten hun taken tegenover de samenleving. De burgerlijke ideologen steunen op deze ongeharde mensen en gebruiken ze voor hun eigen belanger Gelukkig zijn er zo maar enkelen bij ons”.¹¹ In werkelijkheid is de depolitisering van de jeugd is het noodzakelijke gevolg van het concept van de Staat van heel het volk. Een verkalkt en saai marxisme-leninisme kan zich niet verankeren in de geesten van de jongeren. Welnu, sinds Lenin weten we dat er geen ideologisch vacuüm bestaat. Daar waar de socialistische ideologie zich niet inplant, heerst de burgerlijke ideologie in al haar verschijningsvormen.

Onder Brezjnev wordt de bureaucratistische elite vrijwel onafzetbaar. Hij verklaart: “De zorg en de aandacht voor de kaders zijn regel in de Partij. Het moet afgelopen zijn met de onverantwoorde overplaatsingen en verplaatsingen van de permanente kaders.”¹² Het brezjnevisme is de verzekerde rust voor de verburgerlijkte laag in de samenleving. Stalin eiste uiterst veel van de kaders; degenen die fouten maakten werden uit de partij gezet, zometijds gevangengenomen en jongeren die gevormd waren in een harde en zuivere bolsjevistische geest werden op posten geplaatst met grote verantwoordelijkheid. Jaurès Medvedev, een aanhanger van Chroesjtsjov, schreef hierover het volgende: “In de tijd van Stalin voelden de partijfunctionarissen zich nog meer bedreigd door de veiligheidsdiensten dan de gewone burgers”.¹³ Vervolgens schreef hij: “Brezjnev was in

1964 geen echt leider, maar een vertegenwoordiger van de bureaucratie die een rustig en zeker leven zocht en die zijn privileges wilde uitbreiden. Zijn kiezers waren precies de leden van de bureaucratische elite. In dat opzicht veranderde Brezjnev het systeem, want meer dan wie dan ook schiep hij de voorwaarden voor de volledige ontwikkeling van een echte geprivilegeerde elite, een werkelijke no- menklatuur.”¹⁴

Hoewel rust en onafzetbaarheid nu verzekerd waren, stelden de leden van die elite zich niet meer tevreden met hun wettelijk inkomen. “De stabiliteit van de elite had nog een ander negatief effect. De officiële corruptie bleef zich op alle niveaus ontwikkelen. De partijdiscipline is afgenomen, het nepotisme is een normaal verschijnsel geworden en het ideologisch en administratief prestige van de Partij is bezoedeld.”¹⁵ “De grote corruptie door hooggeplaatste sovjetbureaucraten was een soort ‘beroepsziekte’ geworden. Het onderscheid tussen privé- en publiek bezit werd niet gerespecteerd.”¹⁶

Laat ons nu overgaan op het tweede grote idee van Chroesjtsjov: we zullen de vreedzame competitie met het imperialisme winnen, we zullen het communisme realiseren in 1980.

Tien jaar later verliest Brezjnev zichzelf in dezelfde schijnheilige en dwaze zelfvoldoening. Hij verklaart: “In ons land wordt een ontwikkelde socialistische maatschappij opgebouwd die steeds meer overgaat in een communistische samenleving.” “Het is een economie zonder crises en met een permanente groei. Het is een samenleving waarvoor zich onbegrensde perspectieven van een continue vooruitgang openen.”¹⁷ Daar waar Chroesjtsjov kracht en overvloed in een nabije toekomst beloofde, stonden deze bij Brezjnev al voor de deur. “Ja, deze eeuwig sterke en welvarende socialistische Staat bestaat! De kracht van de USSR op het economische, militaire en op alle andere vlakken is onwrikbaar.”¹⁸

De derde ontdekking van Chroesjtsjov: het kapitalisme gaat ten onder, de vreedzame overgang naar het socialisme wordt mogelijk.

Vluchtend voor een concrete analyse als een kat voor de regen, herhaalt Brezjnev van congres tot congres de volgende cliché’s. “De algemene crisis van het kapitalisme wordt steeds erger.”¹⁹ “Het imperialisme is niet in staat de loop van de geschiedenis te stuiten.”²⁰ De theorie van de onmacht van het imperialisme wordt het fundament van de parlementaire weg naar het socialisme. Brezjnev acht deze weg zeer bruikbaar in landen als Frankrijk, Italië, de Verenigde Staten en elders...²¹ Terwijl hij naar de Verenigde Arabische Republiek (Egypte en Syrië), Algerije, Soedan, Somalië (vervolgens ver

vangen door Ethiopië), Mali, Guinee, Kongo-Brazzaville en Birma verwijst “waar zich diepgaande sociale veranderingen hebben voorgedaan,” beweert Brezjnev dat “de volksmassa’s ervan overtuigd zijn dat de niet-kapitalistische ontwikkeling de beste weg is. (...) Wij hebben rechtstreekse en vriendschappelijke relaties opgebouwd met de jonge Staten die zich oriënteren op het socialisme.”²² Op die manier is het absoluut overbodig om een klassenanalyse te maken van de krachten die in genoemde landen aan de macht zijn, van het oude koloniale staatsapparaat dat vaak ongeschonden bleef, en van de reële invloed van het imperialisme op de economische sleutelposities. De burgerij en de kleinburgerij van de Derde Wereld leiden de socialistische revolutie van het merk Brezjnev...

Het vierde idee van Chroesjtsjov: de oprechte vriendschap met het imperialisme.

Brezjnev zal hier niet van afstappen. Ook al rivaliseert hij met het imperialisme inzake de militaire macht, hij blijft alle vertrouwen houden in het imperialisme. Dus beschouwt Brezjnev het sluiten van een verdrag in 1970 tussen de USSR en de Bondsrepubliek Duitsland als een strategische overwinning, die voor het imperialisme tot gevolg heeft dat “het niet langer de bestaande Europese grenzen in twijfel kan trekken”.²³ Brezjnev ziet alleen het evidente revanchisme, primitief en militaristisch, en hij doorziet niet het gevaar van een verborgen revanchisme, intelligent en sociaal-democratisch.

Op dezelfde manier juicht Brezjnev de economische, wetenschappelijke, technische en culturele relaties met het Westen toe: “Kameraden, dat alles is de materiële verwezenlijking van de ontspanning”.²⁴ Hij spreekt met geen woord over de manier waarop het imperialisme van de ontspanning profiteert om politieke invloed te verwerven en te infiltreren in de leidende kringen.

Brezjnev kwam zeker niet terug op de fouten van Chroesjtsjov. Hij ging op hetzelfde heilloze pad verder, waardoor het revisionisme zich nog dieper kon implanten in de maatschappij.

Ten eerste heeft Brezjnev de gehele sovjetpolitiek in een militaristische richting geduwd. Hij steunde bijna uitsluitend de groei van de militaire sovjetkracht om de stellingen van de USSR te verdedigen en uit te breiden. “De sovjetstaat versterken wil ook zeggen het leger versterken en de verdedigingscapaciteit van ons vaderland maximaal uitbreiden.”²⁵ Daarop prijst Brezjnev zich gelukkig met “het militaire en strategische evenwicht dat ingesteld is tussen de

USSR en de Verenigde Staten”.²⁶ Voor een socialistisch land is de politiek van “militaire en nucleaire pariteit” met het westerse militair-industrieel complex, onuitvoerbaar en desastreus. Nadat Brezjnev de mobilisatie van de massa’s, het voortzetten van de klassenstrijd en de revolutionaire opvoeding naar de historische musea heeft verwezen, maakt hij de militaire doctrine van zijn tegenstanders tot de zijne. Alles wat de kracht uitmaakte van een socialistische verdediging ten tijde van Stalin, verdwijnt. Een buitensporige militaire inspanning ondermijnt de hele civiele economie van de Sovjetunie.

Brezjnev laat vervolgens de internationale communistische beweging uit elkaar spatten door het effect van revisionisme en hegomonisme samen.

In 1966 excommuniceert Brezjnev vanwege “linkse afwijkingen” China en Albanië, die zich negatief hadden uitgelaten over het nieuwe evangelie van Chroesjtsjov. Drie jaar later maakt Brezjnev van de politieke confrontatie met China een gewapend conflict. Brezjnev eist de controle over de hele rivier de Oussouri, die over 1200 kilometer de grens tussen de beide landen vormt. Brezjnev plaatst de sovjetgrens aan de Chinese oever van de rivier, in tegenspraak met de internationale gebruiken, die de scheidingslijn in het midden van het doorvaarbare deel van een rivier laten lopen. “Het was Brezjnev die het bevel gaf aan de artillerie om massaal de Chinese troepen aan te vallen, welke aanval de dood van vele duizenden Chinese soldaten en het ontstaan van een diepe haat van China tegenover de Sovjetunie tot gevolg had.”²⁷

In de roes van Chroesjtsjovs “nieuwe ideeën” zullen vele communistische partijen zich onstuimig werpen op de verzoening met de bourgeoisie in eigen land; zo wordt de eenheid van de internationale communistische beweging ten gronde gericht. Brezjnev moet erkennen dat de beweging in vier richtingen uiteenvalt. Zij die de revolutionaire ervaringen van Stalin en Lenin verdedigen worden eruit gezet vanwege hun “links revisionisme”. Zij die de sociaal-democratisering voorstaan en de integratie in de imperialistische wereld, de Dubceks en de Carillo’s, worden weggestuurd vanwege hun “rechts revisionisme”. De partijen die zich kanten tegen het sovjetmodel als enige referentie, tegen de dictaten en de inmenging van de Sovjetunie in de zaken van andere landen, worden verbannen vanwege hun “nationalisme” en “anti-sovjetisme”. Tenslotte blijven zij over die blijk geven van onvoorwaardelijke trouw aan de USSR, de “authentieke marxistisch-leninisten”.²⁸

Terwijl het revisionisme de fundamenten aanvreet van het socialisme in Oost-Europa, moet Brezjnev een beroep doen op militaire controle om in zijn kamp een schijn van eenheid op te houden. Hij roept uit dat “de grenzen van de socialistische gemeenschap onschendbaar en onaantastbaar zijn”. “De broederlijke eenheid van de socialistische landen vormt het beste bolwerk tegen de krachten die pogen het socialistische kamp aan te vallen en te verzwakken”.²⁹ Ogenscheinlijk geeft de Sovjetunie op deze manier uiting aan het proletarisch internationalisme. Maar haar steeds directere controle en inmenging tasten een rachtisch socialisme steeds erger aan. De theorie van “de beste verdediging is de bescherming door de Sovjetunie”, is onzin. Het beste verweer zal altijd de mobilisatie van de werkers zijn, de ontwikkeling van hun bewustzijn, hun onafhankelijke inspanningen om hun macht te verdedigen. Vanuit dat uitgangspunt kan, in uitzonderlijke omstandigheden en voor een beperkte periode, een socialistisch land de hulp inroepen van bevriende landen, zoals de Democratische Volksrepubliek Korea heeft gedaan, toen ze in 1950 werd aangevallen door het Amerikaanse leger.

Zo komen we terug op het probleem van de “heroriëntering na links” die Brezjnev zou hebben ingeluid door Stalin te rehabiliteren en de revolutionaire bewegingen over de hele wereld actief te steunen.

In de vier congressen van Brezjnev valt geen woord te bespeuren over het in ere herstellen van Stalins werk. In 1966 verklaart Brezjnev daarentegen dat hij uitgaat van de “lijn die op het 20ste en 22ste Partijcongres werd vastgesteld”.³⁰ Vijf jaar later benadrukt hij dat het “dogmatisme” uit de tijd van Stalin heeft plaatsgemaakt voor de “scheppende geest” en dat de “destalinisatie” en de “liquidatie van de overblijfselen van de persoonlijkheidscultus”, ondernomen door Chroesjtsjov, correct en noodzakelijk waren. Hij wil niets horen over de dictatuur van het proletariaat, noch over de zuivering van opportunistische elementen uit de partij, want dat zijn: “beginselen en opvattingen die ingaan tegen het nieuwe, creatieve element, dat de laatste jaren door de partij is ingebracht”.³¹

De Sovjetunie volgde onder Brezjnev een chauvinistische koers waarbij “het grootse verleden” verheerlijkt werd. De kritieken op Stalin werden dan ook op een laag pitje gezet. Men vermeed aanvallen op Stalin net zoals men er voor terugdeinsde kritiek te leveren op de tsaren.

De steun van Brezjnev aan de revolutionaire bewegingen in de Derde Wereld, gestaafd met veel citaten van Lenin, paste voornamelijk in het kader van de inspanningen die de Sovjetunie deed om haar invloedssfeer uit te breiden. Brezjnev heeft zich met volharding verzet tegen de strategie van de gewapende opstand en van de volksdictatuur in de Derde Wereld. Hij heeft zich altijd uitgesproken voor de reformistische strategie, die de leiding voorstaat van de “verlichte burgerij” in alliantie met revisionistische groeperingen: dit was de beruchte weg van de niet-kapitalistische ontwikkeling.

In wezen is Brezjnevs “wereldrevolutie” de uitbreiding van de sovjethegemonie over heel de wereld, met Oost-Europa als voorbeeld. Brezjnev ontkent dat het socialisme op wereldvlak zal ontstaan als de som van de verschillende nationale revolutionaire ervaringen. Hij ziet niet in dat de revolutionaire partijen verankerd moeten zijn in de specifieke realiteit van hun land, dat ze, rekening houdend met hun specifieke situatie, de grote massa’s moeten mobiliseren voor de revolutionaire strijd en dat ze het imperialisme en de plaatselijke reactie moeten verpletteren. “De ontwikkeling van de socialistische landen en de groei van hun macht vormen vandaag de dag de belangrijkste pijler van de sociale vooruitgang van de mensheid.”³² Het idee van de “belangrijkste pijler” behelst de onderschatting, zonet de volledige ontkenning van twee fundamentele pijlers van de mondiale revolutionaire beweging: die van de nationaal-democratische revolutie in de Derde Wereld en die van de socialistische revolutie in de kapitalistische landen.

Brezjnev verwerpt het idee dat de gewapende volksmassa’s het enige bolwerk vormen tegen het imperialisme en de reactionaire krachten. Hij spiegelt de bevolking van de Derde Wereld voor dat de interventie van het sovjetleger de garantie is voor hun vrijheid. Brezjnev: “Het socialisme dient als bolwerk voor de volkeren die strijden voor hun vrijheid en hun onafhankelijkheid.”³³ De Sovjetunie steunt reformisten (Chili), putschisten en avonturiers (Ethiopië en Afghanistan), evenals militaristen (Egypte en Syrië) en stelt ze, zonder onderscheid, voor als makers van de socialistische revolutie. Aangezien de Sovjetunie “aan hun kant staat” en aangezien het sovjetleger “het bolwerk vormt dat hun vrijheid garandeert”, intervineert Brezjnev in verschillende landen om reformisten en pro-sovjet putschisten aan de macht te houden. Overal waar het imperialisme een volk aanvalt, zal de USSR haar soldaten sturen. Daar waar het imperialisme de contrarevolutie ex

porteert, staat het sovjetleger klaar om de revolutie te verdedigen. Dit verklaart Brezjnev officieel in 1981, al met één been in het graf. Het is een uiting van een avonturisme dat het marxisme-leninisme volkomen vreemd is. “Telkens wanneer de slachtoffers van een agressie geholpen moeten worden, verschijnt de sovjetsoldaat op het wereldtoneel als een belangeloos en moedig patriot, als een internationalist, klaar om welke moeilijkheid dan ook te overwinnen”.³⁴ “Wanneer ze er ons om vragen, helpen wij de bevrijde staten om hun defensiecapaciteit te versterken. Wij zijn tegen het exporteren van de revolutie, maar we kunnen de export van de contrarevolutie evenmin accepteren.”³⁵ Deze avonturistische politiek bereikt zijn hoogtepunt met de invasies van Kampuchea en Afghanistan.

Op het terrein van de economie zijn er tekenen te bespeuren van de toekomstige crisis van de sovjetmaatschappij in het laatste rapport van Brezjnev, dat dateert van 1981. Reeds tien jaar benadrukt Brezjnev de noodzaak van bepaalde kwalitatieve veranderingen in de economische structuren en mechanismen. Op vermoeide toon herhaalt hij zichzelf door de noodzaak te benadrukken van “een overgang naar een voornamelijk intensieve ontwikkeling” waarin “efficiëntie” de hoofdregel moet zijn. Maar waarom is men daarin niet geslaagd? “We hebben de macht van de inertie nog niet geheel overwonnen.”³⁶

Zoals in de voorgaande rapporten stelt Brezjnev vast dat de resultaten van de wetenschap “met ontoelaatbare vertraging”³⁷ in de produktie worden ingevoerd. Hij herhaalt ook de reeds lang bekende voorbeelden van desorganisatie, gebrek aan discipline en grove nalatigheid. De sector van de massaconsumptie blijft verwaarloosd, ondanks het feit dat twee vijfjarenplannen erop gericht waren “om te voldoen aan de dagelijkse behoeften van de mens.”³⁸

Brezjnev geeft toe dat de planning, één van de fundamenteën van de socialistische economie, steeds meer tekort schiet. “De Partij heeft het plan steeds als een wet beschouwd. Deze onverholen waarheid neigt men te vergeten.”³⁹

Sinds jaren neemt men beslissingen, maar men is niet meer bij machte om dienovereenkomstig de economische ontwikkeling te plannen. Brezjnev stelt vast, dat complete delen van de economische structuur van de Sovjetunie in elkaar storten, zonder dat hij in staat is de oorzaken ervan te vatten en nog minder om er iets aan te doen.

Gorbatsjov: ommekeer en verleidelijke beloften

Militarisering, overbewapening, buitenlandse avonturen hebben de sovjet economie hoe langer hoe meer ondermijnd en haar aan de rand van de afgrond en de crisis gebracht. En in deze dramatische omstandigheden komt de nieuwe, langverwachte profeet op het toneel van de geschiedenis: als een aartsengel verschijnt Michael Gorbatsjov. Hij verbaast de wereld met een nieuwe politiek, waarvan hier vier krachtlijnen volgen.

Gorbatsjov maakt praktisch een einde aan de politiek van militarisering. De sovjettroepen hebben zich uit Afghanistan teruggetrokken. Er wordt druk uitgeoefend op Vietnam om te vertrekken uit Kampuchea. Een deel van de militaire bedrijven in de Sovjetunie is geconverteerd of zal in de komende twee jaar geconverteerd worden.

Gorbatsjov bevestigt de noodzaak van democratisering van het politieke leven in de Sovjetunie. Hij wil dat alles vrij besproken kan worden, dat er debatten over voors en tegens komen. Het valt nauwelijks te betwisten dat een dergelijke aanpak noodzakelijk was in ^en land waar brede lagen van de bevolking afkerig zijn van een marxisme dat beroofd werd van zijn inhoud, de bureaucratische praktijken en privileges verwerpen en geen belangstelling meer hebben voor het openbare leven. Het was absoluut noodzakelijk dat het volk opnieuw de smaak te pakken zou krijgen van de praktijk van het politiek debat, van de ideologische strijd van het socialisme... Het is eveneens juist dat alleen in de openlijke ideologische strijd, in confrontatie met reactionaire en revisionistische stromingen, het verkalkte en uitgeholde marxisme van de Brezjnevperiode, zou kunnen worden vervangen door een levend, authentiek, revolutionair marxisme. Gorbatsjov wil een herevaluatie van al wat fout was in de opbouw van het socialisme in de Sovjetunie, door terug te keren naar de geest en de stellingen van Lenin, de grootste denker en de grootste practicus van de revolutionaire actie die de wereld ooit gekend heeft.

Tenslotte stelt Gorbatsjov dat de Sovjetunie in staat moet zijn om de laatste verworvenheden van de wetenschappelijke en technologische revolutie, die de wereld overspoelt, te beheersen. Hij voegt eraan toe dat de sovjet economie dynamischer moet worden, dat de creativiteit van de mensen met alle middelen, economische en andere, moet worden aangemoedigd. We hebben met belangstelling de evolutie van deze krachtlijnen gevolgd.

Na vijf jaar perestroika en glasnost in de Sovjetunie kunnen we een aantal constatering en analyses maken.

We zullen het allereerst hebben over de politiek, vervolgens over de economie en tenslotte over de buitenlandse politiek van de Sovjetunie.

Glasnost voor de anticommunisten

Laten we op het politiek vlak beginnen met een vraagstelling: wie heeft baat gehad bij glasnost, welke lagen en politieke krachten hebben zich werkelijk geuit en hebben hun politieke oriëntatie opgelegd hebben aan de sovjetmedia?

Vrijheid en democratie bestaan nooit boven de klassen en de klassenstrijd, zelfs niet en zeker niet in de Sovjetunie van na Chroesj- tsjov... Glasnost, de vrijheid van discussie, heeft in de Sovjetunie een golf van uitgesproken contrarevolutionaire en antisocialistische propaganda mogelijk gemaakt. Men mag stellen dat haast alles wat het Russische volk ten koste van gigantische en heldhaftige inspanningen opgebouwd heeft, aangevallen, zwartgemaakt en gekleineerd werd. Bij het lezen van de sovjetpublicaties wordt duidelijk dat de controle over de media in handen is geraakt van de fractie binnen de intellectuelen met de meest openlijk burgerlijke standpunten.

Gorbatsjov en Ryzjkov, de eerste minister, hebben officiële verklaringen afgelegd over het historisch belang van de opbouw van het socialisme.

Ter gelegenheid van de 70ste verjaardag van de USSR heeft Gorbatsjov verklaard dat men de enorme verdiensten van Stalin moest erkennen, zijn werkkraft, zijn ijzeren wil, zijn organisatorische capaciteiten om het land op te bouwen en te verdedigen tegen het fascisme. Hij heeft eveneens onderstreept dat men alle fouten en misdaden die tijdens deze periode begaan werden, moest erkennen, analyseren en kritiseren. Ryzjkov heeft soortgelijke verklaringen afgelegd, waarbij hij bepaalde fouten van Stalin kritiseert om duidelijk “het geheel van de partij, de miljoenen gewone mensen” in het licht te stellen “wiens gehechtheid aan de ideeën van Lenin en aan de revolutionaire idealen niet aan het wankelen gebracht zijn”⁴⁰. Deze verklaringen konden een discussie tussen communisten mogelijk maken, alhoewel het voor ons duidelijk is dat de immense verdiensten en verworvenheden van de partij in de periode 1924-1953 eveneens en vooral te danken zijn aan de leiding van het Centraal Comité van de CPSU en van Stalin.

Helaas moeten we de laatste vier jaar heel ver zoeken om in de sovjetpublicaties ook maar één artikel te vinden dat het revolutionair werk van de communisten in de jaren '20, '30 en '40 op het gebied van de industrialisatie, de collectivisering, de revolutie op cultureel vlak en de landsverdediging naar voren brengt en uitlegt, om nog maar te zwijgen over het gebied van de internationalistische hulp.

Men vindt tegenwoordig honderden artikelen, direct geïnspireerd door de meest weerzinwekkende burgerlijke en fascistische literatuur die de verwezenlijkingen van deze historische en cruciale periode bespuwen. De sovjetpers puilt tegenwoordig uit van haatuitbarstingen in extreem-rechtse stijl: “Stalin was een monster, en als er ooit een echte volksvijand bestaan heeft, dan was hij het wel”⁴¹, of nog: “de grenzen van glasnost wat betreft het stalinisme, moeten bepaald worden door de grondwet, die de propaganda voor geweld verbiedt”.⁴² Kortom, de vrijheid, de democratie en de glasnost komen er haast op neer dat aan de sovjetburgers een verbod wordt opgelegd zich de heldhaftige strijd van de vorige generatie te herinneren, hun revolutionaire geest te bewaren en de fundamentele stellingen te ontwikkelen die aan de basis lagen van de socialistische opbouw en de verdediging tegen de Hitler-agressie...

Een rechtse sovjetfilosoof betreurt het dat thans de ontevreden werkers hun bewondering beginnen te uiten voor het enthousiasme dat de massa's mobiliseerde tijdens de jaren '20. Een beroemd journalist heeft zelfs gesteld, merkt onze filosoof verontwaardigd op, dat “deze romantici geen amorelen waren, maar dat ze een bijzondere moraal hadden. Welnu, juist door deze moraal konden Auschwitz en Kolyma ontstaan”.⁴³ In die woorden wordt de basisstelling van extreem-rechts na Hitler op voorbeeldige wijze samengevat: stalinisme staat gelijk aan fascisme - en de romantische revolutionairen kan men classificeren als misdadigers.

De aanvallen tegen het stalinisme zijn gericht tegen het socialisme

Wat hebben de talrijke auteurs die vandaag de sovjetpers beheersen, tegen het stalinisme in te brengen? Twee hoofdthema's komen uit hun geschriften naar voren.

De belangrijkste misdaad van Stalin is dat hij de klassenstrijd gevoerd heeft. “Iedereen werd aangemaand de edelen, de priesters, de ambtenaren en andere sociaal-vijandige elementen te haten. (...)

Men moest met name en in groep volledige klassen haten. Deze haat werd dermate gecultiveerd dat ze zelfs genetisch wortel geschoten heeft”.⁴⁴ Omdat Stalin de “idee van vrede tussen de klassen” verworpen heeft en daarentegen “de ideologie van de vijandigheid (heeft opgelegd), (...) werd het land voor tientallen jaren ondergedompeld in de zinsbegoocheling van de paranoïde waanzin.”⁴⁵ Deze zinnen bevatten een schitterende les in dialectiek voor iedereen die zich op één of ander moment heeft laten inpakken door de charme van het antistalinisme. Tegen “de grove fouten” van Stalin, koerst men zagezegd opnieuw op de “Leninistische principes”. Maar op het einde stelt men vast dat de “belangrijkste misdaad” van Stalin het voeren van de klassenstrijd was! Is het nog nodig om te vermelden dat men door het schrappen van de klassenstrijd uit de geschiedenis het marxisme én het leninisme begraaft?

De tweede misdaad van Stalin betreft zijn buitenlandse politiek. Elgiz Pozdniakov, vice-minister van Buitenlandse Zaken, heeft het hierover. “Door te kiezen voor de wereldrevolutie (...) wilden we de wereld verdelen in proletariërs en bourgeois. (Indien) men (dit) nog kan rechtvaardigen in een periode van revolutionaire stormen in de wereld, is dit ontoelaatbaar in andere omstandigheden, want het is volkomen in tegenstelling met de normen van de betrekkingen tussen beschaafde staten.”⁴⁶ Zo simpel en zo dwaas is het. Men zou aan deze onwetende willen vragen of de fascistische staten van de jaren '30 en '40 “beschaafd” waren, of de Franse en de Engelse koloniale staten van de jaren '30 “beschaafd” waren, of het Amerikaans imperialisme ten tijde van de koude oorlog en de oorlog in Korea “beschaafd” optrad. Want het is toch tegen deze tegenstanders dat Stalin moest strijden, en goed gestreden heeft. En ook van dezelfde schrijver: Er moet “een nieuw internationalisme komen, dat ons toelaat te spreken over de toekomst van de ‘Algemeen-menselijke Internationale’, dat wil zeggen van de éne mensen-gemeenschap op Aarde, die in de plaats zou komen van het internationalisme gebaseerd op de belangen van klasse, partij, groep of Staat”.⁴⁷ Een andere glasnostfanaat begint met te schrijven: “Nadat ze de revolutie in ons land hebben voltooid, hebben de proletariërs verzaakt aan de waarden die vreemd gebleken zijn aan hun klassebewustzijn en aan hun belangen”. En hij voegt eraan toe: “Er bestaan geen proletariërs meer, althans niet meer in Oost- en West-Europa. Er zijn arbeiders, boeren, werknemers, ondernemers, vertegenwoordigers van vrije beroepen, bedienaars van de erediensten, studenten, militairen, gepensioneerden, kinderen”. Reagan en Thatcher zouden het niet beter

kunnen zeggen. En tenslotte komt onze schrijver tot de kern van zijn betoog: “Ze hebben allen een gemeenschappelijk belang: in vrede leven en overleven. Daarom is het tijd te verzaken aan de leuze: Proletariërs aller landen, verenigt U!”⁴⁸ Voor deze anticommunist die zijn dagen slijt als hoofdadviser op het ministerie van Buitenlandse Zaken, is de belangrijkste misdaad van Stalin dat hij de solidariteit van alle proletariërs ter wereld verdedigd heeft.

Eenmaal op deze weg, kan niets onze hervormers nog stoppen. Anderhalf jaar geleden zijn ze opgehouden over Stalin te kletsen: Lenin en de revolutie zijn het mikpunt van hun aanvallen geworden. Ze verklaren dat de Oktoberrevolutie een vergissing was en dat het uiteindelijk deze boodschap is die de “antistalinisten” willen overbrengen.

Een vertegenwoordiger van de CVP, de Vlaamse christen-democraten, is naar de Sovjetunie gereisd om fondsen over te maken aan de christen-democratische partij en om de publikatie van boeken van Solzjenitsyn te financieren. Tijdens de jaren '90 zullen enkele miljoenen boeken van deze schrijver gedrukt worden. In persartikelen worden de geschriften van Solzjenitsyn becommentarieerd. “Sinds 70 jaar was de onvoorwaardelijke menselijke moraal vervangen door een eengemaakt klassetotalitarisme, dat zich steunt op een ideologie die in staat is welke misdaad dan ook te rechtvaardigen.”⁴⁹ De trotskisten, die luidkeels de geschriften van Solzjenitsyn, de lievelingsschrijver van Le Pen, aanprijzen, mogen dit soort literatuur propageren in naam van de vrijheid van meningsuiting. Wij stellen dat het gaat om puur fascistische literatuur! De *Nouvelles de Moscou* mogen dan ook in deze logica doorgaan met het propageren van volgende ideeën: “Men moet de persoonlijke verantwoordelijkheid van Lenin in de ideologische aspecten van de sovjetgeschiedenis van vóór de stalinistische dictatuur onderstrepen. Nationalistisch georiënteerde denkers zoals Solzjenitsyn spreken hier reeds lang over en geven te verstaan dat het leninisme en het stalinisme twee verschijnselen zijn van dezelfde orde.”⁵⁰ Men grijpt dus terug, in kranten die zich communistisch noemen, naar de openlijke verheerlijking van het tsarisme, die Solzjenitsyn in zijn bombastische stijl zo goed uitdrukt. In een lange tekst over de huidige toestand in de Sovjetunie kan men de volgende tussenkomst lezen van Michael Lobanov, politiek journalist, verwoed voorstander van glasnost: “In 70 jaar tijd heeft men de spiritualiteit vernietigd en bijgevolg de culturele pijlers waarop het economisch systeem rustte, tot en met de nationale tradities en het zelfbewustzijn. Waar het op aankomt is dat de Kerk niet nog eens vertrapt mag worden.”⁵¹ Het socialisme wordt

hier dus aangevallen omdat het de spiritualiteit van de tsaristische periode heeft vernietigd en het economisch systeem, dat in deze spiritualiteit zijn rechtvaardiging vond.

Laten we tenslotte benadrukken dat de vloedgolf van openlijk anticommunistische ideeën zo hevig is, dat Gorbatsjov zelf niet meer weet hoe zich te houden. Dit wordt aangetoond door een aantal van zijn nogal povere tussenkomsten. In een redevoering van 28 september '89 zegt hij: "Soms stelt men zich nihilistisch op tegenover de weg die ons land afgelegd heeft. De Oktoberrevolutie wordt voorgesteld als een vergissing, een tragedie, die de normale gang van zaken verstoord heeft en die voor het volk alleen maar lijden gebracht heeft."⁵² Gorbatsjov slaagt er niet in het grootscheeps anticommunistisch offensief van replek te dienen, je vindt geen enkel militantisme bij die man, alleen gelaten constateringen.

Universele waarden: de grote sprong achterwaarts

We zullen het nu hebben over de theorie van de "universele waarden" die sinds drie à vier jaar naar voren wordt gebracht door de ploeg Gorbatsjov en die de leidende ideologische lijn van de partij vormt. Gorbatsjov, de socialistische waarden beu, herontdekt de waarden van de Europese beschaving. "De economische successen van Europa en Noord-Amerika zijn onlosmakelijk verbonden met alle andere traditionele bestanddelen van de Europese beschaving. Het zijn morele normen en opvattingen over de bestemming van de mens, vooral gebaseerd op het christendom, op principes van democratie, die sinds eeuwen ontwikkeld werden(...) We zijn bereid om de waarden van de Europese beschaving, die we 70 jaar lang verworpen hebben in naam van klasseprincipes, opnieuw tot de onze te maken. Dat zal voor ons inderdaad een grote stap betekenen naar vrede met het Westen(...) De geschiedenis heeft overduidelijk aangetoond dat onwetendheid over de onvermijdelijke en noodzakelijke wetten van de markteconomie en het opgeven van de normen van de democratie en de moraal, eeuwenlang uitgewerkt in de schoot van de Europese beschaving, leiden tot achterstand in ontwikkeling."⁵³ We zouden in België al erg ver naar rechts moeten gaan zoeken om een zo vrijmoedige verwoording van de liberale en reactionaire ideologie te vinden! Als men eeuwen wil teruggaan om te spreken over democratie en moraal in Europa, moet men het hebben over de 150 tot 200 miljoen Afrikaanse slaven, waarvan de bescha-

vers zich meester gemaakt hebben en door wiens arbeid het “democratisch” kapitalisme ten dele opgebouwd werd. Men moet het ook hebben over de 60 miljoen vermoorde Indianen in Mexico en Peru, waardoor de Europese beschaving zich kon overladen met het goud en zilver van dat continent. Men moet het hebben over de geschiedenis van de lange keten van bloedbaden waaruit de koloniale verovering van de 19de eeuw en de koloniale onderdrukking van deze eeuw zijn samengesteld. De Europese democratie en de Europese christelijke moraal hebben zich bijzonder onderscheiden tijdens de opkomst en de triomf van het fascisme. En we hoeven maar te kijken naar de neokoloniale dictaturen, om vast te stellen dat Europa en de Verenigde Staten, wier specialisten in economie, politiek gekonkel en foltering deze landen achter de coulissen leiden, nauwelijks afstand hebben genomen van deze fascistische wereldopvatting.

Zonder even ver te gaan in de extravagantie van de bovenvermelde pro-imperialistische verklaringen, is Gorbatsjov, wat de essentie betreft, er toch nauw mee verwant met zijn oordeel over de universele waarden. Hij zegt bijvoorbeeld dat de Sovjetunie “de echte vaarden van het socialisme, verbonden met de verheffing van de mens, met de vermenschelijking, met de democratisering van de sociale verhoudingen”, zal herontdekken. Hij spreekt over een “humaan en democratisch socialisme, dat zich steunt op alle vooruitgang van de hedendaagse beschaving”; hij bezingt het “parool Vrijheid! in de meest ruime, universele betekenis van het woord”.⁵⁴ Men begrijpt waarom Mark Eyskens, Belgisch minister van Buitenlandse Zaken, verklaard heeft dat de CVP, de voornaamste partij van het Belgisch imperialisme, hem tot “erelid” zou kunnen maken. Het is inderdaad hetzelfde holle, zogenaamd universele gezwets dat men terugvindt in alle documenten van de christelijke en liberale partijen van het beschaafde Europa!

God en zijn profeet, de eerwaarde Moon

De titel van een artikel in *Temps Nouveaux* kondigt ons aan dat het bezoek van Gorbatsjov aan het Vaticaan een “symbool van de gestage terugkeer van de Sovjetunie naar de universele waarden van de wereldbeschaving” is!⁵⁵

Hier wordt het katholieke geloof, versie Johannes-Paulus II, die een ware verdedigingsdoctrine is van het imperialisme, bestempeld als universele waarde, die herontdekt dient te worden. Een academi

cus, die gevraagd werd naar zijn prognoses voor de Sovjetunie, antwoordde dat 1990 gekenmerkt zal zijn door een “groeïende aantrekkingskracht van de godsdienst in de maatschappij. Dit is een algemene tendens”, en hij voegt eraan toe: “Tijdens de hele periode van de sovjetmacht/(...) werd een intense antigodsdienstige propaganda gevoerd door militante goddelozen en geleerde atheïsten/(...) Glasnost heeft deze schijnidealen weggevaagd, waardoor mens en maatschappij ertoe aangezet worden terug te keren naar de duizendjarige idealen.”⁵⁶

Dat is al waanzin, maar het ergste moet nog komen. In een krant van de Moonsecte kan men een dialoog lezen tussen Moon en een sovjetjournalist. Over vier pagina’s uitgesmeerd drukt Moon (van wie de banden met de CIA bekend zijn) zijn politiek-filosofische gedachten uit en ontdekt de sovjetjournalist heel wat gemeenschappelijke punten tussen het denken van Moon en het nieuwe sovjetdenken!

“Wij steunen president Gorbatsjov in de hervormingen door het nieuwe denken”, titelt de eerwaarde Moon. En de sovjetjournalist voegt er vleïend aan toe: “De woorden van de eerwaarde Moon schijnen hoe dan ook op indrukwekkende wijze te bewijzen dat de begrippen van het nieuwe denken voor ons nieuwe horizonten openen in de samenwerking op wereldvlak”.⁵⁷

De kwestie van de godsdienst in de Sovjetunie is dus geen detail, maar hangt samen met de vaststelling dat de leiders van de sovjet- partij hoe langer hoe minder geloven in de stellingen van het marxisme-leninisme, deze stellingen compleet loskoppelen van de politieke praktijk, en tegenover deze ideologische leegte, de arbeiders drijven in de richting van “duizendjarige idealen”.

De kanker van het burgerlijk nationalisme

De vloedgolf van burgerlijk nationalisme in het land en in de partij vormt een derde markante tendens in het politieke en ideologische leven. Dit aspect zal in een waarschijnlijk nabije toekomst zeer zware gevolgen hebben.

Toen Gorbatsjov vier jaar geleden verklaarde dat men het socialistisch pluralisme moest ontwikkelen, waren we het ermee eens dat men, na de periode van Brezjnev, het uiten van uiteenlopende ideeën op basis van het socialisme moest toelaten. De revolutionaire gedachte kon slechts opnieuw aan kracht winnen en zich ontwikkelen door de strijd tegen de burgerlijke stromingen. Maar nauwelijks was

dat idee gelanceerd, of talrijke organisaties en volksfronten werden opgericht om perestroika te steunen. Het ging om coalities tussen openlijk reactionaire krachten en “hervormers” uit de periode van Chroesjtsjov, ware oorlogsmachines tegen wat overblijft van het socialisme in de Sovjetunie.

Nemen we het voorbeeld van de Oekraïne, waar op initiatief van rechtse elementen in de partij de Oekraïense Beweging voor Perestroika werd opgericht, het Volksfront van deze republiek, dat naar eigen zeggen 280.000 leden telt. Aan het stichtingskongres namen 1.100 afgevaardigden deel, waaronder 25% partijleden. Dat front veroorzaakte een vloedgolf van antisocialistische en anticommunistische ideeën die ertoe leidde dat het Congres het socialisme en de communistische partij veroordeelde, onder applaus van de zaal. Op de tribune werden afgevaardigden die probeerden de CPSU te verdedigen, uitgejouwd en verjaagd. Er was alleen sprake van de bezetting van de Oekraïne door de Sovjetunie. Men eiste het vertrek van het Rode Leger en de oprichting van een Oekraïens leger. En waaruit zou de kern van dit leger bestaan? Tijdens de Tweede Wereldoorlog bestond er een Oekraïens leger, opgericht door de goede zorgen van Hitler. De Oekraïense Volksbeweging voor Perestroika luisterde eerbiedig naar de ongelooflijke tussenkomst van een zekere Lukyanen- ko op het congres. Hij verklaarde daar dat de partizanen van Stephan Bandera, de leider van de Oekraïense fascistten, in ere hersteld moesten worden als slachtoffers van het stalinisme en “vrijheidsstrijders”.⁵⁸ In een boek over de World Anti-Communist League (een uiterst rechtse fascistische groepering, gecontroleerd door Amerika en Taiwan) wordt uitgelegd dat een groot aantal leden van de groep Bandera na de oorlog werd aangehouden door de Engelsen en de Amerikanen. Aldus werden na de nederlaag van het nazisme honderden Oekraïense collaborateurs gerekruteerd door de westerse diensten om in de Sovjetunie te spioneren. Leden van de groep van Bandera hebben gewerkt bij Radio Free Europe en hebben enkele jaren geleden een aantal openlijk profascistische uitzendingen gemaakt, die hevige protesten uitlokten in de Verenigde Staten. Deze uitzendingen zongen openlijk de lof van de nazigroep “Gallicische SS”.

Dat oud-nazi's, SS'ers, als dusdanig erkend in de Oekraïne, een afgevaardigde kunnen sturen om het woord te voeren tijdens een vergadering van het Volksfront, op het ogenblik dal men de communisten eruit verjaagt, zijn feiten die tot nadenken stemmen over de politieke degeneratie in de Oekraïne. We vermelden hier tussen haakjes dat de trotskistische publikaties van de groep Mandei deze

“democratische” strijd van dit “volksfront” steunen en zijn stellingnamen publiceren volgens de welbekende tactiek van een eenheidsfront tegen het communisme, ook al is het zieltogend.

Ook in Letland hebben alle antimarxisten zich in een volksfront verzameld. Op het laatste congres van het Front verklaarde één van de leiders: “Het is voor ons belangrijk onze directe banden met de westerse landen aan te halen, en economische contacten aan te knopen (...) om de weg voor te bereiden van de terugkeer van Letland in de beschaafde wereld van Europa, waar Letland vroeger toe behoorde”. En hij voegde eraan toe: “De hoofdvorm van eigendom in de Republiek Letland moet het privé-eigendom zijn. De ervaring van de westerse geïndustrialiseerde landen bewijst dat het privé-eigendom en het privé-initiatief een zeer efficiënte werking van de vrije markt garanderen”.⁵⁹ Duidelijker kan het niet: dit is de terugkeer naar het kapitalisme, naar de imperialistische wereld en naar de meest elementaire en simpele wetten van het wereldkapitalisme.

Gorbatsjov: zielig

De Communistische Partij van de Sovjetunie is hevig verontrust over de vloedgolf van anticommunistische ideeën in de Baltische republieken. Deze republieken hebben inderdaad besloten om hun onafhankelijkheid op te eisen, en hun toetreding tot de EG te vragen, in twee of drie fasen. Hierop verklaarde de CPSU: “Het antisocialistisch en antisovjetkarakter van hun bedoelingen kwam aan het licht. We zien organisaties opkomen die herinneren aan formaties uit de burgerlijke periode en de fascistische bezetting, we zijn getuige van de oprichting van parallelle machtsorganen.”⁶⁰ Deze vaststelling is correct. Niettemin hebben de kritieken, protesten en aanklachten de reactionairen niet belet hun ondermijningswerk voort te zetten... en de Litouwse CP zelf heeft zich onlangs bij de “onafhankelijkheids-gezinden” aangesloten en verklaard dat ze niet meer behoorde tot de CPSU, maar een onafhankelijke partij werd met haar eigen, door haarzelf opgesteld programma en met haar eigen statuten. Ze wil onderhandelingen beginnen met de CPSU om de grondslagen van hun toekomstige verhoudingen vast te leggen.

Op 25 december '89 houdt Gorbatsjov een hoogst interessante toespraak, die volledig de impasse laat zien waarin hij beland is... en die reeds klinkt als zijn zwanezang. Hij heeft het over de scheuring tussen de Litouwse partij en de CPSU.

Enkele jaren geleden zegt Gorbatsjov “waren er in de republiek slechts een handvol “oorlogsvoerders” van de oppositie. Ze waren er alleen maar op uit zich populair te maken, door de nationalistische tendensen aan te wakkeren. De oppositie verklaarde zich akkoord met de leuzen van de perestroika met als doel het socialisme in diskrediet te brengen. Het gevaar hiervan werd niet tijdig onderkend”.⁶¹ Er zijn blijkbaar heel wat dingen die Gorbatsjov niet tijdig opmerkt. We zullen het er verder over hebben...

Daarna beklemtoont Gorbatsjov “het verlies van de invloed van de partij op de media (...). Naarmate Sajudis (het nationalistisch front in Litouwen) hierin posities veroverde, begaf het zich op het terrein van de strijd voor de daadwerkelijke macht”.⁶² Hier geeft Gorbatsjov toe dat glasnost, de politiek van doorzichtigheid, in handen gevallen is van rechts en extreem- rechts. Maar opnieuw moet Gorbatsjov erkennen dat hij deze verschuiving niet tijdig onderkend heeft.

Daarenboven stelt Gorbatsjov vast dat “een deel van de afgevaardigden van Sajudis de leuzen van de perestroika propageert, om de noodzakelijke voorwaarden te scheppen om via het parlement de macht te grijpen. Men heeft uiterst nauwgezet de tactiek uitgewerkt m toegepast van het stap voor stap ontmantelen van de verworvenheden van het socialisme”.

Gorbatsjov geeft dus toe dat hij op het vlak van perestroika, de glasnost en de democratie, drie van de vier krachtlijnen van zijn nieuwe politiek, niet op tijd gezien heeft wat er werkelijk in de Sovjetunie gaande was.

De vierde vaststelling van Gorbatsjov over Litouwen is een bekentenis van politieke onbekwaamheid. Hij heeft talrijke contacten gehad met de Litouwse CP, die hem verzekerde dat de massa's de nationalistische richting opgingen en dat de CP genoodzaakt was ze te volgen om ze onder haar leiding te kunnen houden. En Gorbatsjov geeft toe: “We moeten erkennen dat we gehoor gaven aan hun voorstellen en dat we vaak tegemoetkwamen aan hun verzoeken”.

Hij zegt zelf dat een dergelijke toestand “gebruikt wordt door nationalistische, separatistische, anti-sovjetelementen (...) die ervan dromen de vroegere autoritaire en extreem-rechtse regimes te doen herrijzen”. Dat is volkomen waar, maar wat is Gorbatsjov nu van plan? Zijn zielige analyse wordt gevolgd door een aantal bedenkingen van hetzelfde allooi. Allereerst “moeten we blijk geven van een maximum aan terughoudendheid, bedachtzaamheid en voorzichtigheid (...) (We moeten aan iedereen vragen) nog eens goed na te denken”.

In plaats van aan de anderen te vragen goed na te denken als het te laat is, had Gorbatsjov er wijzer aan gedaan, zelf eerst na te denken over de krachten die hij ging ontketenen.

Aan de leden van het Centraal Comité die zeggen dat er gereageerd moet worden, dat men de zaken niet op zijn beloop mag laten tot er een ramp ontstaat, antwoordt hij: U heeft heimwee naar het “kazemesocialisme”, “telkens als we te maken hebben met uitingen van brede lagen van de bevolking, gebruiken we politieke middelen”. Maar welke politieke middelen resten hem nog?

Dan werpt hij een ander argument in de weegschaal: “U beweert dat de macht verzwakt en afbrokkelt”. Welnu, “het ideaal van een sterke politiek bestaat niet uit vijandschap en confrontatie, maar uit eendracht en solidariteit”. Men moet dan ook “de grote waarde begrijpen van redelijke compromissen”.

Wanneer men de fascist en extreem-rechts kent, vraagt men zich wel af hoe Gorbatsjov het aan boord zal leggen om in zijn eentje het grote spel der compromissen te spelen? Hij voegt er nog aan toe: “Het is onontbeerlijk om krachtadig acties te ondernemen om de federale Staat en haar eenheid te vrijwaren. En laat niemand illusies koesteren over de bedoelingen en de mogelijkheden van het centrum”.⁶³ Na al zijn vorige verklaringen zijn dit slechts ijdele woorden, waar alle reactionairen hartelijk om zullen lachen. Gorbatsjov maakt dit idee compleet met de woorden: “De kwestie van de wettelijkheid van de politieke organisaties en bewegingen die de nationalistische terreur aanmoedigen moet ter bestudering voorgelegd worden aan het hoogste wetgevende orgaan”. Ziedaar waar de krachtige uitroep “Niemand mag illusies koesteren over de bedoelingen en de mogelijkheden...” op neer komt.

Uit deze toespraak blijkt dat Gorbatsjov zich in een volledige impasse bevindt. En de “diepgang” van zijn analyse roept vele vraagtekens op over de toekomst van de Sovjetunie.

Friedman, help ons het kapitalisme opnieuw installeren

Na deze drie hoofdlijnen op politiek en ideologisch vlak te hebben onderlijnd, zullen we nu beknopt de economische opvattingen behandelen die momenteel door de meerderheid van de leiding van de CPSU naar voren worden gebracht.

Vijfjaar geleden verklaarde Gorbatsjov categorisch dat er op dit vlak dingen moesten veranderen. Stagnatie, inertie, afnemende groei, voedselgebrek, onmacht om aan de meest elementaire behoeften te voldoen - er moet, zei Gorbatsjov, een nieuwe economische politiek gelanceerd worden. Vier jaar later stellen we vast dat er niets veranderd is, behalve in negatieve zin.

In het tijdschrift dat uitgegeven wordt door het ministerie van Buitenlandse Zaken, leest men: "Met de huidige crisis in de Sovjetunie hebben we met steeds meer ernst de waarschuwing in overweging genomen die naar voren gebracht werd door F. Hayek, onze voornaamste opposant onder de monetaristische conservatieven. Hij beweert dat zelfs de vreedzame sociaal-democratische weg hoe dan ook leidt naar het socio-etatistisch collectivisme, naar de geleide en geplande economie. Het is de weg van het monopolisme, van de verstikking van het individualisme, van democratie en vrijheid." En Larissa Pjacjeva, onderzoekster aan het Instituut van de Internationale Arbeidersbeweging (!), zojuist bekeerd tot de economische wetenschap van het wilde kapitalisme, beëindigt haar essay met een \sqrt eroordeling van de gemengde economie. Zij stelt dat men in de Sovjetunie behoefte heeft aan de ideeën van Milton Friedman en Friedrich Hayek, want "de gemengde economie, waar het privé- bezit een zonderling mengsel vormt met het staatsbezit, waar de markt moet samenbestaan met geplande prijzen, heeft geen toekomst." "Al deze elementen van het marktsysteem die met zoveel moeite geënt worden op de grote staatsboom, zullen onvermijdelijk wegwijnen, tot op de dag dat het juridisch mechanisme, de nieuwe eigendomssystemen en machtsvormen de bestaande systemen en vormen zullen vervangen. Er is een uitweg: de volledige liberalisering van ons economisch en sociaal leven, en het geven van een goede vorming aan onze landbouwers, aan onze coöperatieve boeren, handelaars, bankiers, ambachtslieden, aan allen die in de toekomst de klasse zullen vormen van de beheerders en meesters van het land, handige en ijverige mensen."⁶⁴ De Friedman-doctrine zal dus het socialisme in de Sovjetunie redden, nadat ze eerst perifeer-kapitalisme in Chili gered heeft!

De lange mars naar de privé-ondememing

Sinds twee jaar stellen we vast dat Gorbatsjov op economisch vlak niets te zeggen heeft dat geïnspireerd is door het wetenschappelijk

socialisme. Hij spreekt over de Nieuwe Economische Politiek van Lenin, los van elke historische context, om beter het geheel van de doctrine van Lenin over de economie en de politiek te kunnen verwerpen. Zijn praktische voorstellen zijn steeds duidelijker gericht op de privé-ondememing en de markt. Een artikel uit *Temps Nouveaux* bevat deze parel: “Hoewel ons land reeds meer dan 40 jaar zonder Stal in leeft, kunnen we ons nog steeds niet definitief vrijmaken van de belemmeringen van het stalinistisch systeem, van de feodale principes van de economische structuren die hij opgebouwd had, terwijl andere Europese tirannen van de 20ste eeuw de sociale instellingen die ze in het leven geroepen hadden, mee in hun graf namen, en plaats maakten voor democratie in de economie en de politiek. Waarom? Gewoon omdat Hitler noch Franco het privé-bezit vernietigd hadden, dat de voedingsbodem vormde waarop onmiddellijk na het verdwijnen van de dictatuur een bloeiende maatschappij kon groeien”.⁶⁵

De grootste misdaad van Stalin bestaat hierin dat hij het privé- bezit uitgeroeid heeft. En daarom is hij erger dan Hitler. Dit zijn woorden, waar noch Le Pen noch de oudstrijders van het Oostfront vies van zouden zijn. En we begrijpen beter waarom Stalin en Mao Zedong de noodzaak onderstreepten om de dictatuur van het proletariaat te handhaven tegen de politiek ontaarde elementen, die echte agenten van de imperialistische invloed zijn.

De directeur van het Plechanov-Instituut te Moskou, professor Vladimir Grotsjev, zegt dat “het privé-eigendom (van de produktiemiddelen) in het land aanwezig is in de vorm van een schaduweconomie, van sommige coöperatieven en gemengde bedrijven. Het privé-kapitaal waart door de Sovjetunie in de vorm van honderden miljarden roebels, vele miljarden dollars”. Al is hij dan professor, toch zitten bepaalde vragen hem dwars, die niet van louter academische aard zijn: “Zou het niet beter zijn een middel te vinden om deze vorm van privé-bezit te erkennen en haar ten dienste te stellen van de perestroika?”⁶⁶. Het bestaande wilde kapitalisme ten dienste stellen van de perestroika? Maar is het niet eerder perestroika die zich integraal ten dienste stelt van het wilde kapitalisme? Dezelfde professor vertelt dat een congres van sovjetzakenlui voorstelde om het privé- bezit van de produktiemiddelen en het staatsbezit op gelijke voet te erkennen. En de professor besluit: “Wij, de geleerden, zullen hen helpen om succes te boeken.”⁶⁷ Dit is een mooi voorbeeld van het verbond tussen de nieuwe kapitalisten en de technocratische intellectuelen.

Een andere professor, Margarita Maksimova, doctor in de economie, beweert dat “men het eigendom moet privatiseren” en “de gelijkheid, de concurrentie en de competitiviteit van alle vormen van eigendom moet verzekeren als grondslag van de economische vrijheid van de burgers”; men moet “de oprichting van zones van vrije ondernemingen” voorbereiden.⁶⁸

Onverbloemde oproepen aan de multinationals, odes aan de vrijheid om uit te buiten als basis van economische vrijheid. De enige concrete voorstellen die geformuleerd worden, hebben als doel de stapsgewijze en geleidelijke terugkeer naar het kapitalisme.

Een jaar geleden werd Albakin door Gorbatsjov benoemd tot vice-premier en werd hij verantwoordelijk voor de economische hervorming. Hij wordt door de *Financial Times* voorgesteld als een overtuigd voorstander van de “denationalisatie van het eigendom”. Zijn stelling is dat er “voor het coördineren van de activiteiten en de belangen van de economische eenheden geen valabel alternatief is voor het marktmechanisme”, aldus de beurskrant. “De verscheidenheid van de eigendomsvormen, hun gelijkheid en wedijver zijn de iindamentele voorwaarden voor de economische vrijheid van de burgers, die de optimale aanwending van hun capaciteiten waarborgen”, zo stelt Albakin in het rapport dat hij in november 1989 presenteert.⁶⁹ Dit toont aan dat Gorbatsjov steeds duidelijker plaats neemt in de stroming van liberaal rechts.

Het imperialisme dat niet langer bestaat...

We komen nu op het hoofdstuk van de internationale sovjetpolitiek. We zullen het hebben over de nieuwe opvatting over het imperialisme, over de gevolgen ervan op het vlak van de wereldpolitiek en tenslotte over de analyse van de omwentelingen in Oost-Europa.

Een van de hoofdraadgevers van de minister van Buitenlandse Zaken verklaart het volgende: “Een diep ingewortelde houding bij ons (...) bestaat erin het Westen te zien als een schaamteloze plunderaar van de ontwikkelingslanden. Dit is een vergissing”. “Een aanzienlijk deel van de landen van de Derde Wereld blijft zich uitspreken voor de leuzen van de ‘nieuwe economische orde’, hierbij vergetend dat een voluntaristische economische politiek meestal één van de voornaamste oorzaken is van de catastrofale toestand van hun economieën.(...) We hebben door onze eigen bittere ervaringen geleerd waar het toe leidt als men de economie geweld aandoet”.⁷⁰

Vraag bijvoorbeeld eens aan Zaire, Brazilië of de Filippijnen, hoe leuk het is te leven in een land waar de economie “geen geweld wordt aangedaan”, waar de multinationals en de grootgrondbezitters, de maffia van de groothandel, de slavenhandelaars in kinderarbeid genieten van alle economische vrijheden... om de massa's onder te dompelen in een hel van geweld. De strijd van de Derde Wereld voor hogere grondstoffenprijzen zou dus volgens deze raadgever in het “communisme” de natuurlijke wetten van de economie geweld aandoen. En om zijn intrede in het kamp van de verdedigers van de oude imperialistische economische orde nog duidelijker te maken, voegt hij eraan toe: “Het is blijkbaar onmogelijk een nieuwe orde in te stellen. Het is duidelijk dat dit idee de regeling van de economische problemen op wereldvlak kan blokkeren en ons leiden tot een politieke rivaliteit (met het Westen)”. De nieuwe economische orde, zoals ze over het algemeen geformuleerd wordt, bestaat in het verwezenlijken van eisen die de grondslagen van het imperialistisch systeem niet aanvallen. De sociaal-democraten hebben als eersten begrepen dat het tot revolutionaire uitbarstingen zal komen, indien de toestand in de Derde Wereld blijft verslechteren. En bijgevolg moet men, met een vooruitziende blik, aan de Derde Wereld enkele kruimels laten, om de essentie van de imperialistische heerschappij te beschermen! Maar hier is een communistische raadgever die Mitterrand en Brandt, rechts passeert. Het besluit van Kolossovski luidt als volgt: we moeten ophouden te beweren dat “de Derde Wereld een reserve is voor het socialisme”, want een dergelijke stelling “zal ons naar een veralgemeende klassenstrijd in de internationale arena leiden.(...) De Derde Wereld is geen arena voor een confrontatie met het Westen. Het Westen is evenmin onze gemeenschappelijke vijand”.⁷¹

Leve de multinationals en het IMF!

Aan de progressieve milieus in de Derde Wereldlanden wordt voorgesteld om “te strijden, niet tegen de versterking van de kapitalistische verhoudingen als dusdanig, maar voor het democratisch kapitalisme, tegen de versterking van de reactionaire trekken ervan”... met als besluit: “De multinationals zouden gunstige voorwaarden kunnen scheppen voor de werkers in hun bedrijven”.⁷² Door dergelijke humanistische gedachten bezielend en van dergelijke universele waarden doordrongen, kunt u met succes uw diensten gaan aanbieden bij de Generale Maatschappij of de Ford Company!

Een ander voorstel: we moeten ophouden met kritiek te leveren op het IMF in zijn werkwijze tegenover de Derde Wereld: “Niet rechtstreeks verbonden met de belangen van één of andere bevoorrechte groep in de ontwikkelingslanden, zijn het IMF en de BIRD vaak consequenter dan de plaatselijke leidende kringen, zowel wat betreft de analyse van de economische moeilijkheden (...) als het uitwerken van maatregelen met het oog op het oplossen ervan”.⁷³ Je hoeft nochtans geen marxist te zijn om te begrijpen dat het IMF de landen van de Derde Wereld wurgt. Dit feit wordt door alle patriottische krachten erkend! Maar de nieuwe sovjetfilosofen kennen zelfs zulke simpele waarheden niet.

En alsof hij duidelijk wil aantonen dat het revisionisme, als de remmen eenmaal los zijn, onvermijdelijk belachelijk en grotesk wordt, formuleert diezelfde doctor in economische wetenschappen een praktisch voorstel met een strategische draagwijdte: “Men heeft onverbloemd gezegd dat de Sovjetunie de historische banden tussen Noord en Zuid erkent (...) en dat deze banden verbeterd moeten worden. Het wordt tijd dat Oost en West gemeenschappelijke belanzones ontdekken in het Zuiden, meer nog, dat zij actief werken tan het vormen van dergelijke zones”.⁷⁴

Na het aanhoren van academische miskleunen van dat formaat begrijpen we Fidel Castro beter die op 9 december '89 de vrees uitdrukte dat een aantal (ex)-socialistische landen zich inschakelen in het netwerk van de imperialistische economie om Cuba en Latijns- Amerika uit te buiten.

De ontferden van de Derde Wereld: potentiële terroristen...

Laat ons nagaan waar deze algemene overwegingen toe leiden op het terrein van de politieke anti-imperialistische strijd.

Een auteur snijdt het thema aan: “Derde Wereld: risicozones”. De risico's worden allermint veroorzaakt door de barbaarse imperialistische onderdrukking, door de politiek van permanente volkerenmoord op miljoenen mensen, neen, de risico's worden in wezen veroorzaakt door de revolutionairen... “De Derde Wereld is de bron van een andere kwaal van onze tijd: het terrorisme.(...) Er bestaat een tak die in het bijzonder de internationale situatie destabiliseert, die bewust acties onderneemt tegen burgers van de ontwikkelde landen, in de eerste plaats de westerse landen”.⁷⁵ Dit is de taal van een blanke

racist en van een contrarevolutionair. Hij brengt de uitschakeling naar voren van enkele blanken door één of andere beweging, doch rept met geen woord over de honderdduizenden doden, veroorzaakt door het staatsterrorisme, in praktijk gebracht door Israël, Taiwan, de Verenigde Staten en Zuid-Afrika. Het terrorisme, mijnheer Ko-lossovski, het echte terrorisme, is het imperialisme. Datgene waar u zich zo hevig over opwindt, is hoogstens de uitdrukking van de wanhoop van mensen die voortdurend vertrapt, verpletterd en vernederd worden. Voor u die kwijlt van bewondering voor eeuwen van Europese beschaving, is hier één van haar laatste heldendaden: “Sinds 1976 heeft het Renamo in Mozambique één van de grootste rampen der moderne tijden aangericht. Volgens een rapport van de Verenigde Naties, gepubliceerd in oktober 1989, zijn 900.000 mensen in afschuwelijke omstandigheden omgekomen, burgerslachtoffers van beschietingen, moord met machetes en bijlen, in brand steken van hutten, verdrinking of verstikking”.⁷⁶

In een andere politieke analyse, gaat de auteur, Victor Chejnis, nog verder op die weg: hij legt een rechtstreeks verband tussen de bewegingen van de meest onderdrukte klassen in de Derde Wereld en de begrippen terrorisme, wrede dictatuur en bloedig geweld. Men zal zich herinneren dat bij de bezetting van Afghanistan een aantal ideologen de “theorie” naar voren brachten van de militaire revolutionaire staatsgreep, die de weg moest vrijmaken naar de eigenlijke revolutie. Ze beweerden dat de boeren te achterlijk waren om een basis voor de revolutie te vormen. Vandaag de dag hebben sommigen deze ezelswijsheid creatief verder ontwikkeld: indien de boeren in beweging komen, kan dit enkel maar leiden tot terrorisme en destructief geweld.

“Volgens een bepaalde opvatting, die stoelt op een lange wetenschappelijke en ideologische traditie/... zou het centrale doel van de progressieve krachten erin bestaan de strijd van de onderdrukte en ontheemde lagen in de ontwikkelingslanden te activeren, en de meest extreme vormen van deze strijd zouden de meest efficiënte zijn/... Het is zeer gevaarlijk om welke beweging dan ook van de ‘basis’ te steunen, vooral wanneer ze leidt naar een escalatie van geweld/... Het conflictueuze karakter van de binnenlandse evolutie zet de nationale eenheid op het spel (...) De oppositionele krachten verdedigen elk hun eigen belangen en zijn er regelmatig toe geneigd een beroep te doen op de traditionalistische en marginale lagen van de bevolking, om in acties groepen te benutten voor steun en pressie, die gemakkelijk aan controles ontsnappen (...), die terroristen

voortbrengen, die aansturen op bloedbaden en progroms en die het instellen van min of meer bloedige dictaturen uitlokken”.⁷⁷ Dit is een contrarevolutionaire stellingname die zelfs dooreen aantal ideologen van het imperialisme verworpen zou worden omdat ze te openlijk op minachting voor het volk is gebaseerd. Chejnis ziet geen terrorisme of bloedige dictaturen in Peru, Guatemala, de Filippijnen. “Het imperialisme”, zegt hij, “is helemaal geen overheersend kenmerk van het kapitalisme op het einde van deze eeuw”.⁷⁸ Het hoofdprobleem van de Derde Wereld is dat zij een “proces van modernisering” in gang moet zetten, en vanuit dit standpunt is de inbreng van het buitenlandse kapitalisme positief. Zij die de basis, de traditionalistische massa’s, de onderdrukten en verdrukten mobiliseren, brengen de nationale eenheid, en bijgevolg het proces van modernisering in gevaar. Als deze achterlijke massa’s eenmaal opgestaan zijn, zouden ze wel eens hun eigen macht kunnen instellen die, in tegenstelling tot het neokoloniale moderne regime, een wrede dictatuur zal zijn. Volgens de heer Victor Chejnis, doctor in de economische wetenschappen, zou de Sovjetunie dus de kant moeten kiezen van de ’-koloniale orde tegen de “bezetenen” en de “onverantwoordelijke amorele elementen”, die de oude opvattingen van het “rechtvaardig geweld” verdedigen.⁷⁹ “Het zou zonder twijfel onredelijk zijn om in het bloedige epos van de Rode Khmers een geïsoleerde en eenmalige episode in de geschiedenis van een klein, achterlijk land te zien, net zoals het een vergissing zou zijn om het gevaar te onderschatten van de ravages aangericht door een Peruviaanse organisatie Sendero Luminoso(...) Kampuchea, Peru, wie kan beweren dat dit slag ‘revolutionairen’ niet de maatschappij in andere ontwikkelingslanden zal bedreigen? Ik zeg wel: een gevaar voor de hele maatschappij, dat vele politieke twisten en onenigheden overschaduw”.⁸⁰ De contrarevolutionair Chejnis doet alsof hij niet weet dat de Amerikaanse bombardementen op Kampuchea de dood veroorzaakten van 600.000 boeren, dat de hongersnood die de Amerikaanse troepen tijdens hun vlucht uit Kampuchea veroorzaakten, het leven gekost heeft aan een miljoen Kampucheanen, en dit volgens officiële Amerikaanse documenten. In Latijns-Amerika werden verschillende guerrillabewegingen, goed ingeplant onder de boerenbevolking die hen steunde, toch vernietigd door het contrarevolutionaire geweld. Dat was zowel het geval in Colombia als in Guatemala. Dat Sendero Luminoso er niet alleen in slaagt zich te handhaven, maar bovendien zijn guerrillastrijd nog uitbreidt over een groot deel van het land, bewijst dat deze organisatie reële revo-

lutionaire capaciteiten bezit, wat men ook moge denken over een aantal van haar tactieken en methodes. Maar Chejnis spreekt over deze revolutionaire beweging van de Indiaanse en boerenmassa's op dezelfde wijze als een Amerikaans expert in counter-insurgency dat zou doen. Wanneer volksmassa's, die eeuwenlang onderdrukt en door massaslachtingen geterroriseerd werden, in opstand komen, kan zelfs de meest gedisciplineerde organisatie niet verhinderen dat er wraakacties en vergissingen voorkomen. Elke revolutionair weet dat deze verschijnselen onvermijdelijk zijn in elke beweging van volksbevrijding. Dit gebruiken als voorwendsel om de terreur en de permanente volkerenmoord onder de imperialistische heerschappij te verkiezen, betekent overgaan naar het kamp van de reactie.

CIA en KGB, hand in hand tegen de revolutie?

Wat in werkelijkheid aangekondigd wordt in bovenstaande verklaringen, is het recht op inmenging, het recht om te beslissen welke revolutionairen goed, beschaafd, beleefd en zacht genoeg zijn om de achting van de Sovjetunie en haar westerse bondgenoten te verdienen, en wie de barbaarse en bloedige revolutionairen zijn die door de Amerikanen, Engelsen en Israëli's en andere geciviliseerde beulen als konijnen afgeslacht mogen worden om "heel de maatschappij" te redden.

In het januarinumnummer van 1990 van *Temps Nouveaux* krijgt de chef van het apartheidsregime, F. De Klerk, het woord... om wat te zeggen? Wat is zijn boodschap aan het volk en de communisten van de Sovjetunie? "Ik heb nooit de apartheid verdedigd. Wij voeren alleen strijd tegen de bewegingen die zich overgeven aan terroristische activiteiten".⁸¹ Pik Botha is naar Hongarije gegaan (dat vandaag onder een regime van "vrijheid en democratie" leeft!) om te onderhandelen over hulp aan Zuid-Afrika in de vorm van arbeidskrachten, specialisten en kaderpersoneel. Hij maakte van de gelegenheid gebruik om aan het adres van het ANC triomfantelijk te verklaren: "Dat het moet begrijpen dat hun kameraden uit Oost- Europa hun ideologie en hun politiek systeem de rug toegekeerd hebben. Dat het tijd wordt dat het ANC zich realiseert dat wat het in Zuid-Afrika zou willen instellen, net begraven is in Oost-Europa en op sterven na dood is in de Sovjetunie".⁸² Waarin hij niet helemaal ongelijk heeft. Dit voorbeeld maakt begrijpelijk wat de weerslag is van de gebeurtenissen in het Oosten op de volkeren die sinds eeuwen onderdrukking lijdten. De eerste slachtoffers van deze demagogie over "democratie en vrijheid" die in het

Oosten ingesteld werden, zullen de mensen van de Derde Wereld zijn die strijden voor hun bevrijding. En daarnaast de werkers van de Oostbloklanden, die hun illusies snel zullen laten varen.

Als besluit kunnen we stellen dat de revolutionairen van de Derde Wereld zich bewust moeten worden van een gevaar dat hen bedreigt, namelijk acties die gezamenlijk op touw worden gezet door de Amerikaanse supermacht en de aan haar onderworpen Sovjetunie. Dat vooruitzicht zal werkelijkheid worden, indien de genoemde opvattingen over het terrorisme, de ontferde “bloeddorstige” massa’s, de Rode Khmers en het Lichtend Pad definitief gaan gelden bij de leiding van het land. Trouwens, er is openlijk sprake van gezamenlijke CIA-KGB-acties in verband met het terrorisme (Midden-Oosten, Iran), de drugbestrijding (Latijns-Amerika), de explosieve zones (Zuidelijk Afrika, Centraal-Amerika, Indo-China). Vladimir Chri-oetsjkov, voorzitter van het comité van de Staatsveiligheid van de USSR, antwoordt aan een journalist: “In 1990 wil de KGB zijn contacten met de geheime diensten van verschillende landen, met name de CIA, uitbreiden. Het gaat er in de eerste plaats om korte metten te maken met terrorisme, drugshandel en smokkel. Bijvoorbeeld, aangezien de USSR en de Verenigde Staten beiden belang hebben bij het verminderen van de spanning in de ‘explosieve zones’ op de aardbol, zouden de KGB en de CIA geheime informatie kunnen uitwisselen, zodat de regeringen van beide landen gemeenschappelijke acties uitwerken en uitvoeren”.⁸³

Staatsgrepen in Oost-Europa, georkestreerd door de USSR

Vanaf het moment dat hij aan de macht kwam, verklaarde Gorbatsjov dat hij het socialisme wilde vernieuwen en dat hij wilde terugkeren naar de revolutionaire geest van Lenin. Wat in Oost-Europa en in de communistische partijen van deze landen gebeurt, toont duidelijk dat deze verklaringen slechts woorden in de wind waren en dat de directe weerslag van deze zagezegde “nieuwe mentaliteit” nog catastrofaler is voor het socialisme in Oost-Europa dan in de Sovjetunie.

Steeds meer gegevens schijnen erop te wijzen dat, niettegenstaande de verklaringen over non-interventie in de Oostbloklanden, de Sovjetunie zich wel degelijk bemoeit heeft met hun aangelegenheden. Dit is duidelijk in Oost-Duitsland, waar Gorbatsjov zelf zwaar “gesuggereerd” heeft welke veranderingen er moesten wor

den doorgevoerd in de partijtop. Inderdaad weten we nu dat door de rechtstreekse tussenkomst van de Sovjets de SED op drift geraakt is en ten val gebracht werd. Marina Pavlova-Sylvanskaja, een journaliste die goed thuis is in de wandelgangen van de machthebbers, schrijft: “Het is veelbetekenend dat de heren E. Honecker en M. Jakes bereid waren hun regime te blijven verdedigen. We zullen later vast en zeker te weten komen op welke wijze een tragische ontwikkeling van de gebeurtenissen in de DDR vermeden werd. Laten we ons momenteel maar tevreden stellen met de verklaring van W. Brandt dat de sovjetmilitairen er voor het een en ander tussen zaten”.⁸⁴ De gezagdragers in de DDR hadden het volste recht om de beslissing te nemen de betogingen, die een antisocialistisch karakter aannamen, te onderdrukken. Maar de sovjethegemonisten bleven dicteren wat anderen moeten doen. Wat betreft dat zogezegde “vermijden van een tragedie”: de Duitse hereniging en het Duits revan- chisme vanuit een heersende positie in Europa, zullen weldra leiden tot een heel andere catastrofe, niet alleen voor de werkers van de vroegere DDR, maar voor heel Europa.

De leiding van de Bulgaarse partij, die in het begin de activiteiten van Gorbatsjov gunstig gezind was, deed hier later afstand van en verklaarde dat kranten zoals *Les Nouvelles de Moscou*, *Ogoniok* en andere, spreekbuizen geworden waren van antisocialistische stromingen.⁸⁵ Thans kan men in de sovjetpers evaluaties lezen die aantonen dat de oude hegemonistische reflex over de Oostbloklanden niet helemaal verdwenen is. In *Les Nouvelles de Moscou* staat bijvoorbeeld te lezen: “De beestachtige aard van de Bulgaarse regering was bekend en liet vermoeden dat ze niet zou terugschrikken voor een bloedbad om haar macht te handhaven.”⁸⁶ En wat een samenzwering en een staatsgreep was, wordt goedkeurend beschreven. Luister maar. Eerst verklaart de krant dat Jikov “tekeer wilde gaan tegen alle tegenstanders”. Daarna “besloten de voorstanders van de radicale hervormingen in de Staat en de partij (...) tot actie over te gaan. In het begin waren ze met weinigen: Djoerov, Mladenov, Atanassov, Loekanov, Stanisjev. Kwamen ze tot een akkoord? Jazeker, en terwijl hun leven op het spel stond, zijn ze het eens geworden over welke leden van het CC ze in deze zaak konden vertrouwen.(...) Generaal Djoerov, Stanisjev en Ilotov kregen de opdracht om persoonlijk aan Jikov te melden dat hij zijn post moest verlaten.(...) Waren ze bereid hun toevlucht te nemen tot uitzonderlijke middelen? Aan de resultaten te oordelen, is dat best mogelijk”.⁸⁷ Deze samenzwering van een handvol leiders, die voornamelijk steunde op

het leger, hield vanaf het begin noodzakelijk een actieve deelname van de Sovjetunie in.

Naar het socialisme met Solidamosc?

Nadat Solidamosc aan de macht kwam in Polen en een gelijkaardige ploeg in Hongarije, was het voor elke communist duidelijk dat zich in de andere Oostbloklanden een belangrijke klassenstrijd zou afspelen rond de vraag: een machtsgreep door een rechtse groep a la Solidamosc, of het rectificeren van de socialistische macht op een authentiek marxistisch-leninistische basis. Welnu, de ploeg van Gorbatsjov heeft duidelijk de omverwerping aangemoedigd van de communistische leiders die op één of andere wijze een aantal leninistische principes wilden behouden, ten voordele van leiders van een sociaal-democratische en prokapitalistische strekking. Ambartsoemov begroet de omwenteling in het Oosten als “een authentieke revolutie. Niet tegen het socialisme/... maar tegen het stalinisme en het brezjnevisme/...”) Wanneer de huidige hevige emoties tot berekenen zullen komen, zullen de organisaties en de stromingen van sociaal-democratische strekking beginnen te scoren”.⁸⁸ Het is dus een revolutie” tegen de basisprincipes waarop de Sovjetunie gebouwd werd, ten voordele van de “sociaal-democratische” opvattingen van de imperialistische wereld. Voor de verheerlijking van het herstel van het wilde kapitalisme, gebruiken sovjetauteurs dezelfde termen als de woordvoerders van de Europese multinationals. “De volkeren van Oost-Europa schijnen nu dezelfde waarden te beschermen als onze perestroika: vrijheid, democratie, glasnost, eerlijkheid/...) Kortom, een democratisch socialisme met een menselijk gezicht”.⁸⁹ Rechts in de Sovjetunie heeft met opzet het proces van herstel van het kapitalisme in Oost-Europa gestimuleerd. Rechts wil hierin een basis vinden voor de heel wat grimmiger en beslissender strijd voor het herstel van het kapitalisme in de Sovjetunie zelf. “Het is verheugend dat de huidige revolutie het gras voor de voeten heeft weggemaaid van de organisatoren van een anti-perestroikapact op internationaal niveau/...) Nu zijn Berlijn, Sofia en Praag verloren voor dit pact. In zijn laatste verschansingen is het ten dode opgeschreven.”⁹⁰ De laatste zin toont duidelijk aan dat rechts in de Sovjetunie de antisocialistische bewegingen, antistalinistisch en antidogmatisch genoemd in Roemenië, Cuba, Noord-Korea, Albanië, Vietnam en China, wil aanmoedigen.

Revolutie van wie tegen wie?

In de jaren '20, '30 en '40 heeft de Communistische partij van de Sovjetunie een bijdrage van een ontzaglijke historische betekenis geleverd aan de zaak van het socialisme en de nationale bevrijding. In een geruïneerd land hebben de communisten de dictatuur ingesteld van de arbeidersklasse, de arme en middelgrote boeren en de werkers, tegen de oude uitbuitende klassen. Ze hebben de reeds eeuwen onderdrukte bevolkingslagen gemobiliseerd voor de opbouw van de socialistische macht. Ze hebben het land met een ongelooflijke snelheid geïndustrialiseerd, de landbouw gecollectiviseerd en op die manier de spontane kapitalistische evolutie naar de dictatuur van de rijke boeren de pas afgesneden. Door het wetenschappelijk onderwijs tot in de verste uithoeken te vestigen, hebben ze een grote revolutie op cultureel vlak teweeggebracht. Ze hebben de grote antifascistische oorlog geleid en het grootste deel van de nazi-strijd-krachten vernietigd. Stalin was een groot communistisch leider en onder zijn leiding heeft de Communistische Partij de voornaamste taken, die haar door de geschiedenis opgelegd werden, vervuld. Sinds Chroesjtsjov hebben opportunisten van alle pluimage beweerd dat ze de fouten van Stalin wilden verbeteren. Welnu, verre van de reële en in die tijd vaak onvermijdelijke fouten te verbeteren, hebben ze de grondslagen zelf van de leninistische opvattingen, die door Stalin verdedigd werden, bestreden. Sinds Chroesjtsjov hebben deze opportunisten systematisch, stap voor stap, volgens een goed uitgekende tactische timing, alle marxistisch-leninistische stellingen aangevallen, en ze namen hierbij steeds openlijker opvattingen over die uitgewerkt zijn door de ideologen van de westerse burgerij, maar die voorgesteld werden als “creatieve aanpassingen van het marxisme aan de hedendaagse werkelijkheid”, als het “herontdekken van het socialistisch humanisme”, als een “uitdieping van het socialisme” waardoor het een menselijk gezicht zou krijgen. Alsof de armen en de onderdrukten geen menselijk gezicht hebben en alsof alleen de burgerij, de bankiers, de profeten van de westerse beschaving het menselijke gezicht bezitten waaraan het socialisme, in de versie van Mitterrand, behoefte heeft. De communistische partijen van Oost-Europa volgen sinds 30 jaar hoofdzakelijk de opvattingen van Chroesjtsjov, ze hebben praktisch niets meer gemeen met de revolutionaire opvattingen die onder Stalin van kracht waren. Welnu, het woord stalinisme wordt gebruikt om alle stellingen en waarden van het socialisme aan te duiden en onder de vlag van de

antistalinistische strijd wordt de strijd voor het wegwerken van de laatste sporen van het socialisme gevoerd.

Laten we eens luisteren naar de politicoloog Jevgeni Ambartsoev. “De krachten die herstructurering nastreven in de USSR, zijn geïnteresseerd in de definitieve ineenstorting van het stalinisme, ongeacht de prijs die voor deze revolutie betaald moet worden. Een revolutie, inderdaad, want het gaat er niet om het socialisme te verbeteren maar het aan de basis om te vormen.(...) Het revolutionair karakter van het huidige keerpunt ligt eveneens in het afzien van het essentiële doel: de opbouw van een ideale maatschappij. (Het gaat om een) vernieuwing die onderbroken werd door de totalitaire stalinistische contrarevolutie”.⁹¹

Deze overwegingen over Oost-Europa werden verder uitgewerkt door Oleg Bogomolov, afgevaardigde en medewerker van Gorbatsjev, en Marina Pavlova-Silvanskaja. Deze laatste verklaart: “Een radicale ommekeer in de economische politiek vereist van de communistische partijen juist het opgeven van hun ideologische, theoretische en sociale klasse wortels”, en Bogomolov bevestigt dit: “Hoe tegenstrijdig deze beweging ook moge zijn, het is een stap voorwaarts in de ontwikkeling van de beschaving en in de inspanningen om de fouten, waaronder miljoenen mensen geleden hebben, te herstellen”.⁹² Bogomolov, econoom, academicus, parlamentslid en vriend van Gorbatsjev, laat geen twijfel bestaan over zijn politieke en economische oriëntatie. “De perestrojka in de USSR en de hervormingen in Polen, in Hongarije (...) hebben heel wat kenmerken gemeen.(...) We moeten eens en voor altijd het stalinistisch model ontmantelen”. En deze econoom stelt voor “een markteconomie in het leven te roepen met behoud van de sociale controle en de bescherming van de zwakken tegen tegenspoed”!⁹³

Glasnost en Roemeense leugens

Laat ons hieraan nog iets toevoegen over de rol die de rechtse krachten in de Sovjetunie gespeeld hebben bij het omverwerpen van de Roemeense Communistische Partij. Bij geen enkele andere gelegenheid was het zo duidelijk dat de glasnost de sovjetmedia uitlevert aan rechts en extreem-rechts. Alle CIA-leugens, die door de imperialistische pers rondgestrooid zijn, werden door de sovjetpers gretig overgenomen. Hier volgen enkele pareltjes. “Vrijheidsstrijders werden vermorzeld, neergeschoten of doodgeslagen - er vielen 70.000

doden, één op elke 300 inwoners...”⁹⁴. Een andere uitgesproken glasnost-krant: “Alleen reeds tijdens de eerste week van de revolutie vielen er 70.000 doden.”⁹⁵ Ceaucescu was “een tiran, bezeten van een drang naar onbegrensde macht”, “in Roemenië stond het volk tegenover een tirannie die meer op de tirannie van Stalin dan op die van Brezjnev leek, tegenover een totalitaire structuur die eerder bloeddorstig dan apathisch was”.⁹⁶ “In Timisoara heeft men mij foto’s getoond van massagraven die men onder druk van het volk geopend had. De lichamen lagen in een abnormale houding: inderhaast begroef men de gewonden samen met de doden.”⁹⁷ Uiteraard hebben deze verdedigers van het “humanisme” en van de “universele waarden” de moord op Ceaucescu toegejuicht. “Het land zou meer levens verloren hebben als die twee nog langer in leven waren gehouden. Voor de fanatieke Roemeense en Arabische terroristen, die van kindsbeen af in speciale kampen opgeleid worden, zou Ceaucescu in leven een symbool zijn geweest voor wie ze tot de dood gevochten zouden hebben”.⁹⁸ Al deze fascistische leugens passen perfect in het kader van de officiële sovjetpolitiek, die door Sje- vamadze aldus verwoord wordt: “De Roemeense revolutie, die van wereldbelang is, is volkomen verenigbaar met de onze, die wij perestrojka noemen. (De Sovjetunie is) gekant tegen alle dictaturen, of ze nu communistisch, zogenaamd communistisch of burgerlijk zijn”.⁹⁹ Het is uiterst merkwaardig dat “het wereldbelang” van de Roemeense contrarevolutie zo benadrukt wordt: op wie heeft men het gemunt? Op China? Cuba? Noord-Korea?

Tot slot vermelden we dat Ligatsjov, die de linkervleugel in het huidige Politbureau vertegenwoordigt, zich enigszins gedistantieerd heeft van de bovenvermelde liberale euforie. Hij zei dat “we in Oost-Europa eveneens gebeurtenissen aanschouwen die te maken hebben met het herstel van het kapitalisme, met het ontmantelen van het socialisme en het uiteenvallen van de partijen die gebaseerd zijn op de communistische principes.(...) Sommigen beweren dat de maatschappij evolueert naar wat men het ‘democratische kapitalisme’ noemt, maar deze term begrijp ik niet”.¹⁰⁰

De Sovjetunie staat op springen

Uit het voorafgaande kunnen we afleiden dat meerdere politieke en economische krachten gericht zijn op het uiteenvallen van de Sovjetunie. Het proces is al vergevorderd en een mogelijkheid om het tegen te houden lijkt ons niet in zicht.

Binnen de CPSU zijn twee totaal tegengestelde stromingen. De ene strekking gaat in de richting van het wilde kapitalisme zoals in Hongarije en Polen. Deze wordt vertegenwoordigd door Sacharov en Jeltsin, dit wil zeggen: een fervente anticommunist en een gewezen lid van het Politbureau. Hun programma komt in essentie neer op de vrije markt en de privé-ondememing, met het legale bestaan van burgerlijke en reactionaire partijen, m.a.w. het meerpartijstelsel. Al deze punten zijn te vinden in het ontwerp van de grondwet, de laatste tekst van Sacharov. Sacharov en Jeltsin willen in een nieuwe grondwet het volgende laten opnemen: "Op lange termijn streeft de (Sovjet)unie naar een wederzijdse pluralistische toenadering, naar een overeenkomst tussen het socialistisch en het kapitalistisch systeem".¹⁰¹ Deze politieke strekking die de totale liberalisering van het land predikt, omvat ongeveer 400 personen in de opperste sovjet die voor het merendeel ook partijleiders zijn. Even terzijde: reeds jaren steunt de trotskistische groep rond Mandei de fractie Sacharov-Jeltsin, die "radicaal-links" wordt genoemd!

De tegenovergestelde strekking, een zeer kleine minderheid, pomt op voor het herstel van de marxistisch-leninistische principes. Se wordt door de burgerij, zowel in Europa als in de Sovjetunie, bestempeld als conservatief, dogmatisch en stalinistisch. Zaslavski, een aanhanger van de groep Jeltsin, spreekt bijvoorbeeld over: "mensen die sinds vele jaren hun inspiratie putten uit de ideologie van het totalitarisme en hier oprecht in geloven. Deze groep bestaat vooral uit mensen op gevorderde leeftijd."¹⁰² Het is duidelijk dat deze "mensen op gevorderde leeftijd" die in de jaren '20, '30, '40 en '50 onder leiding van Stalin gestreden hebben voor de opbouw van het socialisme en die geleden hebben om de partij en het land te verdedigen tegen de nazi's, diep gewortelde revolutionaire ideeën hebben.

Tussen deze twee uitersten zijn er nog meerdere stromingen.

De derde stroming, die in het Westen eveneens als 'conservatief' wordt bestempeld, is voorstander van het herstel van het brezjnevisme. Sommigen zijn van mening dat er onder Brezjnef tenminste orde was, dat de zaken voorspelbaar waren en dat men op dat moment bevelen kon geven zonder dat er veel werd gemord en dat iedereen voldoende te eten had.

Een vierde stroming omvat de mensen bij wie passiviteit het hoofdkenmerk is, de bureaucraten die bereid zijn welke machthebbers dan ook te volgen. Dit is het amorfe blok, mensen die het allemaal niets kan schelen.

Gorbatsjov leidt de vijfde groep, die vandaag de dag domineert, aangezien zowel de breznjevisten als de amorfen zich erbij aansluiten. Ze is voorstander van een langzaam maar systematisch herstel van het kapitalisme. Ondanks zijn grote populariteit in het Westen, ontmoet Gorbatsjov een groeiende weerstand in eigen land. Met de rug tegen de muur zoekt Gorbatsjov steeds meer politieke en economische steun in de imperialistische wereld. In ruil daarvoor laat hij het Westen toe vrijwel alles te doen wat het wil in de Sovjetunie - het financiert er antisocialistische organisaties, richt er 'vrije radio's' op, zendt containers vol bijbels en stuurt managers om pro-westerse partijen op te richten.

Crises die het Europese continent zullen schokken

De richting die de partij de komende vijfjaar zal inslaan, zal dus zeer waarschijnlijk die zijn van verwoede interne strijd en van uiteenspatting, tegen een achtergrond van plaatselijke burgeroorlogen. Dit kan zeker de verlamming van de internationale politiek van de Sovjetunie met zich meebrengen. De weerslag hiervan op de toestand in Oost-Europa zou ernstig kunnen zijn.

De communistische partijen van Oost-Europa zijn van de kaart geveegd. Ze spelen nog slechts een marginale rol in het politieke leven. De oude rechtse, extreem-rechtse en fascistische partijen daarentegen winnen aan kracht met de steun van het Westen. De economische crisis verscherpt. Het herstel van het kapitalisme en de tussenkomst van de multinationals zullen onvermijdelijk leiden tot een algemene ontevredenheid, waarvan de voortekenen nu reeds zichtbaar zijn. De enige uitweg voor de leidende klassen zal het gebruik van traditionele remedies zijn, namelijk het meesleuren van de massa's in het nationalisme, het chauvinisme en de extreem-rechtse avonturen. Gewelddadige botsingen tussen de nationaliteiten in de Oostbloklanden, zullen hieruit volgen.

Overigens is de eenmaking van de twee Duitslanden niet meer tegen te houden. Oost-Duitsland beschikt maar over heel weinig troeven om weerstand te bieden aan West-Duitsland, de derde imperialistische wereldmacht. De communistische partij van Oost-Duitsland verkeert in crisis, is verdeeld en verlamd en dus vrij weerloos. De hereniging zal Duitsland, dat nu al de EG economisch overheerst, ook de hegemonie over heel Oost-Europa opleveren. Het Oostblok was van oudsher het privé-domein van imperialistisch

Duitsland, dat thans Frankrijk, Italië en Groot-Britannië reeds ver vooruit is op het vlak van economische en financiële binnendringing in Tsjechoslowakije, Joegoslavië, Polen en Hongarije. In onze tijd spreekt men veel over het versnellen van de politieke eenmaking van Europa en over de militaire dimensie die deze eenmaking moet hebben. Een West-Europa, voorzien van aanzienlijke militaire middelen onder leiding van West-Duitsland, zou er sterk toe geneigd zijn te interveniëren in de chaotische toestand die niet zal uitblijven in Oost-Europa. De kwestie van de Pools-Duitse grenzen, het bestaan van Duitse minderheden in Hongarije, Polen en Roemenië, de nationalistische conflicten die zowat overal mogelijk zijn, vormen even zoveel voorwendsels en gelegenheden voor Europa en Duitsland om zich militair te mengen in de aangelegenheden van Oost-Europa, in naam van de inmengingsplicht, de bescherming van de mensenrechten en de “democratie”.

De uiteindelijke crisis van het revisionisme

Van de periode van Chroesjtsjov naar die van Gorbatsjov, via Brezjnev, maken we vandaag de uiteindelijke crisis mee, niet van het communisme, maar van het revisionisme. Vijfendertig jaar geleden werd het debat gelanceerd bij het aan de macht komen van Chroesjtsjov. Zijn wezenlijke stellingen zijn bekend: het imperialisme verliest zijn agressiviteit en is een vredeskracht geworden waarmee men op alle gebieden kan samenwerken; er is geen klassestrijd meer in de socialistische landen, omdat het socialisme de definitieve overwinning heeft behaald; de communistische partij is de partij van heel het volk geworden en heeft niet langer de taak om de dictatuur van het proletariaat in stand te houden.

Vandaag maken we het lamentabele einde mee van deze demagogische stroming die gedurende drie decennia heftig tekeer ging tegen het stalinisme, de dictatuur, het dogmatisme, de orthodoxie, het sectarisme en tegen het rigide denken. Deze stroming die haar ideeën gestolen heeft van de sociaal-democraten, heeft zich uitgegeven als zijnde de vernieuwing, de terugkeer naar het leninisme, de creatieve gedachte, het socialisme met het menselijk gezicht. Het revisionisme dat zoveel linksen wist te misleiden en te beïnvloeden, heeft nu zijn volledige groeiproses doorlopen om uit te komen bij het herstel van het kapitalisme en bij de integratie in de imperialistische wereld. Hierdoor zijn veel illusies vervlogen. Maar de wortels

van de ontarding moeten nog uitgegraven worden.

Bij het zien van de huidige gebeurtenissen kan men stellen dat het imperialisme duidelijk een taaiere, meer dynamische en agressievere kracht is dan beweerd wordt door talrijke opportunistische stromingen in de arbeidersbeweging. Het imperialisme is noch democratisch noch vredelievend, het respecteert noch de onafhankelijkheid noch de beginselen van vreedzame coëxistentie; het imperialisme houdt zich bezig met kunst, cultuur, toerisme, verkoop van produkten, technische samenwerking, het leent geld uit en verwezenlijkt via dit alles zijn strategie van economische, militaire en politieke overheersing op wereldvlak. In het debat over de problemen van het communisme, is een belangrijk punt het inzicht in de natuur van het imperialisme en in zijn capaciteiten van expansie, infiltratie en agressie tegenover de socialistische landen. Deze laatste kunnen de ingewikkelde sociale strijd die zich voordoet in de maatschappij, niet correct aanpakken als ze het essentiële niet begrijpen: de aard van de partij als voorhoede van de arbeiders en de werkers; de partijopvatting, als partij van de klassenstrijd, van de strijd voor de produktie en voor de wetenschappelijke en technische revolutie; de manier van werken van de partij, als een partij verbonden met de massa's, met een eenvoudige levensstijl, volhardend in het werk en onverbiddelijk tegenover corruptie en privileges.

Alleen zo'n partij kan het kernprobleem oplossen: de dictatuur van het werkende volk behouden tegen de vroegere uitbuiters en de agenten van het imperialisme en tegelijk de socialistische democratie ontwikkelen, onontbeerlijk voor het versterken van de politieke basis van de nieuwe maatschappij. De partij en de massa's moeten het langdurige karakter van de klassenstrijd op politiek, ideologisch en economisch vlak begrijpen. Het is onmogelijk om het socialisme in stand te houden en op een juiste manier te ontwikkelen, als men de waakzaamheid in de onophoudelijke strijd tegen alle vijandige krachten laat verslappen.

Noten

47. *Temps Nouveaux*, nr. 40, 1989, p. 7.

48. Persagentschap Novosti, Bulletin, 5 december 1989, p. 3.

49. *Financial Times*, 20 november 1989, "The battle lines are drawn".

50. Chroesjtsjov, *Programma XXIde Congres*, p. 585.

51. *Ibidem*, p. 77.

52. *Ibidem*, p. 211.

53. Chroesjtsjov, *XXde Congres*, p. 47.

54. *Ibidem*, p. 36.
55. Brezjnef, *Rapport XXIVde Congres CPSU*, Ed. Agentschap Novosti, Moskou, 1971, p. 129, 132 en 136.
56. *Ibidem*.
57. Brezjnef, *Rapport XXIIIde Congres CPSU*, Moskou, Ed. Novosti, 1966, p. 127cn 151.
58. Brezjnef, *Rapport XXVde Congres CPSU*, Moskou, Ed. Agentschap Novosti, p. 96.
59. Medvedev Jaurés, *Andropov au pouvoir*, Parijs, Flamarijon, 1983, p. 7.
60. *Ibidem*, p. 226-227.
61. *Ibidem*, p. 104.
62. *Ibidem*, p. 110.
63. Brezjnef, *Rapport XXVde Congres*, p. 110 en 118.
64. Brezjnef, *Rapport XXIIIde Congres*, p. 174.
65. Brezjnef, *Rapport XXIVde Congres*, p. 24.
66. Brezjnef, *Rapport XXIIIde Congres*, p. 8.
67. *Ibidem*, p. 22-23.
68. *Ibidem*, p. 4.
69. Brezjnef, *Rapport XXVde Congres*, p. 22,24 en 30.
70. *Ibidem*.
71. Brezjnef, *Rapport XXIVde Congres*, p. 144.
72. Brezjnef, *Rapport XXVIde Congres CPSU*, Moskou, Ed. Agentschap Novosti, 1981,p.41.
73. Medvedev, *op. cit.*, p. 189.
74. Brezjnef, *Rapport XXIVde Congres*, p. 35.
75. *Ibidem*, p. 21-22.
44. Brezjnef, *Rapport XXIIIde Congres*, p. 5.
45. Brezjnef, *Rapport XXIVde Congres*, p. 183 en 157.
8. Brezjnef, *Rapport XXVde Congres*, p. 37-38.
9. *Ibidem*, p. 15.
10. Brezjnef, *Rapport XXVIde Congres*, p. 127.
11. *Ibidem*, p. 22.
12. *Ibidem*, p. 69.
13. *Ibidem*, p. 81.
14. /b/dem,p.21.
15. *Ibidem*, p. 95.
16. *Nouvelles de Moscou*, nr. 3,1988, p. 4.
17. *Ibidem*.
18. *Nouvelles de Moscou*, nr. 18,1988, p. 11.
19. *Nouvelles de Moscou*, nr. 51,17 december 1989, p. 13.
20. *Nouvelles de Moscou*, Alexandre Vassinski, nr. 45,5 november 1989, p. 3.
21. *TempsNouveaux*, Léonid Ionine, nr. 42, 1989, p. 35.
22. *Vie Internationale*, juni 1989, p. 8 en 12.
23. *Ibidem*.
24. *Vie Internationale*, juli 1989, p. 37.
25. *Nouvelles de Moscou*, nr. 45,5 november 1989, p. 12.
26. *Nouvelles de Moscou*, nr. 46,12 november 1990, p. 8-9, artikel getiteld "17 oktober".
27. Gorbatsjov, 'De perestroika, de partij, het socialisme', 28 september 1989, *Pravda*, 30 september 1989.
28. *Ibidem*.
29. *Vie Internationale*, A. Kolossovski, raadgever van de vice-minister van Buitenlandse Zaken, augustus 1989, p. 43-44-45.
30. Uiteenzetting Gorbatsjov, plenum CC 12 juli 1989, *Pravda*, 14 juli 1989. Uiteenzetting Gorbatsjov tweede congres van volksafgevaardigden, *Pravda*, 25 december 1989.
31. *Temps Nouveaux*, nr. 52,1989, p. 36.

32. *Nouvelles de Moscou*, Raouchenbakh, nr. 1.7 januari 1990, p. 7.
33. Ein frohes Fest Deutschland, CAUSA Deutschland, postfach 1320,5303 Bomheim 1, december 1989, p. 25 en 20.
34. *Daily Review*, 15 september 1989, p. 5-7.
35. *Temps Nouveaux*, nr. 42, 1989, p. 25.
36. Gorbatsjov, uiteenzetting voor het CC van 25 december 1989.
37. *Ibidem*.
38. *Ibidem*.
39. *Ibidem*.
40. *Vie Internationale*, mei 1989, p. 104 en 110.
41. *Temps Nouveaux*, nr. 47, 1989, p. 34.
42. *Bulletin Agenschap Novosti*, 24 oktober 1989, p. 1-2.
43. *ibidem*.
44. *Bulletin Novosti*, 12 december 1989, p. 4-5.
45. *The Financial Times*, 20 november 1989.
46. *Vie Internationale*, augustus 1989, p. 48-49,52.
47. *Ibidem*.
48. *Vie Internationale*, maart 1989, p. 67.
49. Sciences Sociales, Academie der Wetenschappen van de USSR, nr. 3,1989, Victor Chejnis, p. 148.
50. *Ibidem*, p. 158.
51. *Vie Internationale*, augustus 1989, p. 48-49,52.
52. *Le Soir*, Robert Job, 'La mort honteuse de 900.000 personnes*.
53. *Sciences Sociales*, nr. 3, 1989, p. 150-151.
54. *Ibidem*, p. 141.
55. *Ibidem*, p. 151,152.
56. *Temps Nouveaux*, nr. 1,1990, interview De Klerk.
57. *Le Monde*, 5-6 januari 1990, 'Pik Botha rentre optimiste de Hongrie'.
58. *Nouvelles de Moscou*, nx. 1, 1990, p. 7.
80. *Nouvelles de Moscou*, nr. 52,31 december 1990, p. 6.
81. *Moscow News*, nr. 1,1990, p. 14-15.
82. *Ibidem*.
83. *Ibidem*.
84. *Nouvelles de Moscou*, nr. 49,3 december 1989; p. 9.
85. *Ibidem*.
86. *Ibidem*.
87. *Nouvelles de Moscou*, nr. 45,5 november 1989, p. 7.
88. *Moscow News*, nr. 1,1990, p. 13.
89. *Nouvelles de Moscou*, nr. 50,10 december 1989, p. 3.
90. *Moscow News*, nr. 1, 1990, p. 14.
91. *Temps Nouveaux*, nr. 2,1990, p. 5.
92. *Nouvelles de Moscou*, nr. 52, 31 december 1989, p. 6 en 3.
93. *Temps Nouveaux*, nr. 2, 1990, p. 5.
94. *Moscow News*, nr. 1, 1990, p. 14.
95. *Le Monde*, 9 januari 1990.
96. *Bulletin Persagentschap Novosti*, 25 januari 1990, blz.1.
97. *Temps Nouveaux*, nr. 52, 1989, p. 26.
98. *Bulletin Persagentschap Novosti*, 14 december 1989, p. 2.

Januari 1991

Het herstel van het kapitalisme in chaos en burgeroorlog

Op de drempel van 1991 bevindt de Sovjetunie zich in een draaikolk. Men praat er over niets anders dan over chaos, desorganisatie, criminaliteit en de grote nachtmerrie van de Sovjets is dat gevoel van schipbreuk lijden, van ineenstorting en totale onzekerheid. De Sovjetunie had in 1990 een recordoogst, maar het volk vindt niets om achter de kiezen te steken. “De schuldige: het misdadige socialistische systeem”, zo beweren eensgezind de rechtse bladen uit het Westen en uit de Sovjetunie. Geraffineerde propaganda. In werkelijkheid is de honger de eerste stok waarmee het kapitalisme dat in de Sovjetunie ontluikt, zich wapent om de werkers te disciplineren. De nieuwe grootburgerij die de macht gegrepen heeft, houdt zich bezig met de vernietiging van het systeem van planeconomie dat daardoor niet meer in staat is de normale bevoorrading van de bevolking in de steden te verzekeren. En de maffia van de schaduw- economie, die kapitalistische patroons die in de illegaliteit leven en steeds talrijker worden, houden de goederen achter en speculeren op de tekorten.

Het ogenblik lijkt de westerse regeringen uiterst geschikt voor de opvoering van een cynische act, waarop onze herauten van de ‘mensrechten’ en het ‘humanisme’ zo verzot zijn: het Westen zal een humanitaire hulpactie ensceneren voor de hongerenden in de Sovjetunie! Het is moeilijk te geloven dat zes jaar geleden Reagan ons met bezweringen bestookte opdat we toch maar niet zouden bezwijken

voor de satanische sovjetmacht. Er moest gebeefd worden voor het rode totalitarisme. De terroristische acties van de CCC bewezen dat de eerste detachementen van de komende agressie al bij ons binnengedrongen waren. Vandaag zetten dezelfde ideologen ons aan om een kilo rijst te schenken aan dat Derde Wereldvolk dat in de Sovjetunie woont. En in Ethiopië, in Soedan, in Mozambique, waar de boeren catastrofale oogsten hadden, worden 10 miljoen mensen met een gruwelijke dood bedreigd zonder dat onze cynici van de 'mensenrechten' en het 'humanisme' ook maar een vinger uitsteken. En inderdaad, in de overwinningsoes verbergt het Westen amper dat de operatie "Hulp aan de Sovjetunie" in essentie politiek is: onze toekomstige kapitalistische sovjetpartners organiseren bij hen de hongersnood en wij, westerse kapitalisten die tegen een stootje kunnen, wij bieden gracieus, en met een zeer kleine inspanning van onze ultra-presterende economie, iets te eten aan die mensen die genoeg hebben van het socialisme. Het psychologisch effect zal immens zijn. De Sovjets zullen zich overgeven aan de vrije onderneming.

De ex- en toekomstige Nazi's die heersen over Groot-Duitsland, ebben 800 miljoen mark besteed om de Sovjets van een hongersnood te redden.¹ Het zijn dezelfde die in 1942 de blokkade van Leningrad organiseerden en zo de hongersnood van 1.100.000 Sovjets veroorzaakten.²

De media hebben ons het ontroerende verhaal gebracht van die veteranen van het Nazi-leger die nu, bijna een halve eeuw later, aan het stuur van vrachtwagens vol levensmiddelen naar het land terugkeren dat ze indertijd verwoestten. Ze verkneukelen zich bij de gedachte dat het deze keer de communistische blokkade is die de bewoners van Leningrad uithongert. En de room op deze o zo zoete wraak: konvooien van het Duitse leger waakten over de veiligheid van deze voedseltransporten die het vaderland van de bolsjevieken doorkruisten! Het komt erop aan heel die generatie van communisten die het fascisme als meest agressieve vorm van het kapitalisme bestreden, tot in het diepst van hun hart te vernederen. Vandaag spreekt Genscher, minister van Buitenlandse Zaken van Duitsland, over "de vernauwing van de banden met de USSR op politiek, economisch, technologisch, cultureel vlak enz."³ Dat streven wordt verwezenlijkt in een verdrag dat op 9 november in Bonn ondertekend werd. Friedrich Wilhelm Christians, voorzitter van de Deutsche Bank, nam op 22 juni 1941 deel aan de inval in de Sovjetunie. Onlangs bezocht hij de vrije economische zone in de streek van Ka- liningrad waar hij verklaarde: "De psychologische voorwaarden

voor een toenadering van onze landen zijn voorhanden”.⁴ Een nieuwe generatie V-lasso v-adepten, de collaborateurs die de Russische generaal Vlassov volgden toen hij zich aansloot bij het leger van Hitler, dient zich aan. De ‘radicale’ econoom Nicolaj Sjmelev verklaart: “De Bondsrepubliek en later het verenigde Duitsland zouden de internationale hulp kunnen richten op de ondersteuning van perestroika en op de overgang van de USSR naar de markteconomie”.⁵ De verre echo van woorden uit een andere periode. In 1942, bij zijn eed van trouw aan het Hitlerregime, zei Vlassov: “De belangen van het Russische volk zijn altijd in harmonie geweest met die van het Duitse volk, met de belangen van alle volkeren van Europa. Het bolsjevisme heeft het Russische volk met een ondoordringbare muur afgesneden van Europa. Verenigd en in samenwerking met Duitsland moet het Russische volk een nieuw en gelukkig vaderland opbouwen in de schoot van de familie van de Europese volkeren die vrij en gelijk zijn”.⁶ Die ideeën van Vlassov worden vandaag de dag in heel de Sovjetunie verspreid als onderdeel van het ‘nieuwe denken’.

Glasnost: de geestelijke voorbereiding op het kapitalisme

Het jaar 1990 bracht een waarheid aan het licht waarop vijf jaar glasnost de geesten had voorbereid: perestroika is een revolutie tegen de grote Oktober 1917. We weten in welke context Lenin de Oktoberrevolutie leidde. De Russische bourgeoisie zette de moorddadige wereldoorlog voort, onderdrukte de boerenopstanden, stelde de communistische arbeiders terecht en voerde een verkiezingscampagne met als inhoud: “We verbinden ertoe ons het gelijkheidsprincipe te erkennen en de daaruit volgende democratie, maar dat in omstandigheden waarbij het privé-eigendom en het juk van het kapitaal blijft behouden”.⁷ Vandaag moedigt het programma van Gorbatsjov het herstel van het privé-eigendom en het kapitalistisch juk aan, en terwijl hij met luide stem glasnost, gelijkheid en democratie verkondigt, gebruikt hij de media om de idealen van de grootburgerij van voor 1917 nieuw leven in te blazen. Een overdreven polemiek? We zullen bewijzen wat we hier beweren. Op het 28ste Congres stelde Gorbatsjov dat hij “de vrijheid van denken en de bevrijding van de geest” wilde bewerkstelligen en dat hij definitief wilde kappen met “de dogma’s en verouderde opvattingen”. Op datzelfde congres beloofde Gorbatsjov “een revolutie in de geesten, een spirituele we

dergeboorte, een vernieuwing van de ideologie”.⁸ We zullen aantonen hoe Gorbatsjov de geesten bevrijdt van het socialisme en het leninisme, hoe hij vrijheid van denken toekent aan de CIA en aan de vertegenwoordigers van het imperialisme, hoe hij de ‘dogma’s’ van de antikapitalistische strijd vernietigt.

De Oktoberrevolutie stelde in alle openheid: “Het systeem van de Sovjets, dat is de vernietiging van de burgerlijke leugen die onder ‘vrijheid van de pers’ de vrijheid verstaat om de pers om te kopen, de vrijheid voor de rijken, voor de kapitalisten om kranten op te kopen, de vrijheid om zo de zogenaamde ‘publieke opinie’ te vervalsen”.⁹ Glasnost maakt zich op om de sovjetkranten aan het buitenlandse kapitaal te verkopen!

De multinational Maxwell bezit al 40% van de aandelen van de oude Hongaarse regeringskrant *Magyar Hirlap* en van de beroemde avondkrant *Esti Hirlap* en hij staat op het punt de hand te leggen op het derde Hongaarse televisienet en medeëigenaar te worden van het tweede Bulgaarse televisienet. Hij onderhandelt over de aankoop van meerdere Bulgaarse kranten en weekbladen en zal deelnemen in de verkoop bij opbod in Polen waar 119 kranten verkocht zullen worden. In de voormalige DDR werd Maxwell medeëigenaar van de Berliner Verlag, uitgeverij die de populaire krant *Berliner Zeitung* uitgaf (krant van de Partij voor Democratisch Socialisme, opvolger van de SED). In Tsjecho-Slowakije voert hij onderhandelingen met de populairste kranten.

“Mijn groep Mirror”, verklaart Maxwell, “zal voor 49% eigenaar zijn van het dagblad *Le Monde des Affaires* dat weldra in de USSR zal verschijnen en een Russisch equivalent zal worden van de *Financial Times*. De krant *Literatoernaia Gazeta*, het pronkstuk van de Russische intelligentsia, zal deel uitmaken van mijn aandeelhouders...”¹⁰

Glasnost: wie spreekt?

Het woord is aan de CIA

Laten we beginnen met een van de meest onwaarschijnlijke vaststellingen: glasnost, dat is het openstellen van de sovjetkranten voor de CIA-chefs die prat gaan op hun verdiensten in de strijd “tegen het stalinisme”! Boven een interview met William Colby, ex-CIA baas, lezen we: “Zonder inlichtingendiensten zou de vrede weinig kans

maken". We krijgen de indruk dat de CIA vandaag de dag vrijer kan spreken in de Sovjetunie dan ze zich hier bij ons kan veroorloven: als William Colby in de sovjetpers toegeeft dat hij in West-Europa geïntervenieerd heeft in de politieke strijd, de socialistische partijen ondersteund heeft, 'geholpen' heeft om te komen tot de bijeenroeping van congressen, bij de oprichting van groepen van intellectuelen en jongeren, bij het publiceren van boeken, dan moet dat de Belgen heel wat stof tot nadenken geven.

"Van 1953 tot 1957 werkte ik in Italië", zo begint de man die de CIA leidde tijdens de Viëtnamoorlog. "Daar was toen een echte veldslag bezig, geen bloedige, maar een politieke, tussen de communistische partij, de communistische vakbonden, de communistische coöperatieven, de communistische intelligentsia en de anderen. De eersten werden door de Sovjetunie gesteund. De vraag die naar voren kwam was: wordt Italië een communistisch land? Indien dat was gebeurd, dan was dat een catastrofe geweest voor de NAVO en voor de idee zelf van de versterking van West-Europa. We waren vastbesloten om ze niet te laten begaan. In dit concreet geval hebben we niet, het moet gezegd, de rechterzijde ondersteund. We ondersteunden het centrum: de sociaaldemocraten, de christen-democraten, de liberalen, de republikeinen, maar niet de rechterzijde. We hebben hun wil om weerstand te bieden aan de communistische beweging ondersteund. Als links een congres samenriep, dan hielden wij ook het 'onze'. Als ze boeken uitgaven jongeren- en intellectuelengroepen oprichtten, deden wij dat ook. Het was een politieke strijd voor Italië, een geweldloze operatie, maar toch subversief. En we hebben de overwinning behaald. (...) Als ik aan de omwenteling in Oost-Europa denk, dan trek ik de conclusie dat dat een goed resultaat is van de activiteiten die we de laatste 40 jaar ontwikkeld hebben. In de jaren '40 stelden we dat we de expansie van het stalinistisch communisme moesten afremmen, dat de situatie zich langzamerhand vanzelf moest wijzigen. Dat 'langzamerhand' heeft 40 jaar geduurd, maar we hebben tenminste de gevaren vermeden.

- Denkt u dat de CIA vandaag actief is in Oost-Europa?

We worden ingehaald door de gebeurtenissen. In een bepaalde periode hebben we inderdaad bepaalde programma's opgezet en uitgevoerd. Bij voorbeeld Radio Liberty en Radio Free Europe...

- Wilt u zeggen dat de CIA er belang bij heeft Gorbatsjov te ondersteunen?

Het is niet de CIA, maar wel de Verenigde Staten die daar belang bij hebben".¹¹

Roemt de CIA-baas de verdiensten van ‘zijn’ radio, Radio Liberty? Onmiddellijk haast de perestroika-voorhoede zich een hele pagina te besteden aan deze zender die de rol van voorloper van de glasnost speelde! De *Nouvelles de Moscou* heeft het bewonderend over die mensen die niet zoveel verschillen van de Sovjets van het Gorbatsjovtijdperk, het is te zeggen over “die Russen, Oekraïners, Litouwers, Esten, Joden of Georgiërs die in Beieren wonen en die in dienst zijn van de Amerikanen, aangezien Radio Liberty immers gefinancierd wordt door het Amerikaanse Congres. (...) Waarom luisteren we naar hen als ze zoals wij zijn? Op het einde van de jaren '60 snakten we samen naar het kleinste zuchtje vrijheid. Maar nadat zij die vrijheid geproefd hadden, zijn zij ons voorbijgesneld. Zij zijn naar de micro van Radio Liberty gegaan en hadden niet langer vrees om te praten over universele waarden, religieuze idealen, economische vrijheid, parlementaire democratie en ideologisch pluralisme. Wij daarentegen, wij durven daar al sinds twee jaar over te praten. Ondertussen zijn zij er eenvoudiger aan gewend geraakt om vrije burgers te zijn”.¹² De journaalisten van *Les Nouvelles de Moscou* doen ons zo een nauwelijks te eloven bekentenis: in 1988, zijn ze dankzij glasnost niet langer bang en zijn ze bijgevolg begonnen te praten als de CIA-agenten van Radio Liberty!

En dit voorbeeld is geen buitensporige uitzondering. Elke zending van die voorhoedebladen overspoelt ons met lofzangen op het imperialisme en de idealen van het Westen. Neem nu Anatoly Ribakov, in de ‘vrije’ wereld beroemd geworden (hoogstwaarschijnlijk met wat hulp van de gespecialiseerde diensten van de heer Colby) door zijn roman *De Kinderen van de Arbat*. Antistalinistisch meesterwerk. “Stalin”, beweert de schrijver, “was een crimineel die opklom tot de hoogste macht”. Bravo, dat is knap gezegd. Maar luister ook naar het logisch vervolg van de redenering van onze romanschrijver: evengoed als het duidelijk is dat Stalin een crimineel was, moet men toegeven dat de Yankee-veroveraars, die de hele Indianenbevolking uitgeroeid hebben in de Verenigde Staten, vrijheidslievende beschavers waren! “De Verenigde Staten”, verklaart mijnheer Ribakov, “werden opgericht door mensen met een onlesbare dorst naar vrijheid, en wel in die mate dat ze om die vrijheid te vinden de Oceaan overstaken en vaderland en naasten achterlieten. Die dorst naar vrijheid is bij de Amerikanen praktisch een genetische eigenschap geworden”.¹³

Het woord is aan de grootburgerij van vóór 1917

De glasnost beschrijft als rozegeur en maneschijn de korte periode van februari tot oktober 1917 waarin Rusland een democratie naar westers model kende, dit wil zeggen: de dictatuur van de grootburgerij. Kerenski, de sleutelfiguur van die periode, wordt in ere hersteld als een van de slachtoffers van de ‘leninistische terreur’ en zijn *Memoires*, in 1965 in het Westen uitgegeven, zullen weldra verkrijgbaar zijn in de Sovjetunie. Dat noemt men, onder Gorbatsjov, de stalinistische leugens ontkrachten en de waarheid in ere herstellen. Een sovjetkrant schrijft: “Kerenski was van maart tot mei 1917 minister van Justitie in de Voorlopige Regering. Vandaar zijn interesse voor de mensenrechten, voor de onafhankelijkheid van de rechtspraak, de vrijheid van mening, de landhervorming, de arbeidswetgeving enz.”¹⁴

Merk de parallel op tussen Kerenski en Gorbatsjov. Het is in naam van de ‘mensenrechten’, van de ‘onafhankelijkheid van de rechtspraak’ en van de ‘vrijheid van mening’ dat deze laatste zijn contrarevolutie voert. De koplopers van de glasnost halen de oude koeien van de ‘mensenrechten’ uit de sloot om Kerenski goed te praten, wiens politiek er in 1917 in bestond een misdadige imperialistische oorlog voort te zetten. Elke bijkomende maand van die slachtpartij kostte honderdduizend mensenlevens. “Rusland moest de vijandelijkheden hervatten”, schrijft Kerenski. “Geen enkel leger kan zich de luxe veroorloven zich vragen te stellen over het doel van de strijd. (...) Wij moesten simpelweg de waarheid zeggen: jullie moeten je opofferen voor het heil van het vaderland”.¹⁵ Na de Oktoberrevolutie ging Kerenski naar Engeland. Hij vroeg om een interventie van de Britse troepen om het bolsjevistisch gevaar te bestrijden. “Het ging hier om een oproep aan de Geallieerden”, schrijft Kerenski in zijn *Memoires*, “opdat die de strijd op het Russische front zouden voortzetten”.¹⁶ En inderdaad, het Engelse leger trok ten strijde tegen de pas ontstane sovjetrepubliek. Het doel van de burgeroorlog, die in 1918 begon, omschrijft Kerenski als volgt: “De strijd aan de zijde van de Geallieerden voortzetten, Rusland bevrijden van de bolsjevistische tirannie, het democratisch systeem herinvoeren”.¹⁷ Ziedaar een man die vandaag de dag in de Sovjetunie symbool staat voor wat men de terugkeer naar de universele waarden van de beschaving noemt!

De drukkerijen van de glasnost hebben net een tachtig jaar oud boek heruitgegeven, *Viekhi, bloemlezing van geschriften over de*

Russische intelligentsia, dat in 1909 in Moskou verscheen. Lenin beschouwde het in zijn tijd als “een encyclopedie van liberale leugens”. Tientallen jaren later werd het door Solzjenitzyn bewierookt als “een boek dat uit de toekomst lijkt te komen”. Het zijn juist de mannen van Viekhi die onder Kerenski de toon aangaven.

Les Nouvelles de Moscou, het blad van de glasnost, beschouwt zich als de voortzetter van het werk van de liberalen van weleer. Het weekblad schrijft: “Ze zijn met zijn zevenen: Nikolaj Berdjajev, Sergei Boelgakov, Michail Gersjenzon, Alexander Izgojev, Bogdan Kistjanovski, Pjotr Stroeve en Semjon Frank. De klassenstrijd en de sociale revolutie zijn catastrofaal en uiterst gevaarlijk voor de maatschappij, menen de auteurs van Viekhi. Het atheïstische materialisme, het politieke radicalisme en het geweld, de nihilistische houding ten opzichte van absolute waarden, de maximahstische sociale en ethische eisen alsook de minachting voor de belangen van het individu, dat zijn volgens hen de typische kenmerken van de democratische en socialistische ideologie die de Russische maatschappij in en impasse brachten”.¹⁸

Maandenlang heeft een andere ster van de glasnost, het tijdschrift *'emps Nouveaux*, lange samenvattingen gepubliceerd van de meest anticomunistische werken van deze zeven ‘grote intellectuelen’ van Viekhi.¹⁹

Het woord is aan de tsaar

En ja hoor, de glasnost heeft nog meer waarheden in petto: het Rusland van 1990 heeft zowaar nog een tsaar op de reservebank! In de goede oude tijd beschikte de tsaar over de absolute macht en hij heerste over de boeren, niet alleen door middel van bruto geweld, maar ook door middel van de achterlijke tradities en de eeuwenoude druk van een middeleeuwse orthodoxe Kerk. Zich wel bewust van de impact van het middeleeuwse obscurantisme op de meest achterlijke massa's, hebben de bolsjevieken tsaar Nicolaas LI en zijn familie terechtgesteld in Jekaterinburg op 17 juli 1918, op een ogenblik dat het Witte Leger dreigde ze te bevrijden. Een levende keizerlijke familie zou een pool geweest zijn waarrond zich, te allen tijde, de meest zwarte reactie kon hergroeperen.

Maar in 1924, in de kringen van de tsaristische emigratie, aanvaardde Kyrille Vladimirovitsj Romanov, de derde in rang van de troonopvolgers van Nicolaas II, de titel van keizer van heel Rusland. Bij zijn dood in oktober 1938 werd zijn zoon, Vladimir Kyrillovitsj

Romanov, leider van het Russische keizershuis. *Les Nouvelles de Moscou*, die altijd twee lengtes voorsprong heeft op Gorbatsjov, is hem gaan interviewen in Parijs, rue Mondovi, waar de tsaar leeft onder de bescherming van François Mitterrand.

“Het komt er niet op aan op de troon te zitten”, valt de oude man met de deur in huis. “Het hoofddoel van ons bestaan is ons nuttig te maken voor het vaderland. (...) De rol van de monarch is die van een opperrechter die boven alle groepen en politieke partijen staat en die hen helpt tot overeenstemming te komen.

- Wat denkt u van Michail Gorbatsjov?

Gorbatsjov heeft het aangedurfd een uiterst moeilijke en gevaarlijke taak op te nemen. Ik maak me zorgen over hem.

- En als u samen zou moeten werken?

- De president of het hoofd van de leidende partij kan de rechterhand zijn van de monarch.”²⁰ Aldus zou zelfs in een Rusland waar glasnost en perestrojka, tot het uiterste gedreven, uitlopen op een historische absurditeit en opnieuw een tsaar kronen, een plaats verzekerd zijn voor Michail Gorbatsjov, de man van de jaren '90, de vernieuwer van het wereldsocialisme.

Ook het blad *Temps Nouveaux* draagt zijn steentje bij om de publieke opinie voor te bereiden op de verering van toekomstige tsaren en schrijft dat slechts 5% van de Russen de straf van de familie van Nicolaas II aanvaardbaar vinden; voor alle anderen was het een ‘tragische vergissing’ of zelfs een ‘criminele daad’, de echte première van het ‘stalinisme’.²¹

Volgens een andere peiling die door *Nouvelles de Moscou* gepubliceerd werd, beoordeelden 10% van de ondervraagden de executie van de tsaar als onontbeerlijk, terwijl 77% het er niet mee eens zijn.²²

En met de hulp van het meerpartijensysteem krijgen de tsaristische milieus, die 70 jaar lang onderhouden werden door de meest reactionaire groepen uit de imperialistische landen, opnieuw voet aan de grond in de Sovjetunie. “In september vorig jaar ontmoetten de monarchisten elkaar op de conferentie van de Christelijke orthodoxe patriotten. De conferentie werd ingericht op initiatief van ‘Orthodoxe Renaissance’ (Christelijk monarchistische unie, voorgezeten door Vladimir Ossipov), van de beweging ‘Vereniging van de Provinciale Staten’ waarvan Georgi Navikov de leider is en van nog andere monarchistische verenigingen. Om en bij 400 afgevaardigden van meer dan 40 verenigingen namen eraan deel. Vooral de Unie van ‘Vlassovisten’, de missie van de Russisch orthodoxe Kerk in het

buitenland, de 'Orthodoxe broederschap van de Tsaar-martelaar Nicolaas I', alsook verschillende stromingen van 'Pamiat' waren goed vertegenwoordigd".

Les Nouvelles de Moscou dat een verslag brengt van de gebeurtenis, vermeldt onder de besluiten van de conferentie: "Verheerlijking van Nicolaas II en van alle Russische martelaren die door de bolsjeviken gedood werden. (...) De vernietiging van de communistische idolen. De conferentie heeft het noodzakelijk geacht om alle standbeelden te vernietigen die onder het sovjetregime opgericht werden, voor het herstel van de Russische moraal".²³

Glasnost doet zijn best om de Sovjets in te prenten dat de strijd die door Lenin en Stalin geleid werd 'immoreel' was en dat het nodig is de eeuwige waarden van de christelijke moraal te herontdekken. En in een handomdraai maken we de verrijzenis mee van tsaar Nicolaas II. Men kan zich moeilijk een beter bewijs voorstellen van de hevigheid en de bestendigheid van de klassenstrijd. De moraal van de onderdrukte klassen zal altijd een crimineel gedrocht zijn in de ogen 'an alle hoogbeschaafde mensen die in het tsarisme, in de overheersing van het grootkapitaal, in het fascisme en in het kolonialisme de liversele waarden van de christelijke moraal zien.

Het woord is aan de orthodoxe Kerk

De geestelijke pijler van het tsarisme was de orthodoxe Kerk. Het is onder de dekmantel van die ultrareactionaire religie dat de oude vooroordelen die de keizerlijke troon onderbouwden, weer tot leven komen.

In de Resolutie van het 28ste Congres van de CPSU, liet Gorbatsjov het volgende opnemen: "Het totalitaire stalinistische regime staat op het punt overwonnen te worden. Het ideologische dictaat maakt plaats voor de onafhankelijkheid van de geesten".²⁴ Natuurlijk zijn er in de Russische orthodoxe Kerk geen ideologische dictaten!

Maar de onafhankelijkheid van de geesten, die de heer Gorbatsjov zo dierbaar is, laaft zich aan vergiftigde bronnen. In de loop van de eerste semester van 1990 werden er 1241 nieuwe religieuze gemeenschappen officieel erkend in de Sovjetunie, 759 voor de orthodoxe Kerk, 268 voor de islamieten, 76 voor de katholieke Kerk. Er werden 287 priesters verkozen tot volksvertegenwoordigers op alle echelons: 192 voor de Russische orthodoxe Kerk, 55 voor de islamieten, 12 voor de baptisten en adventisten, 12 voor de lutheranen.

Er werken 33 religieuze onderwijsinstellingen in de USSR, waarvan 18 het licht zagen in de voorbije 18 maanden. Sinds 1988 steeg het aantal kloosters van 18 tot 60.²⁵

De 'ideologische hernieuwing' waar Gorbatsjov zo over opschept, kan in cijfers worden uitgedrukt. In maart '89 antwoorden 39% van de ondervraagde Sovjets positief op de vraag of ze volledig vertrouwen hebben in de CPSU; een jaar later zijn ze nog met 16%. De religieuze organisaties haalden bij die eerste peiling slechts 13% onvoorwaardelijk getrouwen; in maart '90 zijn er dat al 37%.²⁶

Vijfjaren glasnost hebben de geesten bewerkt en in het jaar 1990 voltrekt zich een dramatische ommekeer in de opinies: de revisionistische partij verliest haar overheersende rol ten voordele van de clericale reactie.

De propaganda voor de orthodoxe godsdienst die gevoerd wordt door de ploeg van Gorbatsjov, beoogt helemaal niet de verbetering van de 'moraliteit', maar de uitroeiing van de communistische ideeën. Dit komt goed tot uiting in de analyses van een beslissend moment in de geschiedenis van de klassenstrijd in de Sovjetunie.

Begin 1922, de Sovjetunie wordt getroffen door hongersnood, 30 miljoen mensen lijden aan ondervoeding. Het Panrussisch Comité voor hulp aan de Hongerenden, opgericht door mensen die nauwe banden hebben met de orthodoxe hiërarchie, gebruikt de hulp aan de hongerenden om de krachten van de grootburgerij en het tsarisme opnieuw te organiseren. Hun oproepen beantwoordend, beloven de Amerikanen een maandelijksse hulp van 1,5 miljoen dollar. Langs de omweg van de humanitaire hulp wil de internationale reactie de binnenlandse reactie ter hulp komen. Op 23 februari 1922 beslist de bolsjevistische partij de honger te bestrijden door de goederen van de orthodoxe Kerk in beslag te nemen. Daarover publiceert *LesNouvelles de Moscou* een 'onthulling'. "Op 19 maart overhandigde Lenin een geheime nota aan Molotov voor de leden van het Politbureau. De gebeurtenissen van Sjoerja analyserend schrijft hij: "...voor ons is de huidige periode niet alleen uiterst voordelig, maar het is de enige periode waarin we 99 kansen op 100 zullen hebben om de vijand volledig te verslaan en om ons voor tientallen jaren van de posities te verzekeren die we nu nodig hebben. Het is op dit moment en uitsluitend op dit moment waarop men in de gebieden met hongersnood mensenvlees eet en er honderden of zelfs duizenden lijken langs de wegen liggen, dat we kunnen (en bijgevolg moeten) overgaan tot de inbeslagneming van de kerkelijke goederen, met de meest verbeterde en onverbiddelijke energie en zonder een ogenblik te

aarzelen om welke weerstand dan ook uit te schakelen.” (...) Op 28 maart publiceert *Izvestia* een lijst van vijanden van het volk. Op de eerste plaats staat de patriarch Thikon “met heel zijn concilie”. De beslissende strijd waarvoor Lenin opriep, ontwikkelde zich in geheel het land. De inbeslagnemingen gingen gepaard met 1500 bloedige treffens tot het einde van het jaar. (...) Op 12 mei ontstaat er de breuk in de Russische orthodoxe Kerk. Verschillende priesters - Vvedenski, Bojarski, Belkov - verzetten zich tegen de patriarch. (...) In 1922 had de ‘levende Kerk’ - die aan de kant van de machthebbers stond - een echte overheersende invloed. Eind 1922 waren meer dan 8000 mensen gedood tijdens de gevechten of geëxecuteerd na een veroordeling van de rechtbank, in het kader van de zaak van de inbeslagneming van de kerkelijke goederen”.²⁷

Deze episode van de klassenstrijd wordt door *Les Nouvelles de Moscou* aan de vergetelheid ontrukkt om de universele waarden van de orthodoxe Kerk en haar ‘humanisme’ jegens de hongerenden ten toon te stellen en om het leninisme te kastijden, dat in de onverbiddelike strijd tegen de reactie in niets van het stalinisme verschilt.

iet woord is aan de fascistien

In de Oekraïne hebben de bourgeoisie en de feodalen, nog voor de Oktoberrevolutie, de reactionaire nationalistische ideologie gebruikt om de massa’s tegen het socialisme op te zetten. In 1917 was de Centrale Rada van de Oekraïne, een burgerlijke regering, het leidend centrum in de burgeroorlog tegen de bolsjevieken. De pro-imperialistische en pro-Duitse tendensen van die burgerij zijn berucht. Kerenski zag zich gedwongen om toe te geven dat zijn dierbare geallieerden, Engeland en Frankrijk, eind 1917 een geheim akkoord hadden ondertekend, volgens hetwelk Frankrijk, na de nederlaag van de Duitsers, een protectoraat zou instellen in de ‘onafhankelijke’ Oekraïne en hiertoe zou samen werken met de Centrale Rada.²⁸

Na 1920 werd een deel van de Oekraïne ingeelijfd bij Polen en onder de heerschappij gehouden van de feodalen en de bourgeoisie. *Les Nouvelles de Moscou* licht ons in over de “juiste nationale strijd” van de Oekraïense reactie. “Oostelijk Galicië dat in 1939 aan de Sovjetunie gehecht werd, blijft een streek die bevolkt is met vertegenwoordigers van verschillende rassen met verschillende godsdiensten. Dat nieuwe deel van de Sovjet-Oekraïne heeft de onverbiddelijke zuiveringen door de organen van de NKVD (Volkscommissariaat van Binnenlandse Zaken) ondergaan, vervol

gens waren er de Tweede Wereldoorlog en de Nazi-wreedheden. Na 1944 bestempelde de sovjetpropaganda als banditisme en guerrilla, dat wat vele Oekraïeners nu opnieuw de bevrijdingsoorlog van het Oekraïense volk tegen het bolsjevisme beginnen te noemen. Is het verwonderlijk dat de gemoederen in die streek hoog oplaaiden toen de vrijheid van spreken en politieke actie opnieuw ingevoerd werden?*²⁹ Dit is een goed voorbeeld van nazifilie, mooi verpakt in antistalinisme. Op het ogenblik dat Oostelijk Galicië bij de Sovjetunie gevoegd werd, kon Stalin niet weten hoeveel respijt hij nog had tot de onvermijdelijke Nazi-agressie. Naar alle waarschijnlijkheid was dat een kwestie van maanden. De bolsjevistische Partij was dus gedwongen om die streek op een drakonische manier te zuiveren van alle fascistische krachten die, in geval van een bezetting door Hitler, niet alleen een steun zouden zijn voor de Nazi's, maar ook van onschatbare waarde om alle communisten te identificeren en daarna te liquideren. Wat in feite een consequente antifascistische politiek was, wordt nu door nieuw-rechts in de Oekraïne beschouwd als een misdaad.

Bovendien herontdekt dit nieuw-rechts, geïnspireerd door de glasnost, de oude idolen. Zoals Stefan Bandera, waarover de sovjet-pers ons het volgende leert: "Stefan Bandera, nationalistisch Oekraïens leider die met de fascistten tegen het Rode Leger vocht, voerde na de oorlog nog enkele jaren een guerrilla in de West-Oekraïne".³⁰ Na zijn vlucht naar Duitsland, in het begin van de jaren '50, werkte de man voor de CIA in München. Tot hij op een dag in 1959 voor zijn woning door een KGB-officier werd neergeschoten. *Les Nouvelles de Moscou* noemt de executie van deze nazileidende 'terreurdaad'!

Van 8 tot 10 september 1989 werd in Kiev het stichtingscongres gehouden van de Oekraïense Volksbeweging voor de Herstructurering, Ruch genoemd. Als coalitie tussen rechts en uiterst rechts werd de Ruch al snel de leidende politieke kracht in de Oekraïne. Haar programma voorziet in de rehabilitatie van de reactionairen van voor 1917 en van de fascistten van de jaren '40 en '50. Het weekblad *Temps Nouveaux* windt er geen doekjes om. "Het monument voor Stefan Bandera is geen afbraak, geen afbouw van de ideologie, geen depolitiseren of afbouw van de partij, maar een verandering van idolen. De Oekraïense regering van 1917-1918 (Centrale Rada) wordt vandaag voorgesteld als een voorbeeld voor de staatsstructuren, en hetman Mazepa, evenals S. Petljoera worden verheven tot de rang van nationale helden".³¹ Petljoera blijft, behalve dan op fascis

tische bodem, berucht om zijn beestachtig optreden tijdens de anti-joodse pogroms die hij organiseerde.

Een detail dat onze aandacht verdient: de trotskistische groep van Mandei, die blijkbaar geen blunder voorbij kan laten gaan, heeft zich de woordvoerder gemaakt van de fasciserende Oekraïense rechterzijde. Zij publiceerden de integrale tekst van het Ruchprogramma, daarbij opmerkend dat “de opkomst van een nationale massabeweging (in de Oekraïne) een kwalitatieve vooruitgang kan zijn in de strijd voor de nationale democratische rechten.” (!) De tussenkomst op het Ruchcongres van Levko Lukyanenko, nog een fascist die voor de CIA in München werkte, werd door het tijdschrift van Mandei als een ‘sterk moment’ omschreven. Woord voor woord de fascistische propaganda overnemend, schrijven de trotskisten: “Het instellen van een stalinistisch regime in de West-Oekraïne (in 1939) botste op een fel volksverzet. De landelijke guerrillabeweging die wijd verspreid was en geleid werd door radicale nationalisten — de Oekraïense gewapende opstand - werd in het begin van de jaren '50 verpletterd”. Net als de rechterzijde in de Oekraïne noemen de trotskisten de bende fascisten onder leiding van Bandera ‘radicale nationalisten’.³²

Mandei publiceerde ook de toespraak op het tweede Ruch-congres van president Ivan Drasj. De dichter Drasj valt de ‘maffia van de Communistische Partij’ aan en verheft Solidamosc tot voorbeeld... De trotskisten hebben ‘de merkbare radicalisering van die kracht’ die nu de ‘volledige onafhankelijkheid’ eist, toegejuicht.³³

Glasnost: waar leidt het toe?

Naar het burgerlijk socialisme.

Om te slagen in de vreedzame overgang naar de markt, of in duidelijker bewoordingen, naar de dictatuur van de nieuwe burgerij, moet men er op de eerste plaats in slagen de Communistische Partij te verlammen en uit te hollen. De volledige triomf van de democratie en het burgerlijk pluralisme is onlosmakelijk verbonden met de volledige verdwijning van de Communistische Partij als revolutionaire partij.

De langzame maar systematische degeneratie van de partij, begonnen onder Chroesjtsjov, voortgezet onder Brezjnev en voltooid onder Gorbatsjov, ging in elke overgangsfase gepaard met bombastische ‘socialistische’ en ‘communistische’ propaganda. Heden ten

dage spreken de leiders van de CPSU over socialisme in termen die zelfs aanvaard zouden worden door een reactionaire jezuïet die zich in de tropen laat doorgaan voor een sociaal filantroop. “Het lijkt me”, zegt Yoeri Prokovjev, eerste secretaris van de Partij in Moskou, “dat vandaag de dag de evolutie van de hele wereldgemeenschap naar de socialistische optie neigt. Deze steunt op universele waarden, op moraal en humanisme. De socialistische optie stelt de sociale gelijkheid van de mensen voorop, de gelijke kans voor iedereen om zijn plaats onder de zon te krijgen. Ik beschouw de communistische oriëntatie als het streven naar een ideale maatschappij, de aspiratie die voor eeuwig eigen zal zijn aan de mensheid. Ik ben tegen een maatschappij waar één klasse haar dictatuur uitoefent tegen een andere”.³⁴

Het is moeilijk te begrijpen hoe zulke opvallende leeghoofden erin geslaagd zijn de trappen van een Communistische Partij te beklimmen. Indien ze alleen maar het Communistisch Manifest hadden gelezen en begrepen hadden, dan hadden ze hun portret kunnen herkennen in het hoofdstuk: “Het burgerlijk of conservatief socialisme”: “Een deel van de bourgeoisie zoekt een remedie voor de sociale kwalen, teneinde de burgerlijke maatschappij te consolideren. In die categorie vinden we de filantropen, de humanitairen, de mensen die zich inspinnen om het lot van de arbeidersklasse te verzachten, de dieren te beschermen, kortom, allerlei soorten salonreformisten”.³⁵ Onder die dierenbeschermers en andere vegetariërs met sociale neigingen vinden we de rechterarm van meneer Gorbatsjov, Alexander Jakovlev. Deze liberaal rangschikt allen die niet uit hun bol gaan voor zijn conservatief socialisme in het kamp van de ‘stalinistische contrarevolutie’. Arme Marx. Hier een samenvatting van het denken van Jakovlev. “De socialistische idee is niet het alleeneigendom van de socialisten, maar het patrimonium van de gehele mensheid. De socialistische idee is ontstaan door de onvolmaaktheid van de wereld, onder druk van de eeuwige drang van de mens naar gerechtigheid en eigenwaarde”. “De socialistische idee botste ook op een andere hindernis: de stalinistische contrarevolutie. Dat was inderdaad een contrarevolutie, zowel in de theorie als in de praktijk en in haar sociale inhoud”.³⁶

Maar de meest in het oog springende profeet van het nieuwste op het gebied van burgerlijk socialisme, blijft de kameraad president, “Heden beschouwen we het socialisme”, zegt Gorbatsjov. “als een groot idee waarvan de wortels hun oorsprong vinden in de humanistische grondslagen van de wereldcultuur en van het universele men*"

selijke denken”.³⁷ Meer dan een eeuw geleden dreven Marx en Engels al de spot met deze opgeblazen frasen. En ze hebben toen gebroken met de hervormers die een “socialisme uitsluitend voor arbeiders” inruilden voor een “universeel socialisme, dat van alle mensen die bezielde zijn met een authentieke liefde voor de mensheid”.[^]

Onder het voorwendsel een universele menselijke gedachte te verdedigen, presenteert Gorbatsjov alle maatregelen voor het kapitalistisch herstel als nieuwe stappen op de weg naar het socialisme. “De markt betekent niet het verwerpen van het idee van het socialisme”. “Men wil ons afschrikken met het privé-bezit! Ik zie de privatisering als volgt: de ondernemingen terugkopen, langs de aandelen om, om er volksdememingen van te maken”.³⁹ Net zoals mevrouw Thatcher privatiseert om een volkskapitalisme te maken, zo privatiseert Gorbatsjov om een menselijk socialisme te maken. De markt, in het belang van het socialisme! Het privé-bezit, in het belang van het socialisme! Men zou zweren dat Gorbatsjov nu dan och eens citeert uit het Communistisch Manifest, namelijk uit dat ^el waar Marx uitroept: “De vrije handel, in het belang van de ar- ndersklasse! Beschermende rechten, in het belang van de arbeidersklasse! Het burgerlijk socialisme bestaat in de bewering dat de ourgeois bourgeois zijn in het belang van de arbeidersklasse”.⁴⁰

Naar het burgerlijk pluralisme

Glasnost voerde in de officiële media van de Sovjetunie de vrijheid van meningsuiting in voor alle burgerlijke filosofische en politieke stromingen die in de imperialistische landen bestaan. Deze stromingen, die ten tijde van Lenin en Stalin vastberaden onderdrukt werden, ontwikkelden zich onder Chroesjtsjov en Brezjnev uit de oude reactionaire kernen die overleefden en uit de contacten met het Westen. De weloverwogen verspreiding van deze liberale, conservatieve, christen-democratische, sociaal-democratische, tsaristische, burgerlijk nationalistische tendensen legde de basis voor de organisatie van burgerlijke politieke partijen.

Anatoli Boetenko beschrijft dat proces goed en verzuimt niet te vermelden dat zijn pijlen vooral gericht zijn tegen het leninisme.

“Als gevolg van de glasnost bestaat er in het land een verscheidenheid aan beoordelingen en waarderings, aan meningen en politieke opvattingen. (...) We herstellen het sovjet-meerpartijstelsel; het bestond reeds na oktober 1917, maar werd kort daarna door

Lenin en de macht van de Sovjets geliquideerd. Het meerpartijen- stelsel, dat wil zeggen de gelijktijdige deelname en competitie van verschillende politieke partijen bij het beheer van de maatschappij, is een manier om het pluralisme in de opvattingen aan te wenden voor een progressieve ontwikkeling”.⁴¹

Maar wat was dat idyllische meerpartijenstelsel waaraan de wrede Lenin een einde gemaakt zou hebben? In zijn *Memoires* beschrijft Kerenski hoe, na de machtsgreep door de bolsjevistische partij op 25 oktober 1917, alle politieke partijen gedwongen werden een standpunt in te nemen in een strijd die besliste over leven of dood. Op het ogenblik dat de burgeroorlog uitbrak, ontstond er een Unie voor de heropstanding van Rusland, die socialist-populisten verenigde, sociaal-revolutionairen, Plechanov-aanhangers en ‘cadetten’ - leden van de grote burgerlijke partij. Ze spraken zich uit vooreen ‘nationale regering’ die de strijd tegen de bolsjevieken zou leiden en de oorlog zou voortzetten aan de zijde van Engeland en Frankrijk. Een coalitie die sociaal-revolutionairen, socialist-populisten, ‘cadetten* en de tsaristische generaals Alexejev en Boldyrev omvatte, heeft vanaf september 1918 Siberië geregeerd. In de streek van de Wolga heeft eenzelfde ‘democratische’ groepering met de hulp van de Tsjechische legers de oorlog tegen de bolsjevieken geleid. Al deze ‘democratische’, zelfs ‘socialistische’ krachten hebben hun acties met de troepen van de generaals Koltsjak en Denikin gecoördineerd. In deze onverbiddelijke strijd was er geen middenweg: ofwel eindigde hij in een overwinning van de arbeiders en de kleine en middelgrote boeren, dat wil zeggen: in de invoering van de dictatuur van het proletariaat, ofwel werd het een overwinning van de tsaristische en burgerlijke partijen en hun sociaal-democratische vrienden, het is te zeggen in het integrale herstel van de dictatuur van de burgerij, opgefleurd met enkele tsaristische overblijfselen.

En Kerenski laat ons ook het eindstation zien waar allen terechtkomen die de trein van de absolute vrijheid en de pure democratie nemen - vrijheid van ondernemen, vrijheid om te verkopen, vrijheid om kranten te kopen en vrijheid om uit te buiten; democratie voor de burgerlijke politieke krachten, democratie voor diegenen die terugverlangen naar het tsarisme. Zelfs als ze zich sociaal-revolutionairen noemen, komen ze terecht in de armen van despoten, direct afkomstig uit de middeleeuwen: “De ervaring van het bolsjevistisch regime”, schrijft Kerenski, “heeft sommige mensen er al toe gebracht hun oordeel over Nicolaas II te herzien. (...) De oude tsaar was helemaal niet verstoken van menselijke gevoelens”.⁴²

Het meerpartijensysteem is ook een scherm waarachter de meest retrograde partijen hun wapens smeden. De dag dat ze daarmee klaar zijn, zullen ze zonder pardon dat wat nog rest van de communistische krachten in de USSR onderdrukken en verpletteren. Soltsjak, de voorzitter van de Sovjet van Leningrad en fanatiek voorstander van het burgerlijk pluralisme verklaarde: “Indien de Communistische Partij van Rusland pleit voor de dictatuur van het proletariaat, dan zullen we haar activiteiten moeten verbieden. Want de oproep tot om het even welke dictatuur, is een oproep tot geweld, tot de omverwerping van het bestaande regime”.⁴³

Naar het anticommunisme

Vijfendertig jaar al, sinds Chroesjtsjov, hebben allen die geijverd hebben om de dictatuur van het proletariaat in de Sovjetunie te ondermijnen, dat gedaan in naam van het antistalinisme en van een terugkeer naar Lenin. Maar het is rond de naam van Jozef Stalin dat ie hele haat tegen het communisme zich verzamelt, haat die gedurende meer dan 30 jaar gevoed wordt door de grootburgerij van de hele wereld. In de loop van de jaren '20, '30 en '40 hebben eerst de Engelse en Franse imperialisten, vervolgens de Duitse en Japanse fascistische en tot slot het Amerikaanse imperialisme in Stalin een standvastige, onverstoorbare, sluwe en intelligente tegenstander ontmoet. Glasnost heeft vier jaar lang antistalinistische feulletons gemaakt, waarbij de kritiek op sommige echte fouten moest dienen als alibi voor een ware stortvloed van leugens, verdachtmakingen en antisocialistische vooroordelen. Door te doen alsof ze Stalin wilden aanpakken, ondergroeven de fanatici van de glasnost welbewust en systematisch alle principes, alle waarden en alle communistische tradities. De voorbije twee jaar hebben die individuen met een steeds grotere arrogantie hun conclusie openbaar gemaakt: het leninisme verschilt fundamenteel in niets van het stalinisme en het leninisme is het directe produkt van het marxisme. In de Sovjetunie heeft zich op reuzenschaal een fenomeen voltrokken dat we al tientallen keren hebben kunnen opmerken in de rangen van de revolutionaire organisaties in het Westen: brave zielen die een tijdje hebben geflirt met Lenin en renegaten die hunkerden naar een carrière, beginnen over het algemeen met enkele wazige “studies van de revolutionaire kritiek op kameraad Stalin”, om vervolgens om te slaan in een militant antistalinisme; eenmaal terug in de veilige schoot van de burgerij ontdoen ze zich snel van het weinige dat ze

nog wisten over Marx en Lenin, daar is dan zelfs geen speciale inspanning voor nodig.

Een journalist van *Les Nouvelles de Moscou* beschrijft hoe hij zelf zo'n cyclus van verraad doormaakte.

Lev Voskressenski aan het woord: "De voorbije jaren heeft *Les Nouvelles de Moscou* — samen met de hele maatschappij — hardnekkig strijd gevoerd tegen het stalinisme. Vandaag is het niet langer de hoofdvijand en ik denk dat we onze aandacht zouden moeten toespitsen op het fenomeen dat ik het 'verstarde leninisme' zou noemen. De oude slogans in de stijl van 'Stalin is de Lenin van vandaag' of 'Lenin is dood, maar zijn werk blijft leven' evatten een kern van waarheid. (...) Het droevige is, dat we er moeite mee hebben om afstand te nemen van de 'leninistische normen'. Het zijn nochtans wel degelijk Lenin en zijn companen die het 'oorlogscommunisme' invoerden dat duurde totdat het volk in opstand kwam midden 1918. En dat regime laat nu nog altijd zijn sporen na. Alle kwalen van het stalinisme - het totalitarisme, het systeem van de privileges, het verbod op de vrije meningsuiting, de verplettering van de dissidentie — zijn terug te voeren tot het begin van de jaren '20. Het is in die periode dat men de Kerk vernietigd heeft en dat men de beste intellectuele krachten van Rusland het land uitgedreven heeft".

Zijn collega Yoeri Karjakin, volksvertegenwoordiger van de USSR, daarop inhakend: "Zoals zovele anderen ben ik ook door die fase gegaan waarbij ik tegen Stalin was maar voor Lenin. Ik heb ook de richtlijnen van Lenin gelezen aan de uitvoerders van de operatie 'inbeslagneming' van de goederen van de Kerk: laten we gebruik maken van de honger in Rusland om de popen te beroven en om ze voor de volgende vijftig jaar de schrik op het lijf te jagen. En hij zegt terzelfdertijd dat men niet te ver moet gaan. Mijn God, maar dat is als een inleiding tot het artikel 'Duizelingwekkend Succes' waarin Stalin hetzelfde zegt: niet te ver gaan. Als we voorgoed willen veranderen, dan moeten we onze bronnen analyseren. En onze bronnen liggen voor het grijpen. In ieder van ons is er wat van Marx, van Engels en van Lenin. En ook wat van Stalin".⁴⁴

Het is symptomatisch dat de periode van Lenins strijd tegen de kerkelijke en feodale reactie, tijdens de grote hongersnood van 1922, door tal van rechtsen als voorwendsel gebruikt wordt om over te stappen naar het militant anticommunisme. Tatjana Ivanova van *Temps Nouveaux* bekendt: "Ik had nog illusies wat betreft Vladimir Iljitsj. Die illusie is nu verdwenen. Een hand die in staat is zulke dingen te schrijven, daar kleeft bloed aan. (...) Nu denk ik heel anders

over de aandoenlijke aandrang waarmee afgevaardigden eisen dat men de leninistische symbolen zouden verwijderen uit de zalen waar zij zetelen”.⁴⁵

Alexander Tsipko, doctor in de filosofie, zet de liberale opvattingen van de aanhangers van Jeltsin goed uiteen: de Oktoberrevolutie was een tragische fout, de overwinning van de bolsjevieken in de burgeroorlog luidt de geboorte in van het misdadige stalinisme. “Hoe meer we ons, dankzij glasnost, bewust worden van onze grote achterstand op de ontwikkelde kapitalistische landen, hoe meer perestrojka het aandurft om de ware aard van onze crisis bloot te leggen, hoe feller het geweten van de bevolking protesteert tegen alles wat iets te maken heeft met de Oktoberrevolutie. Miljoenen burgers zijn ervan overtuigd dat Oktober een tragische fout was, en dat de burgeroorlog de grens was, waarna de nationale degeneratie, het steeds dieper wegzakken in de afgrond begonnen is. Jeltsin verdient lof, want hij heeft begrepen dat onze maatschappij verlost moet worden van communisme en ideologie”.⁴⁶

Boris Kapoestin, nog een doctor in de filosofie, valt de bolsjevieken aan met de grofheid van een tot het nazisme bekeerde, orthodoxe pope: “Een van de belangrijkste elementen in de genetische code van het bolsjevisme is het geloof volgens hetwelke de maatschappij opgebouwd en geherstructureerd kan worden in naam van het realiseren van idealistische projecten. Er is een ander element in de genetische code van het bolsjevisme: de neiging om sociale problemen te verbinden met het vijandsbeeld”.⁴⁷

Alexander Yakovlev leert ons dat er niets toevalligs is aan de systematische liquidatie van het socialisme waarmee hij aan de zijde van Gorbatsjov bezig is: van het antistalinisme naar het antileninisme en het antimarxisme gaat men stap voor stap te werk, telkens rekening houdend met de graad van gehechtheid van de werkende massa's aan de socialistische principes. Elke contrarevolutionaire maatregel moet naar voren geschoven worden op het juiste moment, als de publieke opinie voldoende bewerkt is. Ziehier hoe Yakovlev zich voorstelt met Marx af te rekenen. “Ik heb thuis een manuscript van 250 bladzijden: het is mijn analyse van het marxisme. Iedereen verklaart dat Marx een leer over ‘de mens’ ontwikkeld heeft. Neen, zoiets heeft hij niet ontwikkeld. Hij heeft daarentegen wel een leer over de klassenstrijd ontwikkeld, een geniale leer, die we echter moeten laten vallen. In de politiek heeft alles zijn gepast moment. Men kan de publieke opinie, de gemoedsgesteldheid van de mensen, niet over het hoofd zien”⁴⁸

Dat wat voorafgaat, voldoet ruimschoots om aan te tonen dat de glasnost de poort wijd openzet voor de contrarevolutie in de Sovjetunie. Nochtans zijn er sovjetauteurs die zich nog duidelijker uitspreken over het contrarevolutionair proces dat aan de gang is in hun land. Ze doen dat met een razernij die ons perplex laat.

Maar we zullen dit hoofdstuk over de contrarevolutie openen met een nogal verrassende dialoog tussen een journalist van *TempsNouveaux* en meneer Ernest Mandei, voorgesteld als theoreticus van de trotskistische IVde Internationale.

Temps Nouveaux. “Verklaart Michail Gorbatsjov niet dat perestroika een echte, nieuwe revolutie is?”

Ernest Mandei: Ja, dat verklaart hij inderdaad en dat is opnieuw zeer positief. Onze beweging had die stelling al 55 jaar verdedigd en werd daarom als contrarevolutionair bestempeld. Vandaag begrijpt men beter, zowel in de Sovjetunie als in een groot deel van de internationale communistische beweging, waar de echte contrarevolutionairen zaten en waar de echte revolutionairen”.⁴⁹

In duidelijker woorden: Gorbatsjov en Jeltsin, evenals de eerbiedwaardige Trotski, zijn revolutionairen, Stalin en de bolsjevieken van de stalinistische periode zijn contrarevolutionairen. Mandei drukte dit idee trouwens al zeer klaar uit in een groot Belgisch financieel dagblad: “De hervormer Jeltsin vertegenwoordigt de strekking die het enorme bureaucratische staatsapparaat wil inkrimpen. Bijgevolg loopt hij in de voetsporen van Trotski”.⁵⁰ Voor een keer zijn we het eens met Mandei. Jeltsin loopt inderdaad in de voetsporen van Trotski. En het zal niet lang meer duren voordat iedereen zal kunnen vaststellen dat meneer Jeltsin zijn bestemming bereikt heeft, namelijk in de rangen van de ergste reactionairen en agenten van het imperialisme.

Laten we nu eens kijken naar die vreemde bloemlezing uit de contrarevolutionaire literatuur van de hand van Jevgeni Bajanov, doctor in de geschiedenis en fervent aanhanger van Jeltsin.

“De economische strategie van Zuid-Korea, Taiwan, Hongkong en Singapore is zeer aantrekkelijk en het is de moeite om ze in grote lijnen over te nemen. Voordat we in staat zullen zijn deze nieuwe strategie toe te passen, zullen we onszelf moeten veranderen, wat enkel mogelijk is dankzij de democratisering en de glasnost. Toen het in 1959 aan de macht kwam, heeft het kabinet Lee Kuan Yew geen enkele revolutie doorgevoerd. In het algemeen heeft het zich

Op dat ogenblik was de basis van het sociaal systeem dat wij het kapitalisme zijn gaan noemen, al aanwezig in Singapore. Men heeft er de oude structuren niet afgebroken, maar ze verdedigd tegen de eisen van de vakbonden en de studenten van radicale strekking. Links ijverde voor de breuk met het westers kapitaal, de onteigening van de uitbuiters, de socialisatie van de produktiemiddelen. Indien men in de regeringskringen van Singapore zwak was geweest, dan zou het land verscheurd zijn geworden door een politiek-ideologische strijd en zou het chaos in de produktie en de maatschappij meegemaakt hebben. Bovendien zouden de radicalen zich de macht wederrechtelijk hebben kunnen toeëigenen. Lee Kuan Yew daarentegen heeft links verstikt en een onstuimige ontwikkeling mogelijk gemaakt van de produktiekrachten op deze eilandstaat. (...) Laten we nu eens kijken naar wat er bij ons gebeurt. Voor de sovjetmaatschappij stelt zich een volkomen andere taak. Die bestaat niet in de bescherming van het bestaande economische systeem, maar wel in de radicale en revolutionaire hervorming van ons economisch mechanisme. Lee Kuan Yew hoefde alleen maar zijn systeem te beschermen, Gorbatsjov van zijn kant is verplicht het zijne op te heffen”.⁵¹

Ziedaar wat de ‘revolutionairen’ van perestroika ons vandaag de dag in de Sovjetunie opdienen. De glasnost dient om de Sovjetunie te doen overgaan naar het Singapore-Taiwanmodel. Gorbatsjov moet ons economisch mechanisme, erfenis van een socialistisch verleden, afbouwen. De grondslagen van het systeem dat wij kapitalisme zijn gaan noemen moeten worden ingevoerd. (Bajanov somt die trouwens op: markteconomie, een goede regeringsstrategie met als doel de sleutelsectoren te steunen, de export te stimuleren, buitenlandse kapitaal en technologie aan te trekken; goedkope arbeidskrachten, controle op alle loonsverhogingen, een stakingsverbod). Als de grondslagen van het kapitalisme eenmaal stevig verankerd zijn, zullen ze zonder de minste zwakheid verdedigd moeten worden tegen de vakbonden, tegen radicale studenten, tegen de sociaal-utopisten. Mooie samenvatting van de strategie van Jeltsin, die vastberaden de voetsporen van Trotski volgt.

En Mandei wil ons doen geloven dat men in de Sovjetunie van Gorbatsjov en Jeltsin eindelijk begrijpt wie de contrarevolutionairen en wie de revolutionairen zijn. Maar voor iedere linkse die de debatten in de Sovjetunie volgt, is het duidelijk: zij die glasnost en perestroika als een ‘revolutie’ verwelkomen, dat wil zeggen de Gorba- tsjovs en Jeltsins, maar ook de Bushs en Thatchers, gebruiken dat woord om er een ‘revolutie’ tegen het socialisme, tegen de verwor

venheden van de werkers mee aan te duiden. In de volgende tekst vind je de opvatting die de aanhangers van Jeltsin hebben over de revolutie. We luisteren naar professor Leonid Vlassiljev, doctor in de geschiedenis, auteur van een lange studie over Boris Jeltsin, “de charismatische leider die het volk bereid is te volgen”.⁵² Zijn tekst is een ode aan de contrarevolutie. Hij geeft op perfecte manier de oriëntatie weer van meneer Gorbatsjov en nog meer die van meneer Jeltsin, een oriëntatie waarvan Mandei de onbeschaamdheid had ze revolutionair en... trotskistisch te noemen. “De socialistische revolutie”, zo begint onze doctor in de geschiedenis, “is een reactionaire wending van de maatschappij, die daarmee teruggaat naar de klassieke oosterse structuur. Bijgevolg kan men de antisocialistische revolutie, dit wil zeggen: een nieuwe wending, maar nu in de richting van de vooruitgang van de hele mensheid, die zich vandaag in verschillende vroeger socialistische landen voltrekt, beschouwen als een authentieke revolutie, een progressieve revolutie. (...) De antisocialistische revolutie die we vandaag doormaken is een langzaam en langdurig proces van omvorming dat tot doel heeft onze maatschappij grondig te wijzigen. (...) De bijzonderheid van de antisocialistische revolutie bestaat daarin dat formeel niemand ze ooit antisocialistisch zal noemen. Integendeel, de hervormingen moeten zich onder een juist tegenovergestelde noemer voltrekken, verwijzend naar de tradities van de Oktoberrevolutie. En dit niet alleen omdat de bevolking psychologisch niet klaar is voor een bruske verandering van vaandel. Maar het is ook een feit dat de revolutie ‘van bovenaf’ uitgevoerd wordt door dezelfde, bij ons oppermachtige, partij die gedurende tientallen jaren diezelfde structuur heeft ingeplant, die nu moet vernietigd worden”.⁵³

De overgang naar de kapitalistische economie

In 1991 gaan de felste polemieken niet meer over de vraag: moeten we het kapitalisme herstellen? Dat is al een uitgemaakte zaak.

De kersverse kapitalisten maken ruzie over de snelheid en grondigheid waarmee de mars naar de vrijheid moet plaatsvinden.

Het congres van de restauratie

Het 28ste congres van de CPSU is baanbrekend door het feit dat het duidelijk de breuk met het socialisme en de overgang naar het kapi-

talisme uitdrukt. Dit congres is het eindpunt van een beweging van versnelde degeneratie, perestroika genaamd. “De logica zelf van perestroika”, zegt Gorbatsjov in het begin al, “plaatst ons voor de noodzaak om fundamentele wijzigingen aan te brengen in het economisch systeem”.⁵⁴

Het herstel van het kapitalisme verloopt volgens drie krachtlijnen.

Ten eerste: de markteconomie. Als een papegaai herhaalt Gorbatsjov de liberale propaganda over de universele triomf van de markt. Maar het zou te veel zijn hem te vragen zelf eens in de Derde Wereld de ‘voordelen’ te gaan verifiëren van de markteconomie. In ieder geval zal hij binnenkort, met de hulp van de perestroika, die Derde Wereld voor zijn eigen deur kunnen zien. “De voordelen van de markteconomie”, zegt Gorbatsjov tegen de congresgangers, “zijn op wereldschaal bewezen, en nu is het enige probleem te bepalen of het mogelijk is, in het kader van de markt, stevige sociale garanties te scheppen”.⁵⁵ “De markteconomie is het alternatief voor de nationale, door de staat geleide economie, die zijn tijd heeft gehad”.⁵⁶ “De overgang naar marktverhoudingen moet de belangrijkste inbreng zijn van ’e radicalisering van de economische hervorming”.⁵⁷

Goed wetende dat de overgang naar een integraal kapitalisme op erbeten weerstand van het volk zal stuiten, wil Gorbatsjov de CPSU gebruiken voor “een grootscheepse campagne om de maatschappij voor te bereiden op de aanpassing aan de marktverhoudingen”! Het ideologisch werk van de Communistische Partij bestaat erin om bij het volk “een diepgaand besef te kweken dat er geen alternatief is voor de overgang naar de markt”.⁵⁸

De tweede krachtlijn: de privé-ondememing en de afbraak van het staatsbeheer.

“Niets belet ons om nu reeds de staatsondernemingen te gaan omvormen in aandelenmaatschappijen, om een echte vrijheid van ondernemen te scheppen, om kleine bedrijven en winkels in pacht te geven, om woningen, aandelen en andere titels, een deel van de produktiemiddelen, te laten kopen en verkopen”.⁵⁹

“Indien de boeren daarbij niet de echte eigenaars van hun gronden worden, zullen de investeringen niets opleveren”. Om het privé-kapitalisme de vrije hand te kunnen geven in de landbouw moet Gorbatsjov bepaalde weerstanden binnen de partij uitschakelen. Vandaar zijn bewering dat de ‘levensvatbare’ kolchozen (voorlopig althans) zullen mogen blijven bestaan, op voorwaarde dat ze stand houden in

landbouw. We moeten al die vormen hun eigen efficiëntie en levensvatbaarheid laten bewijzen. We verwerpen de eis om een algemene decollectivering door te voeren”.⁶⁰

Derde krachtlijn: de integratie in de kapitalistische wereldeconomie. “De gezondmaking van de sovjetecconomie hangt in grote mate af van de manier waarop ze zich zal integreren in het systeem van internationale arbeidsverdeling”.⁶¹

Gorbatsjov bedekt dat programma van herstel van het kapitalisme met een dun laagje socialiserende demagogie dat evengoed van eender welke Rocard of Mitterrand had kunnen komen. Gorbatsjov heeft een mooie formule voor de overgang van het gedegenereerde socialisme naar integraal kapitalisme: “Het staatseigendom hervormen, dat vroeger bureaucratisch was, en er sociaal bezit, door de werkers zelf beheerd, van maken”. Hoe zal dat verlopen? De arbeiders kunnen hun onderneming huren of kopen of zelfs aandelen verwerven. Er is ook voorzien in het privé-bezit van sommige produktiemiddelen.⁶² “Zo”, zegt Gorbatsjov, “worden de werkers de ware eigenaars van de produktiemiddelen en van de resultaten van het werk”. “De markt moet ons toelaten om onze economie snel een meer uitgesproken sociale oriëntatie te geven”. “Door ons dus op de markt te richten, verwijderen we ons niet van het socialisme”.⁶³ Men zal zich herinneren dat de overgang naar het privé-bezit van ondernemingen, die in handen gevallen waren van directeuren en technocraten, zowel in Joegoslavië als in Hongarije, gepaard ging met redevoeringen vol trompetgeschal over datzelfde “zelfbeheer door de werkers”.

De verheerlijking van de markt

Sinds dat congres versnelde Gorbatsjov zijn mars naar het rijk van handelaars en ondernemers. “De keuze is gemaakt. Het is de overgang naar de markteconomie”.⁶⁴ Dat is de boodschap van de “Grote Opties voor de stabilisatie van de nationale economie en voor de overgang naar de markteconomie” (puf!), die de president in oktober 1990 aan de Opperste Sovjet overhandigde. Gorbatsjov die alle verwijzingen naar marxistische ideeën over economie laat vallen, heeft duidelijk gebrek aan wat voor ideeën dan ook. Zijn grote opties lijken soms gekopieerd uit de liberale handboeken voor economie. “Er is geen alternatief voor de overgang naar de markt. Op wereldniveau heeft de ervaring de vitaliteit en efficiëntie van de markteconomie bewezen () De inherente mechanismen van zelf-

regulering zorgen voor het economische evenwicht door een betere coördinatie van de activiteiten van alle producenten en door een rationeel gebruik van de menselijke, materiële en financiële middelen”.⁶⁵ Dat zijn geen ideeën, maar apologieën uit het Thatcheriaans register. Laten we daarbij onderstrepen dat enkel een bewuste blindheid voor de miserie en de armoede van de massa's van de Derde Wereld toelaat zo'n flatteus beeld op te hangen van de kapitalistische jungle. Om het rationeel gebruik van de middelen door de vrije markt te kunnen ophemelen, moetje de meerderheid van de mensheid als te verwaarlozen afval beschouwen en de ellende, de werkloosheid en de overuitbuiting die het leven van honderden miljoenen mensen beheersen, als iets bijkomstigs.

Maar laten we verder bladeren in dat middelbare-schoolboek dat in de Sovjetunie dienst doet als 'Plan voor de hervormingen'. “Opdat de markteconomie efficiënt zou zijn, is het nodig volgende essentiële voorwaarden te verzekeren.

Maximale vrijheid van de economische activiteit, want het essentiële principe van de economie is de vrije producent die zijn bezit 'ergroot en daardoor de nationale rijkdom. (...)

Volledige verantwoordelijkheid van de economische organisaties en van de ondernemers, omdat alle vormen van bezit gelijkwaardig zijn. (...)

De ontwikkeling van een loyale concurrentie houdt de demonopolisering van de nationale economie in. (...)

Vrije prijsvorming. De prijscontrole door de staat is maar binnen beperkte grenzen aanvaardbaar”.⁶⁶ Deze naïeve geloofsverklaring van een Gorbatsjov, ijverige neofiet tot het liberalisme, roept toch een vraag op: om welke mysterieuze reden rangschikt het Westen sinds korte tijd deze voorbeeldige leerling bij de conservatieven?

Sinds het 28ste Congres werden een hele reeks praktische maatregelen getroffen om die beslissingen te verwezenlijken. Conform een besluit van de Ministerraad van de USSR, genomen in september 1990, mogen kleine privé- of gemengde ondernemingen opgericht worden in bijna alle takken van de nationale economie. Ze mogen tot 200 personeelsleden in dienst hebben in de bouw en de industrie, tot 100 in de wetenschappelijke sector, tot 50 in de overige produktietakken en tot 25 in de niet-produktieve sector.⁶⁷

Komend uit het breznevisme dat noch sociale klassen, noch klasstrijd kende, herontdekt de Sovjetunie zo de universele waarden van de loonarbeid en van het privé-kapitaal. Aan de nieuwe proletariërs belooft Gorbatsjov het levensminimum, en aan de nieuwe bour

geoisie maximale dividenden. De ‘Grote Opties’ verzekeren de werkers “een reëel minimumloon” en terzelfdertijd zullen ze “de beperkingen op de winstmogelijkheden” voor de ondernemers opheffen.

Terwijl de vakbonden zullen doorgaan (!) met het verdedigen van de belangen van de werkers, “zullen ondernemers- en beheerders- bonden worden opgericht”.⁶⁸ Maar Gorbatsjov heeft nog maar net het bestaan van antagonistische klassen toegegeven of hij bezweert de proletariërs het begrip klassenstrijd te verwerpen! “Bij ons”, zegt hij, “ziet men alles in zwart-wit. Wanneer zullen we ophouden ons op te delen in roden en witten? Wij zijn één land, één volk”.⁶⁹

De ‘Grote Opties’ geven zichzelf anderhalf tot twee jaar om een kapitalistische infrastructuur op te bouwen. “Er zullen drastische maatregelen genomen moeten worden om de economie te ontdoen van het staatsbeheer en te demonopoliseren, om de vrije onderneming en de concurrentie te ontwikkelen”.⁷⁰

Albalkin, een van de belangrijkste architecten van de economische ruïnes die de Sovjetunie sieren, verduidelijkt zijn plannen or het staatsbeheer af te bouwen. Het agentschap Novosty ondervraa hem. “De kostprijs van het produktiefonds van de USSR bedraa^ volgens Leonid Abalkin, vice-voorzitter van de Ministerraad van a USSR, ongeveer 3.000 miljard roebel. Mijn vraag aan Leonid Abalkin: hoeveel Sovjets hebben een goed beeld van hoe de privatisering moet verlopen?

- Volgens mij zo’n tweehonderd mensen, meer niet...
- Waaronder uzelf?

- Ja”. En Abalkin legt uit. “Het deel dat geprivatiseerd zal worden, wordt bepaald door de som van de middelen die de bevolking wil uitgeven om bedrijven op te kopen. Volgens mij, bedragen die middelen zo’n 150 miljard roebel. Het deel van het privé-eigendom dat het volk van de staat zal kunnen afkopen omvat zo’n 5% van dat bedrag. Maar het privé-eigendom in de strikte zin van het woord wordt aangevuld met het coöperatief bezit, de aandelenmaatschappijen, de pacht. De omvang van de afbouw van het staatsbeheer is dus veel groter dan louter en alleen dat deel van het privé-eigendom”.⁷¹

De strijd voor het wilde kapitalisme

Moet het kapitalisme op een geplande en ordelijke manier vanuit de top worden ingevoerd, onder controle van de staatsstructuren en van de partij? Of moet men mikken op een ontwikkeling van het wilde kapitalisme aan de basis?

Oleg Bogomolov, vermaard econoom, volksvertegenwoordiger van de USSR, die door Mandei bij 'radicaal links' gerangschikt werd⁷², is van mening dat de wending naar het kapitalisme niet radicaal genoeg verloopt.

"De markt? Alleen maar woorden. Er werd geen voorstel gedaan voor enig privatiseringsmechanisme en geen enkele garantie gegeven voor de onderneming. De markt veronderstelt vrijheid voor de koper en de verkoper. De markt, dat zijn de goederen, het kapitaal, de grond, de woningen, de arbeidskracht. Gaat het nu over zo'n markt? Ik heb zo mijn twijfels. Het gaat eerder over een beperkte markt, de handelsmarkt, de consumptiemarkt, waarvan wij de rudimentaire vorm al enige tijd kennen."⁷³

Yoeri Popov rekent op de druk van het Westen om Gorbatsjov te dwingen de overgang naar het kapitalisme te versnellen. "De westerse landen moeten hun samenwerking stopzetten met de huidige regering en met de bureaucratische structuren van het apparaat die ten dode zijn opgeschreven", zegt Popov aan *Les Nouvelles de Moscou*. En hij vervolgt: "Het lijkt erop dat het programma voor de overgang naar de markteconomie dat Gorbatsjov aan het parlement heeft voorgesteld en dat uiteindelijk aanvaard werd, de twijfels van de zakenwereld niet heeft weggenomen. Het feit dat hij het privé-eigendom, en dan vooral van de grond, niet dadelijk erkent, is nogal alarmerend. Daarenboven is het programma niet aan een tijdslimiet gebonden. Mevr. Thatcher heeft er meer dan tien jaar over gedaan om ruim twintig staatsbedrijven te verkopen, maar hoeveel tijd zal Gorbatsjov nodig hebben om de economie van een heel land te privatiseren?"⁷⁴

Jeltsin, die de grootste republiek van de Sovjetunie leidt, heeft besloten om in Rusland een meer radicaal programma voor de markt en de privatisering toe te passen dan dat Gorbatsjov heeft aangenomen voor de hele Unie. De Opperste Sovjet van Rusland heeft elf streken waaronder die van Leningrad, Kaliningrad, Tsjita en Sachalin tot vrije handelszones uitgeroepen. Daardoor krijgen de bedrijven de mogelijkheid het grootste deel van hun produktie in het buitenland te verkopen en vrij te beschikken over de verkregen deviezen, voorrechten die tot nu toe waren voorbehouden aan de centrale organen. "Men moet de mensen de mogelijkheid geven om in alle vrijheid te werken", verklaarde Jeltsin.⁷⁵

Een van zijn naaste medewerkers, Gennadi Filtjin, vice-voorzitter van de Ministerraad van de Russische Federatie, verduidelijkt de lijn van Jeltsin. "De republiek Rusland geeft de aanzet tot de ver

wezenlijking van het programma voor de overgang naar de markt. Zij doet dat heel alleen - de andere 14 republieken hebben zich nog niet uitgesproken. De eerste stappen op die weg zullen de afbouw van het staatsbeheer in de economie en de privatisering zijn, wat de overgang of verkoop inhoudt van alles wat vandaag aan de staat behoort, in privé-eigendom, in pachtrecht of in aandelen. De privatisering zal zich eerst voltrekken in de handel en de horeca (winkels, grote zalen, kantines, cafés en restaurants), in de dienstensector (kapperszaken, stomerijen, wasserijen, naaiateliers, enz...) en vervolgens in de bouw (ateliers, industrie voor bouwmaterialen) en in het wegvervoer. Tot 70 a 90% van de capaciteit van die sectoren zal geprivatiseerd worden. Ook de grond zal voorwerp van eigendomsverwerving worden, zowel in de private ondersteuningseconomie als in de kolchozen.”⁷⁶

En ziedaar de ‘middenklasse en leve de ‘vrijheid voorde sterken’*

De propaganda voor de vrije markt en de onderneming gaat gepaai met de verspreiding van de ideologie van de sterksten, de winnaars, de natuurlijke elite. Yoeri Afanasjev: “Door haar aard zelf moet de democratische beweging verschillende belangen vertegenwoordigen. Bijvoorbeeld, de sociale zekerheid voor de zwakken veronderstelt, binnen een democratisch bestel, de vrijheid voor de sterken. Bij ons heeft nooit niemand aangedrongen op vrijheid voor de sterksten: de mensen die door de natuur met ondernemingsgeest begiftigd zijn. Indien men de democratie enkel ziet als de bescherming van de zwakkeren, zullen we eeuwig blijven zitten met ‘het socialisme’ op een niveau van armoede”.⁷⁷ De vrijheid voor de sterken zal volgens de aanhangers van Jeltsin, op een natuurlijke manier leiden tot de vorming van een ‘middenklasse’, die de kracht uitmaakt van alle grote kapitalistische landen.

Maar er zijn een paar details die ze voor het ogenblik graag over het hoofd zien: die ‘middenklasse’ in de kapitalistische landen ontplooit zich uitsluitend in de schaduw van de grootburgerij en deze voedt zich met de imperialistische uitbuiting. Maak u echter maar niet al te veel zorgen over die vergeetachtigheid: de mannen van de glasnost komen er wel achter. Op dit ogenblik concentreren ze zich dus op hun lofzang op de middenburgerij, de ondernemers, de managers, de handelaars, de technocraten en de bovenlaag van de vrije beroepen. En het is weer een doctor in de geschiedenis die ons leert hoe de sovjetgeschiedenis achterwaarts zal verlopen.

“Noch de tsaar, noch de sovjetbureaucratie hebben ooit veel geestdrift aan de dag gelegd voor de handelaar, de intelligentsia, de ingenieur, de vrije hooggeschoolde arbeider, de vermaarde dokter. En ziedaar, als bij donderslag en zonder dat we het verwachtten, is de idee tot ons gekomen dat het de individuen zijn die de natie vormen, dat er zonder hen cultuur noch evolutie is. Zonder briljante, originele en onafhankelijke persoonlijkheden, zijn er enkel het collectief ter plaatse trappen en brullen van slogans door de massa's. Maar persoonlijkheden hebben zelf een gepast kader nodig dat door de westerse sociologie al lange tijd met de term 'middenklasse*' aangeduid wordt. Deze klasse omvat hooggeschoolde arbeiders, ingenieurs, onderzoekers, onafhankelijke en getalenteerde medici, stoutmoedige en ondernemende zakenmensen; een klasse die voor een vrij bestaan privé-eigendom eist, vrijheid van mening, vrijheid van ondernemen, universitaire en academische vrijheid, en die bij machte is als steunpunt te dienen voor sociale stabiliteit, een steunpunt zonder hetwelke de maatschappij steeds ten prooi zal blijven aan politieke onzekerheid.”⁷⁸

Sinds Chroesjtsjov beweren de revisionisten dat er geen klassen meer zijn in de USSR en dat men er om die reden een “Partij van heel het volk” en een “Staat van heel het volk” heeft. Deze theorie heeft gediend om de dictatuur van het proletariaat te ontmantelen, en om de privileges die de bureaucratie en de technocraten verworven hebben, te camoufleren. Nu het marxisme definitief begraven is, ontdekken de Sovjets dat de motor van de geschiedenis niet de klassenstrijd is, maar de durf van schitterende persoonlijkheden. Dat plaatst de mannen van de glasnost meteen voor een lastig theoretisch probleem: die schitterende persoonlijkheden kunnen slechts ontluiken in het milieu van een dynamische middenklasse. In de klassenloze maatschappij die de Sovjetunie is, moet men dus hals over kop een burgerlijke klasse scheppen en haar persvrijheid, vrijheid van vereniging, academische vrijheid, vrijheid van ondernemen, kortom, de vrijheid geven!

Een politiek commentator uit de Sovjetunie heeft de band tussen het opkomen van een nieuwe klasse van uitbuiters en het meerpartijstelsel perfect begrepen. In West-Europa beweren de sociaaldemocraten en de revisionisten dat het meerpartijstelsel synoniem is aan de verbreding van de democratie. De sovjetrestaurateurs laten ons verstaan dat het privé-bezit van de produktiemiddelen, en dus de dictatuur van de burgerij, de onontbeerlijke bodem is waarop het meerpartijstelsel zich kan ontplooiën. Luisteren we naar meneer Kritikov. “...De overgang naar de markt, de privatisering van de pu

blieke eigendommen is voordelig voor de democratie op strategisch vlak. Inderdaad, tientallen nieuwe partijen hebben het licht gezien in het land. Maar er is een algemene vertrouwenscrisis jegens de politiek en de politici. De hoofdreden hiervoor ligt in het ontbreken van motivatie, in het ontbreken van een grote klasse die iets te verdedigen heeft en mogelijk iets te verliezen heeft: ik spreek hier over de klasse van de eigenaars. Het resultaat van de privatiseringspolitiek waar de presidentiële ploeg naar streeft, zal een grote bevolkingslaag van kleine en middelgrote eigenaars zijn, die vandaag de dag nog volledig onbestaande is in de USSR. Met de tijd zal die laag de basis vormen voor het ontluikende liberalisme. Zodra de mensen materiële belangen vooropstellen, zijn ze onmiddellijk geneigd om ze politiek te verdedigen of te vertegenwoordigen in de verkiesbare instellingen. Voor het ogenblik ontbreekt die politieke wil. De nieuwe politieke partijen zijn niet zozeer een gevolg van economische belangen, als wel van politieke contestatie. In plaats van de belangen van deze of gene bevolkingslaag te verdedigen, zijn ze er op uit om monopoliepositie van de CPSU en de bureaucratie omver te werpen. Dat is de reden waarom het geen massapartijen zijn. Het lot van het politieke pluralisme en de versterking van de basis van de broze sovjetdemocratie zijn rechtstreeks verbonden met het welslagen - of mislukken - van de privatiseringspolitiek.⁷⁹ Op deze redenering valt niets aan te merken. Om een einde te maken aan het socialisme moet men de communistische partij van binnenuit ondermijnen, en vervolgens haar politiek monopolie aantasten. De politieke contestatie door de anticommunistische krachten kan daartoe volstaan. Daarna moet men, met alle mogelijke middelen, de ontwikkeling van een klasse van bourgeois eigenaars aanmoedigen. Een uitgebreid netwerk van privé-ondernemingen is de materiële basis van het politiek pluralisme: meerdere burgerlijke partijen, stevig verankerd in materiële belangen, zullen de belangen van de verschillende fracties van bezitters verdedigen.

In de greep van het imperialisme

De overgang naar de markt en de privé-onderneming zal een dramatische versterking ten gevolge hebben van de invloed die de multinationals en de westerse bankiers nu reeds uitoefenen in de Sovjetunie.

Naarmate de crisis verergert, komt de nieuwe burgerij helemaal zonder oplossingen te zitten en is ze dus meer en meer geneigd de antwoorden te zoeken bij de 'grote westerse broeders'.

De 'Grote Opties' zeggen het volgende: "De overgang naar een economisch systeem dat gegrondvest is op de marktverhoudingen, zal het mogelijk maken op een coherente manier onze nationale economie te verbinden met de wereldeconomie". En als de nationale economie nu eens, in plaats van zich op een coherente manier te verbinden met de imperialistische wereld, er zich aan zou moeten onderwerpen bij een toenemende anarchie? "Elke economische organisatie heeft het recht economische operaties in het buitenland uit te voeren. De buitenlandse firma's zullen op de binnenlandse markt onder dezelfde voorwaarden kunnen werken als de andere producenten."⁸⁰ Deze wazige frasen verdoezelen de moorddadige strijd die weldra door de multinationals geleverd zal worden om hun hegemonie over de sovjetmarkt. En de Russische nieuwkomers in het kapitalisme zijn zeer slecht geplaatst om ze te weerstaan.

Sinds de perestroika is de Sovjetunie steeds afhankelijker geworden van het westers grootkapitaal. Inderdaad, met een sterk dalende uitvoer een steeds meer stijgende invoer, groeien de schulden van de Sovjetunie gevaarlijk aan. Alleen al in 1990 daalde de uitvoer met 2%. In 1991 zal minstens 12,5 miljard van de 20 tot 21 miljard dollar verwachte inkomsten, gebruikt worden om de schulden af te lossen. Het overschot zal nauwelijks volstaan om de materialen in te voeren die nodig zijn om de bestaande ondernemingen draaiende te houden.⁸¹

De nieuwe welvarende bevolkingsgroepen in de Sovjetunie nemen al een voorbeeld aan de compradore-bourgeoisie van de afhankelijke landen. Deze groepen bezitten tientallen miljarden roebel waarvoor er niets te kopen is. Nikolaj Sjmelev, econoom, volksvertegenwoordiger van de USSR, stelt voor om een deel van dat geld vast te zetten door grond, woningen, industriële uitrusting, aandelen en staatsobligaties te verkopen. Een ander deel zou uit de circulatie genomen moeten worden door het verkopen van ingevoerde courante consumptiegoederen. Volgens Sjmelev zal men voor 20 miljard dollar aan westerse goederen moeten invoeren. "De toekomst van de perestroika hangt daarvan af."⁸² Het model van een op het buitenland gerichte consumptie van de rijken tekent zich nu al af.

Nikolaj Sjmelev ziet geen bezwaar in een groeiende afhankelijkheid van de economische machtscentra van de imperialistische wereld, op voorwaarde dat het bijdraagt tot de versnelde overgang naar het kapitalisme... "Indien die westerse hulp gegarandeerd wordt door een radicaal hervormingsprogramma voor de markt, dan denk ik dat die hulp uiteindelijk niet inefficiënt zal zijn. Indien er voor

waarden aan gekoppeld worden, zullen die vast en zeker in hetzelfde kader te plaatsen zijn als de aanbevelingen die het Internationaal Monetair Fonds doet om de economie te saneren. Het Westen moet de perestroika ondersteunen, vertrekkend vanuit zijn eigen belangen.”⁸³ Zo laat de rechterzijde van de nieuwe bourgeoisie, onder leiding van Jeltsin, haar uitgesproken compradore karakter zien.

De westerse financiële kringen verbergen niet dat de overgang naar de markt in de USSR hen fortuinen oplevert; en de pers van de glasnost voelt helemaal geen schaamte als ze die veroveringsdromen publiceert. “De ontwikkeling van de markteconomie in de USSR zal uiteindelijk de zone van de vrije economie in de wereld vergroten. Volgens John Phélan Junior, Voorzitter van de Raad van directeurs van de beurs van New York, geeft dat uitzicht op ‘nieuwe grote handels- en investeringsmogelijkheden voor de zakenmensen uit vele landen*.”⁸⁴

Democratie op zijn Amerikaans in de Sovjetunie

Gorbatsjov begon de hervorming van het politieke systeem in de Sovjetunie onder de vlag van de democratie, die hij in begin nadrukkelijk een ‘socialistische democratie’ noemde, maar die nu, bij de aankomst, een universele democratie op westerse wijze geworden is. De democratisering van Gorbatsjov bestaat er hoofdzakelijk in de (reeds sterk aangetaste) politieke structuren van het socialisme af te breken, om ze te vervangen door de structuren van de burgerlijke democratie. Vijf elementen kenmerken deze overgang.

De Sovjets tegen de Partij

Begin 1988 lanceert Gorbatsjov met grote ijver het parool “Alle macht aan de Sovjets”. Onder deze slogan met gauchistische bijklank, voert Gorbatsjov een gevaarlijke sprong naar rechts uit. Het komt erop aan het machtscentrum van de Partij naar de Sovjets te verplaatsen. Gorbatsjov wil het apparaat dat het land beheert en dat meer openstaat voor pro-westers rechts, gebruiken tegen de Partij waar nog altijd het risico van een heropleving van de marxistisch-leninistische ideeën aanwezig is.

In 1988 laat Gorbatsjov twee fundamentele gedachten opnemen in de Stellingen voor de XIXde Partijconferentie. “De belangrijkste oriëntatie van de democratisering is het herstel van de rol en verant

woordelijkheid van de Sovjets van Volksvertegenwoordigers als organen die het volk vertegenwoordigen en die beschikken over alle macht.” “(Men moet) de vrijheid garanderen kandidaten aan te wijzen voor de volksvertegenwoordiging.”⁸⁵ In zijn rapport voor de conferentie verduidelijkt Gorbatsjov dit laatste idee. “We moeten onze huidige institutionele structuren optrekken tot het niveau van de Staat van heel het volk, en dit in de brede zin van het woord.”⁸⁶ Maar in die “Staat van heel het volk” hebben zich tijdens de Brezj- nevjaren nieuwe burgerlijke lagen ontwikkeld, die hun doelstellingen niet meer verbergen achter ‘communistisch’ gezwets. Tot op heden sneed de CPSU hen de weg naar de politieke macht af. Gorbatsjov zal ze binnenleiden in de Sovjets, terwijl hij tegelijkertijd de onafhankelijkheid van de Sovjets ten opzichte van de Partij zal vergroten.

Deze kwalitatieve sprong voert Gorbatsjov uit terwijl hij nog steeds enkele leninistische deuntjes zingt. “Wij houden vast aan de leninistische opvatting van de politieke partij”, drukt hij de communisten op het hart die aarzelen hem trouw te blijven, maar die hem, mdanks alles, toch op de voet zullen volgen. Nochtans weet men dat iet parool: “Alle macht aan de Sovjets”, evengoed van rechts als links kan komen. In juli 1917 sprak Lenin zich uit tegen dat parool omdat de Sovjets in handen van de reformisten waren: die oproep was toen een uiting van steun aan de alliantie tussen de reformisten en de grootburgerij. Tijdens de opstand van Kronstadt, in 1920, eisten alle contrarevolutionairen “Alle macht aan de Sovjets”, omdat een antibolsjevistische meerderheid in Kronstadt zich bereid toonde om Lenins socialisme te verwerpen. Om het socialisme te redden moest Lenin deze opstand neerslaan.

In de ogen van Lenin en Stalin waren de Sovjets in essentie het instrument van de dictatuur van het proletariaat tegen de oude uitbuitende klassen. “Enkel de werkers en de uitgebuiten werden tot de Sovjets toegelaten, uitbuiters van alle slag werden uitgesloten”, zo herinnert ons Lenin.⁸⁷ “De dictatuur van het proletariaat is een verbeterde strijd, bloedig en niet-bloedig, militair en economisch, pedagogisch en administratief tegen de krachten en de tradities van de oude maatschappij. (...) De dictatuur wordt uitgeoefend door het proletariaat dat in de Sovjets georganiseerd is en geleid wordt door de Communistische Bolsjevistische Partij.”⁸⁸ Dit zijn overduidelijk twee sleutelbegrippen die Lenins ideeën over de macht van de Sovjets uitdrukken: de leidende rol van een authentiek revolutionaire communistische partij en de dictatuur van het proletariaat. Dit laat

ste begrip werd door Chroesjtsjov in 1956 begraven; en wat de partij betreft, die rot sinds die dag van alle kanten weg door de revisio-nistische lepra. Na de Brezjnevwinter bleef een revolutionaire om-mekeer mogelijk in de Sovjetunie. Maar dan had men noodzakelijkerwijs moeten beginnen met de zuivering van de partij en met het herstel van haar geest, principes en revolutionaire praktijken uit het tijdperk van Stalin en Lenin.

Maar Gorbatsjov heeft net het tegenovergestelde gedaan. Hij heeft de communistische partij die al dodelijk aangetast was door het bureaucratisme, het technocratische en de privileges langs rechts ge-passeerd. Door het centrum van de macht naar de Sovjets te verplaatsen heeft hij voor klassiek rechts de gelegenheid geschapen deel te nemen aan de macht en zich te organiseren, en ook de liberale vleugel in de Partij toegelaten zijn krachten aanzienlijk te versterken. Deze dubbele beweging naar rechts is geïncarneerd in twee personen: Sacharov voor de anticommunisten en Jeltsin voor de rechten in de Partij.

Bij de verkiezingen met talrijke kandidaten, van 26 maart 1989, doet rechts een massale intocht in het Congres van afgevaardigden van het volk (2.250 vertegenwoordigers) en in de Opperste Sovjet (544 verkozenen). We beperken ons hier tot het vermelden van twee opmerkelijke successen van de anticommunisten: Sacharov, die CIA- aanhanger, liet zich verkiezen in naam van de Academie der Wetenschappen en in Litouwen werden 32 van de 40 zetels veroverd door de burgerlijk nationalistische beweging Sajudis. Mendei en ' zijn IVde Internationale hebben die dubbele doorbraak van rechts toegejuicht door te titelen: "De nomenklatura heeft een politieke nederlaag geleden. De democratisering heeft een eerste stap gezet". In navolging van de meest reactionaire pers noemt Mendei Sajudis "de radicaal democratische en nationalistische volksbeweging" en rangschikt hij Sacharov bij "radicaal en progressief links"⁸⁹

De sociaal-democratisering van de Communistische Partij

Onder het vaandel 'socialistisch pluralisme' heeft Gorbatsjov alle sociaal-democratische, christen-democratische en liberale stromingen, die in de Partij min of meer getolereerd werden sinds de periode Chroesjtsjov, de kans gegeven zich openlijk te uiten en zich te verenigen in fracties. Tussen het 27ste en het 28ste congres heeft hij de CPSU omgevormd van een revisionistische partij die zich formeel aan een aantal principes van de socialistische periode

hield, tot een burgerlijke parlementaire partij, die ageert binnen het kader van een markteconomie en een parlementair pluralisme op zijn westers.

Begin 1988 stelt Gorbatsjov: “Het socialisme geeft de mogelijkheid tot pluralisme in opvattingen, pluralisme in belangen, pluralisme in behoeften, het geeft de mogelijkheid de verwezenlijking van die belangen en behoeften te verzekeren”.⁹⁰ De fictie van de klassenloze maatschappij en van de partij voor heel het volk, maakt het mogelijk in naam van het ‘socialistisch pluralisme’ alle stromingen van bourgeois ideeën te verwelkomen. Victor Aksoetsjitz, in 1990 leider van de Russische Christen-democratische Beweging, was tot 1979 lid van de CPSU; hij onderhoudt nog steeds contacten met christen-democratisch georiënteerden binnen de CPSU.⁹¹ Nicolaj Travkin trad toe tot de Partij in 1963. Bij de dood van Brezjnev gelooft hij nog steeds in wat hij ‘het socialistisch ideaal’ noemt. Gorbatsjov verleent hem de titel van Held van de Socialistische Arbeid, n februari 1990 denkt hij nog altijd de CPSU van binnenuit te kunnen veranderen. Vandaag leidt hij de Democratische Partij van Rusland en spreekt hij zich uit voor een onverbloemd kapitalisme, “een markteconomie en het privé-eigendom”. Hij onderhoudt contacten met groepen binnen de CPSU, die zich op Jeltsin richten.⁹² Gorbatsjov heeft toegelaten dat er binnen de CPSU een openlijk burgerlijke fractie kon ontstaan, genaamd ‘democratisch platform’ en geleid door Jeltsin en actief ondersteund door Yakovlev, de nummer twee van het Politbureau. Het democratisch platform bestaat uit de hele ‘links radicale voorhoede’ (het etiket dat de Thatcher-aanhangers in de Sovjetunie zichzelf geven, zij die dagelijks in de clinch gaan met de conservatieven, ook wel stalinisten genoemd...). Onder druk van het democratisch platform en van de groep Sacharov heeft de CPSU artikel 6 en 7 van de Grondwet geschrapt, waardoor ze gelijk afstand doet van het monopolie van de macht en de weg opent voor het burgerlijk pluralisme.

Het 28ste congres markeert de ommekeer naar een volledig burgerlijk politiek regime. Voortaan, zegt Gorbatsjov, zal de partij strijden “binnen het kader van het democratisch proces van de verkiezingen voor de wetgevende organen. En in die zin handelt ze als een parlementaire partij”.⁹³ Zij zal coalities aangaan met de nieuwe, nu openlijk burgerlijke partijen. Gorbatsjov wil “een goede verstandhouding, de gemeenschappelijke actie, een brede samenwerking met alle sociale bewegingen met progressieve inslag, in het belang van perestroika”.⁹⁴ Ook op intern vlak preekt Gorbatsjov de sociaal-

democratisering. “De CPSU verwerpt resoluut het democratisch centralisme zoals zich dat ontwikkeld heeft in de voorwaarden van het autoritaire administratieve systeem. De democratisering in de partij veronderstelt het recht voor de communisten om hun opvattingen te uiten in platformen.”⁹⁵ Men zal opmerken dat het democratisch centralisme vervangen wordt door enerzijds het liberalisme en anderzijds het burgerlijk autoritairisme. Een andere soortgelijke maatregel, die naar de liquidatie leidt: “We moeten de onafhankelijkheid van de communistische partijen van de federale republieken verzekeren. Zij werken hun eigen programma’s en richtlijnen uit”.⁹⁶ Interne verscheurdheid in fracties, formele uiteenspatting in vijftien onafhankelijke federale partijen.

Gorbatsjov had nog een laatste, zeer veelzeggende opmerking over de partij. Zij laat toe de tegenstellingen tussen de zogenaamde ‘conservatieven’, ‘centristen’ en ‘radicale reformisten’, waarmee zowel de sovjet- als de westerse pers ons om de oren slaat, te relativiseren. Gorbatsjov beschrijft hoe het centraal comité, ontstaan uit h- 27ste congres, de nieuwe oriëntatie heeft uitgewerkt: “In weervl van heel de verscheidenheid aan opvattingen, van de botsing d standpunten en zelfs van de meningsverschillen, werden de beslis singen die betrekking hebben op alle principevragen unaniem genomen op de plenaire zittingen en zijn wij, onophoudelijk, stap voor stap, vooruit gegaan”.⁹⁷ Over de fundamentele optie voor de markt, de privatisering en het burgerlijk meerpartijstelsel zijn er geen, of althans bijna geen meningsverschillen, aangezien de standpunten ' voornamelijk uiteenlopen over de snelheid waarmee de veranderingen moeten worden uitgevoerd en over het controlemechanisme.

En toch zal de partij uiteenspatten tijdens het congres van ‘de eenheid rond perestroika’. Voor het 28ste congres had Jeltsin, leider van de meest rechtse fractie, gezegd: “Ik zal het democratisch platform, dat binnen de partij ontstaan is, verdedigen, want naar mijn mening zal het ons in staat stellen om een radicale hervorming van de CPSU te verwezenlijken”.⁹⁸ Maar we kunnen sinds 1987 vaststellen dat de rechtse vleugel van de CPSU op een magistrale wijze zijn voorhoederol speelt door telkens de volledige partij meer naar rechts mee te trekken. Nu het congres van de communistische partij een platform voor het herstel van het kapitalisme aanvaard heeft, acht Jeltsin de tijd rijp om actie te ondernemen. Hij verlaat de partij, gevolgd door Popov, Soltsjak, Afanasjev en een belangrijk deel van het ‘democratisch platform*. Jeltsin steunt de oprichting van de Republikeinse Partij van de Russische Federatie.

Een tussenkomst van een afgevaardigde van de Jeltsingroep leert ons dat de rechtsen de partij verlaten hebben om openlijk de nieuwe klasse van werkgevers te kunnen vertegenwoordigen en om het geheel van het establishment in die richting te duwen. “Men vraagt ons of we eerst ondernemers willen vormen en daarna de arbeiders tegen hen willen beschermen. Dat zijn inderdaad de twee zaken die we ter- zelfdertijd willen verwezenlijken.”⁹⁹ Zo neemt de burgerij rond Jeltsin zich voor om een kapitalistische uitbuitersklasse vooruit te helpen, terwijl ze tegelijkertijd de taak op zich wil nemen om de nieuwe uitgebuitenen te verdedigen!

Er heeft zich een interessante dialoog ontwikkeld tussen twee aanhangers van Jeltsin, leden van het ‘democratisch platform’. De ene, Lev Karpinski, besloot om in de CPSU te blijven, de andere, Sjo- stakovski, eruit te gaan. De eerste vindt “het nodig in de CPSU te blijven om er te werken voor de democratisering van de partij en van de maatschappij”. De tweede antwoordt: “De CPSU heeft zich definitief ontmaskerd. Zij blijft de belangrijkste hinderpaal voor de democratische hervormingen in het land”. Dit houdt geen fundamenteel politiek meningsverschil in tussen beiden, omdat Karpinski de oproep van Jeltsin ondersteunt om een verbond te sluiten tussen alle pro-perestroikakrachten.¹⁰⁰ Yoeri Prokovjev, lid van het Politbureau, heeft ook geen noemenswaardige meningsverschillen met de groep Jeltsin: “Herhaalde malen heb ik gepoogd om Sjostakovski ervan te overtuigen dat binnen het kader van de partij het werk efficiënter en meer renderend georganiseerd zou kunnen worden”.¹⁰¹ Het doel van dit alles is duidelijk: het bestaan van een onafhankelijke, openlijk kapitalistische partij, samengesteld uit oude leiders van de CPSU, biedt de rechtsen die in de partij bleven, de mogelijkheid met meer kracht te ijveren voor de restauratie.

Om die beweging te versnellen aarzelen de Jeltsinaanhangers binnen en buiten de partij niet om chantage te gebruiken. Zo kan *Temps Nouveaux* schrijven: “De CPSU wordt vandaag voor een zeer zware keuze geplaatst: de weg van een beschaafd parlementarisme inslaan (wat weinig schitterende perspectieven oplevert) of ten prooi vallen aan scheuring, ontbinding, zelfopheffing. Bepaalde gebeurtenissen in de Oosteuropese landen tonen de details van zo’n proces. Bij ons kan dat helaas minder beschaafde vormen aannemen. (...) Men hoeft geen profeet te zijn om te voorspellen dat heel snel de eis zal opduiken om de ‘voorhoede’-partij te verbieden, als politiek extremistische organisatie die een gevaar inhoudt voor het grondwettelijk democratisch systeem”.¹⁰²

Het bourgeois meerpartijenstelsel

Buiten de Communistische Partij zien we nu dus in de Sovjetunie honderden openlijk bourgeois politieke partijen opbloeien. Sommigen vertegenwoordigen slechts een klik rond een handvol carrièrejagers. Anderen vormen slecht afgebakende conglomeraten, die trachten zich te verenigen rond oude ideologieën van voor 1917. Nog anderen worden gevormd door huurlingen die zich uitsloven om de programma's van de conservatieve, christen-democratische, sociaal-democratische partijen uit West-Europa te onderschrijven in de hoop dat het hemelse manna van die kant zal komen.

De Democratische Partij van Rusland werd op 27 mei 1990 in Moskou opgericht. De anticommunistische organisaties 'Memorial', 'Aprel' en 'Sjtsjit' hebben de collectieve toetreding tot de DPR aanvaard. De Christen-democratische Partij zal een fractie vormen in de DPR. Haar leiders: Nikolaj Travkine, Gennadi Boerboelis, Lev Ponomasjov, Manna Salje, Ilha Constantinov. Haar programma steunt op het Voorstel voor een Grondwet van Sacharov en bevat twee sleutelbegrippen: markteconomie en privé-bezit.¹⁰³

De Democratische Partij van Rusland heeft een akkoord gesloten met twee andere partijen die ook dromen van een westers kapitalisme: de Russische Sociaal-democratische Partij van Oleg Roemjai tevens en Alexander Obolenski, en de Republikeinse Partij van de Russische Federatie. Deze laatste die bestaat uit vertrouwelingen van Jeltsin, heeft "een project uitgewerkt voor de privatisering van het eigendom volgens hetwelke het grootste deel, de grond inbegrepen, moet worden verdeeld in gelijke stukken onder de burgers van het land". K*⁴

Vladimir Jirinovski is leider van de Liberaal-democratische Partij, een partij die in maart 1990 uit het niets te voorschijn kwam maar zich beroept op de partij van dezelfde naam gesticht in 1906... We zullen de flitsende politieke stellingen van dat heerschap bekijken als we het hebben over de nieuwe internationale politiek van de Sovjetunie.

Er hebben nooit christen-democratische partijen bestaan in Rusland, maar in april 1990 werd onder impuls van de Belgische en Duitse broederpartijen de Russische Christen-democratische Beweging opgericht. Victor Aksoetsjitz, medevoorzitter, windt er geen doekjes om: "De Beweging heeft drie ideologische principes: het consequent anticommunisme, de christelijke geest, het verlicht patriottisme. (...) Het Westeuropees liberalisme kon alleen ontstaan

dank zij het christendom dat de gelijkheid van allen voor God vooropstelt". Drie christen-democratische leiders, Aksoetsjitz en twee priesters Vjatsjeslav Polossin en Sjleb Yakoenin, werden verkozen tot volksvertegenwoordigers van Rusland.¹⁰⁵

In september 1990 kwam de Conferentie van christen-orthodox-patriottische krachten bijeen. Daarop waren 400 vertegenwoordigers van veertig organisaties, waaronder het Nationaal Patriottisch Front, Pamjat, aanwezig. Ze bereidden "de bijeenroeping van de Vergadering van de Provinciale Staten voor met als doel de verkiezing van een nieuwe tsaar".¹⁰⁶

Al deze burgerlijke partijen blijven wankel en zeer zwak op organisatorisch vlak. Sinds de aanvallen van Chroesjtsjov op de ervaringen van de dictatuur van het proletariaat in de USSR heeft de ideologische verwarring zich stelselmatig verspreid onder de bevolking, waardoor er openingen ontstonden voor allerlei soorten burgerlijke stromingen. Nochtans is het pas sinds 1985 dat de reactionaire stromingen zich onbelemmerd kunnen ontwikkelen. (Hieruit blijkt trouwens hoe efficiënt de strijd tegen de burgerlijke stromingen gevoerd werd onder Stalin.)

Gorbatsjov sluit de vorming van een coalitieregering die "vertegenwoordigers van de verschillende sociale krachten en technocraten" zou omvatten niet uit.¹⁰⁷ Eerste minister Ryzjkov ontvangt, omstreeks dezelfde tijd, een afvaardiging van het Centrublok, waaronder meneer Jirinovski van de Liberaal-democratische Partij, om te praten over een coalitieregering. In november 1990 kondigen Gorbatsjov en Jeltsin, broers en vijanden, een akkoord aan om een regering van nationale eenheid op te richten waarin Jeltsin de posten van eerste minister, minister van Defensie en van Financiën opeist.¹⁰⁸ Ontegenzeggelijk wordt door het bestaan van een steeds groter aantal burgerlijke partijen die de communistische partij in de tang nemen, het volledige establishment naar rechts geduwd.

De burgerlijk nationalistische groepen

De vorm die het burgerlijk meerpartijenstelsel eerst aannam, was die van de vele reactionaire nationalistische bewegingen, ontstaan onder de honderd niet-Russische nationaliteiten. Het burgerlijk nationalisme is een ideologie met diepe wortels in de geschiedenis van de verschillende volkeren, en het is op haar dat de anticommunisten van allerlei pluimage beroep doen om een basis onder het volk te verwerven.

De liberale stellingen van de Volksfronten van Litouwen, Letland en Estland zijn voldoende bekend. Hun voorstel tot integrale restauratie laat zich samenvatten in enkele regels:

“Litouwen heeft het recht op privébezit erkend, ze is bereid om de grond te schenken aan de inwoners, ze werkt programma's uit voor de privatisering en voor de aanmoediging van vreemd kapitaal. De Litause regering oordeelt dat het onontbeerlijk is de burgers te vergoeden voor de goederen die ze in de eerste jaren van de macht van de Sovjets verloren hebben. Wat betreft de oude staatsondernemingen, deze zullen ofwel privé-eigendom worden of aandelen-maatschappijen”.¹⁰⁹ Daarenboven handelen de Volksfronten van de Baltische staten als ware uitvalsbasis van het Duitse en Amerikaanse imperialisme. Vytautas Landsbergis, de president van Litouwen, verklaarde onlangs: “We worden bedreigd door een economische catastrofe, we worden bedreigd door een militaire actie. Het doel van mijn bezoek aan de Verenigde Staten was om een vorm van politieke bescherming te vragen aan de VS”.¹¹⁰

De Oekraïne kwam onder controle van Ruch, de rechtse nationalistische beweging. “De sociale spanning in de Oekraïne neemt toe”, meldt het Novosti-agentschap, “de economische situatie gaat bergafwaarts, de roep om een Oekraïense afscheiding van de USSR en een soevereiniteitsverklaring wordt steeds sterker, het prestige van de communisten daalt”. Op 21 september tekent Vjatsjeslav Tsjernovil, president van de Sovjet van volksafgevaardigden van de streek van Lvov, een besluit dat de afbraak van de monumenten voor Lenin bekrachtigt. In Temopol staan de militanten van Ruch piket voor het regionaal comité van de CPSU om de onmiddellijke nationalisatie van de goederen van de communistische partij te eisen. Grote herdenkingsbijeenkomsten worden gehouden op de begraafplaatsen van profascistische en reactionaire elementen die tussen 1939 en 1941 geëxecuteerd werden na de integratie van de westelijke streken in de Sovjetunie.¹¹¹

Sinds april 1989 zijn ongeveer 140 politieke partijen, sociëteiten en verenigingen ontstaan in Georgië. In maart 1990 werd in Tbilissi de eerste conferentie van de beweging voor onafhankelijkheid gehouden. Daar werd de campagne gelanceerd voor de verkiezing van het Nationaal Congres, opgezet als alternatief voor de Opperste Sovjet. Sommige partijen namen deel aan beide verkiezingen, de officiële voor de sovjet, en die in de marge van de legaliteit voor het Nationaal Congres.

Eén van deze partijen was de communistische partij, die 5,5% haalde in het Congres en 29,57% in de Opperste Sovjet, waarmee ze

op één na de grootste werd. De Partij voor de Nationale Onafhankelijkheid van Georgië onder leiding van Tsereteli kwam als overwinnaar uit de verkiezingen voor het Nationaal Congres met 35,51% van de stemmen en zij boycotte de verkiezingen voor de sovjet. Tsereteli verklaart: “Wij zijn van mening dat Georgië een bezet en geannexeerd land is”.¹¹²

Mandei neemt aan alle gevechten tegen de communistische beweging deel, in naam van “de zuivere democratie, voor iedereen”. Zo ondersteunt hij zowel in Litouwen als in de Oekraïne het “brede front voor nationale en democratische doelstellingen die de ‘nationale bevrijding’ wil”.¹¹³

De brave zielen, die zich laten meeslepen door de demagogie van de ‘ware democratie’ en die een voorhoederol spelen in de strijd voor de omverwerping van het socialisme, zullen snel kunnen vaststellen dat hun inspanningen bekroond worden met de instelling van een onverbidelijke burgerlijke dictatuur. Hoe verbitterd zij hierover ook zullen klagen, niemand zal nog naar hun stem luisteren. Deze ervaring, zo eeft Lenin voortdurend herhaald, werd tientallen en tientallen keren pgedaan tijdens de grote revolutionaire bewegingen.¹¹⁴ Men kan dus iet stellen dat het uit onachtzaamheid is dat de trotskisten zich, in naam van ‘democratie voor allen’, aan de kant van de contrarevolutie geplaatst hebben, of dat nu in Polen, Tsjechoslowakije, Roemenië, Hongarije of de Sovjetunie is. En ziedaar, juist nu is er in Litouwen een democratische, maar antimarxistische schrijfster die perfect beschrijft hoe wat dromerige intellectuelen de bressen geslagen hebben waardoor extreem-rechts zich op de macht geworpen heeft.

Vidmante Jasukaityte, afgevaardigde van de Opperste Sovjet, zegt op een verongelijkte toon: “De heropleving (van Litouwen) begon met de vereniging van de wetenschappers en artiesten om de Oostzee te behoeden voor een mogelijke vernietiging door boortorens. Het is in die tijd dat de academicus Statulevicius en de schrijver Petkevicius een actie gestart zijn die een eerste tastbaar resultaat zou opleveren. Verschillende uitstekende mensen hebben Sajudis nu verlaten, waardoor ze de weg vrijmaken voor agressieve vertegenwoordigers van de middenklasse. Het intellect en de cultuur zijn bezweken in de concurrentie met die vertegenwoordigers die zoveel lawaai maken in hun streven naar overheersing. Sajudis vergaat, want het wordt niet meer gevoed door intelligentie en cultuur. Zij die de treden van de hiërarchische ladder opgeklommen zijn, uitsluitend dankzij de - ditmaal anticommunistische - ideologie, zijn even duister en wreed als de naoorlogse bolsjeviëken”.¹¹⁵

Een laatste opmerking. Sommigen hebben een ‘verklaring’ gevonden voor de wildgroei van de nationalistische ideologieën in de Sovjetunie: dat is allemaal te wijten aan de tientallen jaren van nationale onderdrukking door het ‘stalinisme’. Deze stelling is niet steekhoudend.

De burgeroorlog in de Sovjetunie werd in 1921 beëindigd. In de niet-Russische republieken was de weerstand van de feodalen en de burgerij bijzonder verbeterd geweest. Gesterkt door hun lange traditie van overheersing, waren deze klassen vol wraakgevoelens en ervan overtuigd dat ze weldra de restauratie zouden meemaken. Stalin en de bolsjeviëken hebben de meest onderdrukte massa’s van de nationale minderheden gemobiliseerd voor de strijd tegen de reactie. Sommige gauchistische overdrijvingen kunnen het revolutionaire en juiste karakter van deze strijd geenszins verdoezelen. In 1941 was de invloed van de reactionaire nationalistes op de massa’s sterk afgenomen. Toen Hitler de Sovjetunie aanviel, heeft hij zijn politiek gebaseerd op de veronderstelde ontevredenheid van de ‘onderdrukte nationaliteiten’. Een Nazi-blad, gepubliceerd in 1943, titelt: “Voorde rechten van hun volkeren: De eenheden van de Oostfrontiers zijn de belichaming van meer dan 160 volkeren die door het bolsjevisme met geweld in de USSR ingelijfd zijn”. En het vervolgt: “Het Oekraïense volk is, dot' zijn karakter zelf, gekant tegen de kille theorieën van de Sovjets, die tegen zijn natuur indruisen”. “Gedurende vele jaren heeft het volk van Azerbeidzjan een bloedige oorlog gestreden tegen het bolsjevisme. Het is onder de terreur bezweken.” “De Armeniërs hebben altijd religieuze martelaren gehad. Daarom is het logisch in hen de gezworen vijanden van het bolsjevisme te zien.”¹¹⁶ Maar tegen de verwachtingen van de Nazi’s in sloten de ‘onderdrukte’ nationaliteiten helemaal geen verbond met de fascistes. Als ze dan toch zo door Stalin ‘geterroriseerd’ waren, wat had hen dan kunnen beletten om massaal met Hitler te collaboreren? In België, evenals in Frankrijk, heeft de grote meerderheid van de bevolking het ‘voldongen feit’ van de bezetting aanvaard. In alle republieken van de Sovjetunie daarentegen was er verbeterd verzet: de werkende massa’s wisten dat ze hun bevrijding aan het socialisme, aan de Bolsjevistische Partij en aan Stalin te danken hadden. En de gemeenschappelijke antifascistische oorlog heeft de eenheid van de volkeren van de Sovjetunie nog meer versterkt. Er was 35 jaar revisionistische rotzooi nodig om de socialistische idealen volledig te laten verdwijnen uit de Sovjetstructuren en om het mogelijk te maken dat de reactionaire nationalistische stromingen stilaan opnieuw de kop konden opsteken.

De reactionaire massabewegingen

De feitelijke legalisering van burgerlijke partijen heeft het ontstaan aangewakkerd van reactionaire stromingen onder de massa's, die zich uiten in betogingen, meetings en stakingen .

Met veel 'linkse' woordenkramerij, die we bij hem gewoon zijn, heeft de trotskist Mandei de lofzang gezongen van deze "heropstanding van de massa's". Hij verklaarde in de Russische pers: "Het heropbloeien van de zelfstandige activiteit van de massa's, hun groeiende tussenkomst in het politieke leven, werd zonder twijfel aangemoedigd door de glasnost en is opnieuw een zeer positieve zaak. (...) Het bureaucratisch regime zal alleen uitgeschakeld kunnen worden door een revolutie van de basis, door een vastberaden actie van tientallen en tientallen miljoenen sovjetburgers, en dan vooral van de werkers".¹¹⁷

Welnu, in de huidige politieke verwarring volgt een belangrijk deel van de massa's en een aanzienlijke fractie van de arbeidersklasse, de populistische demagogen zoals Jeltsin die met volharding /echten voor de invoering van het zuivere kapitalisme. De arbeidersbeweging moet, om echt zelfstandig te zijn, dit wil zeggen: dat zij haar historische klassenbelangen nastreeft en totaal breekt met de burgerij, een marxistisch-leninistische politiek aannemen. De 'zelfstandige' activiteit van de massa's waar de heer Mandei zo enthousiast over is, wordt wel degelijk geleid door de burgerlijke contrarevolutie, ook al spruit ze voort uit reële problemen.

Net als extreem-rechts en de fascistische organisaties, ondersteunt de groep Mandei de krachten van de restauratie door hun verdiensten te prijzen in hun strijd tegen "het bureaucratisch regime" en "tegen het stalinisme". Nochtans doorziet elke linkse militant die zich wil informeren, gemakkelijk de ware aard van al die 'freedom fighters'.

Zo was er op 15 november 1990 een betoging in Moskou van praktisch alle groepen die de laatste jaren de enthousiaste steun van de trotskisten hebben gekregen. Volgens *Les Nouvelles de Moscou* was het "de belangrijkste antiregerings- en anticommunistische uiting van de laatste jaren. Ze werd georganiseerd door het Russisch Democratisch Blok, de vereniging van de kiezers van Moskou, Memorial, het democratisch platform van de CPSU, de Vereniging Schild en anderen. De spandoeken 'De CPSU in de vuilnisbak van de geschiedenis!', 'Medeburgers, laten we Rusland genezen van het bolsjevisme!', 'CPSU, geef ons de drukkerijen terug!' waren verge

zeld van slogans met: 'Weg met de CPSU!'. De organisatoren beweren 400.000 mensen op de been gebracht te hebben. (...) Vjatsjes- lav Golikov, lid van het stakerscomité van de mijnwerkers van Kouzbass bedankte de Moskoviëten voor hun steun: '...De sovjetre- gering moet haar ontslag indienen. Zo niet, dan zullen de mijnwerkers een permanente politieke staking beginnen'. De meeting drukte haar solidariteit uit met de stakende mijnwerkers en de enkele sprekers die hen vertegenwoordigden werden vereerd met staande ovaties".¹¹⁸

Tientallen clubs, groepen en partijen die er prat op gaan arbeidersorganisaties te zijn, waren van 30 april tot 2 mei in Novokoez- netsk bijeen om de Confederatie van de Arbeid op te richten. Hieraan namen deel: 334 afgevaardigden van de belangrijkste industriële zones van Rusland, Wit-Rusland, de Oekraïne, Kazachstan, Azerbeidzjan en tevens van de arbeidersverbonden van Letland en Litouwen. Die 'onafhankelijke arbeidersbeweging', die door Mandei toegejuicht wordt, roept op alle manieren op tot de ontwikkeling van het kapitalisme... "Het congres heeft zich ronduit uitgesproken voor de ontwikkeling in het land van marktverhoudingen, daarbij aan stippend dat de overgang naar de markt zich dient te voltrekke naarmate er mechanismen geschapen zullen zijn voor de sociale b scherming van de werkers".¹¹⁹

Er is een opiniepeiling geweest onder meer dan 500 afgevaardigden op het eerste congres van mijnwerkers van de USSR dat in juni 1990 wordt gehouden in Donetsk. 89% van de ondervraagden spraken zich uit voor een economie van het kapitalistische type! Op de vraag: "Voor welke vorm van economie pleit u?", waren er 4% die de planeconomie verkozen. 55% antwoordden: voor een gecontroleerde markteconomie, maar met een sociale bescherming voor de arbeiders; 34% wilden de vrije markt zonder meer. Terwijl 53% van oordeel was dat het privé-bezit van ondernemingen zo ruim mogelijk verspreid moest worden, wenste 23% dat "slechts bij uitzondering".¹²⁰

Sinds het boek van Philip Agee, *Dagboek van een CIA-agent*, is het alom bekend dat in alle landen één van de voornaamste taken van de CIA de beïnvloeding van de arbeidersvakbonden is. De reactionaire 'arbeiders'- beweging, door rechts gecontroleerd, speelde een belangrijke rol bij de val van Allende in Chili en in de nederlaag van de sandinisten in Nicaragua. Indien de Poolse reactionair Pil- sudski de vader was van Solidamosc, dan was de CIA er de moeder van.

Vandaag hoopt het Westen dat de ‘onafhankelijke’ arbeidersbeweging in de USSR dezelfde rol zal spelen. “In de context van het volledige staatsmonopolie”, schrijft een zekere Leonid Gordon, “zijn de arbeiderscollectieven voldoende sterk om de weerstand tegen de democratische hervormingen te breken, zonder geweld te gebruiken. Daardoor kan de arbeidersbeweging een van de belangrijkste factoren worden voor de versnelling van de perestroika. Amper een jaar geleden volgden de mijnwerkers Andrej Sacharov door bij de eersten te zijn die opkwamen voor het schrappen van artikel 6 van de Grondwet van de USSR over de leidende rol van de partij. Vandaag zijn ze weer de eersten om de vorming van een coalitieregering te eisen die het vertrouwen van het volk zou hebben”.¹²¹ In diezelfde periode, in een artikel dat de mijnwerkersstaking ondersteunde, hadden de trotskisten het in bijna identieke termen over de ‘voorhoede’- stellingen van Sacharov, Jeltsin, Afa- nasjev en Popov voor ‘een meerpartijenstelsel’, voor ‘democratisering’ en tegen ‘artikel 6 van de Grondwet’.

De “revolutie om de bureaucratische dictatuur uit te schakelen”, lie Mandei voorstaat, komt punt voor punt overeen met de tactieken lie Jelena Bonner, de weduwe van Sacharov, uitwerkte. Men zal begrijpen dat het geen toeval is, dat Mandei Sacharov bewierookt heeft als een ‘progressief’ en ‘links radicaal’! Ziehier hoe de weduwe van Sacharov de door de trotskistische leider voorgestane strategie van de ‘algemene politieke staking’ toelicht. De lezer zal begrijpen dat als Jelena Bonner over ‘links’ spreekt, zij het heeft over datgene wat bij ons gewoonlijk rechts genoemd wordt...

“Het is onmogelijk”, beweert mevrouw Sacharov in een commentaar op het 28ste congres van de CPSU, “om de partij opnieuw op te bouwen, te herstructureren en te hervormen. Het land heeft er genoeg van. (...) Links is op de voorgrond getreden met als hoogtepunt het ogenblik waarop Boris Jeltsin verklaarde dat hij de partij zou verlaten. (...) De belangrijkste fout van de linkse krachten is dat ze het land niet opgeroepen hebben om de mijnwerkers te ondersteunen. Het feit dat links zwijgend aanwezig was in de zaal, maakte dat ze aan dezelfde kant stonden als rechts. Het leek erop dat ze beiden evenveel schrik hadden van het volk. Schrik van rebellie, van wanorde. Maar de politieke staking is geen rebellie, het is de enige manier voor het volk om zijn wil te uiten. De stakingen en massabetogingen in de straten van de Oosteuropese landen hebben dat aangetoond. (...) De verkozenen van het volk moeten zelf begrijpen en aan het volk kunnen uitleggen dat het mogelijk is vooruitgang te

boeken zonder oproer en bloedvergieten, maar daartoe moet het land zich ontdoen van de monopoliepartij, van de machtspartij. (...) De partij of haar leiders zijn ervoor verantwoordelijk dat we na 70 jaar zo diep gevallen zijn. Het belangrijkste is dat de partij een psychologische hinderpaal is geworden. De eigendommen van de partij moeten genationaliseerd worden en de CPSU moet ontbonden worden, niet door een partij decreet, maar door de volksafgevaardigden van de USSR. Maar in hun huidige samenstelling kunnen ze onmogelijk zo'n beslissing nemen. (...) Er moet een beweging komen voor de vervroegde verkiezing van de volksafgevaardigden van de USSR. En de nationale politieke staking is het enige middel om zo'n beweging te doen ontslaan. Andrej Sacharov vond al in december dat ze onontbeerlijk was. De tijd heeft bewezen dat hij gelijk had".¹²²

Mandei, die alchemist van de ronkende formules die de duizend ingrediënten van de Amerikaanse politiek moeten verpakken, kan van de weduwe van Sacharov leren wat duidelijke taal is.

De algemene politieke en economische crisis

De overblijfselen van de socialistische structuren brokkelen verder af, de laatste socialistische waarden verdwijnen in het niets, de kapitalistische krachten banen zich een weg door de brokstukken van een ineengestorte planeconomie, door de jungle van een angstaan jagende criminaliteit waarin bandieten, maffiosi en 'schaduwkapitalisten' tekeer gaan.

De elementen van de crisis

De economische crisis wordt maand na maand erger. Toen hij aan de macht kwam, heeft Gorbatsjov de stagnatie van de economie onder Brezjnev in heftige bewoordingen aangeklaagd. De groei van het nationaal inkomen die 6,5% bedroeg tussen '61 en '65 en 7,7% tussen '65 en '70, is teruggevallen tot 3% tijdens de laatste jaren onder Brezjnev, tussen '81 en '83. Op dezelfde wijze zakte de productiviteit van 3,4 en 3,2 procent in die eerste twee periodes tot 1,4% in de jaren '81-'82.¹²³ Dat is onaanvaardbaar, herhaalde Gorbatsjov alsmaar, wij kunnen niet op die manier verder leven. En hij heeft gezworen dat de levensomstandigheden merkbaar zouden verbeteren tussen 1985 en 1990. Maar eind 1990 is eerste minister Ryzjkov zelf verplicht om een brevet van onbekwaamheid aan zijn baas te verlenen: "Op het vlak van de productiviteit hebben we een

ongeevenaarde daling meegemaakt. Ten opzichte van vorig jaar daalde het nationaal produkt in 1990 met 4% en de produktiviteit met 3%”.¹²⁴ Ryzjkov verklaart dat het tempo van de groei in 1986- 1988 redelijk stabiel is gebleven en dat de ineenstorting van 1989- 1990 te wijten is aan de improvisatie en de onbekwaamheid van de ongeduldige restaurateurs. Als belangrijkste reden van de ‘ramp’ die de economie bedreigt, noemt hij de “massale overgang naar nieuwe beheersprincipes die echter niet in alle details bestudeerd waren”.¹²⁵

Vandaag hebben de mensen heimwee naar de tijd van Brezjnev... “Toen slaagden we er nog in te overleven, wat niet meer het geval is met de perestroika” hoort men meer en meer zeggen. “Wat kan ik zeggen”, zucht een oude Oekraïense vrouw. “Geen melk, we hebben recht op 500 g gort per maand, we hebben recht op drie doosjes lucifers, maar het is onmogelijk om er te kopen. Ik krijg een pensioen van 76 roebel. Wat kan je daarvoor kopen? Honger, dat hebben we voortdurend.”¹²⁶ Omdat Gorbatsjov de beslissing heeft genomen over te gaan naar de markteconomie en naar de privé-ondememing, ;aboteert iedereen het systeem van planning, iedereen begint te steen en te verduisteren. Een kapitaal vergaren om het grote rendez- /ous van de nieuwe ondernemers niet te missen, dat is het parool van de fanatici van de perestroika. Schaduwkapitalisten en bureaucraten die speculeren op het tekort aan de eerste levensbehoeften, doen de prijzen stijgen. Zij verzamelen nu fondsen die ze zullen gebruiken bij de volgende privatiseringen.

De industriële produktie daalde in 1990 met 0,8% en voor volgend jaar zal die daling ongeveer 1,5% bedragen. Op 19 december 1990 geeft Ryzjkov een cijfer dat de vernietiging als gevolg van de perestroika duidelijk maakt: “Tot op heden hebben de bedrijven van het land slechts 60% van de contracten voor de levering van pro- dukten afgesloten. Dat cijfer is een weergave van de grote vernietiging van de economische relaties”.¹²⁷ Van 1988 tot 1991 is de petro- leumproduktie met 10% gedaald. Het begrotingstekort, 60 miljard roebel in 1990, zal pijlsnel stijgen naar 250 miljard roebel. “Dat zou leiden tot een volledige ineenstorting van de markt van de consumptiegoederen en tot een galopperende inflatie”, zegt Valentin Pavlov, minister van Financiën.¹²⁸

De belangrijkste factor van de politieke crisis is het feitelijk uiteenvallen van de Sovjetunie in vijftien ‘onafhankelijke’ republieken. Rusland, de Oekraïne, Wit-Rusland, Moldavië, Armenië, Azerbeidzjan, Kirgizië en Kazakstan hebben hun soevereiniteit als staat

uitgevaardigd en houden daar boven alles aan vast. Zij geven de voorkeur aan soevereiniteit boven het nieuwe Unieverdrag dat Gorbatsjov voorstelt. En wat Litouwen, Estland, Letland en Georgië betreft, die hebben al op voorhand verklaard dat ze zullen weigeren dat Verdrag te ondertekenen.¹²⁹

Maar elk van de vijftien 'soevereine' republieken spat op haar beurt uiteen onder druk van de eigen 'onafhankelijkheidsbewegingen'. Jeltsin, voorzitter van de Russische Federatie, wil een 'federatieverdrag' tekenen met de zestien autonome republieken die zijn Federatie vormen, met de vijf autonome gebieden en de tien autonome districten die Rusland telt en die bijna allemaal hun werkelijke autonomie hebben uitgeroepen of simpelweg hun onafhankelijkheid.¹³⁰ De 'democraten' die over het 'onafhankelijke' Georgië heersen hebben zopas het autonome gebied Zuid-Ossetië afgeschafte. Waarop de Osseten de opstand voorbereiden. In de Oekraïne stijgt de spanning tussen het oosten en het westen, dat meer uiterst rechts georiënteerd is, alsook tussen de Oekraïeners en de Russen die 21 % van de bevolking uitmaken.

Gorbatsjov lijkt gepasseerd door de gebeurtenissen en de zo goed als onbeperkte bevoegdheden die hij zich toegeëigend heeft, veranderen niets aan zijn notoire onmacht. Begin januari 1991 drijven de fascistische schermen Litouwen besturen, op meesterlijke wijze hun provocaties op. Gorbatsjov repliceert door te jammeren over "het onbegrip en zelfs de onwil om de politiek van de president te begrijpen"¹³¹ Voor de twintigste keer horen we hem "onwettige daden, de schending van zelfs de Grondwet, de ernstige aantasting van de burgerrechten, de discriminatie van mensen behorende tot nationale minderheden, het onverantwoord gedrag ten opzichte van het leger" aanklagen. En dan, alsof hij wil bewijzen dat hij in zijn onstandvastigheid en capitulatie zal blijven volharden, kritiseert hij "de willekeurige acties van het leger" en roept hij uit: "Noch de binnenlandse, noch de buitenlandse politiek zijn gewijzigd".¹³²

Elke overwinning van rechtse nationalisten in een republiek doet de roep voor onafhankelijkheid in andere oplaaien. Gorbatsjov schermt met het schrikbeeld van oorlog en catastrofe. "We mogen ons niet opdelen. Als we beginnen met ons op te delen, dan zal er oorlog komen. Een verschrikkelijke oorlog, gewapende conflicten. We kunnen het leger, de kernwapens, niet opdelen. In het algemeen kan dat naar een catastrofe leiden, niet alleen voor ons land, maar voor de hele wereld."¹³³ Maar in zijn nieuw Verdrag voor de Unie

heeft Gorbatsjov, om de breuk met de Sovjetunie van Lenin en Stalin goed aan te geven, als eerste principe vastgesteld: "Elke Republiek die het Verdrag ondertekent is een soevereine staat en heeft de volledige staatsmacht over zijn grondgebied".¹³⁴ Zelfs als Gorbatsjov zijn Verdrag bij referendum kan laten aannemen, zal de separatistische en fascistische agitatie blijven toenemen.

De algemene economische en politieke crisis ondermijnt het vertrouwen van de bevolking in praktisch alle politieke structuren van het land. De ploeg van Gorbatsjov, die zelf alle antisocialistische krachten heeft ontketend, stelt "het mislukken van de perestroika vast".¹³⁵ "De perestroika, in 1985, had tot doel het socialisme te vernieuwen, zijn afwijkingen te boven te komen, verklaart eerste minister Ryzjkov. Maar ze heeft haar beloften niet kunnen inlossen door de invloed van vernietigende krachten die, en dat is vandaag de dag duidelijk, erop uit zijn om juist de aard van ons socialistisch systeem te veranderen."¹³⁶ Ryzjkov, die weet dat hij politiek afgedaan heeft, durft vrijuit te spreken tot de afgevaardigden. "De perestroika heeft veel oude structuren van de staat en van de partij vernietigd. Maar er is niets efficiënts in de plaats opgebouwd. Dat heeft een onmiddellijke weerslag gehad op de economie waar nu noch plan, noch markt is. (...) Een enkele misstap - de maatschappij een of ander sociaal recht ontzeggen - is voldoende om een sociale explosie te veroorzaken. De regering kon het zich niet veroorloven daar geen rekening mee te houden, en dat is de reden waarom men ze nog steeds beschuldigt van conservatisme."¹³⁷

Terwijl in december 1989 Gorbatsjov nog het volledig vertrouwen kreeg van 52% van de Sovjets, was dat percentage 10 maanden later teruggevallen tot 21%.¹³⁸

Maar de rechtse oppositie tegen Gorbatsjov, de Jeltsins, Popovs, Sobtsjaks en andere Afanasjevs, hebben, ondanks hun opzienbarende overwinning bij de laatste verkiezingen voor de Sovjets, geen georganiseerde en stabiele greep op de massa's. De ruzies tussen de verschillende sekten en clans van 'democraten', hun demagogische uitvallen, beginnen de mensen al te vervelen. Een krant die aanleunt bij die rechtsen publiceert de opmerkingen van een gedesillusioneerd man: "Ik heb de indruk dat het enige resultaat van de verkiezingen is dat we smeerlappen door idioten vervangen hebben". De sovjetburgers waren de bureaucraten en hun privileges in de tijd van Brezjnev beu; de 'democraten' hebben zich laten verkiezen dankzij duizenden demagogische beloften en evenveel populistische frasen. Maar de bevolking, tot het uiterste gedreven, verteert deze loze be

loften niet. Een ‘democratisch’ afgevaardigde, Oleg Poptsov, doet enkele pertinente constatering: “De uitdaging van de lokale macht, die het dichtst staat bij de praktische noden en problemen van de burgers, is voor de democraten de moeilijkste geworden. (...) De democraten zijn kwetsbaar op het vlak van de uitvoering. Dat komt door het feit dat ze van het apparaat een constant gevisieerd doelwit gemaakt hebben. Ze hebben het gedestabiliseerd, hebben het in het nauw gedreven. Maar de vloek keert zich tegen het nieuwe apparaat en de democraten hebben veel moeite om het op te bouwen”. Een deel van de publieke opinie keert zich af zowel van Jeltsin als van Gorbatsjov en begint te speculeren op de komst van een derde macht: het leger of een volksopstand. “Het idee van de derde macht is symptomatisch”, vervolgt Poptsov. “Zij is een bewijs van de leegte in de politieke arena, net als de neiging steeds van het ene in het andere uiterste te vervallen. De vermoede, noodlijdende maatschappij staat aan de rand van de wanhoop.”¹³⁹

Een golf van delinquentie heeft het land overspoeld: er wordt vermoord, verkracht, geroofd. “Volgens opiniepeilingen is hetgeen de mensen het meest verontrust de afwezigheid van orde. Wil dat zeg gen dat hij die de orde zal garanderen ook het vertrouwen zal krijg* van de gemeenschap?” zo vraagt zich een befaamd Russisch socioloog af.¹⁴⁰

De liberale en pro-westerse burgerij

Welke weg zal de Sovjetunie opgaan? In een land dat aan het uiteenvallen is, waar de leidende partij ontwricht wordt, waar de crisis alle domeinen van het sociale en economische leven teistert, ondergaan de politieke krachten grote veranderingen (anderhalf jaar geleden bezwoer Gorbatsjov dat hij zou vasthouden aan de leidende rol van de CPSU...), worden de politieke allianties in een steeds sneller tempo gevormd en afgebroken (in 1988 was Gorbatsjov zeer populair in Litouwen...).

Toch kunnen we vier grote krachtlijnen onderscheiden.

Op de eerste plaats is er de politieke oriëntatie die zich tamelijk scherp aftekent en die we de lijn van de liberale en pro-westerse burgerij kunnen noemen. De voorstanders van deze lijn zijn de rechtsen in de aard van Jeltsin, Popov, Soltsjak, Afanasjev, Sjmelev, Bogomolov en Yakovlev, die door anderen ‘radicale hervormers’, ‘progressieven’ of ook nog ‘linkse radicalen’ genoemd worden. Zij sluiten aan bij de stellingen van de burgerlijke nationalist van de

niet-Russische republieken. Allen zijn voorstanders van de versnelde invoering van het privé-bezit van de produktiemiddelen, van een radicaal privatiseringsprogramma. Daarenboven geloven ze dat de volledige onafhankelijkheid van de verschillende republieken de enige efficiënte manier is om de liberale burgerij te consolideren over het hele territorium van de Sovjetunie. Ze gaan allemaal zeer ver in de politiek van toenadering tot het imperialisme: hun wensen gaan van de integratie in de EG tot de massale invoer van vreemd kapitaal. Maar ook al zijn Jeltsin en Jakovlev op dit ogenblik voorstanders van een 'gemeenschappelijke markt' tussen de vijftien 'onafhankelijke' republieken, naar het voorbeeld van de Europese Gemeenschap, is het niet vanzelfsprekend dat de leiders van de drie Baltische republieken en Georgië met minder tevreden zullen zijn dan met een volledige onafhankelijkheid en een aanhechting bij West-Europa.

Merk op dat de trotskisten van de groep Mandei alle voorstanders van die burgerlijk liberale en pro-westerse strekking ondersteund hebben: de Jeltsins, Afanasjevs, Bogomolovs net zo goed als de fascistische nationalistenvan Litouwen, Letland, Estland en de Oekraïne.

Er worden inspanningen gedaan om al deze liberale krachten te verenigen in een 'Democratisch Forum'. De Democratische Partij van Rusland, de Republikeinse Partij (het vroegere Democratisch Platform van Jeltsin binnen de CPSU) en de Sociaal-Democratische Partij zouden er deel van uitmaken, alsook de grote 'onafhankelijke' democratische tenoren: Jeltsin, Popov, Sobtsjak en de anderen. De deelname van de drie Baltische republieken lijkt vast te staan. "Yoeri Afanasjev heeft in dat verband verschillende problemen besproken in de Baltische republieken. Met de Oekraïne werden inleidende onderhandelingen gevoerd. De afgevaardigden van Kazakstan hebben ook verklaard dat ze wensten deel te nemen aan het Forum."¹⁴¹

Jeltsin heeft trouwens voor de Russische Federatie het soort nationalistische demagogie overgenomen die de reactionaire krachten samensmeedt in de niet-Russische Republieken. Om het Unieverdrag, waarmee Gorbatsjov het uiteenspatten wil vermijden, voor te zijn, heeft Jeltsin in november 1990 de nieuwe grondwet van de Federale Republiek Rusland uitgegeven. Het woord socialisme werd geschrapt, het recht op privé-bezit van de produktiemiddelen staat er in; Rusland zal controle hebben over de natuurlijke rijkdommen van zijn grondgebied en zal verantwoordelijk zijn voor zijn leger en zijn

buitenlandse politiek, twee domeinen die Gorbatsjov voorbehoudt voor de Unie.¹⁴² In december ondertekende Jeltsin, in de functie van president van Rusland, een verdrag met de Oekraïne dat beschouwd wordt als een soevereine staat. Gelijksoortige verdragen met Armenië, Azerbeidzjan en Wit-Rusland zullen volgen, verklaart Jeltsin. Zo spaart hij geen moeite om zijn ideaal van een nieuwe Gemeenschap van soevereine staten te verwezenlijken, naar het voorbeeld van de Europese Gemeenschap.¹⁴³

Al die liberalen hebben zeer nauwe banden met het Amerikaanse en Europese imperialisme, die zelf echter met zeer veel discretie handelen, zozeer is de ontmanteling van de socialistische structuren in de USSR een delicate en ingewikkelde zaak. Tijdens de top van 34 landen in november 1990 te Parijs, kwam Gorbatsjov naar voren als een man, die allang gepasseerd was door de ontketening van de rechtse krachten in de USSR. “Voor het eerst”, schrijft *The Guardian*, “hadden de westerse leiders twijfels of Gorbatsjov nog wel de man was met wie er efficiënt onderhandeld kon worden”.¹⁴⁴ Jack Matlock, Amerikaans ambassadeur in Moskou, onderhoudt regelmatige contacten met Jeltsin. “We kunnen het ons niet veroorloven de andere politieke krachten te negeren”, zegt een verantwoordelijke van Buitenlandse Zaken.¹⁴⁵ Gerald Frost, directeur van het Institute for European Defense and Strategic Studies, die nauwe banden met mevrouw Thatcher heeft, kan het zich permitteren om duidelijker te zijn: “De overheersende structuur (in de USSR) is die van de bestaande staatsmachine - de regering, de bureaucratie, de KGB en de officiële vakbonden. De tweede structuur, natuurlijk de zwakste, bestaat uit de republieken, de nieuwe politieke partijen en de nieuwe onafhankelijke vakbonden. Indien het Westen de lijdensweg van de eerste structuur niet wil verlengen, dan moeten de ministers van de Europese Gemeenschap hun aandacht richten op de nieuwe machtsstructuur”.¹⁴⁶

Zo zien we dat de meest agressieve fractie van de imperialistische wereld de risico's aanvaardt die gepaard gaan met een gewelddadige uiteenspatting van de Sovjetunie. De balkanisering van Afrika en de Arabische wereld heeft optimale voorwaarden geschapen voor de imperialistische overheersing. De fantasierijke geesten uit het Westen gaan in hun dromen al verder dan het herstel van het kapitalisme in de USSR, ze dromen namelijk al van haar politieke en economische onderwerping. Gorbatsjov heeft dus geen ongelijk als hij diegenen aanklaagt die: “buigen voor het buitenland en het om een oplossing vragen voor onze problemen”.¹⁴⁷

De voorstanders van een gemengde economie en een sterke centrale macht

De tweede politieke lijn, die op dit ogenblik overheerst, is die van een gemengd kapitalisme, binnen een Unie van vijftien republieken die behouden blijft en onder een sterk centraal gezag staat. Een Unie die in staat is de ingewikkelde processen die gepaard gaan met de overgang van het socialisme naar het kapitalisme, in de hand te houden.

Die lijn wordt op dit ogenblik gevolgd door de alliantie Gorba- tsjov-Brezjnev.

Nu de oriëntatie naar de markt en de privé-onderneming stevig verankerd is, wordt een toenadering mogelijk tussen de groep Gorbatsjov en de oude Brezjnev-bureaucratie. Beide vrezen dat het uiteenspatten van de Unie in vijftien ‘onafhankelijke’ republieken en de verbrokkeling van de politieke structuren door het ontstaan van verschillende, weinig stabiele burgerlijke partijen, de Sovjetunie zullen storten in een helse kringloop van reactionaire burgeroorlogen en volksoptstanden. Naar aanleiding hiervan werden eind december 1990 twee fundamentele maatregelen genomen door de Opperste Sovjet.

Een nieuw Unieverdrag werd aangenomen. Elke republiek wordt een ‘soevereine staat’ die zijn economie op basis van de markt en de kapitalistische verhoudingen zal ontwikkelen, terwijl de centrale planning van de economie voor het grootste deel is afgeschaft. De markt zal de Unie aaneen smeden, zoals dat het geval is in de Europese Gemeenschap. Gorbatsjov oordeelt dat het behoud van de Unie essentieel is voor het ontstaan van sterke kapitalistische ondernemingen. We moeten, zegt hij, “de zaken zo aanpakken dat de ondernemingen hun activiteiten kunnen ontwikkelen en hun rendement kunnen verhogen, doordat ze daartoe de mogelijkheden van een reusachtige markt (van de Unie) benutten”.¹⁴⁸

Er zal een meerderheid van drie vierde van de stemmen vereist zijn opdat een republiek ervoor zou kunnen kiezen de Unie te verlaten, een besluit dat bekrachtigd moet worden in een tweede referendum vijfjaar later. Een Raad van de Federatie zal de presidenten van de vijftien republieken verenigen en zal de grote lijnen van de binnenlandse en buitenlandse politiek bepalen. Maar het gezag over de hele Unie zal vooral geconcentreerd zijn in handen van de President van de Unie, die de hoogste administratieve en uitvoerende macht heeft.¹⁴⁹

Ten tweede, kreeg de Sovjetunie een presidentieel regime, waarin de Ministerraad afhankelijk is van Gorbatsjov, die bovendien de Federatieraad en de Veiligheidsraad leidt. Deze schepping, een sterke presidentiële macht naar het beeld van het Amerikaanse regime, is een antwoord op vier verschillende problemen.

Allereerst zal enkel een sterke presidentiële macht het verzet tegen de invoering van de kapitalistische markt kunnen overwinnen.

Deze opvatting komt terug in menig commentaar. “De sovjet-maatschappij, die gedurende 70 jaar opgevoed werd in het verwerpen van het privé-bezit, aanvaardt maar met tegenzin die opvatting. Het verzet van de verharde structuren tegen de privatisering zal belangrijk zijn, vooral op het platteland. Om de weerstand te breken, zal men zijn toevlucht moeten nemen tot de presidentiële macht.”¹⁵⁰

Vervolgens is een sterke presidentiële macht nodig om beperkingen te kunnen opleggen aan de vijftien ‘soevereine’ republieken en het uiteenspatten te vermijden. Het komt erop aan een einde te maken aan de wettenoorlog, waarbij de wetten van de Unie contin tegengesproken worden door die van de republieken.

Ten derde zal het presidentieel regime, in de ogen van zijn aanhangers, beter in staat zijn de orde te handhaven, een einde te maken aan het politieke geweld, vooral het interetnische, en aan de aanvallen tegen de staatsstructuren. Het zal beter in staat zijn de criminaliteit en de economische maffia te bestrijden. Drieënvijftig militaire, politieke en economische leiders, onder wie de stafchef van het leger, Michael Moisejev, hebben op 19 december een oproep gelanceerd waarin staat: “We worden bedreigd dooreen rampzalige dictatuur van mensen die geen scrupules kennen in hun drang naar grondbezit, bezit van grondstoffen, van de intellectuele rijkdom en de werkkrachten van het land dat de Sovjetunie genoemd wordt. We stellen u voor onmiddellijk maatregelen te nemen tegen het separatisme, tegen de subversieve activiteiten tegen de staat, tegen het aanzetten tot interetnisch geweld: gebruik de wetten en de macht die u gegeven werden”.¹⁵¹

Tenslotte zal een sterk presidentieel regime de samenhang van de Communistische Partij kunnen behouden en haar uiteenspatting onder de aanvallen van de anticommunistische bewegingen en partijen moeten vermijden.

Zo heeft Vladimir Krietsjkov, de chef van de KGB, een oproep gedaan op de TV om de anticommunistische golf te bestrijden. Vervolgens viel hij de buitenlandse geheime diensten aan die een clandestiene oorlog voeren tegen de sovjetstaat en de radicale stromen

gen ondersteunen.¹⁵² Als de communistische partij ineenstort, dan zijn de uiteenspatting van het land en burgeroorlogen onvermijdelijk.

De instelling van een sterk presidentieel regime heeft verschillende reacties opgewekt, maar een zeer ruime en gevarieerde meerderheid van de Opperste Sovjet ondersteunt deze fundamentele wijziging van het politieke regime. De groep Soyoez, die Gorbatsjov bestreed vanwege zijn rampzalig economisch beheer en zijn afdwaling van het socialisme (opgevat in zijn Brezjnevvorm) ondersteunde de voorgestelde maatregelen, evenals Gavriil Popov, burgemeester van Moskou en aanhanger van Jeltsin.¹⁵³ Men kan zien dat het probleem van een sterk gezag de pro-westerse liberalen verdeelt. Sommigen denken dat de uitbouw van een integraal kapitalisme aan de basis, nog altijd een energieke impuls vanuit de top vereist. Sja-talin, economist die dicht bij Jeltsin staat, zegt: Ik ondersteun een “sterk, zelfs streng beheer, dat in staat zou zijn de uitvoerende macht te versterken en gunstige voorwaarden te scheppen voor het installeren van een eengemaakte markt die de hele Sovjetunie omvat”.¹⁵⁴

Tenslotte waren er 305 stemmen voor, en 36 ‘radicale democra- en’ stemden tegen. Deze laatsten uitten enkele kreten tegen de dictatuur. Sjevamadze, samen met Yakovlev de meest rechtse man van de ploeg van Gorbatsjov, nam op 20 december ontslag waarbij hij uitriep: “De democraten zijn gevlucht, de hervormers verstoppen zich, de dictatuur komt naderbij, maar niemand weet wat die dictatuur zal zijn en wie de dictator”.¹⁵⁵ Ook Yoeri Afanasjev denkt dat het slecht zal aflopen met de Sovjetunie. Gedurende vijfjaar perestrojka, schrijft hij, zijn we ermee doorgegaan “onze goud- en diamantvoorraden te verkwisten” door “politieke regimes als die van Irak, Cuba en Angola” te blijven ondersteunen. Eind december hebben de “conservatieven en reactionairen van het partijapparaat, de KGB en het militair-industrieel complex” zich verenigd om te beweren dat de nationalistische banden van Litouwen, Letland, Estland en Georgië banden hebben met de CIA. “Dat alles bevestigt dat deze politieke krachten gekant zijn tegen het bespoedigen van de overgang naar de markteconomie”, zegt Afanasjev in een artikel onder de titel: “Wij steunen af op een dictatuur”.¹⁵⁶ Jeltsin heeft het over een “autoritarisme zonder grenzen” en voegt eraan toe dat “noch Stalin, noch Breznev zulke rechten en machten op een wettelijke basis hadden”.¹⁵⁷

Al die liberalen, die fervente aanhangers zijn van de dictatuur van de bourgeoisie, gaan tekeer tegen ‘de dictatuur’, omdat de radicale

privatisering, de verdeling van de Sovjetunie in 'onafhankelijke' republieken en hun integratie in het kapitalistische Europa, te traag óp-schieten.

Maar hoe zit het met het verband tussen het sterk presidentieel regime en de dictatuur? Allereerst zijn al de krachten die de perestrojka ondersteunen, voorstanders van het kapitalisme en dus van de klassedictatuur van de nieuwe bourgeoisie. Maar in de meeste republieken van de Sovjetunie, legt de nieuwe plaatselijke bourgeoisie haar hegemonie op aan de werkende massa's door een beroep te doen op het rechts nationalisme en op de fascistische ideologie; ze rekent erop een totale onafhankelijkheid te kunnen verwerven om haar dictatuur uit te oefenen, een dictatuur die snel een zeer gewelddadig karakter zal kunnen aannemen tegen de arbeiders en de meest behoeftige bevolkingsgroepen en tegen de nationale minderheden. Daartegenover staat dat het deel van de nieuwe bourgeoisie dat banden heeft met de grootindustrie, het leger, het centrale staatsapparaat, van oordeel is dat enkel door de eenheid van de vijftien republieken het kapitalisme zich dynamisch zal kunnen ontwikkelen en de USSR een grote kapitalistische macht kan worden.

De vraag is of de burgerlijke dictatuur, in een Sovjetunie die haar eenheid behoudt, met louter economische en politieke middelen uitgeoefend kan worden, zoals dat het geval is in de oude imperialistische landen, ofwel of men zijn toevlucht zal moeten nemen tot gewelddadige vormen en tot repressie tegen de krachten die de overgang, in orde en eenheid, van het socialisme naar het kapitalisme bedreigen.

De hypothese dat de Sovjetunie naar de openlijke en gewelddadige burgerlijke dictatuur stevent, lijkt ons de meest waarschijnlijke. Inderdaad, door de laatste socialistische structuren te laten uiteenspatten, maken de schaduwkapitalisten, de bureaucraten en de technocraten zich meester van steeds meer produktiemiddelen, die tot nu toe in staatshanden zijn. Enkele honderdduizenden nieuwe bourgeois streven roofzuchtig hun eigen privé-belangen na. De versnippering en opsplitsing van die klasse is een van haar belangrijkste kenmerken. Maar een belangrijk deel van de nieuwe bourgeoisie is verbonden met de staatseconomie en het staatsapparaat; zij treedt nu naar voren als grootburgerij die verbonden is met wat, na de invoering van de markt en de zelfstandige ondernemingen, het staatskapitalisme zal zijn. In de gegeven situatie van chaos en algemene crisis is het zeer waarschijnlijk dat de nieuwe burgerij, in al haar verscheidenheid, slechts eenheid zal vinden onder de vleugels van een bona-

partistisch regime. De toekomst zal uitwijzen of de Sovjetunie nog een kans heeft een onafhankelijke, kapitalistische macht te worden onder de leiding van een Bonaparte, die afkomstig is uit de partij-rangen. Maar men kan niet de hypothese uitsluiten van de opsplitsing in meerdere afhankelijke, kapitalistische staten, geleid door Quislings en Jaber al-Sabahs die optreden als stromannen van het Duitse en Amerikaanse imperialisme.

Onze multinationals verkiezen, voor het merendeel, nog steeds een Sovjetunie die op ordelijke wijze, in eenheid en onder een sterk gezag, naar het kapitalisme gaat. Een algemene destabilisering en het uitbreken van verschillende burgeroorlogen, kunnen onoverzichtelijke gevolgen hebben in een wereld die reeds ernstig ontwricht is. De aanwezigheid van duizenden atoomwapens in een door burgeroorlogen verscheurde Sovjetunie is een bijkomende nachtmerrie. In een land dat zeventig jaar van socialistische structuren achter de rug heeft, is het beter een avonturistische overhaasting naar de privé-onderneming te vermijden. “De belangrijke stap”, schrijft de directeur van de Vereniging voor de Europese monetaire Unie, “is niet de privatisering, maar de aanvaarding van het recht op privé- bezit. Enkel de omvorming van het wettelijk systeem kan de voorwaarden scheppen die aan het privé-initiatief voorafgaan. Nieuwe ondernemingen zouden opgericht kunnen worden en nieuwe ondernemers zouden zich kunnen ontplooiën, terwijl de oude ondernemingen in staatsbezit zouden blijven. Het is uiteindelijk zo dat markteconomieën, zoals die van Italië, Oostenrijk en Spanje, een zeer grote openbare sector hebben, waarvan de ondernemingen succesvol werken binnen de voorwaarden van de markt”. “Er moet een stapsgewijze en langzame privatisering van de staatsondernemingen komen.” “Wat we nodig hebben, dat is een fundamentele monetaire hervorming om het surplus van geld uit te schakelen”.¹⁵⁸

Is het mogelijk dat, om een sterk centraal gezag in te stellen en om de groepen die aansturen op uiteenspatting en burgeroorlog te onderdrukken, het leger de macht zou grijpen?

Sommige progressieven, die met afschuw aankijken tegen het openlijk restaurerend en reactionair karakter van de politiek van Gorbatsjov, hopen dat er weldra authentieke marxistisch-leninistische krachten zullen opstaan in het leger en de KGB en dat die, in het klimaat van algemene anarchie en chaos, de macht zullen grijpen om de socialistische principes opnieuw in te voeren. Het komende sterke regime zou dan begroet worden als een terugkeer naar het socialisme. Dit lijkt ons ijdele hoop.

Eerst en vooral is het zeer onwaarschijnlijk dat het leger alleen de macht in handen zal nemen: de politieke conflicten waar de Sovjetunie nu voorstaat, zijn zo complex dat de toevlucht tot een militaire dictatuur de strijd zal aanwakkeren en van de USSR een grote vuurhaard zal maken. Een openlijke burgerlijke dictatuur in de USSR zal altijd een militaire interventie moeten koppelen aan politieke actie. Een verbond tussen het leger, de KGB en de sociaal-democratisch geworden partij is dus noodzakelijk.

Vervolgens bewijst de eenheid rond de essentiële vragen van perestroika, die tot uiting komt zowel in het centraal comité van de CPSU als in de Opperste Sovjet, dat de militaire leiders geen politieke optie hebben die fundamenteel verschilt van de lijn die Gorba- tsjov verdedigt. Aangevallen door een journalist van *Nouvelles de Moscou* antwoordt generaal-kolonel Boris Gromov: “De door Nocj- kin zwartgemaakte generaals zijn niet minder in de pcrestroika geïnteresseerd dan hij. Laten we onze talenten, ook de literaire, gebruiken, om alle krachten te consolideren met het oog op de ontwikkeling van de veranderingen die aan de gang zijn”.¹⁵⁹

Generaal-kolonel I. Rodionov verdedigde ook op een briljante manier de lijn van het gemengd kapitalisme in een sterke Sovjetunie tegen de lijn van het extreem liberalisme, van de ontmanteling van de Unie en van de integratie in het Westen. De generaal-kolonel I voorstander van de pcrestroika, van de markt en van de geleidelijke invoering van het privé-bezit in de economie, en van het burgerlijk pluralisme in de politiek. Hij verzet zich dan ook tegen de ‘stalinisten’ die niet willen marchanderen met de marxistisch-leninistische principes. Maar de generaal-kolonel meent dat enkel een sterke communistische partij de moeilijke overgang naar de markt en het kapitalisme tot stand zal kunnen brengen. Hij verzet zich dus ook tegen het ‘bolsjevisme van rechts’ van de liberale krachten die er zich op voorbereiden om de jacht tegen de leden van de CPSU te openen en om het land in eindeloze interetnische burgeroorlogen te storten. Zijn stellingen luiden als volgt:

“Het meerpartijenstelsel is een realiteit geworden. Het land heeft zijn ideologische en politieke ketens afgeworpen en streeft naar een wedergeboorte. De democratisering is voor de ‘democraten’ geen doel maar een middel in hun strijd voor de macht. Hun aantal neemt af, terwijl de CPSU zienderogen verandert. Deze laatste wordt dus als een gevaar beschouwd door sommigen, die vrezen dat als men er niet in zou slagen de partij uit te schakelen, zij in de ogen van het volk een echte politieke voorhoede zal worden. Vandaar de stort

vloed van aanvallen tegen de CPSU, de eis om ze te verbieden, om ze te veroordelen enz. Het wordt duidelijk dat zelfs de dreiging van een burgeroorlog deze democraten niet zal tegenhouden in hun strijd om de macht. Het is tegelijkertijd bespottelijk en bitter vast te moeten stellen dat, terwijl ze de klassenbenadering verwerpen, de democraten ze in het geniep zelf toepassen. Een jaar of twee geleden puilden de ‘democratische’ pers uit van theoretische studies - die van S. Andréev en anderen - over de vorming in de USSR van een nieuwe klasse: de nomenklatura. Nu wijst men de klassevijand met de vinger. Jelena Bonner zegt het openlijk: daar zijn ze, die parasieten die de Internationale zingen. Je hoeft geen genie te zijn om te begrijpen dat als ze eenmaal aan de macht zijn, onze democraten in de praktijk de klassenbenadering zullen toepassen. Ze zullen pas tevreden zijn als de CPSU ontbonden en verboden zal zijn en haar goederen verdeeld. Toen ze voor de macht streed in Litouwen eiste Sajudis de vrijheid van meningsuiting en de persvrijheid. Vandaag zijn de communisten uit Litouwen gedwongen hun krant buiten de republiek te laten drukken. Nemen we de strijd voor de soevereiniteit. Kijk met koeveel ijver de ‘democratische’ afgevaardigden van Moldavië en Litouwen het recht op zelfbeschikking voor de Moldaven en Litouwers verdedigen. Maar de Gagaoezen in Moldavië en de Polen in Litouwen kregen enkel misprijzen, toen ze hun nationale autonomie trachten te bereiken. Waarom steunt men openlijk de separatisten van de Baltische republieken? Waarom dringen de radicale democraten aan op onbeperkt privé-bezit? In wiens voordeel is dat? Niet alleen de Sovjets, maar ook de verstandige politici uit het Westen vrezen de verbroekeling van de Sovjetunie. Het democratiseringsproces kan gestuit worden, niet alleen door de conservatieven, maar ook door die linkse ‘democraten’. De democratisering is een overgangsproces. In de mechanica zegt men dat de afwezigheid van een buffer in een systeem dat zeer bruuske wentelingen doormaakt, leidt tot ontregeling en vernietiging. Buiten de CPSU, haar kern, haar gezonde krachten zie ik geen enkele organisatie die bekwaam is die rol van buffer te spelen. Het is de CPSU die, terwijl ze zich vernieuwt, zowel de pogingen moet verijdelen om terug te gaan naar het stalinisme, als om pogingen om het neobolsjevisme (stakingen, bijeenkomsten, hongerstakingen, enz. en dat kan gaan tot de burgeroorlog) te gebruiken om de ‘democraten’, die helemaal niet democratisch zijn, aan de macht te brengen. Ik hoop dat het volk zal begrijpen dat het orthodoxe communisme dat weigert “te schipperen met de principes” en het anticommunisme even gevaarlijk zijn. En wat de com

munisten betreft, die zouden toch moeten weten dat zelfs de westerse commentatoren het uittreden uit de partij in de huidige omstandigheden bestempelen als desertie. De oproep tot de vernietiging, tot het verbod, tot de liquidatie van de CPSU, de buffermacht, de politieke macht van consolidatie, betekent niets anders dan het aanzetten van het land tot burgeroorlog, tot interetnische conflicten".¹⁶⁰

Maar de alliantie van de krachten die in staat zijn de samenhang van de Sovjetunie te behouden onder een sterk gezag, blijft altijd broos. De zwakke schakel wordt gevormd door Gorbatsjov en de CPSU. Sinds 1985 heeft Gorbatsjov op geen enkele moment politieke stellingen met kracht en standvastigheid verdedigd. Rechts viel aan, golf na golf, en bij elke nieuwe stap werd Gorbatsjov meer naar rechts meegesleurd. Gesteld voor een verdubbelde agressiviteit van de nationalist en fascist, ondersteund door de Jeltsins, is het niet onmogelijk dat Gorbatsjov opnieuw verkiest achteruit te krabbelen. Wat waarschijnlijk de verbroekeling van de CPSU zal veroorzaken evenals die van de Sovjetunie.

Het herstel van het monarchistisch regime?

Het is moeilijk zich uit te spreken over de toekomstkansen van de derde politieke lijn die zich aftekent. Deze stroming is voorstander van een wild economisch liberalisme, en zij dringt vooral aan op een sterk gezag van het aristocratische type dat steunt op het Slavisch nationalisme uit de tsarentijd.

Die lijn, nog een zeer kleine minderheid voor het ogenblik, kan haar kans krijgen wanneer alles zal instorten, als de sovjetsupermacht schipbreuk zal lijden door het effectief uiteenspatten van de Unie. De Russische bevolking zal dan als het ware op zichzelf teruggeworpen worden. Aangespoord door een steeds maar vreselijker wordende crisis, kunnen de Russen hun toevlucht zoeken in het agressief nationalisme en de sterke macht van het neotsaristisch type.

De verschillende monarchistische groepen zijn op dit ogenblik de stoottroepen van de tsaristische reactie. Hun vlaggedrager is Solzjenitzyn, die aanbieder van tsaar Nicolaas II, Solzjenitzyn die bekendheid verwierf als antistalinistisch schrijver, om vervolgens, dankzij de CIA, tot de top van de artistieke glorie verheven te worden. Maar ze hebben vooral een steeds groter wordende potentiële basis door de opeenvolgende spirituele veroveringen van de orthodoxe Kerk.

Als de gevechten tussen de aanhangers van het wilde kapitalisme en die van het gemengd kapitalisme beide kampen uitgeput en afge-

zwakt zal hebben, zou een groot aantal ontgoochelden kunnen overstappen naar de monarchisten. Die beweging is al aan de gang in het hoofd van sommige 'radicaal-democratische' leiders. Zo verklaarde Anatoli Sobtsjak: "Ik heb de echte waarde van het privé-leven en de individuele vrijheid geïntegreerd. De laatste keizer van Rusland had juist als belangrijkste maar onvervulde wens, die tegen de belangen van de staat inging, die verzuchting naar een privé-leven. Ni- colaas II was zeker geen beul zoals de beroepsrevolutionairen dat stelden. Hij had lief, werd geliefd en wilde een eenvoudig menselijk geluk temidden van zijn eigen familie".¹⁶¹

Het herstel van de dictatuur van het proletariaat?

Een vierde politieke lijn komt langzaam naar voren in de complexe strijd die we nu meemaken. In de Sovjetunie zijn er nog steeds aanhangers van een terugkeer naar het socialisme en naar de dictatuur van het proletariaat, van het opnieuw in ere herstellen van de ervaringen van Lenin en Stalin. Vermits de ruk naar rechts zo abrupt en hard gebeurt, zal men tegenstromingen naar links onder de werkers zien ontstaan. De verschillende strekkingen van het kleinburgerlijk socialisme, een spectrum dat gaat van de 'linkse' sociaal-democraten, tot de anarchisten via de trotskisten, zullen daarin een manoeuvreerruimte vinden.

Een authentieke socialistische lijn in de USSR zal onder andere gekenmerkt moeten worden door de verdediging van de ervaringen van Stalin, door erkenning van de principes van de dictatuur van het proletariaat en door een anti-imperialistische revolutionaire opstelling; drie essentiële stellingen die zowel Chroesjtsjov, Brezjnef als Gorbatsjov verworpen en aangevallen hebben. En ze zal bovenal een marxistisch-leninistisch antwoord moeten geven op de problemen van de huidige klassenstrijd in de USSR en zich in staat moeten tonen de versnipperde en gedesoriënteerde communistische krachten te verenigen.

Voor zover wij weten zijn de authentieke marxistisch-leninistische krachten zwak; zij zijn nog bezig hun standpunt over veel problemen te bepalen en zijn pas begonnen met het uitbouwen van elementaire organisatievormen. Nochtans, in de totale verwarring die het volk zal overvallen bij een mogelijke uiteenspatting van de Sovjetunie, bij de instelling van openlijke burgerlijke dictaturen en bij het uitbreken van burgeroorlogen, zal de marxistisch-leninistische stroming gehoor kunnen vinden bij de onderdrukte massa's.

Nina Andreeva is de bekendste woordvoester van deze stroming. Alhoewel men van mening kan verschillen met sommige van haar opvattingen en analyses, moeten we toegeven dat ze in haar fundamentele stellingen het socialisme en de dictatuur van het proletariaat verdedigt.

Nina Andreeva is voorzitter van de beweging 'Eenheid' die in maart 1989 opgericht werd. Zij bracht het Rapport van de leiding naar voor op de 2de Conferentie van de Beweging 'Eenheid - voor het leninisme en de communistische idealen', die op 14 april 1990 in Moskou gehouden werd. Op dat ogenblik onderhield de organisatie regelmatige contacten met driehonderd revolutionaire kernen over heel de Sovjetunie. We geven enkele uittreksels uit het Rapport van Nina Andreeva, aangevuld met uitleg die ze een journalist van het weekblad *Solidair* verstrekte.

"In 1985, toen Gorbatsjov de perestrojka aankondigde als een terugkeer naar het marxisme, hebben we dat voorstel toegejuicht.

Sinds het tijdperk van Stalin zijn er veel dingen misgelopen. In die periode was de USSR de derde grote mogendheid. Chroesjtsjov probeerde al bepaalde kapitalistische principes in te voeren.

In de jaren '60 maakten we het afdanken en verdwijnen mee van kaders van de Partij en van de Sovjets, kaders die gehard waren in de strijd voor het socialisme en voor de vernietiging van het fascisme. Ze werden zonder onderscheid als 'stalinisten' geïnclassificeerd. Het is op die manier dat het bureaucratisch, nationalistisch en sociaal-democratisch degeneratieproces van de partij begonnen is. De leiders tijdens de periode van Stalin, hebben verbeten gevochten tegen het interne gevaar van de hebzucht en de degeneratie. Later, na de overwinning op het fascisme, werd die strijd stilaan achterwege gelaten, en tenslotte volledig gestaakt. De ziekten hebben toen de partij frontaal kunnen treffen.

Onder Brezjnef was er een paraplu-systeem, dat iedereen toeliet zijn verantwoordelijkheid te ontlopen. Gedurende dertig jaar zijn er inderdaad ernstige fouten gemaakt op het vlak van de socialistische planeconomie. Vele negatieve elementen waren het socialistische systeem binnengedrongen en die uitgeroeid moesten worden. Maar als we nu de weg bekijken die afgelegd werd, moeten we tot het besluit komen dat van in het begin de perestrojka een contrarevolutie geweest is die stap voor stap door Gorbatsjov doorgevoerd is.

Gorbatsjov begon met de sovjetgeschiedenis te discrediteren, door opnieuw de anti-Stalinysterie aan te wakkeren. Zo kanaliseerde hij alle kritieken, de terechte kritieken tegen de dertig voorbije

jaren inbegrepen, om de echte verworvenheden van de revolutie van 1917 aan te vallen.

Het herstel van het kapitalisme in de Sovjetunie ontplooit zich onder een verfijnde politiek-ideologische dekmantel. De renegaten organiseerden in de media een anticommunistische, antistalinistische hersenspoeling. Een van de doelstellingen van die campagne was het belasteren van de meest heroïsche en succesvolle etappes in de ontwikkeling van de sovjetstaat. Zo wilde men elke weerstand van de Sovjetburgers verlammen.

Op sociologisch, filosofisch, politiek, economisch en geschiedkundig vlak begonnen de trendsetters te wedijveren met Radio Free Europe, De Stem van Israël en andere buitenlandse propagandacentra van het imperialisme met als doel het neerhalen en banaliseren van de historische bijdrage van het socialisme aan de wereldbeschaving en aan de redding van de mensheid van het fascistisch gespuis. Resultaat van die campagne: het sovjetvolk zit vandaag in een echte 'ideologische gevangenis'. Het is vooral de sovjetjeugd die het moeilijk heeft, nu ze gedemoraliseerd wordt door pornografie, drugs, alcohol, producten van de westerse massacultuur, door de cultus van 'alles is vrij', de drang naar winst en het geweld. Men berooft de jeugd van zijn idealen en dus van zijn toekomst.

De echte bolsjeviëken onder de partijkaders en militanten zitten in een zeer moeilijke situatie. Veel goede militanten hebben de partij al verlaten, omdat ze de leiding van Gorbatsjov, die ze een anticommunist vinden, niet aanvaarden.

Gorbatsjov heeft de economische ineenstorting georganiseerd om vervolgens het kapitalisme voor te stellen als enige uitweg. De principes van het collectief bezit, door middel van kolchozen en sovchozen, worden ontmanteld en het enige voorgestelde alternatief is het privé-bezit van de produktiemiddelen.

Enkel een socialistische planeconomie, die goed werkt, kan een alternatief bieden. Indien wij tijdens de Tweede Wereldoorlog niet hadden kunnen steunen op de planeconomie, dan waren we nooit in staat geweest de weerstand te bieden die we geboden hebben met de bewuste steun van heel het volk. En de sovjetstructuren in het onderwijs, in de gezondheidszorg, in de sociale huisvesting waren jarenlang een voorbeeld voor verschillende landen. Het enige resultaat van de kapitalistische economie tot nu toe is, dat ze ons land in een volledige chaos gestort heeft.

Gorbatsjov heeft handig gebruik gemaakt van de kritieken die onder de bevolking leefden tegen sommige partijleden, de nomen-

klatura. Er kwam inderdaad misbruik voor, soms zelfs zeer ernstig: sommigen verdienden miljoenen dankzij geldbeleggingen en speculatie. Ze betaalden de partij een commissie van 3% en iedereen hield zijn mond. De juiste principes van de strijd tussen de twee lijnen en van kritiek en zelfkritiek werden niet meer toegepast, zodat de corruptie zich in de partij kon installeren. Gorbatsjov beweerde dat hij dat allemaal zou gaan veranderen.

Het rechts opportunisme van de regering heeft het land geleid naar de vernietiging van de socialistische maatschappij, van de sov- jetregering en van de CP. Ik denk dat we vandaag kunnen spreken van de tweede etappe, de beslissende etappe van de contrarevolutie. Het resultaat zou kunnen zijn dat de Sovjetunie omgevormd wordt tot een semi-kolonie die grondstoffen levert aan het Amerikaans imperialisme, aan de Nato en aan het Japans imperialisme. De rechts- opportunistische groep Gorbatsjov-Jakovlev-Sjevamadze heeft zijn ware gelaat getoond. Het zijn de dienaren en uitvoerders van de omvorming van het land van de Sovjets in een aanhangsel van het imperialisme dat grondstoffen zal moeten leveren aan de ontwikkelde kapitalistische landen.

De contrarevolutie in de Sovjetunie heeft een internationale betekenis. Haar succes kan men op rekening schrijven van de CIA e Bush. De verzwakking van het socialisme bij ons is een verlies vo< de gehele wereld. Overal zal de toestand van de arbeidersklasse ve. slechteren. Dank zij het bestaan van het socialisme moest het kapitalisme ook concessies doen (met het schrikbeeld van het socialisme voor ogen). Als het socialisme verdwijnt, verdwijnt ook die dreiging voor het kapitalisme. De toestand in de Derde Wereld zal er ook op achteruitgaan.

Eens te meer heeft de praktijk aangetoond dat de overgang van het kapitalisme naar het socialisme alleen mogelijk is door de dictatuur van het proletariaat, maar ook dat de overgang van het socialisme naar het kapitalisme zich maar kan voltrekken door de dictatuur van de neobourgeoisie, de baronnen van de schaduweconomie, ontsproten uit de corrupte bureaucratie en de elitaire intelligentsia. En zij zijn het juist, die behoefte hebben aan het presidentieel autoritarisme.

De waarschuwing van Lenin, dikwijls herhaald door Stalin, wordt bewaarheid: hoe verder het land voortschrijdt op de weg van het socialisme, hoe scherper en gevaarlijker de vormen die de klassenstrijd kan aannemen worden voor de arbeidersklasse. Die voorspelling - woedend verworpen door onze 'leninisten' van het soort van

Chroesjtsjov en Soeslov - wordt nu bevestigd door het hele verloop van de gebeurtenissen in de USSR en in de landen van de socialistische gemeenschap. Het langzaam afglijden van de USSR naar het rechts opportunisme en het mensjevisme, onder druk van kleinburgerlijke elementen, begon bij de overgang naar de jaren '60 en werpt nu zijn vergiftigde vruchten af. En opnieuw stelt zich de vraag: wie zal het halen, het imperialisme of het socialisme?

Om de contrarevolutie te stoppen moet er theoretisch en organisatorisch werk gedaan worden in de volgende richtingen.

-Terugkeer naar een vernieuwing van de planeconomie en versterking van het socialistische eigendom op het vlak van installaties en produktiemiddelen.

102. Verdeling van het welzijn, niet in functie van het kapitaal of de privileges, maar volgens de kwaliteit en kwantiteit van eenieders werk, en strijd tegen de sociale onrechtvaardigheid in de socialistische maatschappij.

103. Versterking van de leidende rol van de arbeidersklasse bij het oplossen van de crisis en in de vernieuwing van het socialisme, voor verkelijk democratische en menswaardige vormen van de Staat van Je dictatuur van het proletariaat.

104. De klassen belangen en de nationale en algemeen menselijke belangen moeten tot een eenheid worden gemaakt.

105. Voor de versterking van de patriottische en internationale principes in de maatschappij; voor de versterking van de federaties, zonder de principes van de Unie te laten vallen.

106. Voor een marxistisch-leninistische wereldvisie, bevrijd van revisionisme en dogmatisme, ondersteund door de ontwikkeling en de verrijking van de ervaringen van de internationale communistische beweging en van de socialistische opbouw.

107. Voor solidariteit en eenheid van actie van alle socialistische en patriottische krachten van het land."¹⁶²

Vijandigheid ten opzichte van de socialistische landen en de Derde Wereld

In de editie van augustus 1990 publiceert het tijdschrift *Vie Internationale*, dat verbonden is aan het ministerie van Buitenlandse Zaken van de USSR, onder de titel: "Eerste stappen naar een meerpartijen- diplomatie", een verslag van een ronde-tafelconferentie waaraan ondermeer verantwoordelijken van de Unie van de Constitutionele De

mocraten, van de Constitutionele Democratische Partij, van de Democratisch-Liberale Partij, van het Russisch Volksfront en van de Christen-democratische Unie deelnamen.¹⁶³ Leonid Dobrokhotov, een kader van de ideologische afdeling van het centraal comité van de CPSU, heeft al die mensen gedekt met de autoriteit van de partij.

Verzoening met het Westen, uitbuiting van het Zuiden

De discussietekst geeft ons een treffend beeld van wat Gorbatsjov, nog maar twee jaar geleden, het 'socialistisch pluralisme' noemde en wat ondertussen pluralisme zonder meer geworden is.

Dat document maakt het ook mogelijk om een reeds duizendmaal in vage termen gevoerde discussie meer concreet aan te pakken. Zo heeft Jacques Nagels recentelijk om algemene afkeuring gevraagd voor "het stalinistisch model van de Drie M's", waarbij de eerste M staat voor "het monopolie van de macht, door één partij uitgeoefend". In afwezigheid van 'democratische controle', dreigt de partijleiding "totaal corrupt te worden", beweert Jacques Nagels.¹⁶⁴ Die hoedt er zich wel voor ons de feitelijkheid te bewijzen van die 'democratische controle' en die 'uitbanning van de corruptie' die zou volgen uit het burgerlijk meerpartijenstelsel. Deze bewering is voor de imperialistische landen al een fabel en zij wordt helemaal een *le cher* wanneer men het heeft over het meerpartijensysteem van (de) neokoloniale landen zoals Argentinië, Senegal of Marokko. Jacques Nagels gaat lichtzinnig over het fundamentele verschil tussen de revolutionaire periode van de Sovjetunie onder Lenin en Stalin en de periode van de revisionistische degeneratie onder Chroesjtsjov en Brezjnef. Dat laat hem toe uit de verstarring en de hypocrisie van het revisionisme, argumenten te putten om zich van het leninisme te ontdoen. Zich distantiërend van de revolutionaire opvatting van de klassenstrijd, het principe verwerpend van de dictatuur van het proletariaat, stelt Nagels uiteindelijk het burgerlijk meerpartijenstelsel, dat de democratie zou belichamen tegenover het communistische eenpartijensysteem, dat de dictatuur zou vertegenwoordigen.

Maar de ervaring onder Lenin en Stalin bewijst juist dat de opbouw van het socialisme, die een permanente mobilisatie van de werkende massa's vereist, onmogelijk is zonder de leiding van de Communistische Partij. De dictatuur van het proletariaat tegen de krachten van de kapitalistische uitbuiting, werd ingesteld in de loop van de burgeroorlog van 1918-1920 en behouden in de jaren '20 en '30 dankzij een overweldigend enthousiasme van het volk, dankzij

de heldenmoed bij het uitvoeren van het zwaarste werk, dankzij een diepgaande deelname van de massa's aan de politieke strijd. De volksdemocratie kwam tot uiting in die actieve tussenkomst van de werkers in de politieke strijd en de economische opbouw. De democratische waarde van zulke tussenkomsten overstijgt ruimschoots die van de rituele en gemanipuleerde deelname aan onze meerpartijenverkiezingen. En al die volksenergie heeft zich kunnen uiten dank zij de krachtige leiding van de bolsjevistische partij. Het politiek monopolie van de partij sluit noch de politieke discussies binnen de partij uit, noch het debat en de kritiek-zelfkritiek tussen alle sociale krachten die het socialisme steunen. Toch is het essentieel er zich rekenschap van te geven dat de klassenstrijd ook dwars door de Communistische Partij trekt. Indien het revisionisme erin slaagt in de partij op te duiken en vervolgens alle leidende structuren om te vormen met behulp van de burgerlijke ideologie en dank zij het bureaucratisme en de privileges, dan hebben we niet meer te maken met de leiding van een communistische partij. We zijn dan overgegaan naar het monopolie van een burgerlijke partij. Die zal onvermijdelijk worden beheerst door de verschillende stromingen van het moderne burgerlijke denken, zelfs al kan er nog altijd een laatste groepje authentieke communisten in te vinden zijn, dat vecht tegen het alles overweldigende revisionisme. Zo'n pseudocommunistisch monopolie brengt noodzakelijkerwijze het ritueel, verkalkt, uitgemergeld en doods marxistisch denken voort, waarover Jacques Nagels spreekt. Onder Stal in was het marxistisch denken noch verkalkt, noch uitgemergeld, noch doods, ook al kwamen er soms overdreven simplificaties voor. Het marxistisch denken bleef een strijdbijl en het hakte diepe bressen in de rangen van het imperialisme en het opportunisme. Als het soms al eens onnauwkeurig uithaalde, dan waren de belangrijkste slagen toch gericht tegen het wereldkapitalisme, dat terecht bevreesd was voor Stalin en vooral de bolsjevistische partij. Sinds Chroesjtsjov is het officiële sovjet-marxisme niet meer revolutionair, het behoudt uiterlijke vormen die aan de klassieke literatuur ontleend zijn, maar inwendig leeft het, vecht het en bundelt het zijn krachten als burgerlijk denken. Als dan, na een opeenhoping van kwantitatieve veranderingen, de marxistische schaal openbarst, zien we er drie of vier rare beesten uitkomen, burgerlijke beesten die nog wankel op de poten staan. Een ervan is sociaal-democratisch, het tweede liberaal, het derde fascistisch of reactionair van aard en van het vierde is de aard nog niet duidelijk. Van de leiding door de Communistische Partij zijn

we na een lange revisionistische incubatieperiode uiteindelijk beland bij een burgerlijk meerpartijenstelsel.

Jacques Nagels is een nationaal leider geweest van een marxistische partij die werkte onder de voorwaarden van een imperialistisch land, in casu België. Zijn partij, de Communistische Partij van België heeft het burgerlijk pluralisme aanvaard en mengde zich met krachteloze stem in dat debat, hopende dat het kapitalisme onder invloed van haar verleidelijke zang, zich stapsgewijze en vreedzaam zou omvormen tot socialisme. De mislukking was volledig. Ze was van die aard dat we vandaag de laatste stuiptrekkingen meemaken van een stervende partij.

In de Sovjetunie heeft het revisionisme enkele bijzondere kenmerken, gezien het ontstond in de hogere rangen van een sterke socialistische staat. Innerlijk al veroverd door de liberale stellingen, behield het lange tijd een marxistische façade die Jacques Nagels zeer oordeelkundig beschrijft. “Dat marxisme heeft noch ruggegraat, noch soepelheid. Bij de eerste liberale klap buigt het niet, het breekt”.¹⁶⁵

Inderdaad, onder Gorbatsjov heeft die liberale klap de façade opengebroken en het inwendig liberalisme van zijn marxistische frasen bevrijd. Dat gaf op politiek vlak een verbazingwekkend burgerlijk pluralisme waarvan volgende tekst uit *Zxz Vie Internationale* or een buitengewoon voorbeeld laat zien. Voorstanders van de per stroika bespreken de toekomstige buitenlandse politiek van de SoX jetunie.

“Vladimir Jirinovski, de voorzitter van de Liberaal-Democratische Partij (LDP): Indien we voor eeuwig een grote Staat willen zijn, dan moeten we definitief toetreden tot het verenigde Europa en alle ideologische bedenkingen die dat in de weg staat verwerpen. Moskou werd in 1917 kunstmatig aan het Oosten gehecht. Moskou moet integraal deel uitmaken van het Westen en behoren tot de zeven belangrijkste landen van de wereld. Dat zijn de Verenigde Staten, Groot-Brittannië, Frankrijk, Italië, Duitsland, Japan en Canada. Onze partij zal zich inspannen om een essentiële correctie aan te brengen in onze buitenlandse politiek, namelijk: van Oost-West relaties overgaan naar Noord-Zuid relaties. Wat de Oost-West relaties betreft is onze partij van oordeel dat er op dat vlak geen tegenstellingen zijn, noch moeten zijn. Het is juist in het Zuiden dat voor ons de huidige en toekomstige gevaren zitten, en het is eveneens daar dat zich, tot aan de Indische Oceaan, het gebied van onze prioritaire belangen uitstrekt. Noord-Zuid relaties zijn economischer en rendabe-

Ier. Voor al de belangrijkste landen van de wereld is het Zuiden van het grootste belang. Hulp geven zonder iets in ruil te krijgen dat is één zaak, onze belangen in het Zuiden verdedigen, er investeren en er dividenden uit ontvangen, dat is een tweede. Afghanistan is onze buur, het ligt in onze belangensfeer. Noch Nadzjibullah, noch Fidel Castro, noch Kim II Sung hebben voor de LDP enig belang. Amerika heeft een zekere levensruimte bezuiden zijn grenzen; onze grootste belangen zijn verbonden aan onze zuiderburen en dan vooral aan Afghanistan, Iran en Turkije. De moslimwereld zal, in zijn geheel, de grootste bedreiging zijn voor het hele mensdom tegen het einde van de 20ste en vooral in het begin van de 21ste eeuw. Nu al concentreren alle extremistische centra en organisaties zich in de moslimwereld. Daarom moet ons land samen met Europa en Amerika harmonieuze oplossingen zoeken voor de problemen in het Zuiden.”

Dit is inderdaad een verbazingwekkende toespraak. Maar de reactie die zij losmaakte bij de vertegenwoordiger van de ideologische afdeling van het centraal comité van de CPSU is ronduit ontstellend. Het bewijst dat de term ‘pluralisme’ staat voor de ideologische eenheid van verschillende burgerlijke stromingen. Luister naar het weerwoord van Leonid Dobrokhotov: “Ik denk dat de idee om onze buitenlandse politiek te heroriënteren in de Noord-Zuid richting aandacht verdient. Ons land zal toetreden tot het gemeenschappelijke Europese huis en zal samen met de andere democratische ontwikkelde landen een eengemaakte politiek kunnen voeren”.

Deze aanmoediging heeft de voorstanders van het pluralisme blijkbaar alle schroom ontnomen. Luister hoe de discussie verder verloopt.

“Vladimir Ivanov, secretaris van het Russisch Volksfront: Het is evident dat ons land moet ophouden totalitaire broederregimes, communistische partijen en andere misdadigersorganisaties in het buitenland te financieren. Alleen dan zullen we op het ontstaan van vertrouwen kunnen rekenen en op de mogelijkheid reële vooruitgang te boeken op de weg naar de vrede.

Alexander Ogorodnikov, voorzitter van de Christen-democratische Unie: Wij menen dat de Raad van Europa ons het voorbeeld geeft van eenheid en samenwerking: het is een samengaan van naties die een rechtsgemeenschap vormen, gekenmerkt door democratie en de markteconomie. Denken we aan de woorden van Alexander Solzjenzyn: Om een land als Rusland te besturen moet er een nationaal beleid zijn en moet men voortdurend de adem van de 1.100 jaar van zijn geschiedenis in de rug voelen.”

Men zou kunnen denken dat de verwijzing naar 1.000 jaar tsarisme de vertegenwoordiger van de partij van Gorbatsjov enigszins zou verontrusten. Maar dan heeft men nog niet begrepen hoe erg de schade is die de glasnost veroorzaakte.

“Dobrokhotov (CPSU): In de geschiedenis van Rusland was de buitenlandse politiek over het algemeen en te allen tijde interessant en creatief. Het is evident dat de Russische buitenlandse politiek veel sterke kanten had die we niet mogen miskennen. Integendeel, we moeten teruggrijpen naar bepaalde principes en benaderingen uit het verleden. Rusland had een uitstekende diplomatieke school die op nobele principes steunde. We moeten die opnieuw tot leven brengen en laten functioneren voor de glorie van het Vaderland. We zijn *La Vie Internationale* dank verschuldigd voor dit eerste initiatief voor een dialoog tussen partijen. Dat zal een traditie moeten worden voor onze toekomstige grondwettelijke meerpartijenstaat. Onze discussie geeft, naar mijn mening, uitzicht op een consensus over de problemen van de buitenlandse politiek in de context van het meer- partijenstelsel dat zich aankondigt!”¹⁶⁶

Dood aan Cuba! Dood aan Irak!

Elke dag opnieuw bevestigt de pers van de glasnost de nieuwe oriëntaties van de zo geschetste buitenlandse politiek van de Sovjets.

De eerste is de verbeterde vijandigheid tegen alle socialistische landen, en Cuba krijgt daarbij een volle laag onder de gordel. Vroeger, schrijft *Les Nouvelles de Moscou*, hebben we de anti-castristen die naar Miami vluchtten bestempeld als “criminelen, bandieten en huurlingen van het imperialisme”. Vandaag weten we dat dit allemaal uitvindingen waren van de ‘rijke communistische mythologie’. Die Cubanen in Miami zijn in feite ‘ondernemers, artiesten en technici’. Ondervraagd over hun bedoelingen, stellen ze een programma voor dat niet zo veel verschilt van de perestroika: “Wij zijn voorstanders van een markteconomie en van politiek pluralisme”. Kortom, dankzij de glasnost ontdekken de Sovjets nu dat Castro erger is dan Stalin en Brezjnev tesamen. “Onze vrienden zijn niet beter dan wij dat gisteren waren”, schrijft een journalist. “Moeten we hun periode van stagnatie kunstmatig verlengen? Terwijl wij ons van de dogma’s bevrijden, moeten we al onze traditionele relaties met Havana grotendeels herzien.”¹⁶⁷ Dezelfde krant stelt generaal Rafaël del Pino voor als een soort Cubaanse Trotski. “De held van Playa Giron, de afgod van het volk, de beste piloot van het land, een au

thentiek communist”. Waarom zoveel lof? Wel, omdat de generaal in 1987 overliep naar de ...CIA! Natuurlijk begroet hij de perestroj-ka en vindt hij het spijtig dat “er in Cuba geen sprake van is het stalinisme af te breken”. En zijn laatste boodschap: “Fidel Castro is de Saddam Hoessein van de Caraïben”.¹⁶⁸

Waarmee we midden in de tweede oriëntatie van de nieuwe buitenlandse politiek terecht komen: de strijd tegen alle anti-imperialistische regeringen en bewegingen uit de Derde Wereld.

Temps Nouveau bezweert dat men een radicaal einde moet maken aan “de verouderde ideologische postulaten in verband met de agressiviteit van het imperialisme”. Integendeel, men dient de Amerikanen te bedanken dat ze de eersten waren om “de ernst van de bedreiging die uitgaat van de Derde Wereld” te begrijpen en een adequaat concept uit te werken om de nieuwe gevaren te bestrijden: “het concept van de oorlog van lage intensiteit”.¹⁶⁹

De grootste dreiging voor de mensheid komt in deze tijd van de ‘totalitaire agressieve dictatuur’ van Saddam Hoessein. Maar in een Derde Wereld die gewend is aan “het demagogisch gebruik van het anti-imperialisme, het anti-Amerikanisme en het antizionisme” zijn de gevaren veelvuldig. “Een regime zoals dat van Bagdad kan te allen tijde om het even waar op onze aardbol opstaan.”¹⁷⁰

Deze analyse verder uitwerkend, schrijft *Les Nouvelles de Moscou*: “Welk soort staten zijn bij machte om een agressie te plegen? Ze hebben een voldoende hoog economisch niveau bereikt om een sterk militair potentieel uit te bouwen. Ze beletten de democratische stroming hun land binnen te komen. Ze zijn bezeten van zendingsdrang. Hoessein bijvoorbeeld heeft het over de schepping van één verenigde Arabische staat. Dikwijls streven ze er naar de Derde Wereld of delen ervan onder hun vaandel te scharen: het Zuiden tegen het Noorden. Deze centra van agressie hebben het op bijna de hele wereld gemunt”. En dan begint de sovjetkrant zijn opsomming: Irak, Libië, Iran, de PLO (!), Cuba, Pakistan, Indië en... Argentinië dat zich schuldig maakte aan ‘de agressie op de Falkland-Eilanden’!¹⁷¹

Maar de laatste tijd is het natuurlijk Irak dat zich de banvloek van glasnost op de hals haalt. De pers van Gorbatsjov is vol lof over de Amerikaanse en Britse diplomaten, over de kloeke mariniers op weg naar de Golf. “Al die mannen verdedigen ook ons gemeenschappelijk huis tegen de agressor van vandaag en morgen, ze verdedigen de elementaire gerechtigheid en menselijke waardigheid van de Koe-wei’ts, de Saedi’s en van ons allemaal.”¹⁷² Het is bekend dat tijdens de stemming in de UNO de Sovjetunie resolutie 648, die de ge

wapende tussenkomst tegen Irak mogelijk maakte, ondersteunde. Kort daarna zingt Alexander Bovin, een van de belangrijkste politieke commentatoren van de Sovjetunie, de lof van de oorlog met een arrogantie die tot dan enkel terug te vinden was in de zionistische pers. “Ik denk dat de oorlog niet alleen onvermijdelijk is, maar ook noodzakelijk”, schrijft hij op 10 januari 1991. De man is geen voorstander van een herstel van de status quo door simpelweg de terugtrekking van Irak uit Koeweit. “De oorlog was dan vermeden. Maar het schrikbarende militaire potentieel van Irak zou blijven bestaan.” “Enkel een militaire aanval zal het gunstigste resultaat geven: de agressor verliest alle vruchten van zijn agressie, de opgevoerde oorlogsmachine wordt ontmanteld, de toestand wordt grondig gestabiliseerd.”¹⁷³

Gestabiliseerd? Zonder enige twijfel zal de nieuwe golf van staatsterrorisme waarmee het imperialisme de herkolonisatie aan de Derde Wereld oplegt, samen met de veelsoortige vernietigingen die het herstel van het kapitalisme in Oost-Europa en de Sovjetunie zal veroorzaken, een periode van grote instabiliteit, van grote omwentelingen en van onstuimige revolutionaire bewegingen inluiden.

Noten

86. *The Guardian*, 20 december 1990, ‘Perestroika not werking, says PM’.
87. Salisbury Harry, *Les 900jours-Le siège de Leningrad*, Albin Michcl, Parijs, 1970, p. 558.
88. *Les Nouvelles de Moscou*, 13 mei 1990, p. 1.
89. *Ibidem*, nr. 31,5 augustus 1990, p. 13.
90. *Bulletin A.J. Novosty*, 14 augustus 1990, p. 2.
91. *Temps Nouveaux*, nr. 43,1990, p. 39.
92. Lénine, Tomé 30, p. 280.
93. *Documents et matériaux, XXVII*Idc congrès, éd. Novosti, 1990, p. 29.
94. Lénine, Tomé 30, p. 349.
95. *Temps Nouveaux*, nr. 37, 1990, Alexandre Polioukhov.
96. *Les Nouvelles de Moscou*, 27 mei 1990, p. 12.
97. *Ibidem*, nr. 44,4 november 1990, p. 10.
98. *Ibidem*, 9 september 1990, p. 19.
99. *Ibidem*, nr. 32,12 augustus 1990, p. 8.
100. Kerenski, *La Russie au tournant de l'Histoire*, éd. Pion, Parijs, 1967, p. 356 en 366.
101. *Ibidem*, p. 630.
102. *Ibidem*, p. 642.
103. *Les Nouvelles de Moscou*, nr. 31 (2290), 5 augustus 1990, ‘Une première: ‘Viekhi’ édité sous le pouvoir soviétique’.

106. *Temps Nouveaux*, nr. 34, 1990, p. 34.
107. *Ibidem*, nr. 44,4 november 1990, p. 8 en 9.
108. *Les Nouvelles de Moscou*, nr. 43,28 oktober 1990, p. 9.
109. *Documents et Matériaux*, XXVIIIde Congrès, Novosti 1990, p. 95.
110. *Les Nouvelles de Moscou*, 14 oktober 1990, p. 5.
111. *Ibidem*, 27 mei 1990, p. 9.
112. *ibidem*, nr. 32. 12 augustus 1990, p. 9.
113. Kerenski, *La Russie au tournant de l'Histoire*, éd. Pion, Parijs 1967, p. 657.
114. *Les Nouvelles de Moscou*, nr. 36 (2295), 9 september 1990.
115. *Ibidem*, nr. 34,26 augustus 1990, p. 16.
116. *Temps Nouveaux*, nr. 44, 1990, 'L'Ukraine par-dessus tout'.
117. *Imprecor*, nr. 296,30 oktober-12 november 1989, p. 14-15, p. 10, p. 11, p. 13.
118. *Ibidem*, 21 december 1990, nr. 321, p. 8-9.
119. *Les Nouvelles de Moscou*, nr. 26,1 juli 1990, p. 4.
120. Marx-Engels, *Le Manifeste, Oeuvres choisies*, Moskou, 1955.
121. *Temps Nouveaux*, nr. 44,1990, p. 8-9.
122. Gorbatsjov, *Discours d Odessa*, *Isvestia*, 19 augustus 1990, doe. 24 - VOVP2-900820DR39, p. 3.
123. Marx-Engels, *Lettre du 17-18 septembre 1879 d Rebel, Liebknecht*.
124. Gorbatsjov, *Allocution du 28 novembre 1990*, *Isvestia*, 1 december 1990, doc.35 - VOKI1-9011203DR30, p. 7.
125. Marx-Engels, *Le Manifeste*, in *Oeuvres choisies*. Moskou, 1955.
126. *Temps Nouveaux*, nr. 28,1990, p. 10-11, Analoli Boutenko: 'Après 70 ans de solitude'.
127. Kerenski, *La Russie au tournant de l'Histoire*, éd. Pion, Parijs 1967, p. 434-435.
128. *Les Nouvelles de Moscou*, nr. 47 (2306), 25 november 1990.
129. *Ibidem*, nr. 30,29 juli 1990, p. 6.
130. *Temps Nouveaux*, nr. 46,1990.
131. *Les Nouvelles de Moscou*, nr. 24 (2283), 17 juni 1990.
132. *Ibidem*, nr. 47 (2306), 25 november 1990.
133. *Ibidem*, nr. 28,15 juli 1990., p. 5.
134. *Temps Nouveaux*, nr. 38,1990, p. 41-42.
135. *Financieel Economische Tijd*, 21 maart 1990, 'Sovjeteconomie blijft wat aanmoderen'.
136. *Temps Nouveaux*, nr. 28, 1990, p. 30.
137. *Ibidem*, nr.41, 1990,p. 25.
138. *Ibidem*, nr. 45,1990, p. 34-35.
139. *Documents et matériaux*, XXVIIIde Congrès, éd. Novosti, 1990, p. 15.
140. *Ibidem*, p. 59.
141. *Ibidem*, p. 84.
142. *Ibidem*, p. 110-111.
143. *ibidem*, p. 112.
144. *Ibidem*, p. 17.
145. *Ibidem*, p. 22.
146. *Ibidem*, p. 19.
147. *Ibidem*, p. 83.
148. *Ibidem*, p. 16.
149. 'Les Grandes Options de la stabilisation de l'économie nationale et du passage à l'économie de marché', document door Gorbatsjov voorgesteld aan de afgevaardigden van de Opperste Sovjet, *Pravda*, 18 oktober 1990, doe. nr. 29 — VOEK1-901022DR36,

153. 'Les Grandes Options...', p. 14.
154. Gorbatsjov, 'Allocution', 28 november 1990, *Izvestia*, 1 december 1990, doe. nr. 35
- VOKII -901203DR30, p. 6.
155. *Ibidem*, p. 10.
156. Pavel Antonov, commentator van Agentschap Novosti. *Bulletin de ĪAJN.*, 28 september 1990, p. 2-3.
157. *Imprecor*, nr. 285,3 april 1989, p. 4.
158. *Les Nouvelles de Moscou*, 3 juni 1990, p. 4.
159. Vladimir Simonov, *Bulletin de ĪAJJ>1.*, 26 oktober 1990, p. 3.
160. *Les Nouvelles de Moscou*, 2 september 1990, p. 4.
161. *Bulletin de l'A.JJL.*, 15 november 1990.
162. *Les Nouvelles de Moscou*, 23 september 1990, p. 6.
163. *Temps Nouveaux*, nr. 28,1990, Kréméniouk, doctor in geschiedenis.
164. Viatcheslav Kritikov, politiek commentator van Novosti, *Bulletin de l'A.IN.*, 9 oktober 1990, p. 3.
165. 'Les Grandes Options...', p. 2 en 4.
166. *Bulletin de l'A.IN.*, 10 november 1990, p. 2, Ryzjkov, 'Intervention au IVe Congrès des députés du peuple de l'URSS', 19 december 1990.
167. *Les Nouvelles de Moscou*, 8 juli 1990, p. 3.
168. *Bulletin de l'AJJL*, 14 augustus 1990, p. 3.
169. *Ibidem*, 26 oktober 1990, p. 4.
170. 'Thèses du CC du 23 mai 1988', bijlage bij *LesNouvelles de Moscou*, nr. 23.1988.
171. 'Rapport de Gorbatchev è la XIXe Conférence', bijlage bij *LesNouvelles de Moscou*, nr. 27,1988, p. 7.
172. Lénine, Tomé 30, p. 271.
173. Lénine, Tomé 32, p. 39 en 42.
174. *Imprecor*, nr. 285,3 april 1989, p. 3-4.
175. 'Discours 7 mai 1988', bijlage bij *LesNouvellesdcMoscou*, nr. 21,1988, p. 6.
176. *Les Nouvelles de Moscou*, nr. 21,27 mei 1990.
177. *ibidem*, nr. 21,27 mei 1990; nr. 35,2 september 1990.
178. *Document! et matériaux*, XVIIIde Congrès, éd. Novosti. 1990, p. 41.
179. *Ibidem*, p. 42.
180. *Ibidem*, p. 91-92.
181. *Ibidem*, p. 93.
182. *Ibidem*, p. 51.
183. *Les Nouvelles de Moscou*, nr. 23 (2282), 10 juni 1990.
184. *Ibidem*, nr. 47 (2306), 25 november 1990.
185. *Ibidem*, nr. 29 (2288), 22 juli 1990.
186. *Temps Nouveaux*, nr. 30,1990, p. 5.
187. *Ibidem*, nr. 28, 1990, p. 5-6.
188. *Les Nouvelles de Moscou*, nr. 21 (2280), 27 mei 1990.
189. *Ibidem*, nr. 47, 1990, p. 6.
190. *Ibidem*, nr. 21,27 mei 1990, p. 6.
191. *Ibidem*, nr. 43, 1990, p. 8.
192. *Bulletin APN*, 25 september 1990.
193. *Ibidem*, 16 november 1990.
194. *Temps Nouveaux*, nr. 42. 1990, p. 10-11.
195. *The Independent*, 12 december 1990, 'Soviet pleas for aid bring worry...'
196. Alexandre Gourévitch, *Bulletin de AIN*, 24 oktober 1990.
197. *Temps Nouveaux*, nr. 46, 1990.

202. *Temps Nouveaux*, nr. 38,1990, p. 42.
203. *Les Nouvelles de Moscou*, 22 juni 1990, p. 6.
204. *Ibidem*, 13 mei 1990, p. 5.
205. *Ibidem*, 2 september 1990, p. 6-7, 'Pour la grève et la propriété privée', opiniepeiling.
206. *Ibidem*, 2 september 1990, p. 6-7, 'Le role politique du mouvement ouvrier', Léon- id Gordon.
207. *Ibidem*, nr. 30 (2289), 29 juli 1990.
208. Dietz Barbara, *Zukunftsperspectiven der Sowjetunion*, Verlag Beek, München 1984, p. 19 en 25.
209. Ryzjkov, 'Intervention au 4c Congrès des députés du peuple', 19 december 1990, *Pravda*, 20 december 1990, doe. nr. 39 -VOSD1-901220DR31, p. 6-8.
210. *Ibidem*.
211. *Temps Nouveaux*, nr. 44,1990, p. 30.
212. Idem als 124.
213. *The Wall Street Journal*, 21 november 1990, 'Kremlin wams of massive deficit'.
214. *Les Nouvelles de Moscou*, 25 november 1990, p. 5; *De Standaard*, 13 december 1990: 'Gorbatsjov roept op tot...'
215. *Le Figaro*, 12 december 1990: 'Le traité de l'Union...'
216. Gorbatsjov, 'Déclaration de président', *Pravda*, 23 januari 1990, doe. nr. 1 -VOSD1-901123DR30, p. 1-2.
217. *Ibidem*.
218. Gorbatsjov, 'Allocution', 28 novembre 1990, *Izvestia*, 1 december 1990, doe. nr. 35 -VOKU-901203DR30, p. 10.
219. 'Traité de l'Union - Projet', *Pravda*, 24 november 1990, doe. nr. 32 -VOSD1- k)126DR31, p. 1.
220. Ryzjkov, 'Intervention au Congrès des députés du peuple', 19 december 1990, *Pravda*, 20 december 1990, doe nr. 39 -VOSD1-901220DR31, p. 5 en 4.
221. *Le Figaro*, 20 december 1990, 'Sous la menace de l'état d'urgence'.
222. *Les Nouvelles de Moscou*, nr. 45 (2304), 11 november 1990, p. 7.
223. *Le Figaro*, 20 december 1990, 'Sous la menace de l'état d'urgence'.
224. *Les Nouvelles de Moscou*, nr. 40, 1990, p. 6.
225. *Ibidem*, nr. 21,1990, p. 9.
226. *Ibidem*, nr. 41 (2300), 14 oktober 1990.
227. *The Wall Street Journal*, 26 november 1990, 'Gorbachev offers unity...'
228. *Newsweek*, 3 december 1990, p. 24.
229. *The Guardian*, 29 december 1990, 'Partnership in peril'.
230. *De Standaard*, 27 november 1990, 'Washington begint tegenspellers...'
231. *The Wall Street Journal Europe*, 7 december 1990, 'Food aid to Moscow'.
232. Gorbatsjov, 'Déclaration', *Pravda*, 23 januari 1991, p. 3.
233. Gorbatsjov, 'Allocution au CC du PCSU', 10 december 1990, *Pravda*, 11 december 1990, doe. nr. 37 -VOKP1-901211DR30, p. 7.
234. Nichanov Rafik, 'Rapport au 4e Congrès des députés du peuple', 19 december 1990, *Pravda*, 20 december 1990, doe. nr. 41-VOSD1-901220DR32, p. 12.
235. *Bulletin AJJL*, 9 oktober 1990, p. 2.
236. *The Guardian*, 20 december 1990, 'Dialogue of equals...'
237. *Le Monde*, 14 december 1990, 'Le KGB en première ligne'.
238. *The Wall Street Journal*, 18 december 1990, 'Gorbachev calls for more controle...'
239. *Le Figaro*, 29 december 1990.
240. *Pravda*, 20 december 1990, doe. nr. 39 -VOSD1-901220DR31, p. 6-8.

fan Collignon.

244. *Les Nouvelles de Moscou*, 14 oktober 1990, p. 6.
245. *Ibidem*, 19 augustus 1990, p. 6, 'Que doit-il se produire?', 1. Rodionov.
246. *Ibidem*, nr. 41,25 november 1990.
247. 'Rapport & la deuxième conférence du mouvement Unité', 14 april 1990. Moskou; *Solidair*, nr. 48-49,12 december 1990; nr. 1.2 januari 1991.
248. *La Vie Internationale*, augustus 1990, p. 3-16.
249. Jacques Nagels, *Du socialisme perversi au capitalisme sauvage*, éd. ULB, 1991, p. 21,38,59.
250. *Ibidem*, p. 58.
251. *Les Nouvelles de Moscou*, nr. 37,16 september 1990.
252. Nagels Jacques, *op. cit.*, p. 21,38.59.
253. *Les Nouvelles de Moscou*, nr. 43,28 oktober 1990, p. 13.
254. *Temps Nouveaux*, nr. 41,1990, p. 17.
255. *Ibidem*, nr. 43, 1990, p. 27-28.
256. *Les Nouvelles de Moscou*, nr. 42,1990, p. 12.
257. *Temps Nouveaux*, nr. 36,1990, p. 5-6.

September 1991

De Sovjetunie spat uiteen, Bush leidt de dans

In de Sovjetunie hebben zich van 19 augustus tot 5 september nieuwe omwentelingen voorgedaan die de hele wereld in de ban hielden. Deze gebeurtenissen kwamen bij velen als een volslagen verrassing aan. Nochtans vormen zij in al hun aspecten een bevestiging van (marxistische analyse die in dit boek wordt ontwikkeld. Wij schreven dat het 28ste congres van de Communistische Partij van de Sovjet unie (van 2 tot 13 juli 1990), het definitieve herstel van het kapitalisme inluidde. De recente peripetieën met de putsch en de tegen- putsch, zijn slechts de publieke en spectaculaire uitdrukking van de op dat congres gemaakte koerswijziging.

Vanaf juli 1990 verzette de gehele partijleiding eensgezind de bakens naar het kapitalisme, maar ze was verdeeld over de te volgen tactiek. Jeltsin en de nationalisten waren voorstander van het opsplitsen van de Unie in onafhankelijke burgerlijke republieken om een doorgedreven privatisering te kunnen realiseren. Hiervoor rekenden ze op ingrijpende economische steun van het Westen. Gorbatsjov en de 'Brezjnev-boys' wilden een sterke centrale macht om een ordelijke overgang naar het kapitalisme te verwezenlijken. Op die manier zou het over een grote, eengemaakte markt beschikken en een zekere onafhankelijkheid van het westerse imperialisme kunnen bewaren.

Voor de putsch van 19 augustus was reeds een machtsverschuiving opgetreden in de strijd tussen deze twee strekkingen.

Gorbatsjovs geïmproviseerde economische hervormingen leverden alleen chaos, anarchie en een terugval van de produktie op. Analfabeet inzake economie, zat de man al gauw zonder ideeën. Zijn laatste grote plan bestond er in zo'n slordige 100 miljard dollar af te bedelen bij de Amerikanen. Gorbatsjovs integrale steun aan de barbaarse oorlog die de Amerikanen en hun bondgenoten voerden tegen het Iraakse volk, bewezen dat de man zijn laatste hoop had gesteld op het Amerikaanse kapitaal en dat hij bereid was zijn zegen te geven over alle Amerikaanse gruweldaden. Tijdens de gevechtsope- raties zelf, telden de Amerikanen 125 doden; volgens een schatting van het Pentagon, werden 250.000 Iraakse soldaten en burgers neergemaaid. Dit was geen oorlog, maar een gigantische slachting, zei de Amerikaanse oud-minister van justitie, Ramsey Clark.

Een reddeloze Gorbatsjov stelde later alles in het werk om een uitnodiging vast te krijgen voor de Top van de Zeven grootste imperialistische machten. De Amerikanen lieten een plan voor economische hervorming van de Sovjetunie opstellen door een groep professoren van Harvard, onder leiding van Graham Allison. Een vertrouwensman van Jeltsin, Grigori Yavlinsky, was medeondertekenaar van dit voorstel dat aan Gorbatsjov werd overhandigd. Bush liet aan zijn vriend Gorbi het volgende zeggen: "De aanpak van meneer Yavlinsky is de goede. Hoe meer economisten zoals hij in het Kremlin zullen werken, hoe geloofwaardiger de voorstellen voor hervorming zullen zijn."¹ Maar een deel van de sovjetleiding achtte het een te grote vernedering om zijn economische politiek openlijk te laten dikteren vanuit Washington. Er kan pas grootscheepse economische hulp komen, zei de Bush-administratie verder vertrouwelijk aan Gorbatsjov, wanneer u de strijd aandurft met de "conservatieve" communisten en wanneer u zelf uit de partij stapt.² Als een man zonder enig eergevoel, slikte Gorbatsjov ook deze schaamteloze inmenging-

Met de bedelhoed in de hand, kwam hij op 16 juli aan in Londen. In een brief aan de Zeven had hij "de organische inschakeling van de Sovjetunie in de wereldeconomie" beloofd. Als een schoolknaap richtte hij zich tot zijn zeven meesters. "Wij hebben nog veel te leren over het leven in een democratisch kader. Wij moeten zelf het werk doen, maar wij hebben de hulp van het Westen nodig om te slagen."³ Zijn achterban liet hem echter nog niet toe het Amerikaanse plan Allison-Yavlinsky te aanvaarden en de Zeven zetten hun geliefde Se

cretaris-Generaal zonder poen weer op het vliegtuig.

Ondertussen kende het wilde kapitalisme een stormachtige ontwikkeling in de Sovjetunie zodat de liberale en pro-amerikaanse Jeltsin op een steeds bredere basis kon steunen. In september telde de Sovjetunie 300 onafhankelijke commerciële banken. Eind juli waren er dat al 2.000 en die bedienden zo'n slordige 300.000 geregistreerde privé-ondememenigen.⁴

Jeltsin trok in juni 1991 voor een tweede keer naar Washington. Bij zijn eerste bezoek, in 1989, had de pers hem beschreven als een dronkaard en een hoerenloper. Een hoog functionaris had gezegd dat hij "een beetje een clown" was.⁵ Toch is het waarschijnlijk dat Jeltsin tijdens dit bezoek nauwe betrekkingen heeft aangeknoopt met de CIA. De Free Congress Foundation, een extreem rechtse denktank die aardig opschiet met de Amerikaanse geheime diensten, startte een hecht samenwerkingsverband met Jeltsins Interregionale Parlementaire Groep. "Tijdens intensieve trainingssessies in verschillende sovjetsteden, heeft de FCF aan de leiding van de Interregionale Groep en aan zijn sympathisanten een intense scholing gegeven. Hierbij behandelde men tactiek, strategie, doelstellingen en beslissingsmechanismen alsook het functioneren van de vrije onderneming".⁶

Wanneer "de gerenommeerde hoerenloper" opnieuw in Washington verschijnt om er de superioriteit van het Amerikaanse systeem I bezingen, wordt hij meteen tot groot staatsman omgedoopt. Met b'wondering meldt de Amerikaanse pers nu: "Jeltsin heeft voor het congres gezegd: 'wij zullen uw weg volgen naar een markteconomie en een systeem van vrije onderneming. Wij geloven dat wij het experiment dat wij hebben doorlopen en dat marxisme wordt genoemd, nu achter ons hebben gelaten', zo verklaarde hij."⁷ Een en ander maakt duidelijk waarom de CIA een bijzondere belangstelling aan de dag legde voor de carrière van Jeltsin. Reeds lang voor de putsch meende de CIA dat Jeltsin de man van de toekomst was. "De inlichtingsdiensten zijn al enige tijd van mening dat 'Jeltsin de legitieme leider van de Sovjetunie is'".⁸

De operette-putsch

En dan kwam er die uitzonderlijke ochtend van die bloedhete 19de augustus waarop men eindelijk weer eens lekker kon griezelen: Dra-cula was terug! Sinds de Roemeense revolutie in het martelarendorp

Timisoara, hebben we zo niet meer kunnen beven, eindelijk weer bergen lijken in 't vooruitzicht!... In Moskou hebben de conservatieven, de Stalinisten, de mannen met de ijzeren vuist de macht gegrepen.

Sinds tientallen jaren jaagt men ons de stuipen op het lijf met de wreedaardige, bloeddorstige, totalitaire rode dictatuur. Nu is het ogenblik van de waarheid dus aangebroken. Het hoofd van de verschrikkelijke KGB, Krietsjkov, de commandant van het meest agressieve leger ter wereld, Yazov, en de genadeloze minister van Binnenlandse Zaken, Poug, hebben een staatsgreep verricht.

Vanaf de eerste uren valt het bizarre karakter van deze wel zeer originele putsch in het oog. De genadeloze dictators maken Gorba- tsjov niet koud. Ze verklaren hem alleen maar ziek. Zij houden Jelt- sin, zopas in Moskou geland na een reis door Kazakstan, niet aan. Zij onderbreken de internationale communicaties niet, maar laten Jeltsin rustig telefoneren met Bush, Major, Mitterrand en met...het NATO-hoofdkwartier! Zij storen de buitenlandse radiostations niet, alhoewel die oponhoudelijk informatie en berichten uitzenden die tot verzet aansporen. Zij laten overal buitenlandse journalisten rondlopen die life via TV- en radioreportages Jeltsins propaganda verzorgen. Het leger krijgt opdracht om geen gebruik te maken van zijn wapens. Het merendeel van de acht gevreesde putschisten, blijken eigenlijk niet goed te weten wat er gebeurt. Eerste-minister Pavlov is er van overtuigd dat een groep goed bewapende extremisten een machtsgreep voorbereid heeft en alle ministers wil neerschieten. Hij heeft zijn informatie van de KGB. Tijdens de tweede dag van de staatsgreep vraagt de bloeddorstige maarschalk Yazov hoe hij zich eervol uit dit gedoe kan terugtrekken. Vanaf de eerste dag ziet men de vreselijke putschisten lannaiev en Pavlov stomdronken rondlopen.

Het is allemaal te belachelijk. Zelfs de eerste de beste zatlap in het Café du Commerce zou het beter bedacht hebben. Zoveel is duidelijk: allerlei duistere manoeuvres en complotten moeten aan de oorsprong liggen van deze operette-putsch. In Moskou doen onmiddellijk geruchten de ronde: "De staatsgreep werd geprovoceerd door de radikalen rondom Jeltsin in de hoop de weg open te breken voor draconische veranderingen in de maatschappij."⁹

Waren de acht putschisten geduchte "bolsjevieken"? Hun bladzijdenlange *Oproep tot het Volk* bevat geen enkele kritiek op het programma van het 28ste congres noch op het kapitalistisch herstel. De *Oproep* bevestigt zijn steun aan de privé-ondememing en aan de

vrije markt. Het wijst alleen de chaotische overgang naar de markt af want die leidt tot een explosie van egoïstische reflexen en tot de vernietiging van de bestaande economische relaties. In de hele tekst wordt niet één keer melding gemaakt van het socialisme of van de Communistische Partij. Er is wel sprake van de eeuwenoude grootheid van Rusland. Kortom, de acht putschisten hebben niets gemeen met het marxisme-leninisme. Hun meningsverschillen met Gorba- tsjov en zelfs die met Jeltsin zijn dus niet van principiële aard. Ian- naiev sprak de hoop uit dat hij “weldra opnieuw zou kunnen samenwerken met mijn vriend Gorbatsjov op de weg van de democratisering die hij heeft getrokken” en hij vroeg aan Jeltsin “een dialoog te openen met het Staatscomité”...¹⁰

Wat lag dan wel aan de oorsprong van het conflict en van de putsch? De acht behoorden tot de nauwste medewerkers van Gorbatsjov en ze hadden van zeer dichtbij ondervonden dat hun chef niet alleen een volslagen onbekwaam politicus was, maar bovendien ook een blindeman op economisch vlak. Gorbatsjov slaagde er niet in ook maar één probleem op te lossen, hij week telkens achteruit voor chantage en druk en veroorzaakte een alles overweldigende, onoverzichtelijke chaos. De bevolking heeft niet enkel het vertrouwen in Gorbatsjov verloren; de hele politieke klasse wordt gewantrouwd. Zij is apathisch en de wanhoop nabij. De Sovjetunie gaat ten onder in een volslagen anarchie op economisch vlak met een wildgroei van de kapitalistische schaduw economie, met speculatie en .met vervreemding van staatsbezit op grote schaal. Ook op het politieke vlak heerst er anarchie: er ontstaan extreem-rechtse groepen, de fascy tisch-nationalistische agitatie neemt toe en de criminaliteit expl deert. De putschisten beloven orde. In de algehele chaos dreigt (Sovjetunie immers uiteen te spatten en onder de controle van hé westerse imperialisme te geraken. De putschisten beloven souve- reiniteit, eenheid en grootheid.

Maar als bureaukraten en als nieuwe bourgeois, die leefden in een geprivilegieerde wereld, hadden zij elke voeling met de massa's en met de politieke realiteit verloren. Het was voor hen onmogelijk om de werkende mensen te mobiliseren en zij dachten daar zelfs niet aan. Zij beseften evenmin dat de nieuwe, snel uitbreidende klasse van kapitalisten en de vele rechtse, anti-socialistische partijen, in staat waren grote menigten op de been te brengen achter het vaandel van de contrarevolutie. Verder onderschatten de putschisten de invloed die het Amerikaanse en Duitse imperialisme reeds hadden verworven, alsook hun beslistheid om een radicale privatisering en

een opdeling van de Sovjetunie te eisen. Zodra er wat verzet rees tegen hun geïmproviseerde putsch, staakten de gevreesde chef van de KGB en de meedogenloze commandant van het leger de strijd, bevend en verzopen in de vodka...

Exit de Brezjnef-generatie.

Deze farce heeft twee belangrijke politieke feiten in het daglicht gesteld. De hoogste leiders van de partij en de staat, die nog enige marxistische retoriek huldigden, hebben elke sociale basis verloren. Noch onder de bevolking, noch in het leger konden ze steun vinden voor hun project van een sterk, autoritair centraal gezag dat over de hele Sovjetunie een ééngemaakte kapitalistische markt zou scheppen. De Brezjnef-boys, in wie sommige linkse mensen nog hun hoop hadden gesteld voor een marxistisch-leninistisch reveal, hebben zich ontpopt als echte bourgeois die, om te overleven als bourgeois, vrij moeiteloos kapituleerden voor de sterkste burgerlijke stroming, die van Jeltsin. Tweede vaststelling: over de hele Sovjetunie heeft de nieuwe bourgeoisie een ruime massabasis weten te verwerven door het ophitsen van de nationalistische gevoelens. Het is de nationalistische ideologie, gekruid met elementen van fascisme, tsarisme en religieus obscurantisme, die de massa's blindelings de straat op jaagt voor steun aan de reactie, aan de bourgeoisie, aan het westerse imperialisme.

Jeltsins professionele staatsgreep

Was de putsch van de acht zuipschuiten een tragische grap, de tegenputsch van Jeltsin draagt het kwaliteitslabel: 'Professioneel'. Trad de putsch van lannaiev enigszins buiten de legaliteit, de putsch van Jeltsin veegde de hele grondwet weg. "Gisterenavond, zo schreef The Times op 22 augustus, leek het dat een soort tegen- putsch had plaatsgevonden, toen de Russische president de teugels van de centrale macht uit de handen van de putschisten nam."¹¹ Jeltsin vaardigde tientallen oekazes uit die zijn wettelijke bevoegdheid volledig te buiten gingen en die gericht waren tegen de principes van de grondwet. "De Russische president incarneert de hoogste macht in het land", schreef Jeltsin aan de Secretaris-Generaal van de NATO.¹² In dezelfde brief meldde hij ook dat hij het bevel over het sovjetleger had overgenomen.¹³ Via een oekaze stelde Jeltsin alle ondernemingen die zich op Russische bodem bevinden, onder de autoriteit van zijn Russische regering. Alle produktiemiddelen veran

derden zo op slag van eigenaar. Gezien Jeltsins programma van radicale privatisering, gaat het hier om een echte machtsgreep van de klasse van de kapitalisten uit de parallelle sektor. Op 22 augustus verbiedt Jeltsin de werking van de Communistische Partij binnen het leger. Zijn verantwoording: “De organen van de partij hebben het leger ertoe aangezet oorlog te voeren tegen het eigen volk”. Een pure leugen. Na drie dagen putsch, woensdagochtend 22 augustus, waren de vijftien hogere officieren van het ministerie van Defensie voor het eerst bijeen. Zij beslisten de troepen terug naar hun kazernes de sturen.¹⁴ Het leger heeft nooit op betogers geschoten. Drie burgers kwamen om. Maar in welke omstandigheden? “De bevolking beperkte de beweging van de troepen ernstig door hen voortdurend met molotov-cocktails te bestoken en vooral door de hen te verdelen door middel van barricaden. Pansterwagens hebben burgers onder hun rupsen verpletterd, toen ze aan de omsingeling wilden ontsnappen en de bestuurders vreesden door de massa gelyncht te worden. De doden vielen niet tijdens offensieve acties.”¹⁵ Het is duidelijk dat Jeltsin voorwendsels zocht om de Communistische partij te verbieden, zoals hij ook “martelaren” zocht om zijn “revolutie” pathos bij te zetten.

Gorbatsjov, die drie dagen door de putschisten was gegijzeld, kwam terug in Moskou als Jeltsins gijzelaar. De tegenputsch van Jeltsin werd zagezegd uitgevoerd om president Gorbatsjov in zi» grondwettelijke macht te herstellen. Terug in Moskou kon Gorbatsjov alleen vaststellen dat hij geen reële macht meer bezat en d hem niets anders overbleef dan de staatsgreep van Jeltsin te bezegc len. Gorbatsjov diende al zijn ministers de laan uit te sturen en een nieuwe ploeg aan te stellen die werd voorgedragen door Jeltsin. De fameuse Yavlinsky, de man van de Amerikanen, maakte er deel van uit. Chapochnikov, de nieuwe defensie-minister, verklaart dat tachtig procent van de hogere officieren zullen vervangen worden.¹⁶ De nieuwe chef van de KGB geeft zonder omwegen zijn voornemen te kennen om...”de KGB te vernietigen”!¹⁷ Gorbatsjov verlaat de Communistische Partij en zegt dat aan het centraal comité nu “de moeilijke maar eervolle taak toekomt de partij te ontbinden”.¹⁸ Hij laat ook alle bezittingen van de partij in beslag nemen. Op 2 september voert Gorbatsjov de antigroundwettelijke staatsgreep van Jeltsin tot haar laatste consequenties door. Hij stelt het Congres van Volksafgevaardigden voor...zichzelf te ontbinden, nadat het de sovjetgrondwet heeft begraven. Hij laat een tekst aannemen die de grondslagen van de Sovjetunie volledig vernietigt. “Alle Republie

ken die dit wensen, moeten een unieoverdrag van soevereine staten opstellen en ondertekenen, waarbij elk van hen op onafhankelijke wijze zal beslissen over de vorm van zijn deelname aan de Unie." Elke Republiek zal zijn toetreding tot de UNO aanvragen. Daarmee heeft de Sovjetunie feitelijk opgehouden te bestaan. Zij is uiteengespat in vijftien onafhankelijke Republieken.¹⁹ "Dit is een presidentiële putsch", meende de economist Nikolai Engver, "dit is een ongrondwettelijke machtsgreep", oordeelde kolonel Nikolai Pterushenko. Maar het Congres, zeg maar de nieuwe rijken, stemde uiteindelijk in met de anti-communistische staatsgreep van Jeltsin-Gorbatsjov.

De operette-putsch van Iannaïev beoogde geen ingrijpende veranderingen, enkel het herstel van de orde. De professionele putsch van Jeltsin heeft alle fundamentele structuren en alle legale grondslagen van de staat radicaal gewijzigd. De eerste illegale putsch werd met passie veroordeeld en aangeklaagd door de hele imperialistische wereld (zijn trotskistische aanhangers inbegrepen), maar ook door Agalev en de ecologistische partijen en door wat overblijft van de Belgische CP. De tweede staatsgreep, de echte, de professionele, die de bezegeling van de contrarevolutie betekende, kreeg eensgezind bijval van allen die zich schikken naar de imperialistische wereldorde.

De connectie Jeltsin-CIA

De staatsgreep van Jeltsin zou niet zo vlot verlopen zijn als hij niet had kunnen rekenen op de massieve steun van alle imperialistische mogendheden. De coördinatie tussen Jeltsin en de NATO was van meetaf aan de belangrijkste karaktertrek van deze historische gebeurtenis.

Die beruchte 19de augustus valt al om 10.30 uur een bericht van Reuter op de redaktietafels. Valentin Sergueïev, een raadgever van Jeltsin, heeft zopas verklaard: "Wij doen een oproep tot alle naties opdat zij zouden ageren met alle mogelijke middelen om de terugkeer van president Gorbatsjov te bewerkstelligen."²⁰ Om 7.45 uur s'morgens heeft Bush voorzichtig gereageerd op het nieuws van de putsch. Hij sprak over "ernstige gevolgen", maar drukte ook de hoop uit dat Iannaïev "in zekere zin voorstander blijft van hervormingen".²¹ Jeltsin telefoneert onmiddellijk naar de waarnemende Amerikaanse ambassadeur, James Collins, om te vragen dat Bush "een

veel sterkere publieke verklaring zou uitbrengen tegen de coup". Daarop gaat Collins Jeltsin opzoeken en deze overhandigt hem een persoonlijke brief voor Bush . 's Namiddags rapporteert de vice-directeur van de CIA, Richard Kerr aan Bush een hele reeks abnormale verschijnselen: Jeltsin werd niet aangehouden, de buitenlandse radio's worden niet gestoord, het leger is vrijwel nergens uit zijn kazernes gekomen. De staatsgreep werd slecht voorbereid en zonder energie uitgevoerd. Voor Bush staat meteen vast dat maximale buitenlandse druk en openlijke steun aan de fractie Jeltsin zal toelaten, dat de liberalen en pro-Amerikanen in Moskou de slag winnen.²²

De dag van de putsch geeft mevrouw Thatcher, die zopas aan de telefoon hing voor een babbel met Jeltsin, de toon aan: "Het sovjetvolk moet weerstand bieden en op straat komen om te tonen dat het de democratie wil".²³

De volgende dag ontvouwt Bush zijn strategie voor de politieke oorlog met de Sovjetunie van lannaiev. "Wij zijn van mening dat de politiek van hervormingen in de Sovjetunie moet doorgaan, daarbij zijn de democratisering, het proces van vreedzame verzoening tussen de centrale macht en de republieken en de economische hervorming inbegrepen. Wij zullen geen programma's voor economische hulp steunen, indien men verder ongrondwettelijke middelen blij* aanwenden."²⁴ Bush mengt zich direct in de binnenlandse aangeenheden van de Sovjetunie, hij eist vrijheid op voor de burgerlijk tsaristische en fascistische groepen ("demokratisering"), hij eist fe telijke onafhankelijkheid van de vijftien republieken ("vreedzame verzoening") en de invoering van een kapitalistische economie ("economische hervorming"). Hij kondigt een economische boycot aan als de uitvoering van deze drie programmapunten met "onggrondwettelijke middelen" wordt belet. Maar wanneer Jeltsin, de dag daarop, de hele sovjet grondwet van de kaart veegt en zijn eigen illegale putsch doorvoert om de drie Amerikaanse eisen te verwezenlijken, zal Bush helemaal geen problemen meer hebben met het gebruik van "onggrondwettelijke middelen"...Gedurende de hele crisis verdubbelen de Amerikanen de intensiteit van de psychologische oorlog die zij permanent via hun radiozenders voeren. Zo'n 25 miljoen sovjetburgers luisteren ten minste een maal per week naar The Voice of America en naar Radio Liberty; dit aantal liep tijdens de crisis fel op.

Nog een dag later, de 21ste augustus, worden de Amerikanen gewoon schaamteloos in hun arrogantie. Nadat hij een onderhoud had met Jeltsins minister van Buitenlandse zaken, richt Baker zich tot de

nieuwe sovjetautoriteiten: “Geef het bevel aan de troepen om naar hun kazernes terug te keren, hef de noodtoestand op en herstel de heer Gorbatsjov in zijn macht. Aan het sovjetvolk zeggen wij: Het Ijzeren Gordijn is gevallen en de hele wereld kijkt naar u. Iedere man, vrouw, kind vertegenwoordigt de echte macht in de nieuwe Sovjetunie. De geschiedenis gaat vooruit. Moed, sta op voor de vrijheid en de wereld zal aan uw zijde staan.”. Vervolgens maakt Baker de politiek van de Verenigde Staten en van de NATO bekend: “Weigering om de nieuwe regering te erkennen; steun aan de democratische krachten in de USSR.”²⁵ Daarmee is de totale, openlijke politieke oorlog aangekondigd, een flagrante inmenging in de binnenlandse aangelegenheden van de Sovjetunie zonder voorgaande in de Amerikaanse politiek.

Engeland, Duitsland, Frankrijk, België, Nederland volgen allen dezelfde lijn van inmenging, chantage en steun aan de pro-imperialistische fracties in Moskou. Mitterrand had al eerder besloten tot de meest grove vormen van politieke inmenging over te gaan indien de Duitschisten het een paar weken zouden uithouden. Een woordvoerder van het Franse Ministerie van Buitenlandse zaken zei: “Frankrijk was bereid een Russische regering-inballingschap onderdak te verlenen indien dit nodig zou zijn geweest. De Franse autoriteiten hadden de h.Kozyrev een bureau op het Quai d’Orsay ter beschikking gesteld evenals communicatiemiddelen met Boris Jeltsin via de Franse ambassade in Moskou. Wij hebben als steunbasis gediend.”²⁶ De “socialist” Jacques Attali, voorzitter van de Europese Bank voor Heropbouw en Ontwikkeling, opgericht om de economische kolonisatie van Oost-Europa en de USSR te ondersteunen, verklaarde: “Men moet zo ver mogelijk gaan in de stopzetting van alle hulp en alle leveringen aan de USSR die de putsch kunnen versterken. Wij kunnen een embargo niet uitsluiten.”²⁷

De Amerikanen beschouwden Jeltsin al voor zijn staatsgreep als hun beste kaart. Zij steunden zijn putsch zozeggd om de “wettelijke macht van president Gorbatsjov te vrijwaren”. Men herinnert zich dat de Amerikanen in juli economische hulp hadden geweigerd aan hun dierbare Michaël Sergeëvitch Gorbatsjov. Wel, dit deden zij op aandringen van...Jeltsin. In juni had Jeltsin er bij vice-president Dan Quayle op aangedrongen “niet méér economische hulp te geven aan de centrale overheid, want die zou alleen gebruikt worden om veranderingen te beletten. De heer Jeltsin zei dat hulp rechtsreeks naar de privé-ondernemingen moest gaan, omdat ‘dit de enige manier is om onze situatie te veranderen’.”²⁸ Vooraleer Gorbatsjov uit

de Krim terug in Moskou aankomt, stuurt Bush hem een boodschap over de radio. “Sta schouder aan schouder met Jeltsin”. “Werk nauw samen met president Jeltsin om de hervormingen voort te zetten”.²⁹ Met andere woorden: erken het voldongen feit van Jeltsins staatsgreep en treedt zijn koers van privatisering en prive-kapitalisme bij. En Gorbatsjov gehoorzaamt. Zogezegd “terug in zijn macht hersteld”, erkent hij dat Jeltsin de baas is en hij legt een volslagen ongrondwettelijke verklaring af: “Indien een van ons beiden in de onmogelijkheid verkeert om zijn functies uit te oefenen, zal de andere onmiddellijk zijn macht overnemen.”³⁰

De echte staatsgreep die de grondslagen van de Sovjetunie aantastte, werd dus gerealiseerd door een permanente en intense samenwerking tussen rechts en extreem-rechts in Moskou en de belangrijkste imperialistische mogendheden.

Het is hierbij niet ongepast de aandacht te vestigen op het zielige vertoon dat de groene partij tijdens deze crisis ten beste gaf. In een mededeling van 22 augustus lezen we: “Agalev is verheugd over het mislukken van de staatsgreep. De gedurfde opstelling van de democratische politici, het lijfelijke verzet tegen de tanks en de internationale solidariteit, hebben de kansen gekeerd.”³¹ Je kan moeillii' slaafser en verbeeldingslozer de Amerikaanse en de Duitse prop ganda napraten. Een nieuwe persmededeling volgt op 26 augusti “Het besef terug een macht te zijn, geeft de leiders van de verscl lende sovjetrepublieken, in opvolging van hun boegbeeld Jeltsin, perspectieven op zelfbeschikkingsrecht en onafhankelijkheid. Agalev vraagt de EG te bemiddelen zodat nieuwe onderhandelingen worden gevoerd tussen Jetsin en Gorbatsjov, die moeten resulteren in een nieuwe synthese tussen decentralisatie en samenhangigheid.”³² In de vijftien republieken worden openlijke, burgerlijke dictaturen gevestigd op basis van een ideeëngoed dat meestal nationalistisch, fascistisch en religieus-obscurantistisch is. En Agalev begroet daarin de realisatie van het “zelfbeschikkingsrecht”, precies zoals de Duitse revanchisten en het Vlaams Blok dat doen. En dan vraagt de groene partij aan de EG, d.w.z. aan de opkomende Europese supermacht onder Duitse dominantie, om te bemiddelen tussen twee pionnen van het imperialisme: Gorbatsjov en Jeltsin. Pijnlijk is dat. Anders gaan leven, misschien, maar anders gaan denken in geen geval. Agalev, dat er prat op gaat het Marxisme te hebben “afgeschreven” en het Leninisme te hebben “veroordeeld”, weet over de fundamentele kwesties van de klassenstrijd niets te zeggen dat het niveau van de burgerlijke pers te boven gaat.

Naar een extreem-rechtse dictatuur

Vele elementen wijzen erop dat de staatsgreep van Jeltsin een extreem-rechts karakter heeft met sterk naar fascisme neigende tendensen.

Inzake ideologie grijpt Jeltsin steeds duidelijker terug naar het nationalistisch ideeëngoed uit de tijd van de tsaren.

Op 22 augustus verving Jeltsin de rode vlag van het socialisme door de oude, Russische driekleur uit de tsarentijd. Diezelfde dag liet hij eveneens het oude Russische volkslied aanheffen.³³ De nationalistische Russische ideologie verdringt de socialistische sovjet-ideologie. In Jeltsins Republiek beschouwen 43% van de ondervraagden zich als Rus en 42% als sovjetburger.³⁴

Het oude Russische nationalisme kan alleen de vergelijking doorstaan met het reactionaire Duitse nationalisme. Het stoelde op twee pijlers: de orthodoxe kerk en de tsaar. De klassieke Russische orthodoxie, die door een middeleeuws obscurantisme werd gekenmerkt, heeft de rechtse wind in de zeilen. Haar kerken lopen vol. Tijdens de >utsch heeft patriarch Alexis II de steun van zijn kerk toegezegd aan eltsin. Zijn prelaten mochten Jeltsin flankeren op het balkon van het parlement. En we kunnen de eerste parels van het nieuwe obscurantisme al oprapen. “De staatsgreep kon niet slagen, aldus Alexis II, door de eenvoudige reden dat hij is begonnen als een belediging voor alles wat heilig is in ons moederland, namelijk op een dag dat onze Kerk de transformatie van Onze Heer viert.”³⁵

Het belangrijkste element in het Russische nationalisme was de onderworpenheid aan de absolute macht van de tsaar en de adel. Er verschijnen tegenwoordig vele publikaties over het leven van de laatste tsaar, Nicolaas II, die door de bolsjevieken werd terechtgesteld. “Bij een bezoek aan een tentoonstelling over de laatste dagen van Nicolaas II, heb ik kunnen vaststellen dat de sympathie voor deze man groot is”, zei professor Voordeckers onlangs.³⁶ De oude adel, die in 1917 gevlucht is, keert naar het “vrije” Rusland terug. Jeltsin organiseerde in augustus een eerste congres waarop vierhonderd “émigrés” aanwezig waren. Zei graaf Nicolaas Apraxine: “Er is de wil om onze kennis, de ‘westerse kuituur’ van de émigrés, te gebruiken om de overgang naar de markteconomie te versnellen”.³⁷ Troonpretendent Groothertog Vladimir Cyrillovitch Romanov schreef een brief aan Jeltsin waarin hij hem “zijn attentievolle steun” toezegt en hulde brengt “aan alle Russen die hebben gestreden en die nog strijden om de fundamentele en historische waarden in ons land

terug te brengen.”³⁸ De achterkleinzoon van tsaar Alexander II is er vast van overtuigd dat, wanneer de Jeltsinrage uitgewoed zal zijn, zijn tijd komt. “De Russische bevolking begrijpt dat het communistische regime slechts een onderbreking was van de normale loop van de geschiedenis.”³⁹

De tandem Jeltsin-Gorbatsjov heeft zijn toevlucht moeten zoeken tot diktaten en chantage om een nieuwe politieke orde te vestigen, gebaseerd op autoritaire, nationalistische regimes in vijftien onafhankelijke republieken.

De kapitalisten van de schaduweconomie, de hoge bureaucraten die al in de startblokken staan voor de privatisering, de speculanten en trafikanten vormen thans de enige sociale klasse die blijk geeft van dynamisme en agressiviteit. Zij vestigen hun dictatuur in de dagelijkse realiteit van de produktie en de distributie. Het is in naam van deze klasse dat Gorbatsjov en Jeltsin aan de 1.800 afgevaardigden van het Volkscongres, op 2 september, het dictaat richtten om de grondwet op te heffen en hun eigen parlement te ontbinden. Een minderheid protesteerde. Maar het is tekenend voor de nieuwe burgerlijke dictatuur, dat de meest brutale vormen van chantage moesten gebruikt worden om de “democratie” op te leggen. “Indien het plan werd afgewezen, zou Jeltsin een spoedzitting van het Russische Volkscongres bijeenroepen met slechts één agendapunt: de afscheiding van Rusland van de Sovjetunie”.⁴⁰ Wanneer bij een eerste stemming de nodige twee derde meerderheid niet werd gehaald, liet Gorbatsjov opnieuw stemmen, desnoods zelfs een derde keer. Hierb’ riep hij uit: “Als jullie deze bepaling niet goedkeuren, houden y ermee op en sluit ik de zitting”.⁴¹ Op deze “democratische” man werd de Sovjetunie opgesplitst in vijftien republieken die elk ond de dictatuur van de nieuwe, arrogante, vraatzuchtige kapitalisten vallen. Een paar voorbeelden.

In het pas onafhankelijk geworden Litouwen wordt onmiddellijk kleur bekend. Meer dan duizend certificaten worden uitgereikt aan nazi-oorlogsmisdadigers en dit om hen van elke blaam te zuiveren. Duizende andere zullen volgen. Er komt geen onderzoek bij te pas. Velen van deze nazi’s hebben voor de rechtbank hun schuld aan massamoorden bekend. Deze beulen zijn nu in de ogen van de Litouwse regering onschuldig en worden zelfs schadeloos gesteld wegens onterechte opsluiting! Eén van hen is Aloizas Juodes, een lid van het Twaalfde Litouwse Hulpbataljon dat instond voor massamoorden en dat van juni tot december 1941 in Litouwen meer dan 20.000 communisten en joden ombracht. De vader van de “demo

cratische” president Landsbergis, was minister van de Litouwse regering die werd gevormd bij de inval van het Duitse leger op 22 juni 1941. Hij ondertekende de verklaring waarbij “de redder van de Europese kuituur, Adolf Hitler en zijn heldhaftige leger” werden bedankt voor de bevrijding van Litouwen en waarin alle hulp werd beloofd voor de kruistocht tegen het bolsjevisme.⁴²

In Georgië vestigde Zviad Gamsakhourdia zijn persoonlijke nationalistisch-fascistische dictatuur. Na een racistische campagne, werd de man vorig jaar met 87% van de stemmen verkozen. Dertig procent van de bevolking van Georgië behoort tot nationale minderheden. “De Georgische natie, zei Gamsakhourdia, zal alle verraders verjagen, alle vijanden, alle niet-Georgiërs die hier toevlucht hebben gevonden.” Hij trok van leer tegen “de Tartaren en de Leks die weer de kop opsteken, zoals de Armeniërs en de Osseten die beetje bij beetje ons dierbare, ons heilige land, dit land van heiligen en van helden, zullen opslokken.”⁴³

In Moldavië, met zijn 4.200.000 inwoners, worden de Moldaviërs door extreem-rechts gemobiliseerd tegen 37% van de bevolking die oestaat uit Oekraïners (14%), Russen (13%), en Gagaouzen (4%). Anatoly Schamma, een Rus die lid is van een plaatselijke Sovjet, zegt: “De Moldaviërs oefenen een echte dictatuur uit en leggen ons een gedwongen Roemanisering op”.⁴⁴ De meerderheid van de Moldaviërs wil aansluiting bij Roemenië. Daar heeft het parlement zopas de fascist maarschalk Ion Antonescu in ere hersteld, de man die in 1941 Roemenië aan de zijde van Hitler-Duitsland de oorlog instuurde. Hij wordt nu beschouwd als een “martelaar wiens dood werd bevolen door de sovjetoverwinnaars”. Antonescus regime bracht minstens 209.000 Joden om het leven!⁴⁵

Van meetaf aan bewijst het nieuwe burgerlijke regime van Jeltsin en Gorbatsjov dat het “democratie” brengt voor de nieuwe kapitalisten, maar dictatuur voor elke politieke kracht die nog wil opkomen voor de uitgebuite klassen.

Er is nu democratie voor fascisten, tsaristen en reactionnaires van alle pluimage. Maar de Communistische Partij werd ontbonden, haar activiteit in bedrijven, leger en politie werden verboden. Deze maatregel is helemaal niet gericht tegen de “hoge bureaucraten”, want die zijn al gemuteerd tot nieuwe rijken. Het komt erop aan te beletten dat vanuit de basis van de CP, een echte communistische partij wordt heropgericht.

Toen de putschisten de meest pro-westerse bladen verschijningsverbod oplegden, sprong de westerse vrije pers meteen in de bres.

Het netwerk World Media, waarvan onder meer *The Christian Science Monitor* (V.S.), *Ha'artez* (Israël) en *Le Soir* deel uitmaken, startte een wereldwijde campagne voor steun aan *Nezavissimaïa Gazeta*. Twee dagen later verbiedt Jeltsin zes bladen, waaronder de *Pravda*, en hij laat de drukkerijen van de Communistische Partij in beslag nemen. Wanneer communisten de mond wordt gesnoerd, geven de verdedigers van de burgerlijke persvrijheid geen kik.

De CIA heeft over de vijf continenten het geschrijf van de tsarist Solzjenitzyn gepromoot. Niets heette toen heiliger te zijn dan de vrijheid van de schrijver. Wel te verstaan: de schrijver die de weldaden van kapitalisme en imperialisme beeldig weet aan te prijzen. Maar op 30 augustus kon de gemeenteraad van Moskou rustig de Bond van Schrijvers van de Russische Federatie verbieden, omdat hij de “conservatieven” en de putschisten had gesteund.⁴⁶ Jeltsin verdedigt met brio het kapitalistisch prive-bezit van de pro-dukciemiddelen. Maar hij haastte zich om de gebouwen, de drukkerijen en de andere produktiemiddelen van de Communistische Partij te nationaliseren.

In naam van de democratie: honger, dictatuur en burgeroorlog

Welke toekomst staat de sovjetburgers nu te wachten, na de defim tieve triomf van de fluwelen contrarevolutie?

Met handige propaganda en gewiekste desinformatie, werd de overgrote meerderheid van de westerse bevolking ertoe gebracht de “revoluties” in het Oosten en in de Sovjetunie te steunen. Maar wat is de werkelijke klassebetekenis van de woorden “vrijheid” en “democratie” waarmee Bush en Mitterrand, Martens en Eyskens ons dagelijks om de oren slaan? De echte inhoud van hun vrijheid en hun democratie, kunnen we aflezen uit wat de werkende bevolking in Oost-Europa en de Sovjetunie nu al meemaakt. De komende jaren zullen alleen een geweldige versterking van deze tendensen meebrengen.

“Vrijheid” en “democratie” betekenen werkloosheid, honger en miserie, zij kondigen dictatuur, burgeroorlog en imperialistische interventies aan.

Polen telt reeds 1.700.000 werklozen. In Tsjechoslowakije liep hun aantal dit jaar op van 120.000 in januari tot 300.000 eind juni. In juni 1991 kende de produktie een daling van 32% in vergelijking

met juni 90. Het leven werd in één jaar 66,5% duurder.⁴⁷ De Sovjetunie begint nu pas goed aan de kapitalistische reorganisatie. Maar de eerste helft van dit jaar zakte de produktie al met 12%, vergeleken met vorig jaar.⁴⁸ Acht procent van de bevolking is reeds werkloos, maar tijdens de komende toepassing van het Yavlinski-plan “zullen tientallen miljoenen mensen hun werk verliezen”⁴⁹ Gorbatsjov deed de buitenlandse schuld bij privé-banken stijgen van 29 miljard dollar in 1985 tot ongeveer 70 miljard in 1991. De grootste schuldeisers zijn Duitsland en Japan.⁵⁰ Op het einde van dit jaar kan de inflatie oplopen tot 1000%.⁵¹

Op politiek vlak zal de nieuwe bourgeoisie zich nu voornamelijk organiseren en groeperen op rechts-nationalistische platformen in vijftien republieken. De zeer verschillende fracties van deze nieuwe bourgeoisie, die allen bijzonder roofzuchtig zijn, zullen allicht de beste bescherming vinden in autoritaire en zelfs dictatoriale regimes. De nationalistische ideologie waarmee de burgerij haar massa- basis probeert te consolideren, duwt in dezelfde richting.

In elk van de vijftien republieken wonen verschillende nationaliteiten in gemengde gebieden. De extreme nationalistische agitatie, in een algemene toestand van chaos, miserie en werkloosheid, zal onvermijdelijk leiden tot burgeroorlog. De Joegoslavisering van de Sovjetunie is haast onafwendbaar geworden.

Buitenlandse controle en inmenging zullen snel toenemen, naarmate grote delen van de economie in Duitse, Japanse, Engelse en Amerikaanse handen geraken. Naargelang de konkrete omstandigheden, zal het imperialisme de eenheid van de Unie voorstaan, of haar uiteenspatting bevorderen. Duitsland en de Verenigde Staten zijn thans voorstander van het behoud van een centraal gezag om een controle te verzekeren over de atoomwapens; zij verkiezen ook een grote economische ruimte om zaken te doen. Maar wat Joegoslavië betreft, pleiten alle Duitse partijen, de sociaal-democratische inbegrepen, reeds voor revanche en voor de feitelijke annexatie van Slovenië en Kroatië, die beiden basissen vormden voor Hitler-Duitsland. Duitsland was ook voor de losscheuring van de Baltische republieken uit de Sovjetunie; het sprak van “een gemeenschappelijke historische, menselijke en culturele geschiedenis” en over “zijn historische verantwoordelijkheid tegenover de Baltische Staten”.⁵² Het was met dergelijke argumenten dat ook nazi-Duitsland zijn expansie omkleedde.

Conflicten en burgeroorlogen in Oost-Europa en in de Sovjetunie kunnen ook snel aanleiding geven tot buitenlandse militaire inter

ventie. Duitsland probeert een nieuwe militaire interventiemacht op de been te brengen in een Europees kader. Genscher stelde een veiligheidsraad en een “vredesmacht” voor in het raam van de Conferentie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa. In zo’n Europees orgaan zou Duitsland, en niet de Verenigde Staten, de dominante macht zijn.⁵³ De nieuwe sovjetminister van Buitenlandse Zaken, Boris Pankine, stemde reeds in met een zekere westerse voorgedij voor het regelen van interne conflicten! “Het principe van de niet-inmenging moet niet iets absoluuts zijn of een doel op zichzelf”, verklaarde hij.⁵⁴

Duitsland is reeds de eerste economische macht in Oost-Europa en de Sovjetunie. Sinds 1989 leverde het 30 miljard DM hulp aan Oost-Europa en 60 miljard DM aan de Sovjetunie, dit is 56% van de totale westerse hulp.⁵⁵ De trouw van Duitsland aan het Europa van de Twaalf is tanend. Duitsland heeft belang bij een uitgebreid Europa waarvan de landen van het Oosten en een aantal republieken van de vroegere Sovjetunie deel uitmaken. Duitsland zal daarin, zowel op economisch als op politiek vlak, de dominerende macht zijn. Dit alles kan in heel Europa grote instabiliteit veroorzaken. Belanger conflicten tussen voornamelijk Duitsland, Frankrijk en de land van de Middellandse Zee kunnen scherpe vormen aannemen. Op internationaal vlak kunnen botsingen van economische en financiële belangen tussen Duitsland, Japan en de Verenigde Staten de hele wereld doen beven.

Dit alles kondigt bittere en onverbiddelijke klassebotsingen in de Sovjetunie aan. De echte communisten in de Sovjetunie zullen volledig moeten breken met de Brezjnev- en Gorbatsjov-ideologie, die slechts verworpen marxisme is, waarmee bureaucraten en bourgeois hun complotten inkleden. Zij zullen zich in de komende dramatische conflicten onder de massa’s moeten begeven. De principes van Lenin en Stalin kunnen maar opnieuw wortel schieten in de strijd. De Communistische Partij moet vrijwel helemaal opnieuw worden opgebouwd en dit kan maar gebeuren wanneer radicaal gebroken wordt met de burgerlijke elementen die zich onder Chroesjtsjov, Brezjnev en Gorbatsjov van de partij heeft meester gemaakt. De Partij kan geen strijd op leven en dood voeren met de bourgeoisie en tegelijk mensen in haar rangen dulden die verraad plegen en capituleren voor de vijand, zei Stalin. “Een versterkte burcht wordt het gemakkelijkst ingenomen van binnenuit”, zei hij nog. De recente geschiedenis heeft Stalin op dit punt gelijk gegeven. “De Partij gaat ten onder wanneer zij zich in haar eigen schelp opsluit, wanneer zij zich

losmaakt van de massa's, wanneer zij onder een laag bureaucratische verstikt".⁵⁶Ook deze voorspelling van Stalin is vandaag werkelijkheid geworden.

De linkse krachten in West-Europa hebben eveneens werk aan de winkel.

Zij dienen steun en hulp te verlenen aan de communistische kernen die in Oost-Europa en in de Sovjetunie worden gevormd, alsook aan de vakbeweging die op klasseposities vecht tegen de "weldaden" van de vrijheid en de democratie.

De strijd tegen nationalisme en racisme krijgt ook bij ons een nieuwe dimensie in het licht van de fascistische renaissance en de burgeroorlogen in het Oosten.

Het radikaal afwijzen van de Europese eenheid, dit wil zeggen van de supermacht Europa en van het Duitse Europa, dient niet alleen de vrede, maar ook de bevrijding van de Derde Wereld.

Elke stap in de richting van een Europees leger brengt oorlog in Europa en agressie in de Derde Wereld dichterbij.

Om de principes van gelijkheid, rechtvaardigheid en vrede in de wereld te verdedigen, moet men de economische oorlogsvoering door boycot, embargo en sancties afwijzen, alle voorwendsels voor politieke inmenging aanklagen en elke militaire interventie bekampen.

Noten

76. *Time*, 29 juli 1991, p. 6-7.

77. *International Herald Tribune*, 3 juni 91, Arms deal: a message...

78. *International Herald Tribune*, 6 juli 91, Someone tells Gorbachev that his revolution is over.

79. Bericht AFP, Parijs, 29 augustus 1991, verklaring Jean-Paul Fitoussi.

80. *The Times*, 22 augustus 91.

81. *International Herald Tribune*, 20 juni 1991.

82. *Covert Action Information Bulletin*, summer 91, n_37, p. 24.

83. Bericht AFP, Washington, 22 augustus 1991.

84. *International Herald Tribune*, 29 augustus 1991, p. 1.

85. *Le Monde* 21 augustus 1991, p. 3).

86. *The Times*, 22 augustus 1991, p. 15.

87. *LeSoir*, 24-25 augustus 1991, p. 6.

88. *The Times*, 22 augustus 1991, p. 2.

89. *International Herald Tribune*, 26 augustus 1991, p. 3.

90. *Le Monde*, 23 augustus 1991, p. 5.

91. *International Herald Tribune*, 26 augustus 1991, p. 1.

92. *De Standaard*, 30 augustus 1991, p. 1.

93. *De Standaard*, 26 augustus 1991, p. 4.

94. *International Herald Tribune*, september 3, 1991, p. 4.
95. Reuter, Moscou, 19 augustus.
96. *International Herald Tribune*, 24-25 augustus 1991, p. 4.
97. *International Herald Tribune*, 24-25 augustus 1991, p. 4.
98. Bericht AFP, Londen, 19 augustus.
99. Bericht Reuter, Washington, 20 augustus.
100. Bericht Reuter, Brussel, 21 augustus.
101. Bericht AFP, verklaring Daniël Bernard, Parijs, 23 augustus.
102. *Le Monde*, 22 augustus 1991, p. 9.
103. *International Herald Tribune*, augustus 22, 1991, p. 3.
104. *International Herald Tribune*, augustus 22, 1991, p. 3; Bericht AFP, 23 augustus 1991.
105. *Le Monde*, 25 augustus 1991.
106. Agalev, persmededeling, 22 augustus 1991, Johan Hamels.
107. Agalev, persmededeling, 26 augustus 1991, Mieke Vogels.
108. Bericht Reuter, Moscou, 22 augustus.
109. *International Herald Tribune*, 22 augustus 1991, p. 6.
110. *The Times*, augustus 22, 1991, p. 2; *Le Monde*, 25 augustus 1991.
111. *De Standaard*, 24-25 augustus 1991, p. 4.
112. *Le Soir*, vend. 30 augustus 91. p. 7.
113. *Le Monde* 29 augustus 91.
114. Bericht AFP, Parijs, 26 augustus 91.
115. *International Herald Tribune*, 5 sept. 1991, Unrulu Deputies Rebuff.
116. *Le Monde*, 6 sept. 1991, Le congrès des députés soviétiques a accepté.
117. *De Standaard*, 6 sept. 1991, Litouwen werkt aan 'amnestie'.
118. *Le Monde*, 30 mei 1991, p. 4.
119. *La Libre Belgique*, 26 augustus 91.
120. *International Herald Tribune*, 6 juli 91, Romania: a dark truth.
121. *Le Monde*, 3 sept. 1991, p. 3.
122. *L'Echo*, 22 augustus 91, p. 8.
123. *International Herald Tribune*, augustus 22, 1991, p. 9.
124. *International Herald Tribune*, augustus 26, 1991, p. 8.
125. *La Libre Belgique*, 21 augustus 91, URSS: La Dette.
126. IHT, 2 sept. 91. p. 3.
127. *Le Monde*, 29 augustus 1991, p. 3, verklaring Genscher.
128. *International Herald Tribune*, 5 sept. 91, Bonnurges creation.
129. *Le Soir*, 5 sept. 1991, Vers un bouleversement.
130. *Le Soir*, 5 sept. 1991, Leparlerclairetnetd'Helmut.
131. De Geschiedenis van de Communistische Partij van de Sovjetunie (Bolcheviek),

Slot

Maart 1991

Twee breekpunten

Op het einde van ons parcours komen we terug bij de vragen die dit boek hebben geopend: wat is het klassekarakter van de Sovjetunie? Zijn er nog kansen op een revolutionaire vernieuwing?

De analyse die Mao Zedong maakte in de jaren '60 geeft het best de realiteit van de socialistische landen weer. Vandaag de dag kan deze analyse gepreciseerd worden aan de hand van de recente gebeurtenissen in Oost-Europa, in de Sovjetunie en in China. Deze analyse werd echter enigszins ontkracht door bepaalde gauchistische overdrijvingen ten tijde van de Culturele Revolutie. Dit heeft het voor Deng Xiaoping makkelijker gemaakt ze in de loop van de jaren '80 in haar geheel te verwerpen.

Mao Zedong zag de toekomst van het socialisme als volgt.

“De socialistische maatschappij loopt over een zeer lange historische periode. Klassen, klassenstrijd en strijd tussen de socialistische en kapitalistische weg bestaan nog altijd”. “De socialistische revolutie op het economische vlak alleen (inzake het bezit van de produktiemiddelen) volstaat niet, en zorgt ten andere niet voor stabiliteit. Er moet ook een volledige socialistische revolutie worden doorgevoerd op politiek en ideologisch vlak. De strijd om uit te maken ‘wie het zal halen’, socialisme of kapitalisme, op het gebied van politiek en ideologie, eist een lang tijdsverloop voor de uiteindelijke beslissing valt. Enkele tientallen jaren zullen daartoe niet volstaan. Honderd, ja honderden jaren zijn nodig om de definitieve zege te verzekeren. (...) In deze historische periode van het socialisme moeten we de dictatuur van het proletariaat handhaven en de
so

cialistische revolutie voltooiën als we de kapitalistische restauratie willen verhinderen; we moeten ook de socialistische opbouw ondernemen om de voorwaarden te scheppen voor de overgang naar het communisme”. “Voor de machtsovername van Chroesjtsjov, waren de activiteiten van nieuwe burgerlijke elementen beperkt en strafbaar. Sinds Chroesjtsjov echter aan de macht is en geleidelijk aan de leiding over partij en staat heeft gegrepen, zijn deze burgerlijke elementen leidende posities gaan innemen binnen de partij en de regering en op economische, culturele en andere domeinen. Ze zijn een geprivilegieerde laag geworden in de sovjetmaatschappij”. “Zelfs onder het bewind van Chroesjtsjovs klik zetten de grote massa van partijleden en het sovjetvolk hun roemrijke revolutionaire tradities verder die door Lenin en Stalin werden ingezet, houden ze zich aan het socialisme en betrachten ze het communisme. (...) Talrijk zijn de sovjetkaders die het blijven houden bij de revolutionaire stellingen van het proletariaat en bij de socialistische weg en die schrap staan tegenover het revisionisme van Chroesjtsjov”. “De klassenstrijd, de strijd voor de produktie en voor het wetenschappelijke werk zijn de drie grote revolutionaire bewegingen bij de opbouw van een sterk socialistisch land. Deze bewegingen vormen een zekere garantie die het voor de communisten mogelijk maakt zich van de bureaucratie te ontdoen, zich te wapenen tegen het revisionisme en het dogmatisme en immer onoverwinnelijk te blijven. Deze garantie maakt het mogelijk voor het proletariaat zich te verenigen met de brede werkende massa's en een democratische dictatuur uit te oefenen. Indien men bij afwezigheid van deze bewegingen, de grootgrondbezitters, de rijke boeren en de contrarevolutionairen, de kwaadwillige en monsterachtige elementen van alle aard, zou laten begaan terwijl de kaders de ogen zouden sluiten en zelf in veel gevallen geen onderscheid zouden maken tussen de vijand en ons, maar met de vijand zouden meewerken en zich door de corruptie en de demoralisatie zouden laten meevoeren indien onze kaders aldus meegesleurd zouden worden in het vijandelijke kamp, of als de vijand er in zou slagen in onze organisaties binnen te dringen, en als velen van onze arbeiders, boeren en intellectuelen zonder verdediging werden gelaten tegenover de soms verleidende, soms brutale tactiek van de vijand dan zou weinig tijd verlopen, misschien enkele jaren of een decennium, vooraleer een contrarevolutionaire restauratie zou plaats vinden en een marxistisch-leninistische partij een revisionistische of een fascistische partij zou worden, en heel China van kleur zou veranderen”.¹

Na drie jaar handige manoeuvres en goede voorbereiding, heeft Chroesjtsjov in 1956 de macht gegrepen in het vaderland van Lenin. Nadien heeft hij zijn machtspositie aan de top van de partij moeten consolideren door de meerderheid van het politiek bureau te elimineren onder het mom van de strijd tegen de “anti-partijkelijk van Molo- tov-Malenkov-Kaganovitch”. Door ideologische en politieke aanvallen tegen de basisprincipes van de socialistische opbouw heeft Chroesjtsjov in de eerste plaats de fundamentele oriëntatie van de CPSU gewijzigd. Hierdoor werd de basisvoorwaarde geschapen die nodig was om het de gebureaucratiseerde kaders en de opportunisten mogelijk te maken privileges te verwerven en zich als een aparte sociale laag te organiseren. Zelfs na het verwijderen van Chroesjtsjov waren er nog leidende kaders die er op aandrongen om terug te keren naar de marxistisch-leninistische principes. De socialistische basis van de maatschappij was nog niet vernietigd en er waren nog miljoenen communisten die volhardden in hun revolutionair werk. Ten tijde van Brezjnev heeft de leidende klik nog meer privileges verwon en met een arsenaal illegale middelen heeft ze zich verder verrijkt. Maar ze moest nog altijd om zo te zeggen parasiteren op een economische en politieke basis, die niet de hare was. De authentieke communisten konden nog altijd een aantal verworvenheden van de arbeidersklasse verdedigen. De socialistische wetgeving, positieve maatregelen ten voordele van de arbeiders en de marxistisch-leninistische ideologie hadden nog een zekere invloed op de samenleving. De leidende sociale laag misvormde het marxisme tot een rozenkrans van stereotiepe formules en zij importeerde allerlei ideologische stromingen uit het Westen. Ze maakte het mogelijke dat de oveijarige burgerlijke ideologieën een tweede jeugd beleefden, doordat ze de socialistische gedachten verknoeide. In steeds meer sectoren maakten de nieuwe burgerlijke elementen van de produktiemiddelen en van de staatseigendommen hun privé-bezit. Ze sloten ‘zakenhuwelijken’ met nieuwe kapitalisten uit de informele sector, waarvan ze de groei toelieten. Op het einde van de Brezjnev-periode was er een nieuwe kapitalistenklasse gegroeid die haar eigen belangen nastreefde en die belangen stonden radicaal tegenover de belangen van de arbeiders. Deze volwassen geworden klasse maakte zich klaar om te strijden voor het openlijk instellen van haar dictatuur. Het was voor deze klasse nodig dat het land zich onttreed van de laatste marxistisch-leninistische invloeden en kenmerken. In Gorbatsjov heeft deze klasse een vlag gevonden, in de glasnost een manier van uitdrukken en in de perestrojka een verantwoording voor haar privatiseringsprojecten.

De Sovjetunie heeft twee grote breekpunten met het socialisme gekend: in 1956 met het rapport van Chroesjtsjov, dat bepaalde essentiële marxistisch-leninistische principes heeft verworpen, en in 1990 met de perestroika van Gorbatsjov, die de deur heeft opengezet voor een overgang naar een markteconomie.

Het revisionisme van Chroesjtsjov heeft een periode ingeluid van overgang van het socialisme naar het kapitalisme. In die periode was er nog een voortdurende strijd tussen de socialistische en de kapitalistische krachten. Het probleem alleen stellen in termen van: dictatuur van het proletariaat of dictatuur van de groot burger ij, is de complexe werkelijkheid op een scholastische manier vereenvoudigen. De nieuwe en oude burgerlijke krachten hebben dertig jaar nodig gehad om volwassen te worden en om hun posities op politiek, ideologisch en economisch vlak in te nemen en te consolideren. Het proces van verval dat in 1956 begonnen is, heeft drie decennia nodig gehad om komaf te maken met het socialisme.

In het verleden waren we van mening dat Chroesjtsjov een speciale produktiewijze had ingesteld, namelijk het staatskapitalisme, Jat een hoger stadium was van het kapitalisme, waarin de nomen- klatura op een collectieve manier de produktiemiddelen bezat. Deze stelling is niet houdbaar. De ervaring toont aan dat het niet gaat over een uitbuitingssysteem met een eigen economische basis. Terwijl ze afstand deed van de dictatuur van het proletariaat en ze moeizaam verder afstapte van een socialistische planeconomie, heeft de sovjetmaatschappij onder de leiding van de revisionisten geen aangepaste en stabiele mechanismen kunnen uitwerken voor de uitbuiting van de arbeidskracht en voor het gebruik van de natuurlijke rijkdommen, en specifiek economisch systeem waarmee ze de confrontatie met de imperialistische mogendheden kon aangaan. In de periode van Chroesjtsjov en Brezjnev hebben de nieuwe burgerlijke krachten hun wapens gesmeed, maar vanaf het moment dat ze er de kracht toe hadden, hebben ze die wapens gebruikt in de strijd voor het privé-bezit van de produktiemiddelen.

Sommigen houden vol dat Brezjnev president was van een land dat een staatskapitalistisch regime kende, maar dat op het einde van zijn bewind een liberale burgerij voldoende krachten had verzameld om de strijd aan te vatten met de bureaucratische burgerij. Men zal echter moeten vaststellen dat het belangrijkste doelwit van de aanvallen van de glasnost, niet het Brezjnev-systeem is, maar wel Stalin en de “verschrikkelijke” socialistische beginselen die hij heeft verdedigd. En, zoals in Oost-Europa, zien we de Brezjnev-boys zich

vlotjes ontdoen van de halfslachtige structuren die door hun patroon zijn ingesteld, en de vrije markt en de privé-onderneming verwelkomen.

In de opvatting van het staatskapitalisme is de revisionistische partij de smeltkroes van de nieuwe burgerij: Brezjnev-partij, no-menklatura en nieuwe burgerij waren synoniemen. Maar in tegenstelling met deze hypothese zien we dat in het proces van verval de nieuwe burgerij, zowel in de Sovjetunie als in Oost-Europa, zich ontdoet van de communistische partij door ze van kop tot teen om te vormen en door het burgerlijk meerpartijstelsel te lanceren.

Is Gorbatsjov de dubbelganger van Chroesjtsjov? Het eindpunt van het verval is niet identiek aan het vertrekpunt. Chroesjtsjov moest de basiskern van de nieuwe burgerij verzamelen. Gorbatsjov is de spreekbuis van een goed ingenestelde klasse. In 1956 moest Chroesjtsjov gebruik maken van ultra-linkse taal en het communisme beloven voor 1980 om zijn eerste burgerlijk net te vormen. Gorbatsjov verklaart openlijk het mislukken van de communistische i' lusies. Chroesjtsjov beloofde op hetzelfde niveau te komen als Verenigde Staten en deze zelfs voorbij te steken in de loop van jaren '60. Gorbatsjov erkent de superioriteit van het Amerikaan systeem en bedelt zelfs om hun hulp. Chroesjtsjov versterkte de collectivisering en hervormde de kolchozen in sovchozen. Gorbatsjov wil de grond privatiseren. Chroesjtsjov voorspelde de overwinning op wereldvlak van zijn socialisme. Gorbatsjov vraagt de reïntegratie van de USSR in de kapitalistische wereldeconomie.

De voorbeelden van Cuba en China ontkennen de theorie dat het revisionisme aan het hoofd van de partij automatisch moet leiden naar de restauratie van het kapitalisme en naar het opnieuw instellen van de dictatuur van de burgerij.

De Cubaanse communisten zijn Brezjnev zeer ver gevolgd op de weg van het revisionisme en de hegemonie. Nochtans heeft de Cubaanse communistische partij getoond in staat te zijn om haar fouten te herstellen. De partij spant zich in om een revolutionair marxistisch-leninistisch concept en praktijk opnieuw op te bouwen.

Toen Hu Yaobang, en later Zhao Zhiyang secretaris-generaal van de Chinese Communistische Partij waren, hebben ze bijna alle aberraties die Chroesjtsjov gelanceerd heeft, overgenomen en versterkt. Een logisch besluit hieruit zou zijn dat het kapitalisme zich in China reeds heeft hersteld. We hebben nochtans gezien dat er een felle strijd is gevoerd in de CCP en dat de rechterzijde in juni 1989 zware klappen heeft gekregen. Maar de politieke strijd gaat door. De hypo

these van het verschijnen van een Chinese Gorbatsjov is niet uit te sluiten, maar het is ook niet onmogelijk dat Mao Zedong tot een tweede leven zal herboren worden.

Laten we afscheid nemen van de fluwelen contrarevolutie op deze optimistische toon. Hoop doet leven.

Ludo Martens, Lemonnierlaan 171, 1000 Brussel, België
32-2-513.54.83

Noten.

1. 'Het pseudo-communisme van Chroesjtsjov' - 14 juli 1964, in *Débat sur la ligne générale*, Ed. Pékin, 1965. p. 482-492.

Inhoud

Voorwoord 5

Ter inleiding 13

September 1987

Hoop in het Oosten 75

Eerste deel 41

Augustus 1989

Praag 1968-1989

Beschouwingen voor de storm 43

Januari 1990

De eerste rotte vruchten van de

'democratische revolutie' 71

Mei 1990

Boedapest 1956

De gewapende contrarevolutie 87

Juli 1990

Toen de Vampier van de Karpaten toesloeg in Timisoara 7/9

Tweede deel 147

Januari 1990

De Sovjetunie op de rand van de afgrond 757

Januari 1991

Het herstel van het kapitalisme in chaos en burgeroorlog 795

September 1991

De Sovjetunie spat uiteen, Bush leidt de dans 273

Slot 293

Maart 1991

Twee breekpunten 295

10 JAAR REVOLUTIE IN KONGO

Ludo Martens

Pierre Mulele, strijdmakker van de vermoorde Patrice Lumumba, ontketende in 1963 een volksoptocht tegen het nekolonialisme dat zich in Kongo had geïnstalleerd. Het was de eerste dergelijke optocht in Afrika.

Dit boek is de eerste biografie van Pierre Mulele waarin de auteur het leven, denken en werken van Mulele reconstrueert. Het is het nog nooit vertelde verhaal van het maquis dat Mulele oprichtte in Kwilu-Kwango in 1963 en dat bleef voortbestaan tot augustus 1968.

'Met grote nauwkeurigheid beschrijft Ludo Martens de aktie en de beweegredenen van de Mulelisten in wie hij de erfgenamen van Lumumba ziet... Hij heeft terzake voor nauwkeurige informatie gezorgd.' - Manu Ruys

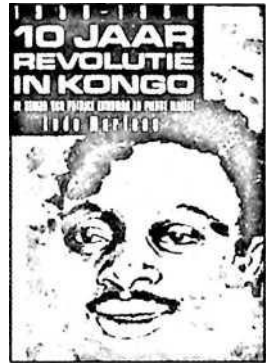
"Werk van historische waarde." — De Morgen

"Dit boek mag niet vergeten worden omwille van de vele en degelijke documentatie.

— De Wereld Morgen

"Het boek is een evenwichtige compilatie van beschrijvend, ontledend, anekdotisch proza. Ook de niet vertrouwde lezer krijgt inzicht in het politieke tranendal dat Zaïre heet. (...) Het is een boek dat tot de kindskinderen van een aantal Belgische en Kongolese aansprakelijken achtervolgen zal. Dat mag."

- Johan Anthierens in De Volkskrant

oorspr.titel

*Pierre Mulele ou la
seconde vie de Patrice
Lumumba*

ISBN 90 6445 854 5

NUGI646

412 blz.

698 fr., fl.47

cover Art & Partners
paperback 12,5 x 20 cm

EEN VROUW IN KONGO

Ludo Martens

Léonie Abo, de vrouw van guerrillaleider Pier-
re Mulele, vertelt in dit boek over haar kinder-
jaren in het dorp, de koloniale school, haar tra-
ditionele huwelijk.

De vijfjaren die ze doorbrengt in de jungle als
'compagnon de route*' van Mulele leiden tot
haar politieke bewustwording.

Alle Afrikaanse vrouwen zullen zich in haar

oorspr. titel

Une femme du Congo

vertaling

Jo van de Cauter

ISBN 90 6445 577 5

NUGI646

272 blz.

798 fr., fl.53,80

cover Art & Partners

paperback 15 X 22,5

cm

verschijnt in november

*"Ludo Martens levert met Une femme du Congo puntgaaf
schrijfwerk af, een verhaal dat meesleept van aanhef tot slotwoord.
Bovenal is het een bijdrage van historisch be- lang."*

Johan Anthierens in De Morgen

*"Ik heb met grote interesse Une femme du
Congo gelezen. Dit is een boek zonder voor-
gaande. Het verhaal van een bevrijdingsstrijd
verteld van binnenuit, én door een vrouw. (...)
Een wereld, ik beken het, die mij totaal
vreemd*

*was. Afrika is mij eindelijk geopenbaard.
Het lijkt mij haast onmogelijk dat zo 'n werk
geen groot publiek zou weten aan te spreken."*

EP A

"Dit boek is van groot belang. Het laat een realiteit zien doorheen het neoliberale, verbijsterende discours uit de Sovjetunie. Het breekt met de westerse mode-ideeën: Belangrijk om de huidige internationale situatie te begrijpen."

Jean-Philippe Peemans, professor Economie, België.

"Ik deel in ruime mate de thesen van dit werk. Maar ik zou eerder van een versnelling in het proces spreken dan van een contrarevolutie."

Samir Amin, economist en publicist, Senegal.

"Een belangrijke bijdrage om bepaalde problemen in de revolutionaire beweging op te lossen, op een moment dat vele progressieven het noorden dreigen te verliezen."

José Maria Sison, professor, publicist, Filippijnen.

"Dit boek bevat een massa informatie en is meesterlijk opgesteld. Het nodigt uit tot diepgaande reflexie. Men kan de fouten van het socialisme niet overwinnen door zich af te keren van het socialisme."

Miguel D'Estefano Pisani,
professor Internationaal Recht, Cuba.

"Ik vocht in de Spaanse burgeroorlog als piloot na mijn opleiding in 1937 in de Sovjetunie. Hoe buitengewoon was toen het enthousiasme van het sovjetvolk! Vertaal dit boek alstublieft in het Spaans. Eindelijk durft iemand de stem verheffen tegen de vloed van idiote en conservatieve gedachten."

Juan Ramoneda Vilardaga, Spanje.

Ludo Martens is auteur van: "Het geld van de CVP", "10 jaar revolutie in Kongo", "Sankara, Compaoré en de Burkinabese revolutie" en "Een vrouw in Kongo".